

Täysistunto

Tiistai 23.4.2024 klo 14.00—1.58

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi 24.4.2024 klo 01.58.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Tarja Filatov (14.00—14.59, 16.30—18.28, 20.30—22.01 ja 23.58—1.58) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (14.59—16.30, 18.28—20.30 ja 22.01—23.58).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Välikysymys sairaaloiden alasajosta

Välikysymys VK 3/2024 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Nyt annetaan vastaus edustaja Kim Bergin ja muiden välikysymykseen VK 3/2024 vp sairaaloiden alasajosta.

Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuson vastauksen jälkeen, joka on kymmenen minuuttia, ja edustaja Kim Bergin puheenvuoron jälkeen, joka on kymmenen minuuttia, välikysymyskeskustelu käydään etukäteen varattujen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Aluksi pidetään ryhmäpuheenvuorot, joiden pituus on enintään viisi minuuttia. Muut ennakolta varatut puheenvuorot käytetään ryhmäpuheenvuorojärjestyksessä, ja niiden pituus on enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeenkin pidettävät puheenvuorot kestävät enintään viisi minuuttia. Lisäksi voidaan myöntää vastauspuheenvuoroja. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.01 **Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso:** Arvoisa puhemies! Suomalaisten sosiaali- ja terveyspalveluiden haasteet ovat mittavat. Yhtä aikaa edessä on ikääntyvän väestön myötä kasvava palvelutarve, henkilöstöpula, kohonneet kustannukset ja kysymys rahoituksen riittävyydestä.

Tämä hallitus haluaa varmistaa jokaisen suomalaisen hyvän hoidon ja hoivan sekä nykyisille että tuleville sukupolville. Tämä onnistuu vain rohkeasti uudistamalla: ottamalla

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

käyttöön uusia toimintatapoja ja uudistamalla palvelurakenteita. Myös itsehallinnollisilla hyvinvointialueilla tehdään paljon työtä palvelujen kehittämiseksi.

Seuraavan kymmenen vuoden aikana lähes kolmasosa hyvinvointialueiden työntekijöistä eläköityy. Hallitus parantaa koulutetun hoito- ja hoivahenkilökunnan saatavuutta monilemmillä kansalliskielillä. Sosiaali- ja terveystieteiden koulutusmääriä lisätään, veto- ja pito-voimaa vahvistetaan, työnjakoa selkeytetään ja kansainvälisten osaajien saatavuutta parannetaan muun muassa nopeuttamalla ja sujuvoittamalla ammattioikeuden saamista. Ammattilaisten mahdollisuuksia keskittyä omaan osaamistaan vastaavaan työhön ja työajan kohdentamista asiakastyöhön parannetaan.

Hallituksen tehtävä on varmistaa erityisosaamisen riittävyys koko väestölle. Sairaaloitten ja päivystysten palveluverkkoa ja työnjakoa kehitetään, jotta laadukas hoito voidaan turvata kaikille. Myös digitalisaation hyödyntäminen, etäpalvelut, onnistunut työnantaja-politiikka ja hyvä työnjako ovat tärkeässä osassa erityisosaamisen riittävyyden varmistamisessa.

Arvoisa puhemies! Erikoissairaanhoidon kustannukset muodostavat noin 40 prosenttia hyvinvointialueiden kokonaiskustannuksista ja ovat nousseet muita kustannuksia jyrkemmin. Toimintaympäristö on merkittävästi muuttunut siitä, kun nykyinen lainsäädäntö sekä sairaaloitten ja päivystysten palveluverkko ovat muodostuneet. Osa alueista kasvaa ja osa supistuu. Jotta osaavaa henkilöstöä ja taloudellista kantokykyämme riittäisi, on välttämättöntä tarkastella erikoissairaanhoidon järjestämistä ja kustannuksia.

Erikoissairaanhoidossa tarvitaan yhä syvällisempää erityisosaamista sekä tiloja ja laitteita. Tämä haastaa nykyistä palvelurakennetta. Sairaalaverkkoa on tarkasteltava sote-henkilöstön saatavuutta ja osaamisen riittävyyttä painottaen. Samalla meidän on varmistettava yhdenvertainen hoitoon ja hoivaan pääsy ihmisille kautta maan. Henkilöstö- ja taloudelliset resurssit on kohdistettava niin, että ne palvelevat parhaiten asiakaskuntaa, meitä jokaisita. Sote-henkilöstön saatavuus ja osaamisen riittävyys ovatkin tärkein sairaalaverkon muutoksen ajuri.

Arvoisa puhemies! Hallitus on päättänyt kehysriihessä sairaala- ja päivystysverkon tulevaisuudesta. Muutoksia päätettiin tehdä perusterveydenhuollon yöpäivystyksiin sekä tiettyjen sairaaloitten erikoissairaanhoidon. Tavoitteena on vastata terveydenhuollon henkilöstöpulaan sekä tasapainottaa julkista taloutta. Kielelliset oikeudet huomioidaan.

Kaikilla hyvinvointialueilla säilyy keskussairaala tai yliopistollinen sairaala, jossa voidaan hoitaa synnytyksiä sekä tehdä kattavasti leikkaustoimintaa. HUS-yhtymä päättää itse sairaaloitensa palveluvalikoimasta, päivystyksistä ja synnytysten hoidosta Uudellamaalla. Sairaalaverkkotyöryhmän ehdotus, jossa osa keskussairaaloista muutettaisiin akuuttisairaaloiksi, on kuopattu. Sen tilalle hallitus päätti kehysriihessä noin 75 miljoonan euron korvaavista säästöistä.

Hallituksen linjausten mukaan lakia muutetaan perusterveydenhuollon ympärivuorokautisten päivystysten osalta. Kaikki hyvinvointialueet voivat vapaasti järjestää ilta- ja viikonloppuaikaista kiirevastaanottoa aamuseitsemästä iltakymmeneen. Hyvinvointialueita ohjataan ja kannustetaan varmistamaan perustason terveyspalvelujen hyvä saatavuus päivääkaan sekä iltaisin ja viikonloppuisin, jotta sairaalapäivystykset eivät ruuhkaudu. Potilaan kannalta on ensisijaista, että hoitoon pääsee suunnitelmallisesti ja päivääkaan. Ei ole kenenkään etu, että potilaan täytyy hakea hoitoa yöäkaan, paitsi tietysti jos kyseessä on hätätilanne. Yöäkaan hätätilapotilaat tai vakavasti sairast voidaan näillä alueilla viedä suoraan sairaalaan, jossa on monipuolinen tutkimus- ja hoitomahdollisuus.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Arvoisa puhemies! Ympäri vuorokautisiin perusterveydenhuollon päivystyksiin tulee muutoksia vuoden 2026 alussa, jolloin perusterveydenhuollon yöaikainen päivystys poikkeusluvalla päättyy Iisalmessa, Jämsässä, Kouvolassa, Raahessa ja Varkaudessa.

Yöpäivystyksen ylläpitomahdollisuus säilyy Ivalossa ja Kuusamossa pitkien etäisyyksien sekä Pietarsaareissa ja Raaseporissa kielellisten oikeuksien toteutumisen vuoksi sekä lisäksi Kemissä ja Savonlinnassa. Poikkeuslupakäytännöstä luovutaan.

Hyvinvointialueet voivat ylläpitää myös eri sairaaloissaan vuodeosastohoidossa olevien potilaiden sairaanhoidon edellyttämää lääkäripäivystystä. Lisäksi tiettyjä kevyessä anestesiassa tehtäviä toimenpiteitä voi jatkossa tehdä missä vain terveydenhuollon toimintayksikössä, jossa on riittävä osaaminen ja jossa potilasturvallisuus toteutuu.

Arvoisa puhemies! Kehysriihen linjausten mukaan muutoksia tehdään vuoden 2026 alusta erikoissairaanhoidon sairaaloihin Kemissä, Oulaisissa, Salossa, Savonlinnassa ja Valkeakoskella. Näissä sairaaloissa voi edelleen tehdä päiväkirurgisia leikkauksia, mutta ei raskaampia, ympärivuorokautista leikkaussalivalmiutta edellyttäviä leikkauksia. Lisäksi näissä voi olla kattavaa eri erikoisalojen poliklinikkatoimintaa, kuten äitiyspoliklinikka, sekä konservatiivisten alojen, kuten esimerkiksi sisätautien, syöpätautien ja psykiatrian, vuodeosastotoimintaa sekä näiden edellyttämä sairaalapäivystys.

Synnytysten hoito päättyy Kemissä viimeistään voimassa olevan poikkeusluvalla päättyessä vuoden 2025 lopussa, kuten Lapin aluevaltuusto on päättänyt. Kehysriihen linjausten mukaan jokaisella hyvinvointialueella säilyy yliopistosairaala tai keskussairaala, jossa voi synnyttää.

Muutokset tuntuvat alueellisesti raskailta, mutta väestön laadukkaiden palveluiden turvaamiseksi ne ovat välttämättömiä. Hallitus on vastuussa siitä, että jokaisessa paikassa, jossa erikoissairaanhoitoa järjestetään, voidaan varmistaa riittävä ja osaava henkilöstö.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys näistä muutoksista on valmistelussa, ja tavoitteena on antaa se eduskunnalle syksyllä 2024. Esitys lähetetään lausunnoille kevään edetessä. Siinä kuvataan arviot säästöpotentiaaleista sekä arvioita eri näkökulmista, kuten vaikutukset ihmisiin, palvelujärjestelmään, henkilöstöön sekä muun muassa aluetalouteen ja alueiden elinvoimaan.

Jokainen Suomessa asuva henkilö saa nyt ja jatkossa terveydentilansa edellyttämän palvelun yhdenvertaisin perustein julkisessa terveydenhuollossa riippumatta siitä, missä hän asuu tai oleskelee. Sairaalaverkkoon tehtävien muutosten takia välimatkat voivat pidentyä joillakin paikkakunnilla lähinnä yöpäivystyksiin ja toisaalta erikoissairaanhoitoon, jota tarvitaan harvoin. Kattava ensihoitojärjestelmä varmistaa jatkossakin hätätilapotilaiden hoidon ja kuljettamisen sairaaloihin.

Hallitus vahvistaa päivystys- ja sairaalaverkkopäätöksillään sitä, että henkilöstöä riittää päiväaikaisiin palveluihin ja myös laajentuviin ilta- ja viikonloppuaikaisiin palveluihin. Erikoisosaamista kootaan, jotta ympärivuorokautista valmiutta pystytään ylläpitämään keskus- ja yliopistosairaaoloissa. Näin varmistetaan kaikille suomalaisille laadukas, osaava ja potilasturvallinen erikoissairaanhoito nyt ja tulevaisuudessa. [Sari Sarkomaa: Hyvä puhe, kiitos ministerille!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille. — Ja sitten edustaja Berg.

14.11 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! ”Tämä on nyt tällaista tyypillistä kamreerijohtamista, jossa jotain exceliä tehdään jossain porukassa ja summia muutellaan ja saadaan joku

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

säästö aikaiseksi. Jos ministeri lukee lehdestä, että tällaista on päätetty, niin ihan ei ole mennyt viestintä hallituksen sisällä putkeen.” Näin ei suinkaan lausunut oppositiopoliitikko SDP:stä, keskustasta, vasemmistoliitosta, vihreistä tai Liike Nytistä. Näin arvioi HUSin diagnostiikkajohtaja, kokoomuksen eduskuntavaaliehdokas Lasse Lehtonen hallituksen päätöksentekoa. [Vasemmalta: Ohhoh!]

”Valitettavasti lopputulos on se, laskimme miten tahansa, että Kouvolan yöpäivystyksen lakkauttamisesta aiheutuisi meille usean miljoonan euron lisäkustannukset pelkästään potilaskuljetuksen lisääntymisen takia. Se tarkoittaisi ainakin 2—3 ambulanssin lisäämistä potilassiirtoihin yöllä. Lisäksi kriittisten aivoverenkiertopotilaiden hoito saattaisi viivästyä jopa tunnilla. Keskussairaalassa potilasmäärät tulisivat luonnollisesti yöllä lisääntymään, ja tarvittaisiin mahdollisesti lisätilaa, ainakin lisähenkilöstöä. Kerrannaisvaikutukset olisivat aika merkittäviä.” Näin listasi puolestaan Kymenlaakson hyvinvointialueen johtajaylilääkäri Marja-Liisa Mäntymaa. Jo aiemmin Etelä-Karjalan hyvinvointialue teettäti ulkopuolisella asiantuntijalla vastaaviin johtopäätöksiin päätyvät laskelmat suunnitelmista karsia sairaalaverkostoa — koska ei luottanut hallituksen tekevän vaikutusarvioita ennen päätöksentekoa. Oikeassa olivat.

Arvoisa puhemies! Nämä esimerkit, kuten myös aiemmat puutteet hallituksen valmistelussa, kertovat selvää kieltään päätöksenteon tasosta. Neljä miestä menee saunaan ja tekee vastuuministereiden ohitse päätöksiä kuunnellen vain omien puolueidensa eturyhmien toiveita. Sipsit, keksit, kaljaveron alennus ja yksityisen terveysbisneksen toimistomaksuihin hukkuvat jättimäiset yritystuet pelastetaan, [Aino-Kaisa Pekonen: Arvovalintoja!] kun julkinen terveydenhuolto ajetaan ideologisesti alas. [Vasemmalta: Hallituksen prioriteetti!] Hallituspuolueiden kansanedustajat takertuvat täällä salissa opposition vaihtoehdon vaikutusarvioihin kuin hukkuva oljenkorteen, mutta viis veisaavat siitä, että hallitus laiminlyö päätöstensä vaikutusarviot tavalla, johon oikeuskansleri ja lainsäädännön arviointineuvosto ovat jo joutuneet puuttumaan ja joutunevat vastakin.

Puhemies! Yhdeksän kymmenestä suomalaisesta katsoo, että kunnissa ja hyvinvointialueilla tuotetut palvelut ovat toimivan arjen kannalta tärkeitä tai erittäin tärkeitä. Lähes yhtä monen mielestä valtion tulee varmistaa kunnille ja hyvinvointialueille riittävä rahoitus lakisääteisten palvelujen tuottamiseen. Keskeiset vaalilupauksensa rikkoneelle hallitukselle sopii ilmeisesti olla näin erimielinen kansan suuren enemmistön kanssa. Hallitus on iskenyt kyntensä lujaa ja syvälle suomalaisen hyvinvointivaltion ytimeen. Leikkaus leikkauksen perään tehdään suomalaisten suuresti arvostamiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin.

Oppositio jätti yhteisen välikysymyksen hallitukselle, jotta saisimme kuulla, mitä hallitus aikoo tehdä sairaaloiden ja päivystysten suhteen. Alkuvuonna julkaistu sairaalaselvitys uhkasi lakkauttaa yli puolet Suomen keskussairaaloista ja karsia päivystysverkkoa ympäri maan. Tästä suunnitelmasta hallitus joutui välikysymyksen ja kansalaisten paineen edessä onneksi luopumaan. Hallitus pelästyi ja perääntyi.

Hyvä niin, mutta osa karsinnasta jätettiin ennalleen ja samalla linjattiin yli puolen miljardin lisäsäästöt muualle sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin. Miljardien säästöt so-
testa aiotaan tehdä leikkaamalla niin lääkäriin pääsyn määräajoista kuin karsimalla sairaaloiden palveluita ja perustason terveydenhuollon päivystyksiä. Lisäksi säästöjä kohdistetaan vanhustenhoivan mitoituksiin, asiakasmaksujen korotuksiin sekä määrittelemättömästi sosiaalipalveluihin ja terveydenhuollon palveluvalikoimaan.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Ärade talman! Regeringen bryter mot sina viktigaste vallöften och fattar beslut som hotar själva kärnan av den finländska välfärdsstaten. Nedskärning efter nedskärning görs i social- och hälsovårdstjänsterna. Oppositionen lämnade därför in en gemensam interpellation. Utredningen om sjukhusnätet kunde nämligen leda till att över hälften av centralsjukhusen skulle läggas ner och att flera jourer skulle upphöra.

Hallitus leikkaa nyt perustasolta, lähipalveluista ja ennaltaehkäisystä kuin myös erikoissairaanhoidon palveluista. Leikkaukset tarkoittavat käytännössä pidempiä jonoja ja hoidon viivästymistä perustasolla sekä potilaiden kuljetuksia, ruuhkautuvia päivystyksiä ja vaikeampia hoitoja erikoistasolla.

Kun perustason päivystystä heikennetään ja samalla perusterveydenhuollon hoitotakuu romutetaan muuttamalla hoitoonpääsyn määräaika kolmeen kuukauteen, on selvää, että erikoissairaanhoidossa kustannukset kasvavat. Painopiste, joka piti sotessa siirtää erikoistasolta perustason oikea-aikaiseen palveluun, keikahtaa entistä tiukemmin väärään suuntaan.

Sairaaloilla on suuri merkitys alueellisesti. Kattava ja palveleva sairaalaverkko on keskeinen turvallisuustekijä, alueellisen tasa-arvon takaaja ja elinvoiman turvaaja. Yöaikaiset päivystykset tuovat turvaa niin vanhuksille kuin lapsiperheillekin. Nyt potilasturvallisuus heikkenee. Kun palveluvalikoimaa karsitaan, myös henkilöstön rekrytointi jäljelle jääviin tehtäviin vaikeutuu ja henkilöstöpula sen kuin syvenee. Hallituksen tulisi antaa hyvinvointialueille työrauha ja tarvittava rahoitus palveluverkon kehittämiseen alueiden päätösten mukaisesti.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysministeri Juuson lausunnot eivät ole vähentäneet vaan lisänneet hämmennystä edelleen hallituksen sote-politiikan ympärillä. Ministeri on vastannut pitkin kevättä ja vielä kesken hallituksen kehysriihen kansanedustajien jättämiin kirjallisiin kysymyksiin sairaaloiden tulevaisuudesta, että päätöksiä valmistellaan yhdessä hyvinvointialueiden kanssa ja hän tiedottaa linjauksista myöhemmin. Muutamaa tuntia viimeisen vastauksen jälkeen hallitus tiedotti, että se on tehnyt päätöksen sairaalaverkosta.

Vaikuttaa siltä, että ministeri, jonka vastuulla olisi sote-palvelujen varjeleminen ja vaihtoehtojen esittäminen, on ollut jossain muualla, kun oman vastuualueen asioista on päätetty. Täysin auki on edelleen, mistä excel-tekniikalla sokkona tehdyt ”säästöt” lopulta tehdään. STM:n virkakunta on ymmällään, ja ministeri itse on ehdottanut ratkaisuksi esimerkiksi Käypä hoito -suositusten kopelointia ja hätänumeroon soittamista. Pakka on sekaisin ja pahasti sekaisin, ja vaikuttaa siltä, että vastuuministeri on luovuttanut täyden ohjausvalan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista saksi- ja leikkuulautaministeri Purralle. Jälki on sen mukaista.

Arvoisa puhemies! Nämä leikkaukset ovat kovia arvovalintoja. Pääministeri Orpo on valtiovarainministeri Purran kanssa kääntänyt jokaisen kiven ja kolunnut laarin pohjalta leikkauspöydälle — ei mitenkään yllättäen — julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon. Orpon ja Purran yhteistyö tarkoittaa puolen miljardin satsausta yksityiseen terveysbisnekseen, mikä on käytännössä suora yritystuki muutamalle markkinoita hallitsevalle jättille, kun samaan aikaan tehdään miljardiluokan leikkaukset yhteisiin julkisiin sote-palveluihin. Tämä jos mikä on kaverikapitalismia pahimmillaan.

Sen sijaan, että nämä vahingolliset ja järjestelmää rapauttavat yritystuot peruttaisiin, hallitus ei ole liikahtanut tuumaakaan hyvinvointialueiden alijäämien helpottamiseksi. Oppositioista olemme esittäneet, että hallitus luopuisi rajuista rahoitusleikkauksista, pidentäisi

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

hyvinvointialueiden alijäämän kattamisaikaa ja myöntäisi osan ensi vuodelle tulevasta jälkirahoituksesta jo tänä vuonna, siirtäisi matkakustannusten rahoituksen Kelalta hyvinvointialueille ja suitsisi vuokratyövoiman käyttämistä.

Arvoisa puhemies! Hallitus on toimillaan heikentämässä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita tavalla, jota ei voi hyväksyä. Kansalaisten palveluiden saatavuus ja saavutettavuus vaarantuvat, ja terveyden ja hyvinvoinnin erot kansalaisten välillä uhkaavat kasvaa. Kehysriihen päätökset tulevat vaikeuttamaan entisestään sote-uudistuksen tavoitteiden saavuttamista. [Puhemies koputtaa] Tästä syystä esitän, että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta. [Vasemmalta: Hieno puhe! Bravo! — Sari Sarkomaa: Eikä yhtään ratkaisua!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Väyrynen.

14.22 Ville Väyrynen kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskussairaалaverkosto on laadukkaaksi tunnustetun erikoissairaanhoidomme selkäranka. Sillä on merkittävä rooli esimerkiksi koulutuksen, tutkimuksen, tasavertaisuuden ja varautumisen suhteen.

Toinen kansalaisille turvallisuudentunnetta antava kulmakivi on toimiva päivystys. Erikoissairaanhoidossa valtaosa hoitajaksoista alkaa akuutisti. Päivystys onkin eräänlainen näyteikkuna terveydenhuoltomme maailmaan.

Myös synnytystoiminta nivoutuu läheisesti akuuttiin erikoissairaanhoidon. Se vaatii tukseen laajan ympärivuorokautisen valmiuden, kuten lastenlääkärit, anestesiapalvelut, leikkausyksikön ja teho-osaston.

On ymmärrettävää, että karttajarjoitukset keskussairaалaverkosta herättivät laajaa huolta niin kansalaisissa, ammattilaisissa kuin poliitikoissakin. [Aki Lindénin välihuuto] On kuitenkin muistettava, että kyseessä oli työryhmän puheenvuoro. Hallituksen esitystä siitä ei koskaan tullut. [Välihuutoja]

Opposition maalaamiin pelkoihin nähden nyt esitetyt muutokset ovat varsin maltillisia ja harkittuja. Hallituksen päätösten myötä jokaiselle hyvinvointialueelle jää sairaala, jossa on ympärivuorokautisesti niin kirurginen valmius, teho-osasto kuin synnytysyksikkökin. [Aki Lindénin välihuuto] Maantieteellinen jakauma on mielekäs, ja jokaisella kansalaisella on päivystykselliset palvelut tarjolla omalla hyvinvointialueellaan. Hallituksen esitys on selkeä ja antaa hyvinvointialueille oppositionkin peräänkuuluttamaa työrauhaa.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueuudistuksen yksi keskeinen tavoite oli hillitä voimakasta kustannuskasvua. Valtiovarainministeriön vuonna 2023 ennustama rahoituksen nousupaine tälle vaalikaudelle oli yli kuusi miljardia euroa. Tuota nousua hallitus pyrkii taittamaan, jotta rahat riittäisivät sote-palveluihin myös tulevaisuudessa. Teemme töitä juuri sen muutoksen eteen, jota Marinin hallitus sote-uudistuksellaan tavoitteli.

Menojen nousupaine selittyy erityisesti palvelutarpeen kasvulla. Suomi ikääntyy huijaa vauhtia. Ensi vuosikymmenen aikana olemme tilanteessa, jossa lähemmäs 30 prosenttia suomalaisista on täyttänyt 64 vuotta. Kolmasosa hyvinvointialueiden henkilöstöstä on eläköitymässä kymmenen vuoden sisällä. On selvää, että nykyinen osaajapula tulee syvenemään. [Aki Lindénin välihuuto] Tämän tosiasian edessä meidän on kyettävä uudistumaan. [Tuula Haatainen: No niin, kyllä!]

Kirurgina tunnen hyvin maamme terveydenhuollon kentän. Voinkin vakuuttaa, että suomalainen terveydenhuollon henkilöstö on huippuunsa motivoitunutta ja ammattitaitoista. Heitä vain ei ole riittävästi.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Hajanainen palveluverkko ei nykyisellään pysty suoriutumaan velvoitteistaan. Niukkevat henkilöresurssit on jatkossa hyödynnettävä entistä vaikuttavammin. Se tarkoittaa myös palveluverkon tiivistämistä.

Etenkin perusterveydenhuollon yöpäivystys on hoidettu pääosin vuokralääkäreillä, joiden käyttöä myös oppositio on laajalti paheksunut. Harkittu yöpäivystysten keskittäminen vähentää kalliin vuokratyövoiman tarvetta. Vakituiset työsuhteet ovat hoidon jatkuvuuden tae.

Parlamentaariseen maailmaan kuuluu, että väärin sammuttaminen on opposition silmissä minkä tahansa hallituspohjan perinteinen synty. Vuoden mittaan on kuitenkin syntynyt mielikuva, että tämä oppositio ei hyväksy sammuttamista lainkaan. Aiemmin hyväksyttiin yhteistuumin ajatus kustannuskasvun hillinnästä ja sote-palveluiden uudistamisesta. Vaalien jälkeen ajatus on muuttunut teidän puheissanne kylmäksi leikkaamiseksi. [Eveliina Heinäluoman välihuuto] Arvoisa oppositio, miten tämä teidän mielestänne pitäisi sammuttaa?

Viimeisen vuosikymmenen ajan tässä salissa on keskitytty rakenteisiin. Nyt sairaalaverkon suhteen pahimmat pelot ovat hälvenneet ja palveluiden uudistaminen on vihdoinkin alkanut. [Hanna Kososen välihuuto] Ensi vuonna sote-palveluihin lisätään yli kaksi miljardia euroa. [Vasemmalta: Totta kai, koska tarve kasvaa!] Henkilöstön riittävyys, hoidon vaikuttavuus, hoitajajoukkojen purku sekä terapiatakuu — hallitusohjelma on kokonaisuudessaan iso soten pelastussarja. Se on tämän hallituksen tärkeimpiä tehtäviä.

Nyt on aika nostaa katse tulevien alue- ja kuntavaalien yli 2030-luvulle. Meillä on kassassa kaikki laadukkaiden sote-palveluiden elementit, tärkeimpänä näistä ammattitaitoinen henkilöstö. Annetaan heille siis työkalut ja ympäristö osaamisensa hyödyntämiseen. Kokoomuksessa uskomme myös hyvinvointialueiden olevan tähän valmiita.

Arvoisa puhemies! Muutoksen aika on nyt.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

14.27 Pia Sillanpää ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nykyisellä eduskunnalla on takanaan työtä nyt reilu vuosi, ja hämmästyttävää on se, että oppositio on lähinnä tehnyt välikysymyksiä omista epäonnistumisistaan aiemmilla hallituskausilla. [Välihuutoja] Tämä välikysymys näyttää olevan vain jatkoa samaan sarjaan. [Annika Saarikon välihuuto]

Tammikuussa sairaalaverkkoselvitystä tehnyt työryhmä esitti sairaalaverkon tiivistämistä eli keskussairaaloiden karsimista 15 sairaalasta vain viiteen—kahdeksaan [Aki Lindén: Hallituksen määräyksestä!] ja että yliopistosairaalat olisivat jääneet ennalleen. Hallitus hylkäsi tämän esityksen. Palveluiden uudelleenjärjestämistä on kuitenkin välttämätöntä tehdä, jotta voimme turvata kansalaisille pääsyn hoitoon.

Palataan hieman ajassa taaksepäin ja toukokuuhun 2019, jolloin olivat käynnissä hallitusneuvottelut. Silloinen SDP:n puheenjohtaja Antti Rinne totesi, ettei hänen kasaamansa hallitus aio leikata menoja. Suora lainaus häneltä kuuluu näin: "Meidän ei tarvitse lähteä leikkaamaan yhtään menoja. Hallitus voi käyttää merkittävästi lisää rahaa sekä pysyviin menolisäyksiin että investointiluontoisiin menoihin." Haluan kiittää demareita suoraskäisyydestä. Te tosiaan piditte kiinni siitä, mitä lupasitte: ette leikanneet menoja ja käytitte merkittävästi lisää rahaa. Kaikki muistavat lauseen "Rahaa on". Ja tänään te olette täällä ih-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

mettelemässä, miksi nykyisiä palveluita ei ole enää varaa ylläpitää. [Li Andersson: Se on keskustalaisten lause se!]

Arvoisa puhemies! Taloustilanteen lisäksi sote-palveluita on uhannut jo pitkään merkittävä henkilöstövaje. Väestö ikääntyy, ja me etsimme koko ajan keinoja, miten järjestää palveluita ihmisille nykyisten resurssien puitteissa. Ei tämä helppoa ole saati mukavaa. Oetaan esimerkiksi hoitajamitoituksen laskeminen ikääntyneiden ympärivuorokautisessa hoidossa 0,65 hoitajasta 0,6 hoitajaan. Avaan teille vähän, mitä tämä tarkoittaa.

Jos meillä on yksikkö, jossa on 20 potilaspaiikkaa, meillä tulisi nykyisellä hoitajamitoituksella olla siellä 13 hoitajaa. Jos yksikköön kuitenkin saadaan rekrytoitua vain 12 hoitajaa, meille jää kaksi tyhjää vuodepaikkaa. Kun mitoitusta lasketaan, nuo kaksi vuodepaikkaa voidaan ottaa käyttöön sen sijaan, että kaksi potilasta jää kokonaan ilman hoivaa. [Aki Lindén: Ei voida, koska rahat viedään!]

Työvoimapula on hoitajamitoituksen suurin haaste, ja me tarvitsemme kipeästi lisää hoitajia hoitoalalle. Siksi hallitusohjelmaan kirjattu Hyvän työn ohjelma selvittää ja etsii ratkaisuja, miten sote-alan pito- ja vetovoimaa voidaan parantaa. Kun me saamme ratkaistua näitä asioita ja työntekijät voivat hyvin töissä, perehdytys on hoidettu asiallisesti ja työilmapiiri on hyvä, niin saadaan hoidon tasoa myös parannettua. [Aki Lindén: Eihän sinne jää se hoitajamäärä, vaan se vähenee!]

Arvoisa puhemies! Sote-alalla on monia haasteita, joihin meidän täytyy löytää ratkaisuja. Kättilönä haluan tuoda esiin lisäksi myös yhden haasteen, johon onneksi on helppo ja mukava keino saavuttaa haluttu lopputulos. Suomalaisten syntyvyys on asia, joka on kerta kaikkiaan pantava kuntoon. Me tarvitsemme lisää suomalaisia, ja syntyvyyden parantamisella ylläpidämme myös meidän synnytyssairaaloita ja sen myötä kattavaa sairaalaverkostoa ympäri Suomen. [Välihuutoja] Meidän päättäjien täytyy nyt viestiä, että perheitä kannattaa perustaa, Suomessa perusasiat ovat edelleen kunnossa ja hoitoalalle kannattaa kouluttautua. Näin saamme muutettua tilannetta parempaan suuntaan.

Hoitoala on parasta, mitä tiedän. Ei ole parempaa ja arvokkaampaa työtä kuin pitää toisesta ihmisestä huolta. Itse olin ajatellut tehdä kättilön työtä lopun elämäni, mutta viime hallituskauden aikana tuli pakottava tarve lähteä mukaan politiikkaan pelastamaan meidän terveydenhuoltojärjestelmäämme, vaikka olisin mieluummin jäänyt tekemään kolmivuorotyötä synnytyssaliin.

Jos teillä olisi siellä oppositiossa aitoa halua korjata tilanne, keskittyisitte etsimään ratkaisuja. [Katri Kulmunin välihuuto] Mutta oppositio on kuin vapaan kasvatuksen tulos: tuolta se näyttää, kun ei osata sanoa tuhlaamiselle ”ei”. Ainoa, mitä saitte aikaiseksi viime hallituskauden sote-uudistuksen myötä, oli yksi taso lisää päätöksentekoon ja lisää rahaa poliitikoille. Senkin rahan olisi voinut keskittää sote-palveluihin. Mutta ei nyt auta itkut markkinoilla. On tehtävä se, minkä voimme, eli karsittava toissijaisista asioista, jotta peruspalveluita voidaan ylläpitää. [Välihuutoja]

Perusterveydenhuollon yöpäivystyksiin suunnitellaan muutoksia. On tärkeää, että yöpäivystyksiin hakeudutaan vain silloin, kun on kyse kiireellisestä tai henkeä uhkaavasta tilanteesta. Palveluita tulisikin ohjata hyvinvointialueilla entistä enemmän siihen, että kiirevastaanottoja järjestettäisiin myös iltaisin ja viikonloppuisin.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan kiittää hoitoalan kollegoitani. He työskentelevät vuorokauden jokaisena tuntina. He valitsevat joka ikinen päivä [Puhemies koputtaa] pitää huolta meistä ja meidän läheisistämme ja tekevät kaikkensa, että me suomalaiset saamme laadukasta hoitoa. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kvarnström.

14.32 **Johan Kvarnström sd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Monin paikoin tilanne näyttää tältä: asukkaat soittavat terveysasemalle, mutta saavat yhteyden vasta useiden päivien kuluttua, osa vasta seuraavalla viikolla. Osa joutuu menemään lähimpään päivystykseen, kun vaiva pahenee, mutta myös päivystykset keskitetään. Taistelu lähipalveluista on käynnissä.

Hallitus on ajanut hyvinvointialueet niin ahtaalle, että jopa Uudenmaan ainoa Vauvamyönteinen sairaala -sertifikaatin saanut synnytysosasto Lohjalla on lakkautusuhan alla, vaikka siellä hoidetaan yli tuhat synnytystä vuodessa.

Vastuullinen hallitus etsisi ratkaisua, joka parantaisi palveluita tällaisessa tilanteessa, mutta mitä tekee Orpon oikeistohallitus? Se pahentaa tilannetta entisestään. Jo hallitusohjelmassa sovittiin isoista leikkauksista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin. Kehysriihessä napsaistiin Purran saksilla satoja miljoonia euroja lisää, vaikka ministeriön virkakunta ei osaa sanoa, mistä lisäsäästöjä vielä voisi löytää. Kaiken lisäksi vastuuministeri Juuso on jäänyt valmistelun ulkopuolelle ja seurannut sivusta, miten suomalaisten sote-palveluita romutetaan ennennäkemättömällä tavalla.

Arvoisa puhemies! Osana hallituksen leikkauslistan valmistelua julkaistiin sairaala- ja päivystysverkkoselvitys, jossa esitettiin sairaalaverkon rajua karsimista. Ihmisille syntyi oikeutettu huoli ja epätietoisuus siitä, säilyykö oma sairaala ja mikä sen palvelun kattavuus jatkossa on. Suunnitelmat sairaaloiden alasajosta vaikeuttavat jo nyt henkilökunnan rekrytointeja.

Nyt kehysriihen jälkeen tiedämme, että hallitus pelästyi syntyneitä meteliä, ja kaikkein pahin skenaario keskussairaaloiden kovasta karsimisesta ei näytä toteutuvan, ainakaan toistaiseksi. Mutta onhan tämäkin paha: yöpäivystys perustasolla lakkautetaan Kouvolassa, Jämsässä, Varkaudessa, Iisalmessa ja Raahessa ensi vuoden loppuun mennessä.

Erikoissairaanhoidon puolella Salossa, Valkeakoskella, Savonlinnassa, Oulaisissa ja Kemissä voidaan vuoden 2026 alusta tehdä vain päiväkirurgiaa. Synnytykset ja yöaikainen leikkaussalitoiminta lopetetaan.

Hyvinvointialueet voivat tehdä itse päätöksen Savonlinnan ja Kemian yöaikaisen päivystyksen jatkamisesta perustasolla. Mutta miten itsenäisesti alueet voivat päättää näistä asioista, jos hallitus ei myönnä niille riittävää rahoitusta?

Ärade talman! Regeringen riktar fler och fler sparkrav mot vårdsektorn och ger den varken arbetsro eller tillräcklig finansiering. Regeringen talar vidare varmt om vårdpersonalen men vill förbjuda den typ av avtal som senast gav vårdarna rättvisa löneförhöjningar. Nu får personalen inget mer än stor oro och ännu större arbetsbörda.

Till svenska folkpartiet i regeringen ställer vi frågan: Inger ni inte att nedskärningar i vården försvagar även rätten till vård på svenska? Det här gäller hur många fina skrivningar om att beakta språkliga rättigheter ni än får in i regeringsprogrammet och hur många ”kompetenscenter” som än upprättas som symbolpolitik.

Om ni värnade om social- och hälsovården skulle ni underkänna den här regeringspolitiken som vägrar ge välfärdsområdena ens tilläggstid, för att inte tala om nödvändiga resurser, och som lagstiftningsvägen fortsättningsvis försvagar sjukhusnätet.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Arvoisa puhemies! Riihessä päätettiin myös satojen miljoonien heikennyksistä niin lääkäriin pääsyyn kuin sosiaalihuoltoon, henkilöstömitoitukseen, asiakasmaksuihin sekä sote-järjestöjen rahoitukseen. Eli suuria leikkauksia juuri niihin arjen tärkeisiin perustason palveluihin, joilla voidaan ehkäistä ja helpottaa erikoissairaanhoidon tai vaikkapa raskaampien lastensuojelun palveluiden tarvetta. Samalla hallitus pönkittää yksityistä terveysbisnestä sekä heikentää sote-alan kouluttautumismahdollisuuksia.

Arvoisa puhemies! Myös me sosiaalidemokraatit tiedämme talouden vakavan tilanteen. Myös me olemme valmiita vahvistamaan julkista taloutta, mutta toisenlaisilla arvovalinnoilla.

Me emme ajaisi alas julkisia sote-palveluita. Ihmisten kurjistamisen sijaan jokaisen on saatava tarpeidensa mukaiset lähipalvelut. Tästä me pidämme kiinni. Me aikaistaisimme alueiden jälkikäteisrahoitusta tälle vuodelle ja pidentäisimme tasapainotuskautta. Me emme ajaisi sairaalaverkkoa alas, vaan me tekisimme valintoja, joilla ihmiset pääsevät aiemmin hoitoon, jotta terveysongelmat eivät pahenisi. Me suitsisimme vuokrafirmojen käyttöä ja parantaisimme hoidon vaikuttavuutta. Me peruisimme kaljaveron alentamisen emmekä tukisi yksityistä terveysbisnestä korottamalla tarpeettomasti Kela-korvauksia. [Sinuhe Wallinheimo: Fyrk finns!] Lyhytnäköiset leikkaukset voivat nimittäin aiheuttaa jatkossa paljon suurempia kustannuksia.

Hallituksen on myös luovuttava hoitotakuun romuttamisesta ja sote-järjestöihin suunnatuista leikkauksista.

Aivan lopuksi, arvoisa puhemies, ärade talman: koska hallitus ei kuuntele opposition järjen ääntä, sosiaalidemokraattinen ryhmä kannattaa edustaja Bergin esittämää epäluottamuslausetta. — Kiitos. Tack.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kemppi.

14.38 Hilikka Kemppi kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! ”Kun kaikki menee hyvin, synnytän tämän lapsen jo kymmenen viikon päästä.” Ehkä juuri sen vuoksi viikonlopun työmatkalla Kittilässä en voinut olla samaistumatta niiden naisten tunteisiin, joiden matka synnyttämään pitenee toistasataa kilometriä, kun Kemini synnytykset loppuvat. Millaista viestiä haluamme välittää matalan syntyvyyden kanssa painivalle kansakunnalle?

Hallituksen sairaalaverkon keskittämispäätökset herättävät huolta niin terveydenhuollon ammattilaisissa kuin palveluita käyttävien keskuudessa. Ihmiset kyselevät hämmästyneinä, mitä täällä tapahtuu ja kuka tätä johtaa.

Yöpäivystys loppuu Iisalmesta, Jämsästä, Kouvolasta, Raahesta ja Varkaudesta. Kemini, Oulaisten, Salon ja Valkeakosken sairaaloiden leikkaustoimintaa keskitetään pahimmillaan tuntien ajomatkan päähän. Sakset leikkaavat, mutta vastuunkantajia ei näy. Hallituksen valitsema linja on kylmä, kova ja kallis. Suomalaisten hämmennystä ei vähennä, ministeri Juuso, teidän tietämättömyytenne siitä, mistä nämä leikkaukset vastuualueellenne ovat tulleet.

Hallituksella tuntuu olevan hukassa johtajuus. Ennen vaaleja perussuomalaiset ja kokoomus lupasivat, että sosiaali- ja terveydenhuollosta ei leikata. Nyt massaleikkausten kohde on lähipalvelut, lapset ja ikäihmiset.

Arvoisa pääministeri Orpo ja valtiovarainministeri Purra, rajut säästöt sosiaali- ja terveyspalveluihin ja järjestöjen avustuksiin eivät ole persoonattomia budjettirivejä. Ne ovat

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

päätöksiä, jotka vaikuttavat suoraan suomalaisten elämään ja luottamukseen. Toimivien palveluiden ei pidä olla vain puolen Suomen tai rikkaiden ylellisyyttä. Hallitukselta tämä näkymä on hukassa.

Keskusta ei katso sivusta tumput suorana. Esitimme ratkaisuehdotuksiamme jo puoli vuotta sitten, ja nyt kertaan ne: [Petri Huru: Tyhjällä paperilla!] perukaa sote-palveluiden rahoitukseen kohdistamanne kahden miljardin euron leikkaukset, antakaa hyvinvointialueille kahden vuoden lisäaika tasapainottaa talous, siirtäkää Kelan matkakorvaukset alueiden budjetteihin, tuokaa ratkaisuja vuokratyövoiman käytön rajoittamiseksi, edistäkää ammatinharjoittajamallia ja käynnistäkää parlamentaarinen työskentely hyvinvointialueiden rahoituksen korjaamiseksi. [Perussuomalaisten ryhmästä: Mistä rahat?]

Puolessa vuodessa ette ole edistäneet esityksiämme, niistä yhtäkään. Sen sijaan johdatte palveluita kriisiin. Sairaaloiden palveluita keskittämällä sysäätte kustannuksia alueille. Esimerkiksi Etelä-Karjalassa on laskettu, että sairaalaverkon keskittäminen lisäisi kustannuksia 30 miljoonalla eurolla. Yöpäivystyksen lakkauttaminen vaatii Kymenlaaksoon useamman ympärivuorokautisesti päivystävän ambulanssin ja joukon ammattilaisia. Tästä syntyviin kustannuksiin ei miljoona riitä.

Päätökset heikentävät myös alueiden elinvoimaa, osaajapulaa ja turvallisuutta. Siksi keskusta on valmis ehdottamaan seitsemää seuraavaa keinoa asioiden korjaamiseksi: [Välihuuto perussuomalaisten ryhmästä]

1) Tehkää vaikutusarvioinnit sairaaloiden lakkauttamisesta ja perukaa kustannuksia ja alueiden ahdinkoa lisäävät leikkaukset sairaaloihin.

2) Lisätkää alueiden valtaa normeja purkamalla. Rahoja ei voi kuitenkaan imuroida pois, tai muuten alueilla ei ole mitään edellytyksiä toimia parempien palveluiden puolesta.

3) Kohdentakaa Kela-korvaukset sinne, missä niistä on hyötyä. [Sinuhe Wallinheimo: Ei niitä voi korvamerkitä!] Hallituksen Kela-korvaussuunnitelmat vahvistavat vain hyväosaisten palveluiden käyttöä. Keskustan mielestä korvaukset tulee kohdistaa muun muassa suun terveyteen, naistentauteihin ja hedelmöityshoitoihin. [Sari Sarkomaan välihuuto]

4) Vapauttakaa voimavaroja ja henkilöstöä hoidon ja hoivan työhön. Alkakaa johtamaan valtakunnallisesti tekoälyn käyttöönottoa, jotta emme tuhlaa erillisiin järjestelmiin alueilla.

5) Käynnistäkää sosiaali- ja terveystalouden tuottavuusohjelma ja etsikää valtakunnallisesti hyviä tapoja korjata tilannetta.

6) Laittakaa kilpailutukset ja hankintaketjut kuntoon. Arvostakaa paikallista ja poistakaa päällekkäiset hankinnat.

7) Kootkaa myös kansalliset toimenpiteet työvoimapulan ratkaisemiseksi. Pulaa ei ole vain rahasta vaan myös osaajista.

Arvoisa hallitus, keskusta on nyt esittänyt 13 keinoa tilanteesta eteenpäin pääsemiseksi.

Keskustan eduskuntaryhmä on pettynyt hallituksen kykyyn johtaa sosiaali- ja terveyspalveluiden kehittämistä. Tuen edustaja Bergin esitystä, että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ohisalo.

14.43 Maria Ohisalo vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Orpon hallitus on sopeuttamassa taloutta muun muassa massiivisilla sote-leikkauksilla — täysin

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

välittämättä siitä, mitä leikkaukset tarkoittavat hyvinvointialueiden, sairaaloiden, terveyskeskusten ja ennen kaikkea ihmisten arjessa. Tämä on arvovalinta, ei mikään pakko.

Kaikkien muiden leikkausten päälle hallitus ilmoitti vielä nyt kehysriihessä tavoittelevansa sairaalaverkon tiivistämisellä yli 26 miljoonan euron säästöjä vuodesta 26 alkaen. Hallitus, kysyn teiltä: missä ovat vaikutusarvioinnit? Lyhytnäköisillä säästöillä on tulevaisuudessa kova inhimillinen ja taloudellinen hinta.

Arvoisa puhemies! Julkisella puolella jonot ovat pitkiä ja hoitohenkilökunnasta on jo nyt pulaa. Pienituloisten, työttömien, monisairaiden, ihmisten, joilla ei ole pääsyä työterveyteen tai varaa käyttää yksityisiä terveydenhuollon palveluita, on jo nyt kaikista vaikeinta saada terveydenhuollon palveluita. Ja samalla, kun te laitatte niukkoja varoja paremmin voivien nopeampaan hoitoonpääsyyn, te romutatte hoitotakuun, ja näin yhä useammalle jonottaminen pitkittyy viikoista kuukausiin.

Arvoisa puhemies! Palveluverkon karsiminen uhkaa erityisesti niitä ihmisiä, jotka nytkin asuvat pitkän matkan päässä sairaalasta. Ympäri vuorokautinen leikkaussalivalmius lakkaa Kemissä, Oulaisissa, Salossa, Savonlinnassa ja Valkeakoskella.

Esimerkiksi Pohjois-Suomessa, jossa synnytysaerialaverkkoa on jo ennestään harvalti, synnytyksiä käynnistetään ja toteutetaan keisarinleikkauksilla pitkien matkojen vuoksi. Pitkä matka sairaalaan tuo synnyttäjälle väsymystä, kipua ja univajetta, joiden takia synnytys ei ehkä etene. Ja sitten joudutaan turvautumaan toimenpiteisiin, jotka lisäävät kustannuksia ja huonoja synnytyskokemuksia.

Tiedämme tutkimuksista, että kielteinen tai traumaattinen synnytyskokemus on yhteydessä synnytyksen jälkeiseen masennukseen, posttraumaattiseen stressioireyhtymään, ahdistuneisuuteen ja haasteisiin varhaisessa vuorovaikutuksessa. Huono synnytyskokemus myös pienentää todennäköisyyttä seuraavan lapsen saamiseen.

Tätäkö te, hallitus, nyt haluatte? Onko tämä nyt sitä lapsi- ja perhemyönteistä politiikkaa, jota tämä maa tarvitsisi?

Arvoisa puhemies! Toisaalta palveluja on oltava riittävästi siellä, missä on myös paljon ihmisiä. Pelkkä lähellä oleva sairaala ei juuri auta, jos sinne ei ikinä saa aikoja ja kiireellisissäkin tilanteissa joutuu jonottamaan epäinhimillisen pitkään. Siksi palveluverkon suunnittelussa on huomioitava esimerkiksi kaupunkien kasvu sekä se, että toisilla alueilla tarve palveluille on paljon suurempaa kuin toisilla. Kaikkien Suomen alueiden palvelutarvetta ei vain voi mitata samalla muotilla.

Arvoisa puhemies! Sairauksien ennaltaehkäisy on huomattavasti niiden hoitoa tehokkaampi, halvempi ja inhimillisempi tapa edistää hyvinvointia. Hyvinvointialueet eivät pysty edistämään väestön terveyttä ja ehkäisemään sairauksia ennalta ilman kunnan resursseja. Ja silti hallitus käytännössä pakottaa niitä ajamaan alas juuri perusterveydenhuollon palveluita sekä karsimaan ennaltaehkäisevää työtä.

Tässä kohtaa pitää muistaa se, että sote-palveluihin kuuluu terveydenhuollon lisäksi sosiaalihuolto, josta siitakin hallitus leikkaa 100 miljoonaa, vaan kukaan hallituksessa ei kuitenkaan vielä tiedä, mistä leikataan. Leikataanko lisää lastensuojelusta, perhetyöstä ja palveluasumisesta, vai mistä leikataan? Keneltä leikataan? Kertokaa meille.

Erityisen turhautunut olen sote-vastuuministeri Juuson kyvyttömyydestä puolustaa koko omaa hallinnonalaansa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen tavoite tuntuu olevan luoda Suomeen entistä vahvemmin kahden kerroksen väen sote-palvelut. Jos tavoitteena on, kuten te hallitus väitätte, pe-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

lastaa hyvinvointivaltio, annan teille nyt yhden ilmaisen vinkin: hyvinvointivaltiota ei pelasteta ajamalla sitä alas.

Siksi vihreät eivät voi missään tapauksessa hyväksyä hallituksen sote-palveluihin kohdistuvia leikkauksia. Olemme omassa vaihtoehtobudjetissamme esittäneet, miten taloutta on mahdollista tasapainottaa kestävästi ja ihmisten hyvinvoinnista huolehtien. Tämä hallitus on kuitenkin valinnut tehdä toisin.

Edellä mainituin perustein kannatan edustaja Bergin esitystä siitä, ettei hallitus nauti eduskunnan luottamusta. [Sari Sarkomaa: Eikä yhtään ratkaisua vihreillääkään!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kyllönen.

14.48 Merja Kyllönen vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän päivän tehostaminen on huomisen lakkauttaminen. Tämä selvisi, kun hallitus päätti kehysriihessä uusista satojen miljoonien eurojen leikkauksista sosiaali- ja terveydenhuoltoon.

Sairaalaverkkoa karsitaan moottorisahalla tehostamisen nimissä. Todellisuudessa suomalaisia jaetaan asuinpaikan perusteella entistä rajummin kahden kerroksen väkeen, myös hoitoonpääsyn ja potilasturvallisuuden osalta. Perusterveydenhuollon hoitotakuu pidennetään kolmeen kuukauteen. Kun vaivat eivät tule hoidettua ajoissa, niin kasvaa riski siitä, että hoitoon tullaan päivystyksen kautta. Ja nyt ne päivystyksetkin viedään kauemmas, ja hintalappu kasvaa.

Päätöksiä perustellaan taloudella, mutta samalla hallitus jakaa puoli miljardia euroa uutta rahaa yksityisen terveysbisneksen ja terveysfirmojen katteisiin. Se on investointi, joka asiantuntija-arvioiden mukaan ei auta hoitojonoihin mitenkään. Hallituksella on rahaa ja paljon, [Välihuuto perussuomalaisten ryhmästä] ainakin kun on oikea ja läheinen taho pyytämässä.

Perussuomalainen vastuuministeri Juuso lupasi pitkin kevättä, että yhtään sairaalaa ei lakkauteta. Kun näitä päätöksiä katsoo, niin monesta sairaalasta jäävät vain seinät jäljelle. Aiemmin mantrana oli, että säästetään seinistä — mistä nyt säästetään? Keskittämispoliittikka ei vähennä hoidon eikä henkilöstön tarvetta. Kela-taksirallia lisätään, sekään ei ole ilmaista. Samalla näiden päätösten varjolla leikataan hyvinvointialueiden rahoitusta entistään.

Hallitus lakkauttaa yöpäivystykset Kouvolasta, Iisalmesta, Jämsästä, Raahesta ja Varkaudesta. Valtiovarainministerin leikkauspöydälle joutuvat myös Kemissä, Oulaisissa, Salossa, Savonlinnassa ja Valkeakoskella sijaitsevat sairaalat. Valitettavasti monet näistä ovat sellaisia paikkakuntia, joilla työpaikkansa menettävät sote-ammattilaiset ovat pulassa, kun velkainen mökki pitäisi saada kaupaksi eikä ole ostajia.

Lupasitte, pääministeri Orpo, vielä viime kesänä, että hallitusohjelman kirjaukset eivät ole palveluiden karsimista, vaan asioita tehdään yhä paremmin. Miten paremmin? Media kysyi asiaa lakkautettavaksi määrätyn Kouvolan yöpäivystyksen hoitajilta, ja vastaus oli suorasanainen: "Pahimmillaan se tarkoittaa ihmishenkien menettämistä." Kuolemaa. Arvoisa pääministeri, pitikö teidän lupauksenne paikkansa, että hallitusohjelman kirjauksilla ei karsita palveluita? Ja mitä ihmettä tässä hallituksessa tapahtuu, jos vastuuministerit eivät edes tiedä, mitä heidän toimialallaan tulee tapahtumaan ja mistä säästetään, nyt esimerkiksi hatusta vetäen 100 miljoonaa sosiaalipalveluista? Joku roti olla pitää. Joku vastaa, tietää, tai sitten meidän eduskunnassa pitää tietää, kuka näistä leikkauksista sosiaali- ja ter-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

veyspuolella vastaa, jos ei ministeri itse. Ennen ministeriöt olivat päällikkövirastoja, ja nyt niistä on tehty saunamajureiden siivousosasto.

Arvoisa puhemies! Hallitus saivartelelee edelleen siitä, kuinka sotesta ei leikata, koska rahoitus hallituskauden aikana nimellisesti kasvaa. [Petri Hurun välihuuto] Kun rahoitusta leikataan miljardeilla suhteessa kustannusten ja hoidontarpeen kasvuun, kyse on todellakin leikkauksista. Vaikka te loputtomiin vatkaatte semantiikkaa, niin kyse on siitä, että päivystyksiä ja terveyskeskuksia lakkautetaan, henkilöstöä irtisanotaan, asiakasmaksuja korotetaan ja hoitoonpääsyä vaikeutetaan.

Erittäin suuri osuus 1,5 miljardin leikkauksista kohdistuu peruspalveluihin ja keskeisiin hyvinvointivaltiorakenteisiin, millä on katastrofaaliset seuraukset — huomioiden jo aiemmin linjatut leikkaukset sekä soten olemassa oleva rahoitus- ja hoitokriisi. Sairastaminen kallistuu, pitkittyy ja pahenee, ja etuuksia heikennetään. Lääkkeiden alkuomavastuu nousee, iäkkäiden ympärivuorokautisesta hoivasta tingitään. Hoitajat vähenevät, koska palkkaroja viedään mitoituksen laskun mukana. Vammaispalveluita heikennetään, asiakasmaksuja korotetaan. Ja mistään ei kuulemma leikata. Nyt on aika ottaa vastuu päätöksistä eikä yrittää puhua mustaa valkoiseksi.

Mikä on keskittämispoliitiikan vaihtoehto? Jos sote-menoja halutaan suitsia, niin vuokratyövoiman täysin holtittomiksi karanneet kustannukset on saatava nopeasti kuriin valtakunnallisella sääntelyllä. Alueet tarvitsevat lisää aikaa taloutensa sopeuttamiseen, jotta hallitsemattomalta leikkauskierteeltä välttytään. Hallituksen tulee myös perua puolen miljardin euron lahja terveysjäteille. Ei ole taloudellista pakkoa lakkauttaa päivystyksiä, ei ole taloudellista pakkoa vaikeuttaa hoitoonpääsyä. On poliittisia valintoja, ja se vastuu on hallituksella.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä kannattaa edustaja Bergin tekemää epäluottamuslause-ehdotusta. Lisäksi teen seuraavan epäluottamusehdotuksen: "Sosiaali- ja terveyspalvelut ovat hyvinvointivaltion ytimessä. Nyt näistä elintärkeistä palveluista aiotaan leikata, ilman että edes vastuuministeri tietää, mihin leikkaukset todellisuudessa kohdistuvat. Luottamuksen perusedellytys on, että vastuuministeri tietää, mitä omalla toimialalla tapahtuu. Ehdotan, että eduskunta toteaa, että ministeri Juuso ei nauti eduskunnan luottamusta." [Petri Huru: Nauttii kyllä!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Wickström.

14.54 **Henrik Wickström r** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Harva asia aktivoi ja kiinnostaa kansalaisia niin paljon kuin sosiaali- ja terveydenhuolto. Se on kuuma kysymys myös täällä eduskunnassa. Oppositio on vuodesta 2021 alkaen joka vuosi tehnyt sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevan välikysymyksen. Hallituksia ja puolueita tulee ja menee, mutta huoli terveydenhuollosta säilyy.

Ärade talman! En stor megatrend utmanar vår vård och omsorg. Vi har allt fler som behöver vård, allt färre som finansierar den offentliga servicen och allt färre som kan sköta arbetet. Denna ekvation är utmanande att lösa. I två årtionden har kostnadsökningen inom vården varit ett problem, och speciellt under det senaste årtiondet har det blivit allt svårare att fylla lediga tjänster.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

On selvää, että me emme voi jatkaa entiseen tapaan. On selvää, että meidän on hillittävä kustannusten kasvua ja löydettävä ratkaisuja henkilöstöpulaan. Mutta samalla RKP:lle on selvää, että hoito ja hoiva kuuluvat kansalaisten tärkeimpiin palveluihin. Hoitoa on saatava kohtuullisella etäisyydellä, kohtuullisessa ajassa ja omalla äidinkielellä. Siksi RKP on aina tehnyt töitä lähipalveluiden säilyttämiseksi. Tämä näkyy muun muassa Pohjanmaalla, missä hyväksyttiin tulevien vuosien tulevaisuus- ja sopeuttamisohjelma, jossa päätettiin säilyttää lähipalvelut ja matalan kynnyksen hoito.

Vi är väldigt nöjda över regeringens beslut om att det i varje välfärdsområde också i fortsättningen ska skötas både förlossningar och mera krävande operationer i ett centralsjukhus. Regeringen fattade också viktiga beslut då nattjouren i Jakobstad och Raseborg kan fortsätta ifall Österbottens välfärdsområde och HUS-sammanslutningen så beslutar. Detta är en viktig signal från regeringen att den svenska servicen ska tryggas i alla situationer.

Arvoisa puhemies! Poliitikkaan kuuluu se, että oppositio toimii hallituksen vastapainona, tekee omia ehdotuksiaan ja tarkastelee kriittisesti hallituksen työtä. On tietenkin ymmärrettävää, että oman toiminnan kriittinen tarkastelu on vaikeaa, vaikka siihen joskus olisi aiheutta.

RKP:läisenä poliitikkona olen hämmentyneenä seurannut sosiaalidemokraattien ja vihreiden toimintaa eduskunnassa ja samaan aikaan Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitoyhtymän hallituksessa. HUSissa laaja enemmistö SDP:n ja vihreiden edustajista ei ole tukenut esimerkiksi Lohjan synnytysosaston jatkoa. [Välihuutoja] Samaan aikaan kyseiset puolueet ovat kansallisessa politiikassa — muun muassa tällä välikysymyksellä — vaatineet, että lähipalvelut tulee turvata. RKP:n edustajat ovat johdonmukaisesti puhuneet ja äänestäneet lähisairaaloiden ja niiden toiminnan turvaamisen puolesta. [Hälinää] Nyt teillä, hyvä oppositio, on mahdollisuus vaikuttaa siihen, [Vasemmalta: Te olette hallituksessa!] että teidän edustajanne äänestävät HUS-yhtymän hallituksessa 6.5. muun muassa Lohjan synnytysosaston säilyttämisen puolesta.

Ärade talman! Om vi vill trygga det att våra sjukhus är verksamma även i framtiden måste vi se till att vi har personal. Personalen är det viktigaste vi har. Om vi inte hittar lösningar på personalbristen så har det ingen betydelse hur många sjukhus eller vårdenheter vi har om de inte kan ta emot patienter. Därför har vi i SFP bland annat länge förespråkade en uppdatering av arbetsfördelningen inom vården bland den yrkesutbildade personalen. Den lagstiftningen är nu under arbete. Målsättningen är att bättre ta vara på personalens kunskande. Vi politiker får regelbundet respons från läkare, vårdare och socialarbetare att en stor del av arbetstiden går till pappersarbete och ett brottande med patientdatasystem. Vi i SFP välkomnar att man nu ser över arbetsfördelningen och hoppas på en snabb beredning.

Arvoisa rouva puhemies! Meidän on löydettävä uusia työskentelytapoja, uusia tapoja perusterveydenhuollon vahvistamiseksi ja uusia tapoja henkilöstövajeen korjaamiseksi. Haluamme edistää omalääkärimallia ja ammatinharjoittajamallia. Hallituksen pöydällä on monia tärkeitä uudistuksia, ja sen on nyt työskenneltävä tehokkaasti hyvinvointialueiden arjen helpottamiseksi. [Aki Lindén: 132 miljoonaa euroa pois hoitotakuusta, niin ei tule kyllä omalääkärimallia Suomeen!]

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Päivi.

14.58 **Päivi Räsänen kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitän oppositiota sairaalaverkostoa koskevan keskustelun mahdollistamisesta, vaikka tällä kertaa välilyksymys ei osunutkaan maaliin. Kritiikki kohdistui virkamiestyöryhmää, ei hallitusta vastaan. [Välihuutoja] Työryhmän sairaalaverkkoehdotus, erityisesti niin sanotun kakkosvaiheen visioinnin osalta, ei ollut hallituksen esitys eikä hallitusneuvotteluissa sovitun mukainen. Siitä puuttuivat taloudelliset vaikutusarviot, puhumattakaan vaikutuksista henkilöstöön ja potilaisiin. Oli tärkeää, että hallitus selväsanaisesti hylkäsi ehdotuksen joidenkin keskussairaaloiden muuttamisesta alhaisemman palvelutason akuutissairaaloiksi, [Välihuutoja] sillä keskustelun jatkaminen olisi vaikuttanut hyvinvointialueiden työrauhaan. Pelkät uhkakuvat hyvinvointialueen ainoan keskussairaalan synnytysten, leikkaustoiminnan ja tehohoidon lopettamisesta voisivat aiheuttaa henkilöstöpakoa ja vaikeuttaa rekrytointia.

Sairaalaverkkoa tulee kuitenkin uudistaa hallitusohjelmassa sovitun ykkös vaiheen pohjalta, jotta osaavia ammattilaisia riittää vaativien leikkausten ja synnytysten hoitoon. Ydinongelma ei ole edes raha, vaan henkilöstön riittävyys erityisesti erikoislääkärien, päivystävien yleislääkärien, kättilöiden tai tehohoitajien osalta. Liian hajautettu erikoissairaanhoidon verkosto johtaa kiihtyvään vuokralääkärien tarpeeseen, kun synnytyksiä ja vaativia leikkauksia varten joudutaan huolehtimaan ympärivuorokautisesta kaikkien tarvittavien erikoisalojen saatavuudesta.

Välilyksymyksessä vaaditaan hallitusta suitsimaan vuokralääkärien käyttöä. Juuri tähän tähtää kehysriihessä päätetty linjaus sairaalaverkoston uudistamiseksi. [Välihuutoja] Jos tämä ei kelpaa, mikä on opposition ehdotus hyvinvointialueiden taloutta rasittavan ongelman ratkaisemiseksi? Kasvavan palvelutarpeen ja vähenevien henkilöresurssien yhtälö edellyttää erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon nykyistä tehokkaampaa työnjakoa, samoin erikoissairaanhoidon eri yksiköiden kesken.

Osaajien saatavuuden haasteet ilmenevät käytännössä koko Suomessa, kaikissa terveydenhuollon ammattiryhmissä ja lähes kaikissa palveluissa. Ikääntyvien väestöosuus kasvaa, mikä lisää palveluntarvetta ja haastaa sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön riittävyyttä entisestään. Jopa kolmasosa sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöstä eläköityy seuraavan kymmenen vuoden aikana. Työaikalainsäädännön muutokset ovat johtaneet siihen, että lääkäreiden ympärivuorokautinen päivystystyöpanos on yhä enemmän pois päiväikaan käytettävissä olevista resursseista.

Yöpäivystyksen painopiste siirretään nyt järkevällä tavalla nykyistä vahvemmin välttämättömään erikoissairaanhoidon, mikä myös parantaa potilasturvallisuutta. Vastavalmistuneena lääkärinä työskentelin aluesairaalassa, jossa päivystin yksin öitä ja viikonloppuja, siihen aikaan ilman mitään päivystysvapaita. Takapäivystävät erikoislääkärit olivat hälytettävissä kotoaan viiveellä. Kiireellistä erikoislääkäritasosta hoitoa vaativia tapaturmat tai sairauspotilaita vastaanottaessani ajattelin, että potilaiden kannalta olisi ollut parempi, että ambulanssi olisi ajanut suoraan puolen tunnin päässä olevaan suurempaan sairaalaan.

Yleislääkärin hoitoa tarvitsevat potilaat voivat odottaa aamuun, ja erikoissairaanhoidon akuutisti vaativat tilanteet hoidetaan suoraan ensihoidon avulla keskussairaaloihin. Moderni ensihoito ei tarkoita ambulanssikyytiä sairaalaan, vaan jo hälytyskohteessa aloitettavaa potilaan hoitoa sekä tarvittaessa siirtoa jatkohoitoon. Tämän lisäksi perusterveydenhuollon ilta- ja viikonloppu-aikainen kiirevastaanotto sekä kotiin vietävät, jalkautuvat ja liikku-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

vat palvelut turvaavat paremmin väestön palvelutarpeen kuin pienten sairaaloiden yleislääkäritasoinen yöpäivystys. Vuodeosastojen lääkäripäivystys jatkuu, ja kevytanestesiassa tehtyjä toimenpiteitä voidaan pienissäkin yksiköissä tehdä.

Erikoissairaanhoidon tehostaminen on välttämätöntä myös, jotta sotien varsinainen taivoite, painopisteen siirtäminen varhaiseen apuun ja perusterveydenhuoltoon, voisi toteutua. Terveyskeskusten painetta helpotetaan myös palauttamalla edellisen hallituksen ideologisista syistä romuttamat Kela-korvaukset. Julkisen palvelun yleislääkäreille pääsee helpommin, kun osa potilaista hakee palvelut yksityiseltä lääkäriltä, käyttäen myös omia varojaan. [Välihuutoja vasemmalta] Yhteiskunnalle koituva kustannus yksityislääkärikäynnistä jää edelleen pienemmäksi kuin terveyskeskuskäynti. [Vasemmalta: 500 miljoonaa!]

Arvoisa puhemies! Toisin kuin välikysymyksessä pelotellaan, synnytykset jatkuvat jokaisella hyvinvointialueella ja keskussairaalat säilyvät Hämeenlinnassa, Kotkassa, Mikkelissä, Kokkolassa ja Kajaanissa. Eduskuntaryhmämme on tyytyväinen, [Puhemies koputtaa] että ehdotus alemman tason akuutisairaaloista on kuopattu. [Antti Kurvinen: KD jakaa Suomen kaupungit!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia. — Sitten edustaja Harkimo, ryhmäpuheenvuoro. [Krista Kiuru: Se on uskomatonta kristillisyyttä, että 500 miljoonaa on varaa panna siihen, että vain jotkut pääsee!]

15.04 Harry Harkimo liik (ryhmäpuheenvuoro): No niin, Kiuru, nyt mä puhun. — Arvoisa puhemies, ärade talman! Hallitus on ajamassa terveydenhuoltoa täydelliseen kaaokseen. Ihmisen elämän, saati hengen arvoa ei pitäisi koskaan joutua mittaamaan euroissa. Ei voi kuin hävetä. Emme pysty tulevaisuudessa hoitamaan niitä ihmisiä, jotka ovat rakentaneet tämän maan.

Vuonna 2023 alueet tekivät 1,5 miljardin alijäämän, ja myös 2024 alijäämä on 1,5 miljardia. Tämä tarkoittaa, että pitäisi irtisanoa 20 000 henkilöä, mutta henkilöstövaje on 10 000. Eihän tämä alijäämä toteudu terveyskeskuksia sulkemalla, päinvastoin se pahentaa tilannetta, kun ihmiset eivät saa hoitoa.

Budjettiriihessä hallitus on päättänyt heikentää suomalaisten peruspalveluita ja myös ihmisille erittäin tärkeitä päivystyspalveluita. Useita ympärivuorokautisia päivystyspisteitä suljetaan kokonaan ja omille alueilleen merkittäviä sairaaloiden toimintoja supistetaan radikaalisti esimerkiksi Kemissä ja Savonlinnassa. [Katri Kulmuni: Kyllä!] Kouvolassa suljettava ympärivuorokautinen päivystyspiste on palvellut 80 000 asukkaan kaupunkia. Onhan tämä aivan käsittämätöntä. Ymmärtääkö vastuuministeri Juuso, millaisia vaikutuksia näillä toimilla on alueen asukkaille, vapaa-ajan asukkaille tai paikalliselle elinkeinoelämälle? Ettekö te, hallitus, arvosta näillä alueilla asuvia ihmisiä ja halua tukea heidän arjensa pärjäämistään nykyisellä kotiseudullaan?

Alueilla, joille nämä supistus- ja lakkautustoimenpiteet kohdistuvat, on paljon ikäihmisiä, joiden omaiset ovat siirtyneet Ruuhka-Suomen alueelle. Näillä alueilla on paljon yksinäisyyttä, pitkiä välimatkoja, huono julkinen liikenne, eikä digitalisaatiokaan auta näitä iäkkäitä alueilla, missä eivät edes mobiiliverkot toimi joka paikassa.

On iso hyppy ajassa taaksepäin pidentää jälleen hoitotakuaikoja. Hallitus on linjannut, että perusterveydenhuollon kahden viikon hoitotakuu käytännössä puretaan kolmen kuukauden mittaiseksi, suun terveydenhuollossa jopa kuuteen kuukauteen. Eihän tässä ole mitään järkeä. Särkevään hampaaseen annetaan ensiapu ja hammas jätetään sitten mätäne-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

mään suuhun, odottamaan hetkeä, jolloin ihmisellä on naama kuin potkupallo ja on syntynyt henkeä uhkaava infektio.

Tämä on tarina, jonka kuulin: Eilen soitti minulle ihminen, joka oli hakenut Keravalta hammashoitoa. Hänelle ilmoitettiin, että teidän hampaanne on vain lohjennut ja meillä on kolmen kuukauden jono, menkää apteekista hakemaan korjaussarja ja tehkää se itse. En voinut uskoa tätä, joten soitin apteekkiin, että löytyykö teiltä korjaussarjoja. He ilmoittivat, että kyllä täältä löytyy, tulkaa hakemaan vaan. Tähän tämä terveydenhuolto on mennyt. Kaikki nämä toimenpiteet aiheuttavat sen, että ihmiset eivät saa hoitoa, ja se aiheuttaa todellisia kärsimyksiä ihmisille.

Nyt ovat kyllä innovaatiot olleet hallitukselta hukassa. Ovatko terveydenhuollon chat-vastaanotto ja joissain paikoissa toimiva sähköinen ajanvaraus parasta, mihin olette pystyneet? Ministeri Juuso, kai te esitte panostuksia sote-tietojärjestelmien kehittämiseen ja kansallisella tasolla toimintojen yhdenmukaistamiseen, tekoälyn tuomiseen mahdollisimman nopeasti lääketieteen tueksi käytännön sovelluksiin asti? Ei se riitä, että meillä joillakin on hyvinvointimittareita ranteessa mittaamassa päivän askeleita.

Hoitojonot aiheuttavat valtavan määrän kärsimystä ihmisille, arjessa pärjäämisen haasteita sekä sairauspoissaolopäiviä työkäisille. Vuonna 2022 oli lähes 20 miljoonaa Kelan korvaamaa sairauspoissaolopäivää. Työikäisen yhden päivän poissaolo aiheuttaa yhteiskunnalle yli 350 euron laskennallisen menetyksen. Tästä syntyy lähes kahdeksan miljardin menetys.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Nyt on se hetki, että on yhdistettävä kaikkien Suomessa toimivien sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten resurssit, siis julkinen ja yksityinen. Siksi esitänkin, että kaikki puolueet yhdessä tekisivät yli vaalikausien pitkän ajan suunnitelman, jolla pelastettaisiin sote-palvelut. Emme yksinkertaisesti voi jättää vanhuk- sia oman onnensa nojaan. Miettikää nyt: uskottavuus tästä laitoksesta häviää, jos emme pysty hoitamaan vanhuksia ja lapsia. Kannattaa miettiä, miltä tuntuu, jos oma isä tai äiti ei saa hoitoa. Se tuntuu kauhealta.

Yhdyn sosiaalidemokraattien välikysymykseen, mutta en kannata Juuson epäluottamu- säännestystä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Nyt on ryhmäpuheenvuorot pidetty ja myönnän ministeri Juusolle viisi minuuttia. Ja sitten aloitetaan debatti.

15.10 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso: Arvoisa puhemies! Välikysymyksen aihe oli sairaalaverkkouudistus, joten keskityn tässä ensimmäisessä puheenvuorossani siihen.

Muistutan samalla meidän kolmen miljardin euron julkisen talouden tasapainottamistavoitteesta. Suomen talouden tilanne on erittäin vakava. Hallituksen on tehtävä toimia, jotta me saamme talouden tasapainoon eikä meidän velkasaldo enää kasva. Tämä on pakko saada pysähtymään. Edellisen kerran velan kasvu saatiin pysähtymään Sipilän hallituskaudella. Sen jälkeen se on kasvanut jyrkästi, ja se on kestäättömällä tasolla. [Jussi Saramo: Kunnat otti kolme miljardia soteen lainaa!]

Sairaalaverkkouudistus ja palveluiden keskittäminen liittyvät hallitusohjelmassa neuvoteltuihin säästötavoitteisiin, eivät pelkästään taloudellisiin tavoitteisiin vaan myöskin siihen tosiasiaan, että meillä on huutava pula hoitohenkilöstöstä ja erityisesti erikoislääkäreistä. Sairaalaverkkotyöryhmän tammikuussa julkaistu raportti oli pelkkää virkatyötä,

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

[Aino-Kaisa Pekonen: Joku sen tilasi! — Välihuutoja] jonka kansliapäällikkö oli tilannut — ihan normaalia lainsäädäntövalmistelua, tässä ei ole mitään erikoista. Sen jälkeen... [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] Sen jälkeen asia on käsitelty ministerityöryhmässä, jonka puheenjohtajana toimin. Olemme neuvotelleet asiasta tiiviisti, olemme saaneet vaikutusarvioita koko paketista. Neuvottelut ovat olleet erittäin vaativia, aikaavieviä ja vaikeita.

Olimme etenemässä tähän kakkosvaiheeseen muutetulla esityksellä, mutta toissa sunnuntaina meidän puheenjohtajamme kehysriihineuvotteluiden yhteydessä onneksi päättivät, että me voimme unohtaa tämän kakkosvaiheen. Minä olen siitä helpottunut ja uskon, että aika moni muukin on siitä helpottunut.

Tämä ykkös vaihehan, millä nytten edetään, perustuu jo Sipilän hallituksen aikaiseen keskittämiseen, erikoissairaanhoidon ja päivystyksen keskittämiseen. [Välihuutoja keskeltä ja vasemmalta] Tämän keskittämisen on allekirjoittanut peruspalveluministeri... Hetkinen, peruspalveluministeri Rehula, kyllä, Juha Rehula 2017. Nämä ensimmäiset poikkeusluvut... [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kuunnellaan ministerin vastauspuheen vuoro, ja sen jälkeen vasta debatti.

Ensimmäiset poikkeusluvut myönnettiin jo 2017 kaikille näille yksiköille, joilla ne nyt lakkaavat viimeistään 2025. Näitä poikkeuslupia on jatkettu hallituksesta toiseen, vaikka toimenpiteitä olisi tarvittu aikaisemmin. Meidän on pakko keskittää erikoissairaanhoidon vaativaa hoivaa, sellaista hoivaa, mihin tarvitaan ympärivuorokautinen leikkaussalivalmius, ympärivuorokautinen teho-osastoalvalmius, monen erikoisalalan päivystäjää, tarvitsemme anestesia lääkäriä, kirurgian erikoislääkäriä, lastenlääkäriä ynnä muita. Tarvitsemme synnytysten osalta myöskin kättilöitä ja hoitohenkilökuntaa. Se henkilöstö, mikä esimerkiksi synnytyksiä päivystää, on erittäin suuri, sitä ei varmaan moni ajattele.

Kemin synnytykset on Lapin hyvinvointialue päättänyt eilen siirtää Rovaniemelle tammi kuun alusta alkaen, ja ymmärrän sen päätöksen. Synnytysten lukumäärä on laskenut noin 400 synnytykseen vuodessa. Se tarkoittaa, että keskimäärin yksi vauva vuorokaudessa syntyy, ja tätä vauvaa päivystetään kolmessa vuorossa erittäin laajalla henkilöstömäärällä. Välimatka Kemistä Rovaniemelle tai Ouluun ei ole ylittöpääsemätön, se on vähän päälle sata kilometriä. Tällä toimenpiteellä Lapin hyvinvointialue saa taloudellisia säästöjä ja myöskin henkilöstöresursseja muihin palveluihin.

Perusterveydenhuollon osalta lyhyesti — aika loppuu: Yölliset perusterveydenhuollon yleislääkärikäynnit ovat noin kymmenen prosenttia kaikista perusterveydenhuollon asiakaskäynneistä. Useimmat niistä ovat sellaisia, mitkä voisi hoitaa päiväsaikaan. Siellä ovat käyntisyinä infektiot, pitkäaikaissairauksien pahentuneet oireet, tuki- ja liikuntaelinvaivat, kiputilat, lievemmat traumat ja haavat ynnä muuta ynnä muuta, mitkä voivat hyvin odottaa sinne aamuun. Mikäli hoidon tarve on niin iso ja hätä on niin iso, että yöllä tarvitsee lähteä lääkäriin, niin kyllä silloin on parempi mennä sitten suurempaan sairaalaan, missä on se ympärivuorokautinen leikkaussalivalmius ynnä muut siihen liittyvät toiminnot.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia. — Nyt aloitetaan debatti, ja debattipuheenvuoro, vastauspuheenvuoro, minuutin mittainen, varataan sieltä V-painikkeella ja nousemalla seisomaan. Alkuvaiheessa saavat puheenvuoron ryhmäpuheen-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

vuorojen pitäjät, ja sitten jatketaan keskustelua. Tässä ensimmäisessä vaiheessa otetaan vähintään tunti debattia, ja katsotaan sitten, mikä on tilanne. — Elikkä ensimmäisen vastauspuheenvuoron, minuutin mittaisen, käyttää edustaja Väyrynen.

15.16 Ville Väyrynen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Silloin muutama vuosi sitten, kun vielä olin terveydenhuollon ammattilainen ihan päivittäin ja ruvettiin uutta sote-järjestelmää suunnittelemaan, ainakin sen viestin mukaan, mikä meille tuli sinne, yksi tärkeimpiä perusteita oli se, että kustannukset kasvavat hallitsemattomasti ja sitä kasvua pitää pystyä jotenkin taittamaan. No, nyt me ollaan kuultu täällä tätä keskustelua, että kun me ollaan taittamassa sitä, niin se ilmeisesti on jollakin lailla väärin. Minua kiinnostaisi nyt oikeasti tietää, miten edellinen hallitus suunnitteli sen tekevänsä, koska se on minulle edelleenkin epäselvää. Minä ymmärsin, että siellä oli kuitenkin taustalla se ajatus.

Toinen asia: Mitä tulee näihin keskittämispuheisiin, meidän nyt tiivistetään hyvinvointialueitten sisällä erikoissairaanhoidtoa. Se pitää ihan paikkansa. Mutta olen ammattilaisena elänyt myös sen hetken ja myös edellisen hallituksen kanssa, kun tuota erikoissairaanhoidtoa keskitettiin kokonaan silloisilta sairaanhoitopiireiltä pois ja jopa suurimmilta keskussairaaloilta yliopistosairaaloihin. Kyllä se silloin onnistui, se keskittäminenkin, kun siitä keskusteltiin tavallaan toisessa asetelmassa. Kokisin, että se tietyissä tilanteissa on ihan toiminnallisesti järkevää. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää.

15.17 Pia Sillanpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt tehtävässä sairaalaverkon uudistamisessa on takana demareiden tuhoama talous ja keskustan romuttama sote. Demareiden johdolla jaettiin velkarahaa välittämättä siitä, että velka pitää joskus maksaa takaisin. [Jussi Saramo: Te lisäätte velkaa!] Keskusta taas lupasi terveystieteiden johtamiseen kuntaan, mutta ette te tätäkään oikeasti halunneet edistää. Siitä kertoo tyhjä paperi, jonka jätitte hallitusneuvotteluissa.

Nyt me olemme tilanteen edessä, jossa rahat ovat loppu ja samoin tekevät kädet. [Keskustasta: Mutta olutvero kevenee!] Hoitohenkilöstöä ei ole tarpeeksi, ja nyt yritetään järjestää palvelut niillä resursseilla, mitä meillä on.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kvarnström.

15.18 Johan Kvarnström sd (vastauspuheenvuoro): Ärade talman, arvoisa puhemies! Hallituksen nyt pöytään laittamat sosiaali- ja sote-säästöt olisi ainakin isolta osin voitu estää sillä, että olisi luovuttu Kela-korvausten nostosta ja kaljaveron laskusta. [Katri Kulmuni: Kyllä!] Miksi hallitus siirtää julkiselta rahat yksityiselle puolelle ja tekee alkoholipoliitiikkaa, joka lisää hoidon tarvetta?

Arvoisa puhemies! Jos hallitus ei kuuntele oppositiota, se voisi ainakin kuunnella Lääkäriliittoa. Lääkäriliiton Jukka Mattilan mukaan hoitotakuun pidennys, kasvavat Kela-korvaukset ja lähipalveluiden karsinta ovat yhdistelmä, joka saa kansalaiset hyvästä syystä epätietoisiksi siitä, onko Suomessa kohta enää julkisia perusterveydenhuollon palveluita. Eli yksityisiä palveluita tuetaan suoraan samaan aikaan, kun julkisia palveluita leikataan, ja

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

tämä on väärin eikä ole tehokasta. — Kiitos, tack. [Eveliina Heinäluoma: Kuunnelkaa edes Lääkäriliittoa!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi.

15.19 Hilkka Kemppi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kantakaa vastuuta, arvon hallitus. [Välihuutoja oikealta] Kahden miljardin euron säästöt sosiaali- ja terveyspalveluihin tai juuri viime viikon tiistaina pöydälle tuotu sairaalaverkon keskittämispäätös eivät ole edellisten hallitusten syytä.

Arvoisa pääministeri, onko maallamme malttia vaurastua? Hallituksen linjauksilla useilta alueilta on viety lainanottovaltuudet, ja leikkauksia ajetaan puolessa vuodessa kuin käärmettä pyssyyn. Minulla on iso huoli ikäihmisistä. Suomessa yli 85-vuotiaiden määrä kaksinkertaistuu 15 vuodessa. Ikäihmisten määrä kasvaa siis hurjaa tahtia, ja samalla palveluiden määrää nyt pienennetään. Nyt te olette päättäneet leikata myös sairaalapalveluita. Eihän siitä edes tule säästöjä, jos palvelut lopetetaan. Samalla valtio maksaa Kela-kyydit ja rahaa siirtyy kassasta toiseen, mutta velkaantuminen jatkuu. Arvoisa pääministeri, tällä me emme säästä. Oletteko te ottanut [Puhemies koputtaa] tosissanne nämä keskustan 13 esitystä?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. Pidetään minuutin mittaisia. — Edustaja Ohisalo.

15.20 Maria Ohisalo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On vielä pakko muistuttaa hallitusta siitä, että soteen kuuluu perusterveydenhuollon ja sairaanhoidon lisäksi myös se sosiaalihuolto, nämä kulkevat käsikkäin. Sieltä nyt hallitus leikkaa sen sata miljoonaa euroa lisää, ja tämä osuu juuri niihin palveluihin, joita tälläkin hetkellä tarvitaan erityisen kipeästi: ikääntyneiden ja vammaisten palveluihin, lastensuojeluun, päihde- ja mielenterveystyöhön, kuntouttavaan työtoimintaan, lapsiperheiden kotipalveluun, perhe-työhön, kasvatusta ja perheneuvontaan ja niin edelleen. Kun tähän yhdistetään se, miten hallitus käytännössä pakottaa hyvinvointialueita ajamaan alas juuri perusterveydenhuoltoa ja ennalta ehkäisevää työtä lyhytnäköisten säästöjen toivossa, nähdään, miten hallitusta aidosti tuntuvat hyvin vähän kiinnostavan inhimillinen kärsimys tai pitkän tähtäimen vaikutukset. Kunhan nyt vain talous saadaan näennäisesti tasapainoon, niin todellinen lasku voidaan sitten maksattaa tulevaisuudessa meidän lapsillamme.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kyllönen.

15.21 Merja Kyllönen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! [Hälinää — Puhemies koputtaa] Tässä salissa on kysytty vaihtoehtojen perään. Tässä maassa ei ole kuunneltu OECD:n neuvoja yhteen vuosikymmeneen. Sieltä on tullut viestiä meille mielenterveyshaasteista, työkyvyttömyyteen puuttumisesta, alkoholinkäytön vähentämisestä. Joku kysyi, mikä näiden hintalappu on. 22 miljardia euroa olisi löydettävissä rahaa, kun puututtaisiin juurisyihin, niihin ongelmiin, minkä takia ihmiset tässä maassa voivat huonosti: minkä takia käyttävät alkoholia niin paljon kuin käyttävät tai minkä takia jäävät työkyvyttömyyseläkkeelle liian varhain tai nuorten työurat eivät pääse ollenkaan alkuun.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Onko niin, että kun hallitus ei mieluusti kuuntele opposition viestejä, niin kuunteleeko tämä hallitus edes OECD:tä, joka vuosittain arvioi meidän taloutta, sen rakenteita, meidän isoja haasteita ja sitä, missä ne suuret talouden ongelmat ovat?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Wickström.

15.22 **Henrik Wickström r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Jag börjar med ett citat, aloitan sitaatilla: ”Suomen julkinen velka oli viime vuoden lopussa 76 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen Eurostatin tietojen mukaan. Velka kasvoi edellisestä vuodesta 2,3 prosenttiyksikköä, mikä oli enemmän kuin missään muussa EU:n jäsenvaltiomaassa.” Me olemme velkakärjen huipussa. [Ben Zyskowicz: Kuulitteko? Enemmän kuin missään maassa!] Haluammeko olla näiden maiden kastissa tällä hetkellä? Ja se, miksi nostan tämän asian esiin, johtuu siitä, että meillä on hyvin haastava julkisen talouden tilanne, meillä on henkilöstöpula tällä hetkellä ja juuri aloittaneet hyvinvointialueet. Tämä yhtälö ei ole helppo kellekään hallittavaksi. Ja haluan tässä kuitenkin nostaa esiin sen arvostuksen kaikille heille, jotka tekevät töitä hyvinvointialueilla. Te teette äärettömän tärkeää työtä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Räsänen, Päivi.

Till socialdemokratiska gruppen skulle jag vilja säga: Är det fel att regeringen bevakar också servicen på svenska? Är det fel att vi ska trygga tillgången på räddarpersonal på svenska? Är det fel att vi också vill utveckla vårdstigar digitalt på svenska? Det anser inte vi och inte heller övriga i regeringen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Räsänen, Päivi.

15.23 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Juuso sai ehkä tämän hallituksen vaikeimman tehtävän, mitä hän on hoitanut hyvin, ja hän nauttii kristillisdemokraattisen eduskuntaryhmän luottamusta. Mutta oppositio sälyttää nyt ministerin harteille niitä vastuita, joita nykyinen oppositio ollessaan hallituksessa vei sote-uudistuksessa nimenomaan hyvinvointialueiden päättäjien vastuulle. Ja oppositiota on ehkä myös hämmentänyt se, että ministeri Juuso on ollut poikkeuksellisen avoin ja rehellinen kuvatessaan myös päätöksentekoon liittyviä vaikeuksia ja huolia.

Juuson johdolla hallitus kehittää nyt sairaalaverkostoa mielestäni järkevällä ja tasapainoisella tavalla. Siinä sekä huomioidaan tarve saada palveluita kattavasti koko maassa, riittävän lähellä, että toisaalta varmistetaan henkilöstön saatavuus kasvavan palvelutarpeen paineessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Harkimo.

15.24 **Harry Harkimo liik** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Kaikki me tässä salissa tiedämme, että meillä on iso ongelma, jonka nimi on sote, ja sen korjaaminen vaatii aika paljon. Se, että me syytellään toisiamme tässä — oppositio syyttää

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

hallitusta ja hallitus syyttää, että se on teidän vikanne, että se on näin huonossa kunnossa — tuskin johtaa siihen, että tämä saadaan kuntoon. Meiltä puuttuu henkilökuntaa, meiltä puuttuu rahaa, meiltä puuttuu kaikkea, mitä sote tarvitsee. Jos tämä hallitus nyt tekee muutoksia ja sitten tulee uusi hallitus, joka taas muuttaa kaiken, niin tämä ei johda mihinkään. Me tarvittaisiin kaikkien puolueiden yhteinen sopimus, jolla me tehtäisiin pitkäaikainen sote-ratkaisu, jotta me pystyttäisiin hoitamaan ne vanhukset ja lapset, jotka asuvat tässä maassa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

15.25 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ensinnäkin kiitollinen siitä, että eduskunnassa kyselytunnilla voi vaikuttaa. SDP kysyi hallitukselta, aiotteko perääntyä sairaalaverkkoratkaisussa. Olimme huolissamme siitä, jos te ajatte seinään tavalla, joka oli ollut koko alkuvuoden esillä. Monta kuukautta meni, mutta hallitus ei osannut sanoa, onko sairaalaverkkoratkaisu tekeillä vai ei. Katsokaa sitä pöytäkirjaa, kun pääministeri ei edes tiennyt, kenelle sosiaali- ja terveystalvet kuuluivat. Sanoitte siinä keskustelussa, että Ikoselle. Nyt on selvinnyt, että ne kuuluvatkin siis ministeri Juusolle. Olen tyytyväinen siitä, että edes yksityiskohdat alkavat pikkuhiljaa kirkastua, mutta iso kuva on nyt tällä kertaa hukassa. Kolme miljardia leikattiin kehysriihessä. Kysyn vaan, miten voi olla mahdollista, että te ette löytäneet muita säästöjä kuin sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevia säästöjä. Tämä ei ole leikin asia, Purra. Puolet tästä sopeutustarpeesta tehtiin leikkaamalla, [Puhemies koputtaa] ja kaksi kolmasosaa on pääluokasta 33, sosiaali- ja terveyshalvet [Puhemies: Aika!] sekä sosiaaliturva. On tämä käsittämätöntä. [Ben Zyskowiezin välihuuto]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Pidetään minuutin mittaisia puheenvuoroja, ja nyt ollaan erityisen tarkkoja tästä minuutista siitä syystä, että mahdollisimman moni pääsee ääneen. — Edustaja Mattila.

15.27 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Eilen kokoontui Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen valtuusto, jossa puhuttivat kovasti Raahen ja Oulaskankaan yöpävystykset, jotka sairaalaverkkoesitys esittää lopetettaviksi. Nyt toivoisin ministeri Juusolta selvää vastausta kysymykseen, johon eilen ei saatu yksiselitteistä selvyttä. Kumpi on totta: paikallisten perussuomalaisten aluevaltuutettujen näkemys, että edelleenkin, tämän sairaalaverkkotyöryhmän ykkösvaiheen hyväksymisen jälkeen täällä eduskunnassa, Pohde pystyy itse päättämään Raahen ja Oulaskankaan yöpävystysten jatkumisesta, vai hyvinvointialueen johtajan näkemys, jossa hyvinvointialueet eivät voi käyttää itsenäistä päätösvaltaa ja jatkaa yöpävystyksiä Raahessa ja Oulaskankaalla?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén.

15.28 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Orpon hallitus rapauttaa systemaattisesti yhteiskunnan hyvinvointipalvelut leikkauksillaan, vaikka hyvinvointialueet ovat jo nyt erittäin vahvassa ja syvässä kriisissä. Sairaalaverkon karsiminen on vain yksi pieni osa tästä synkästä jatkumosta. Yhdessä hallituksen kehysriihen päätösten

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

kanssa nousee kysymys: pyrkiikö hallitus tietoisesti heikentämään julkista perusterveydenhuoltoa ja erityisesti vielä maaseudulla? Niin kovaa tahtia hallitus niitä ajaa alas.

Tosiaan Lääkäriliiton politiikkatoimialan johtaja Jukka Mattila sanoi Helsingin Sanomien haastattelussa seuraavaa: ”Hoitotakuun pidennys, kasvavat Kela-korvaukset ja lähipalveluiden karsinta ovat yhdistelmä, jossa kansalaiset voivat aiheesta olla epätietoisia, onko Suomessa kohta enää julkisia perusterveydenhuollon palveluita.”

Tässä ollaan tekemässä täyskäänös, täyskäänös siinä, mikä on yksityisen sektorin rooli suomalaisessa terveydenhuollossa, ja tästä ei ole käyty julkista keskustelua. Millä mandaatilla te teette tämän täyskäänöksen?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Andersson, Li.

15.29 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on moni hallituksen edustaja perustellut tätä sairaaloiden palveluiden alasajoa sillä, ettei ole rahaa. Mutta onhan hallituksella rahaa: te olette juuri päättäneet käyttää 500 miljoonaa euroa yksityisen terveydenhuollon lääkärikäytien rahoittamiseksi veronmaksajien rahoilla samanaikaisesti, kun te leikkaatte hyvinvointialueilta perusterveydenhuollosta ja vanhuspalveluista. Te tulette nyt siis vähentämään hoitajien määrää ympärivuorokautisessa hoivassa vanhuspalveluissa, te tulette vähentämään lääkäreiden, hoitajien ja muun henkilöstön määrää sote-keskuksissa samanaikaisesti, kun te annatte puoli miljardia lisää näihin yksityisiin terveysfirmoihin. Tällaisissa arvovalinnoissa ei ole mitään järkeä terveydenhuollon, kansanterveyden, tasa-arvon eikä myöskään taloudenpidon näkökulmasta. [Välihuutoja]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Berg.

15.30 **Kim Berg sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on muutaman keran viitattu siihen, että tämä sairaalaverkkoselvitys ei ollut hallituksen esitys, mutta kuitenkin pitää muistaa se, että se perustui siihen hallitusohjelmakirjaukseen, että sairaalaverkosta säästetään 100 miljoonaa euroa, eli se oli hallituksen tilaama selvitys. Itse muistan hyvin, kun vuonna 2015 tehtiin samantyyppinen selvitys, ja silloinkin puhuttiin, että tämä nyt on vain tällainen asiantuntijalausunto asiasta, että hallitus ei ole tehnyt mitään päätöksiä, mutta eipä kestänyt kauaakaan, kun muun muassa Vaasan keskussairaalan asema oli uhatuna. Elikkä kyllä näillä asiantuntijaselvityksillä jotain merkitystä on. Hyvä, että hallitus teki kehysriihessä päätöksen, että tämä toinen vaihe peruttiin, mutta pitää muistaa, että silti viisi yöpäivystystä, viisi ympärivuorokautista leikkaavaa sairaalaa, lähdettiin ajamaan alas ja samalla hoitoonpääsyä perusterveydenhuoltoon [Puhemies koputtaa] heikennettiin kolmeen kuukauteen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen.

15.31 **Ilmari Nurminen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen todella huolestunut, Juuso, siitä voimasta, millä te kurmuutatte pienituloisia suomalaisia. Sain esimerkiksi Tampereelta tällaisen yhteydenoton: ”Olen eläkkeensaajan asumistukea saava, pienellä eläkkeellä oleva näkövammaisen diabeetikko. Joudunko myymään asuntoni? Minua pelottaa tulevaisuus.”

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Te olette leikkaamassa häneltä asumistukea, nostatte asiakasmaksuja, lääkekorvauksista leikkaatte, heikennätte lääkärille pääsyä — mikä on monisairaille ihmisille äärettömän tärkeää — leikkaatte jopa vammaispalveluista. Mitä te vastaatte näille pienituloisille suomalaisille, joilta te leikkaatte ennätyksellisesti? Ymmärrätekö, että näillä ihmisillä ei ole ennestään rahaa, varsinkin kun te olette jo tehneet nämä historiallisen suuret leikkaukset syksyllä? Ministeri Juuso, nyt toivoisin: Mitä vastaatte näille ihmisille, ja minkä takia heidän pitää huolehtia tästä talouden tasapainotuksesta, kun vieritätte heidän harteilleen kaikki nämä leikkaukset? Mitä vastaatte?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kalli.

15.33 **Eeva Kalli kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt on kyllä pakko kysyä: Missä todellisuudessa hallitus elää? [Oikealta: Teidän luomassa!] Kuinka irrallaan pitää olla sote-palveluiden ruohonjuuritason tilanteesta, että voi kuvitella sieltä olevan mahdollista leikata yli 2 000 miljoonaa euroa, siis yli 2 000 miljoonaa euroa esimerkiksi lääkäriin tai hoitajalle pääsystä, ennaltaehkäisevästä perhetyöstä, lastensuojelusta tai ikäihmisten hoivasta? Hyvä hallitus, jos ette välitä asian inhimillisestä puolesta eli siitä, että teidän linjanne heikentää ihmisten hoivan ja hoidon saantia, toivoisin, että teitä kiinnostaa edes asian taloudellinen puoli. Teidän esittämänne sote-leikkaukset ovat nimittäin kuin juoksuhiekan päälle rakennettua sopeutusta, siis kuin juoksuhiekan päälle rakennettua sopeutusta. Nuo leikkaukset eivät tule tuottamaan suunniteltuja säästöjä vaan päinvastoin kasvattamaan kustannuksia tulevaisuudessa yhä enemmän. Keskusta on tästä erittäin huolissaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lohi.

15.34 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Neljä miestä meni saunaan ja tuhosi suomalaisen sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen. Kukaan ei muistanut kertoa vastuuministeri Juusolle tästä. Ministeri Juuso, olen erittäin pahoillani teidän puolestanne, koska kun tunnen teidät, niin tiedän, että te olisitte varmasti halunnut vaikuttaa vaikkapa siihen, leikataanko sosiaalipalveluista sokkona 100 miljoonaa tai imuroidaanko kaikki teknisetkin säästöt hyvinvointialueilta valtiolle niin, että syvennetään hyvinvointialueiden rahoituksen ahdinkoa.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunta selvitti pari viikkoa sitten, mistä johtuu se, että hyvinvointialueiden kustannukset nousivat tai sosiaali- ja terveyspalveluiden kustannukset nousivat vuosina 22—23 näinkin merkittävästi, mikä on aiheuttanut tämän alijäämän. Keskeiset syyt olivat poikkeuksellinen palkkaratkaisu, poikkeuksellinen inflaatio ja henkilöstöpulasta johtuva kalliiden ostopalveluiden ja vuokrapalvelujen käyttö. Yksikään näistä syistä ei liity sote-uudistuksen toteuttamiseen tai valittuun malliin. [Hälinää — Puhemies koputtaa] Mutta siihen, että hallitus imuroi rahat ja aiheuttaa tämän kriisin [Puhemies: Aika!] imuroimalla ne sieltä, te voitte vaikuttaa, [Puhemies: Aika!] arvoisa pääministeri ja arvoisa hallitus.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Östman.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

15.35 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun täällä puhutaan nyt niin paljon siitä miesten saunaillasta... [Vasemmalta: Kyllä! — Hälinää] — Edustaja Lohi, voisitteko te kuunnella? — Sanoitte, että kun neljä miestä menee iltasaunaan... [Markus Lohi: Onko syyllinen ylhäällä?] — En ole syyllinen, en ole ollut siinä saunaillassa mukana. [Hälinää] — Kuunnelkaa. — Olen ollut [Hälinää — Puhemies koputtaa] noin 160 tuntia Excel-taulukkojen kanssa kylläkin, ja edellisenkin hallituksen olisi kannattanut käyttää Excel-taulukkoa vähän ahkerammin. [Krista Kiuru: Ja tämä on lopputulos! — Hälinää — Puhemies koputtaa] Me olemme tehneet tällä hallituskaudella säästöjä, sopeutus-toimia 9,4 miljardin edestä. Se on, kuulkaa, 9 400 miljoonaa. [Aki Lindénin välihuuto] Jos kaikki lottovoittajat Suomessa antaisivat voittovarojaan takaisin valtiolle, kestäisi 94 vuotta saada kasaan tämä summa.

Lopettakaa tämä vääristely, lopettakaa puhuminen siitä saunasta, missä me ei olla oltu, vaan keskittykää asiaan, etsikää yhdessä meidän kanssamme vastaukset näihin haasteisiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Merinen. [Ville Merinen: Kiitos, arvoisa puhemies! Ei ollut nappia painettu, niin en ollut valmis.] — Kyllä täällä teiltä on varattu puheenvuoro. [Eduskunnasta: Ei ole pakko pitää!] — Ei ole pakko pitää, niin. Selvä. — Edustaja Lindén.

15.37 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nappia oli painettu. — Tässä olisi 30 asiaa, joihin olisi ihan pakko puuttua, mutta otan tässä minuutissa nyt yhden tai kaksi.

Ensimmäinen on tietenkin se, että kyllä minä ihmettelen jossain määrin sitä hallintoetiikkaa, mikä oli viittauksessa siitä, että pannaan kansliapäällikön syyksi tämä koko asia. Tarkistin juuri asettamispäätöksen: sen kakkoskappale käsittelee kokonaan hallituksen toimeksiantoa. Tarkistin, mitä itse raportti sisältää: sen sivulla 11 siteerataan suoraan hallitusohjelmaa, eli kyllä tämä oli hallituksen toimenpide.

Toinen kommentti, jos ehdin vielä, liittyy perussuomalaisen ryhmäpuheenvuoroon: Tuo oli kyllä kaikkien aikojen hämäystä, että kun 0,65 muuttuu 0,6:ksi, niin saadaan kaksi paikkaa lisää käyttöön. Eihän se niin tapahdu, koska samalla otetaan 120 miljoonaa euroa pois hyvinvointialueilta, ja se vastaa kahtatuhatta hoitajaa, jolloin ei ole yhtään paikkaa enemmän käytössä, vaikka mitoitus muuttuu, koska tähän on säästötoimenpide. Ei tämä ollut pelkkä normin muutos, vaan säästötoimenpide.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Zyskowicz.

15.38 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minulla on ensin yhteinen viesti koko oppositiolle: kertokaa ensin oma yhdeksän miljardin euron sopeuttaminen tai edes kuuden miljardin euron sopeuttaminen [Välihuutoja] tai edes kolmen miljardin euron sopeuttaminen, [Aki Lindén: Tulee varsinaisessa puheenvuorossa!] niin arvostelunne hallituksen säästöpäätöksistä olisi uskottavampi.

Toiseksi: sosiaalidemokraatit ja puheenjohtaja Lindtman, te osaatte moittia ministeri Juusoa, mutta ette osaa kertoa omaa vaihtoehtoanne hallituksen politiikalle. [Timo Harakka: Juurihan se kerrottiin!] Edustaja Lindtman, te johdatte 125 vuotta vanhaa puoluetta, jolla on takanaan hyvin ansiokas historia Suomen asioiden hoitamisessa. [Timo Harakka: Ja

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

edessä loistava tulevaisuus!] Ajattelen, että teidän johtamaltanne puolueelta voisi odottaa enemmän.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Lindtman.

15.39 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän, että hallitus ei halua keskustella niistä päätöksistä, joilla te tosiasiaassa olette romuttamassa suomalaista perusterveydenhuoltoa. [Arja Juvonen: Te olette unohtaneet hoitaa!] Ovatko Suomessa koskaan ne, jotka ihmisten hengestä ovat vastuussa, lääkärit, todenneet, että joutuu kysymään, onko Suomessa kohta enää julkisia perusterveydenhuollon palveluita? Ja tämä yhdistelmä, jossa te puratte käytännössä hoitotakuun ja laitate lisää rahaa yksityiselle, on täyskäänös siihen, mitä Suomessa on nähty.

Arvoisa puhemies! Kun kysytään, että mitä pitäisi tehdä, mikä vaihtoehto, niin ne on esitetty ryhmäpuheessa ja kertaan ne vielä kerran. Aikaistakaa hyvinvointialueiden jälkikäteistarkastus. [Ben Zyskiewicz: Paljonko se maksaa?] — Pidentäkää, aikaistakaa, netto on nolla. — Pidentäkää alijäämän kattamista, siirtäkää ne rahat, jotka laitate yksityisen terveydenhuollon tukemiseen, hyvinvointialueille, siirtäkää matkakulukorvaukset hyvinvointialueille, puuttukaa vuokralääkäreiden rahastukseen. [Välihuutoja] Vaihtoehtoja on. Vaihtoehtoja on, kysymys on arvovalinnoista. [Puhemies koputtaa] Nyt te romutatte julkisen terveydenhuollon ja siirrätte rahat yksityiselle. [Puhemies: Aika!] Tämä on väärä arvovallinta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan muutama puheenvuoro vielä ja sen jälkeen ministereitten vastauksia, ensimmäisessä vaiheessa pääministeri Orpo ja Grahn-Laasonen, mutta nyt otetaan vielä muutama puheenvuoro. — Edustaja Elo.

15.41 Tiina Elo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ajattelin tässä vastata RKP:lle, joka ryhmäpuheessaan kohdisti oppositioon varsin rajuja syytöksiä Lohjan synnytysten alasajosta. Koen ne hieman absurdeiksi. Ne olivat absurdeja, kun te olette itse hallituksessa, joka ajaa alas synnytyssairaalan Kemistä, pitää hyvinvointialueet taloudellisessa ahdingossa, hallituksessa, joka hyväksyi kehysriihessä sairaalaverkkoselvityksen vaihe ykköseen kirjatun linjauksen synnytyssairaaloiden vähentämisestä myös Uudellamaalla. Te olette hallituksessa kieltäytyneet helpottamasta hyvinvointialueiden taloustilannetta ja ajatte lisäleikkauksia hyvinvointialueille, vaikka niiden taloudellinen tilanne ja kriisi on hyvin tiedossa ja toiminnan kehittäminen vasta alussa. Tämä vaikuttaa melko vahvasti kaksilla rattaila ajamiselta. [Eveliina Heinäluoma: Kaksinaamaista!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Andersson, Otto.

15.42 Otto Andersson r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Tosiaan 6. päivä toukokuuta on Uudellamaalla todella tärkeä päivä. HUS-yhtymän hallitus päättää silloin HUSin palveluverkosta. Pöydällä on muun muassa lapsimyönteinen Lohjan synnytyssairaala, jonka tulevaisuudesta tosi moni odottava äiti ja perhettä perustava perhe on huolissaan. [Välihuutoja]

Dessutom kommer HUS styrelse att förutom Lojo BB behandla Borgå sjukhus framtid.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Nyt kun demarit ja vihreät ovat kaatamassa hallitusta sairaaloiden takia, on pakko kysyä, tulevatko vihreät ja tulevatko demarit HUSin hallituksessa äänestämään RKP:n kanssa Lohjan synnytyssairaalan puolesta. [Välihuutoja] Kyllä vai ei?

Ledamot Kvarnström, kan ni intyga här för alla västnylänningar som tittar på tv: Kommer socialdemokraterna att rösta för bevarande av Lojo BB? [Välihuutoja] — Me ollaan myös HUSin alla!

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, ja sitten kaksi puheenvuoroa ennen ministereitten puheenvuoroja. Nämä kaksi henkilöä ovat edustaja Malm ja sitten edustaja Meriluoto. — Edustaja Malm.

15.43 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Terveys on yksi ihmisen tärkeimmistä asioista. Tärkeämpää on todennäköisesti meille kaikille vain oman lapsen tai muun läheisen terveys. Tässä ei ole alueellisia eroja, eikä pitäisi ollakaan — nyt kun tähän aluepolitiikkaankin on jo päästy. Hallitus on kuitenkin tekemässä niillä säästö- päätöksillä railoa eri alueiden välille. On aivan eri asia asua idässä pienellä paikkakunnalla, vaikkapa Parikkalassa, kuin suuren tai keskisuuren kaupungin liepeillä lännessä, kuten Pietarsaareissa. Näyttää siltä, että sote-palvelut ovat osa aluepolitiikkaa silloin, kun se hallitukselle itselleen sopii.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja edustaja Meriluoto.

15.44 Laura Meriluoto vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Iisalmi, Varkaus, Kouvola, Jämsä ja Raase — näillä paikkakunnilla asukkaiden elämä hallituksen päätöksellä on jatkossa turvattomampaa, kun lakkautatte yöpäivystykset, ja pidemmällä tähtäimellä sosiaaliturvaan, sosiaali- ja terveystaloutehin sekä sosiaali- ja terveysalan järjestöihin kohdistamanne leikkaukset heikentävät meidän kaikkien turvallisuutta kaduilla ja kodeissa. Hoitamattomat päihde- ja mielenterveysongelmat, köyhyyden lisääntyminen, ulkopuolisen tuen väheneminen elämän kriisitilanteissa, toivottomuuden ja epäoikeudenmukaisuuden kokemusten lisääntyminen — tämän kaiken seuraukset me löydämme edestämme. Kysymys kuuluukin: kuka sen sotkun sitten siivoaa, kun hyvinvointiyhteiskunnan turvaverkot on karsittu minimiin?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten kaksi ministeripuheenvuoroa, pääministeri Orpo ja Grahn-Laasonen, kolme minuuttia molemmat.

15.45 Pääministeri Petteri Orpo: Arvoisa rouva puhemies! Koska oppositio on nyt arvostellut hallitusta kaikesta mahdollisesta nykytilanteesta ja myöskin väittänyt, että me haluamme ajaa alas suomalaisten tärkeimmät palvelut, sosiaali- ja terveystalout — sehän nyt ei yksinkertaisesti pidä paikkaansa — niin minusta vastauksen alkuun on kohtuullista sanoa, että Marinin hallitus jätti meille kaksi jättimäistä haastetta. [Välihuutoja vasemmalta] Ensinnäkin Suomi oli viime vuonna, 2023, kun te päätitte työnne, Euroopan nopeimmin velkaantuva maa. Meillä on valtava julkinen velka, ja samaan aikaan te jätitte meille keskeneräisen sote-mallin, jonka kustannukset karkaavat käsistä. Näitä kahta valtavaa ongelmaa me ratkomme samaan aikaan, ja se ei ole helppoa. Se ei todellakaan ole helppoa,

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

[Krista Kiurun välihuuto] mutta meillä on vastuu: jos me emme korjaa taloutta, niin me emme pysty huolehtimaan tulevaisuudessa ihmisten peruspalveluista.

Mitä me teemme? Yksi: me sopeutamme julkista taloutta. Me joudumme tekemään leikkauksia kaikkialle, ja ne ovat kipeitä suurimmalta osin, [Välihuutoja] mutta meidän on välttämätöntä tehdä niin, jotta me saamme velkaantumisen taistumaan. Mutta me luomme myös kasvua, työllisyyttä, koska vain työn kautta Suomi pärjää ja ne sosiaali- ja terveyspalvelut jatkossakin rahoitetaan. Ja kolmanneksi me lisäämme rahoitusta joka vuosi yli miljardin hyvinvointialueille. Lisäämme rahoitusta joka vuosi yli miljardin hyvinvointialueille. [Välihuutoja] Yksi niistä syistä, miksi me jouduimme nyt sopeuttamaan niin paljon, oli se, että hyvinvointialueet tarvitsevat lisää rahaa, jotta ne pystyvät huolehtimaan ihmisten peruspalveluista. Tänä vuonna on 24,6 miljardia hyvinvointialueiden rahoitus, ensi vuonna 26,2. Siis suunnaton määrä lisää rahaa suunnataan hyvinvointialueille. Älkää väittääkö, että me leikkaamme emmekä anna rahaa. Se on kohtuutonta, se ei ole totta! [Krista Kiuru: Älkää vaan väittääkö, että te annatte tarpeeksi rahaa! Aivan käsittämätöntä!]

Hyvä eduskunta, [Hälinää — Puhemies koputtaa] mitä me teemme? Ne keskustan ryhmäpuheenvuoron keinot, seitsemänkö niitä oli, ovat juuri niitä asioita, mitä hallitus on tekemässä: me puramme normeja, me käymme läpi henkilöstön käyttöä paremmin, käytämme digitalisaatiota, nykyistä terveysteknologiaa, teemme tuottavuusohjelmaa, kiinnitämme huomiota hankintoihin. Kaikkea tätä tehdään, ja mielellään tehdään yhteistyötä tässä asiassa. Me tarvitaan ne parhaat käytännöt eri puolilta maata. Oikeasti me teemme joka suunnalla töitä, että me saamme ne suomalaisten palvelut turvattua.

Haluan väliin sanoa, että ministeri Juuso suhtautuu erittäin vakavasti työhönsä. Hän on ollut mukana keskusteluissa ja neuvotteluissa, hän on tuonut esiin voimakkaasti sosiaali- ja terveysministeriön näkökulmaa. Minusta pitäisi pystyä argumentoimaan asiaperusteisesti, ei henkilöön menevästi. [Välihuutoja] Siihen tässä salissa ja meidän kaikkien keskustelussamme pitäisi pystyä.

Arvoisat edustajat, se keskeinen osa tätä sairaalaverkkoratkaisua, josta te siis kysyitte, on se, että jokaisella hyvinvointialueella säilyy keskussairaala tai yliopistollinen sairaala. Se on merkittävä linjaus, ja se takaa sen, [Katri Kulmuni: Ei säily Kemissä eikä Savonlinnassa!] että joka puolella tärkeimmät erikoissairaanhoidon palvelut ovat saatavissa. Sen lisäksi meillä on valtava henkilöstöpula. Siitä meidän täytyy huolehtia, ja siksi me joudumme myös tätä verkkoa tarkastelemaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen.

15.49 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Näiden pääministerin painavien perustelujen ja sanojen päälle ajattelin väentää rautalangasta näistä Kela-korvauksista, jotka ovat nousseet tässä keskustelussa esiin.

Kela-korvauksista hyötyy merkittävä osa suomalaisista. Korvauksia sai vuonna 2022, eli ennen Marinin hallituksen leikkauksia, 2,3 miljoonaa suomalaista. Ne ovat keskeinen osa meidän hyvinvointiyhteiskuntaa ja terveyspalveluja. Kun te sanoitte, kuka näitä Kela-korvauksia saa ja mihin niitä käytetään, niin niitä käytetään lääkärikäynteihin, niitä käytetään hammaslääkärikäynteihin, niitä käytetään naisten gynekologipalveluihin, joita ei juurikaan saa julkisilta, ainakaan riittävästi, niitä käytetään psykoterapiaan, niitä käytetään esimerkiksi lapsettomuushoitoihin ensi vuonna auttamaan lapsettomuudesta kärsiviä ihmisiä. [Li Andersson: Ai se 500 miljoonaa?] Me helpotamme lapsettomuudesta kärsivien ih-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

misten tilannetta palauttamalla Marinin hallituksen leikkaamat yksityisen terveydenhuollon Kela-korvaukset hedelmöityshoitoihin ja korotamme niitä merkittävästi, jotta ihmiset saavat lapsettomuuteen apua. [Timo Harakka: Eli teillä on rahaa!]

Ja kun te sanotte täällä, että me nyt romutamme perusterveydenhuoltoa näillä Kela-korvauksiin tehtävillä parannuksilla, niin tämä ei pidä paikkaansa. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Lääkäriliitto sanoo!] Väännetäänpä matematiikkaa nyt rautalangasta: [Hälinää — Puhemies koputtaa] Ensi vuonna...

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Antakaa ministerin nyt puhua.

...hallitus lisää kertaluontoisesti 89,9 miljoonaa euroa näihin Kela-korvauksiin. Te puhutte täällä 500 miljoonasta. [Krista Kiuru: Kyllä! Nyt pitää puhua totta!] Se on se kertaluonteinen kokonaispotti, joka kattaa myös vakuutettujen osuuden. Valtion osuus on ensi vuodelle 89,9 miljoonaa euroa, ja te tiedätte, että teidän luomanne sote-malli, rahoitusmalli, ei mahdollista tämän summan siirtämistä hyvinvointialueiden hoitojonojen purkamiseen. Se ei ole mahdollista teidän rahoitusmallillanne. Näin ollen hallitus päätti hallitusneuvotteluissa, että me yhtenä keinona — se ei ole yksi ainoa keino, vaan se on yksi keino — lisäämme Kela-korvauksiin kertaluontoisesti rahaa, [Krista Kiuru: Nyt ollaan vaarallisilla vesillä!] jotta voidaan helpottaa ihmisten pääsyä terveydenhuollon palveluihin. Ja se helpottaa myöskin jonotilannetta julkisella puolella. Se on hallituksen tavoitteena. Ja jos suhteutetaan vielä tätä ensi vuonna käytettävää Kela-korvauspanosta, 89,9:ää miljoonaa euroa, siihen noin 25 miljardiin euroon ja ylikin, mitä hyvinvointialueiden kokonaisrahoitus on, niin nämä Kela-korvausten lisäämiset ovat pisara tässä kokonaisuudessa. Ne eivät ratkaise tätä talousyhtälöä, mutta ne voivat ratkaisevasti vaikuttaa jonkun ihmisen hoitoonpääsyyn, ja aika monen. [Timo Harakka: Rahaa on!]

Eli tämä nyt näistä Kela-korvauksista. Kertokaa meille, mikä tästä oli ylimääräistä. Onko se ylimääräistä, että ihmiset pääsevät esimerkiksi fysioterapiaan, ikääntyvät ihmiset, jotka tarvitsevat helpotusta toimintakykyynsä, että he pystyisivät paremmin tulemaan toimeen esimerkiksi kotona, pärjäämään ilman raskaampia palveluja? Tai vaikkapa tämä lapsettomien ihmisten asema? [Timo Harakka: Kaupungeissa! — Puhemies koputtaa] Tai vaikkapa hammashoito? Voimme jatkaa tätä keskustelua, mutta pidetään faktoista kiinni.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Hyvä, kiitoksia. — Nyt jatketaan debattia, ja seuraavan puheenvuoron käyttää edustaja Ojala-Niemelä.

15.52 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tätä sotea rakennettiin tähän maahan 15 vuotta ennen kuin se saatiin. Jokaisella tässä salissa vuorollaan oli mahdollisuus sitä tehdä. Irtautuminen kuntataloudesta on käynyt huonosti, koska hyvinvointialueitten alijäämä on 1,3 miljardia ja samaan aikaan kunnat ovat tehneet ylijäämää 2,4 miljardia. Lisäksi näissä laskelmissa ei ollut tätä korkeaa inflaatiota, ei ollut korkomenoja eikä tätä palkkaratkaisua.

Politiikkaa tehdään ajassa. Te olette ollut kykenemätön reagoimaan tähän tilanteeseen, ja hyvinvointialueitten johtajien vaatimukset joko alijäämän kattamisajan pidentämisestä tai lisärahoituksesta ovat valuneet kuin vesi hanhen selästä pois. Olette pakottaneet hyvinvointialueet tekemään säästöt. Eilen — te hyvin, Juuso, tiedätte — Lapin hyvinvointialue

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

säästi 100 miljoonaa euroa — 100 miljoonaa — vain sen takia, että te olette kykenemätön antamaan rahaa, niin että meidän ei tarvitsisi leikata ihmisten sosiaali- ja terveyspalveluja.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Laiho.

15.53 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä nyt muistaa, että hyvinvointipalveluita ei ole, jos talous ei ole kunnossa. Joka vuosi yli miljardi laitetaan hyvinvointialueille rahoitusta [Saara-Sofia Sirén: Lisää!] — lisää, nimenomaan lisää — eli täällä on nyt turha puhua leikkauksista. [Johanna Ojala-Niemelän välihuuto] Jatkuvasti sinne ollaan satsaamassa.

Täällä on puhuttu hoitojonoista. Edellinen hallitus ei tehnyt mitään hoitojonojen purkamiseksi. Ihmiset saivat olla jonossa. [Krista Kiuru: Mitä te puhutte?] Laitettiin määrite lakiin, että pitää päästä seitsemässä päivässä. No, ei se auta siellä laissa, jos ei oikeasti ole henkilöstöä tekemään sitä työtä.

Tämä hallitus on nyt laittanut näihin Kela-korvauksiin, niin kuin ministeri Grahn-Laa-sonen täällä toi esille. [Saara-Sofia Sirén: Ja terapiatakuuseen!] Hyvinvointialueet ovat esittäneet, että halutaan purkaa normeja, jotta he pystyvät paremmin hyödyntämään ja sujuvoittamaan palveluja, ja sitä tämä hallitus nyt tekee.

Haluan lopuksi kiittää vielä Juusoa tämän sairaalaverkkotyöryhmän johtamisesta. Tämä oli juuri oikea tapa: jokaisella hyvinvointialueella säilyy keskussairaala ja myös päivystävät palvelut ja synnytykset — hieno asia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kulmuni.

15.54 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen edustajat varmaan kertovat sitten, kuinka nämä puoli miljoonaa suomalaista, keitä tämä teidän sairaalakeskittämisenne nyt koskee, hyötyvät näistä Kela-korvauksista silloin yöllä, kun he eivät pääse enää lääkäriin kaikkialla tässä maassa. Puoli miljoonaa suomalaista asuu näillä alueilla.

Arvoisa hallitus, haluaisin kysyä myös perussuomalaisilta, tältä kokoomuksen apupuolueelta, mitä te oikein saitte, kun te annoitte tältä puolelta miljoonalta suomalaiselta heikentää palveluita ja samalla te säilytitte ne samat yöpäivystyspalvelut Raaseporissa ja Pietarsaareissa ruotsinkielisyyden perusteella.

Lisäksi toivon, arvoisa ministeri, että tarkistatte, mitä Kemissä kätilöt ovat synnäriillä, naistentaudeilla ja lastenosastolla tehneet. He tekevät siellä paljon muutakin kuin vain odottavat sitä vauvaa saapuvaksi. Jos te olette todella noin tietämätön, kysykää edustaja Sillanpäältä. Hän on kätilö ammatiltaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Rintamäki.

15.56 Anne Rintamäki ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuulisin mielelläni opposition ja etenkin tämän välikysymyksen alullepanijapuolueen, SDP:n, vaihtoehtoa. [Timo Harakka: Nehän esitettiin kahteen kertaan!] Mistä te leikkaisitte? Millä te saisitte kasvua aikaiseksi? Entä miten paljon joutuisitte ottamaan velkaa, jos ette hyväksyisi ensimmäistäkään hallituksen tekemää leikkaustointia? Merkittävistä toimista emme ole kuulleet yhtikäs mitään. Jotain pientä Fiskarsin lasten ensisaksilla askarreltavaa leikkaus-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

tynkää on kuultu, mutta niillä ei ikävä kyllä hyvinvointivaltiota pelasteta. On helppo luvata kaikkea kivaa kaikille, kunnes EU:n alijäämämenettely iskee päin pläsiä. Siinä sitä sitten ollaan, ja vaihtoehtoja ei ole. [Merja Kyllösen välihuuto]

Tästä miesten saunavuorosta ei kannata olla kauheasti huolissaan. Viime kaudella viisi naista heitti löylyä niin huolella, että taloudelta putosi pohja. [Oikealta: Ohhoh!] — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Pekonen.

15.57 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Juuso, te olette vastannut 12.4. edustaja Werningin kirjalliseen kysymykseen: ”Hallituksen esitys eduskunnalle sairaaloiden ja päivystysten roolista ja palveluverkosta on tarkoitus antaa syksyllä 2024. Toistaiseksi on ennen aikaista arvioida yksittäisten sairaaloiden tai päivystysten roolia tulevaisuudessa tämän jälkeen, kun lainsäädännön valmistelu on näin kesken.” Kolme päivää sen jälkeen, siis todellakin kolme päivää sen jälkeen, kun te olette allekirjoittanut tämän vastauksen edustajan kirjalliseen kysymykseen, kehysriihessä päätettiin tehdä säästöt sairaalaverkkoon. Minun on pakko kysyä teiltä, arvoisa ministeri: Olitteko te tietoinen siitä, mitä siellä saunassa on päätetty? Olitteko te tietoinen siitä, mitä saunajat aikoivat esittää kehysriihessä? Olitteko te, ministeri Juuso, kehysriihessä tekemässä näitä päätöksiä? [Timo Harakka: Oliko naisten saunavuoro?]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Haatainen.

15.58 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onhan tämä nyt melkoinen myrkkypilleri, tämä hoitotakuun pitkittäminen kolmeen kuukauteen. Sitä on kritisoitu: Lääkäriliitto on puhunut romuttamisesta, THL:n johtava tutkija on sanonut sitä luokattomaksi. Tämähän oli se keino, jolla haluttiin painopistettä siirtää nimenomaan perusterveydenhuoltoon, että ihmiset sieltä terveyskeskuksesta nopeasti saavat ajan lääkärille, pääsevät tutkimuksiin ja sitä kautta terveydenhuoltoon tulee jotain järkeä, ja nyt tämä venytetään kolmeen kuukauteen. Se tarkoittaa sitä, että tämä paine poistuu nyt sieltä hyvinvointialueilta, eli perusterveydenhuolto tulee heikkenemään tämän päätöksen myötä, ja se on kyllä todella, todella surullista. Samaan aikaan sitten kuitenkin siirretään yksityiselle puolelle Kela-korvauksien kautta rahoitusta, ja mikä pahinta, sitten vielä nostetaan terveydenhuollon maksuja, jotka ovat olleet Suomessa korkeat maailman sivu, korkeampia kuin monessa muussa maassa. Kyllä köyhät ihmiset ovat kohta polvillaan eivätkä pääse enää terveyspalveluihin, kun rahat eivät riitä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Mäkinen.

15.59 Riitta Mäkinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palataan faktoihin, niin kuin tässä ministeri aikaisemmin toivoi.

Sipilän hallituskaudella kokoomuksen poliittisena tavoitteena oli yksityistää sote-palveluja viidellä miljardilla. Tämä jäi haaveeksi, mutta nyt Orpon oikeistohallitus jatkaa räikeällä tavalla julkisen terveydenhuollon alasajamista. Tällä hetkellä te, kuten Lääkäriliittokin toteaa, tietoisesti romutatte julkisen perusterveydenhuollon. Te pahennatte kentällä vallitsevaa henkilöstöpulaa ja suuntaatte samaan aikaan puoli miljardia yksityiselle sektorille, vaikka rahat ovat vähissä. Nyt viimeistään alkaa olla selvä, että hallituksen erityis-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

jeluksessa ovat suuret pääomat ja terveysjätit. Ja te, perussuomalaiset, annatte tämän tapahtua.

Hyvä pääministeri Orpo, tämä on käsittämättömän härskiä toimintaa. Tämä on teidän ideologista oikeistopolitiikkaanne puhtaimmillaan suomalaisten hyvinvoinnin kustannuksella. Eikö teitä hävetä?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja pääministeri vastaa, olkaa hyvä, kaksi minuuttia.

16.00 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on sellainen ideologia, että ihmisten pitäisi päästä hoitoon, [Välihuutoja vasemmalta] ja meillä ei ole merkitystä sillä, tuottaako sen hoidon yksityinen, julkinen vai kolmas sektori. Ja pelkästään julkisen sektorin voimin tämä ei Suomessa onnistu. Siksi me käytämme 4. heinäkuuta 63 voimaan otettua Kela-korvauslainsäädäntöä, jotta me voidaan tukea sitä, että ihmiset käyvät yksityisellä, [Katri Kulmunin välihuuto] ja me helpotetaan silloin sitä jono-tilannetta siellä julkisella puolella. Ja sitä paitsi kannattaisi varmaan päivittää tämän keskustelun myötä ne teidän paperinne, koska ministeri Grahn-Laasonen antoi ne oikeat luvut.

Toinen kysymys liittyy tähän ministeri Juusolle esitettyyn kysymykseen aikatauluista. Voin kertoa sen, että kehysriihessä päätettiin... [Krista Kiuru: Hänhän puhuu pelkästään julkisesta osuudesta!] Kehysriihessä päätettiin niiden kolmen päivän aikana neuvotteluissa, miten me etenemme sairaalaverkkokysymyksessä, ja se on nyt julkisesti tiedotettu. [Aino-Kaisa Pekonen: Mutta ette kysyneet ministeriöstä!] — Kyllä. — Neuvoteltiin kolmessa päivässä, koska hallituksella on kykyä tehdä päätöksiä. Ja siellä olivat asiantuntijat paikalla, ja sitä neuvottelua johti ministeri Juuso. [Katri Kulmuni: Ahaa, uutta tietoa! — Krista Kiurun välihuuto]

Nyt minä todellakin toivoisin, että ihan oikeasti näistä lukuja ei vääristeltäisi, annettaisi vääränlaista totuutta, on kyse sitten Kela-korvauksista tai siitä, kuinka paljon hallitus lisää tai leikkaa hyvinvointialueille. Se on yli miljardi lisää rahaa joka vuosi [Krista Kiuru: Onko JTS:ään merkitty 500 miljoonaa?]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, ja sitten edustaja Pitko.

16.02 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllähän tässä nyt ministeri Grahn-Laasonen taisi puhua vähän pehmoisia aikaisemmin. Hän sanoi, että tätä vastaavaa rahasummaa, joka nyt annetaan yksityisen hoidon Kela-korvauksiin — siis ihmisille, joilla muutenkin on varaa maksaa, joilla muutenkin olisi varaa käyttää niitä yksityisiä terveyspalveluita — ei kuulemma voisi antaa sinne hyvinvointialueille. [Välihuutoja vasemmalta] Sen sijaan kuitenkin perusterveydenhuollon hoitotakuun muuttamisella ynnä muilla toimenpiteillä hallitus katsoo, että 132 miljoonaa euroa voidaan ottaa pois sieltä hyvinvointialueiden perusrahoituksesta. Mitenkä tämä on mahdollista? Sieltä voidaan ottaa pois, mutta sinne ei voida laittaa lisää. Sen sijaan annetaan rahaa näille sote-firmoille, joissa istuu varmaan kokoomuslaisia johtajia mielin määrin, ja tuetaan terveydenhuoltoa hyväosaisille suomalaisille, jotka voisivat sen muutenkin saada.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Tämä on aivan käsittämätöntä, ja Lääkäriliitonkin mukaan tämä pahentaa lääkäripulaa julkisessa terveydenhuollossa, kun lääkäreille tulee lisäkannustin mennä yksityiselle sektorille töihin. Tähän pitäisi nyt reagoida. [Välihuutoja]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja edustaja Pitko ei ole salissa. — Otetaan edustaja Virta.

16.03 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaiset arvostavat rehellisyyttä. Täällä on nyt lukuisia kertoja kysytty, onko tässä kyse siitä, että hallitus ei arvosta julkista terveydenhuoltoa, kun juuri sieltä leikataan. Onko tässä kyse siitä, että hallitus ei välitä, saako köyhän suomalaisen perheen lapsi hoitoa, jos ei ole vakuutusta; että hallitus ei välitä, aukeaako terveyskeskuksen ovi, kunhan yksityiselle pääsevät he, joilla on varaa — Kela-korvaukset kun eivät sitä kaikille mahdollista.

Mutta älkää verhotko sitä siihen, että on pakko. Vaihtoehtoja on esitetty. Te ette pysäytä velkaantumista ettekä edes käännä velkalaivaa, vaan otatte historiallisen paljon velkaa. [Juho Eerola: Teidän ottamien korkojen makselemiseen se menee!] Vaihtoehtoja on. Poliitikko on aina arvovalintoja.

Jos tämä on teidän arvovalintanne, niin kertokaa se, sillä kun me tiedämme, arvon pääministeri Orpo, miten suuri kohtalon kysymys Suomen taloudelle juuri sote-menot ovat, niin miksi teillä ei ole minkäänlaista pitkän linjan suunnitelmaa, ei minkäänlaista johtajuutta, miten se painopiste sinne ennaltaehkäisyyn ja perusterveydenhuollon palveluihin siirretään, kun juuri sieltä nyt leikataan järjestöt mukaan ottaen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Valtola on poissa. — Edustaja Räsänen, Joona.

16.05 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tässä on hallituksella nyt käynyt vähän niin, että teillä on vähän valikoivaa näköä, kun te sinne laarinpohjille katselette. Että jos siinä laarin kyljessä lukee vaan ”julkiset sosiaali- ja terveyspalvelut”, niin kyllä sieltä kaksin käsin käydään ottamassa euroja pois ja kaikki, mikä on mahdollista, voidaan uhrata valtiovarainministerin saksien alle. Mutta sitten kyllä sieltä toisesta laarista, missä lukee ne yksityisten firmojen menot, aina voidaan kaksin käsin lapata lisärahaa näin Kela-korvausten muodossa yksityiselle terveysbisnekselle.

Tai tämä sairaalakysymys, jolla te nyt sitten tämän saunaseuran Excelin mukaan säästätte 26 miljoonaa: 25 miljoonaa te kevensitte olutveroa, ja voisin veikata, että varsinkin näillä paikkakunnilla, joilla sairaalaverkko nyt supistuu todella rajusti, keitetään se, jos oluttölkki maksaa muutaman sentin enemmän, kunhan se sairaala edelleen olisi pystyssä. Ja toivoisin, että hallitus päätyisi tähän samaan valintaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Heinäluoma.

16.06 Eveliina Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä hallitus, vetoan nyt teihin vakavasti. Jos ette usko meitä täällä oppositiossa, niin uskokaa edes Suomen lääkärikuntaa. Nimittäin arvostettu lääkäreiden edunvalvoja, Lääkäriliitto, käytti muutama päivä sitten Helsingin Sanomien haastattelussa erittäin painokkaan puheenvuoron, jossa se kritisoi hallituksen päätöksiä romuttaa Suomen julkinen terveydenhoito ja sa-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

maan aikaan suunnata tukea ja lisää rahaa yksityiseen terveyspalvelubisnekseen. Siis Suomen Lääkäriliitto kritisoi tätä hallituksen päätöstä, ja täällä te väitätte, että näin ei tapahdu.

Kysynkin siis hallitukselta: Oletteko te eri mieltä Lääkäriliiton kanssa, joka varoittaa tästä kehityksestä ja julkisen terveydenhuollon romuttamisesta?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan muutama puheenvuoro, ja sen jälkeen ministeri Ikonen vastaa. — Mutta nyt seuraavaksi edustaja Lindtman.

16.07 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä aikaisemmin väitettiin, että näille hoitajajoukoille ei ole tehty mitään, että nyt on täysin välttämätöntä kaataa lisää rahaa tänne yksityiseen terveydenhuoltoon. Jos monet lääkärit ajattelisivat henkilökohtaisesti, niin varmasti se heille käy, mutta kun Lääkäriliitonkin toimintaa osataan ohjata etukäteen, niin he selvästi näyttävät kritisoivan tätä. Ja te vaikenette. Te ette suostu kertomaan, mikä teidän kantanne on Lääkäriliittoon, siihen tahoon, joka edustaa heitä, jotka vastaavat ihmisten elämästä.

Mitä tulee tähän hoitotakuuseen, hoitoonpääsyyn, niin juuri tämän hoitotakuun ansiosta meillä on perusterveydenhuollossa nämä hoitoajat lyhentyneet. Esimerkiksi täällä Satakunnan hyvinvointialuejohtaja toteaa, että 90-prosenttisesti jo toteutuu. Pirkanmaalla todetaan samansuuntaisesti. Osoitus siitä, miten tärkeää tämä on, on muun muassa se, että ministeri itse täällä viime torstaina toivoi, että hyvinvointialueet pitäisivät kiinni näistä tiukemmista ajoista. [Puhemies koputtaa] Mikä hyvinvointialue on niin hyvässä rahatilanteessa, [Puhemies koputtaa] että sillä on varaa tähän, kun te viette ne rahat näiltä hyvinvointialueilta pois pitää tästä [Puhemies: Aika! Pidetään minuutti!] hoitotakuusta kiinni?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Andersson Li, ja sitten vielä edustaja Koulumies ja sen jälkeen kaksi ministeriä vastaavat.

16.09 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikista argumenteista, mitä tänään täällä on kuultu hallituksen suunnalta, oudoin on tämä argumentti siitä, että rahaa ei voi antaa hyvinvointialueille, koska se on yleiskatteellista. Jotenkin toivoisi kaikkien politiikassa edes vähän aikaa mukana olleiden toimijoiden ymmärtävän sen, että meillä on työkalu siihen, ja se on lainsäädäntö. [Aki Lindén: Hoitotakuu!] Sillä ohjataan resurssien käyttöä, sillä ohjataan hyvinvointialueiden toimintaa. Juuri siksi edellisellä kaudella säädettiin tästä tiukennetusta perusterveydenhuollon hoitotakuusta, jotta ohjataan hyvinvointialueita, käytetään resursseja ja henkilöstöä näiden jonojen lyhentämiseen. [Aki Lindén: Ja annettiin rahat!]

Ja juuri tämä on se, minkä hallitus nyt on perumassa kokonaan esityksellään pidentää tätä takaisin kolmeen kuukauteen. Samanaikaisesti siis viette hyvinvointialueilta rahaa ja käytätte uutta rahaa yhteensä kauden aikana sen viisisataa miljoonaa yksityisen hoidon Kela-korvausten nostoon, [Puhemies koputtaa] josta ei hyödy kaikki suomalaiset vaan ne, [Puhemies koputtaa] joilla on varaa maksaa se varsin korkea omavastuuosuus, [Puhemies: Minuutti!] mikä siihen kuitenkin jää.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt ryhdistäydytään näiden minuuttien kanssa, eliikkä minuutti on minuutti. — Ja seuraavaksi sitten vielä edustaja Koulumies, ja sitten ovat ministerit Purra ja Ikonen.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

16.10 Terhi Koulumies kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuntuu hirveän turhautavalta kuunnella uudelleen ja uudelleen näitä opposition väitteitä siitä, että hallitus säästäisi sote-palveluista, kun se ei ole totta. [Katri Kulmuni: Tehän säästätte! — Välihuutoja vasemmalta] Siis todellisuudessa hallitus laittaa sote-palveluihin lisää rahaa miljardeja euroja.

Toiseksi tuntuu siltä, että oppositio tahallaan unohtaa koko ajan, että se on itse ollut viime hallituksessa säättämässä tämän sote-järjestelmän. Siis me vastustimme sitä silloin, kun muistutimme, että tämä on hyvin kallis järjestelmä, tämä tulee vaikeuttamaan ihmisten hoitoon pääsyä, [Hanna-Leena Mattilan välihuuto] tämä keskittää palveluita, ja uusi hallintoporras tuottaa ylimääräisiä turhia kustannuksia, jotka muuten olisi voinut käyttää palvelutuotantoon. Nyt te ikään kuin valitatte siitä, että tämä teidän itse päättämä sote-järjestelmä toteutuu käytännössä. [Hanna-Leena Mattilan välihuuto] Tämä hallitus pyrkii korjaamaan siinä olevia vakavimpia puutteita. [Krista Kiurun välihuuto]

Toivoisin, ettei tällaista väärää käsitystä nyt annettaisi niille ihmisille, jotka kuuntelevat mahdollisesti tätä keskustelua. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten ministerit Purra ja Ikonen, molemmille kolme minuuttia.

16.11 Valtiovarainministeri Riikka Purra: Arvoisa rouva puhemies! Vastaan muutamaani omalle tontilleni tulleisiin kysymyksiin.

Yleisesti näistä valtion julkisen talouden sopeuttamistoimista ja kehysriihessä tehdyistä uusista päätöksistä. Me olemme tottuneet täällä, että välikysymyksiä ja muuta vastustusta esitetään jokaisesta hallituksen toimenpiteestä. Nyt käsitellään jälleen sosiaali- ja terveydenhuoltoa, ehkä ensi viikolla voimme käsitellä kuntapuolta, seuraavaksi jotain muuta. Tämä kokonaisuus valitettavasti unohtuu. [Aki Lindénin välihuuto]

Te ette tarjoa oppositiosta yhtään vaihtoehtoa näille toimille. Te ette tarjonneet niitä myöskään hallituksessa ollessanne. Olen kuullut tämän listaamattomien yhtiöiden verotuksen, mutta sitäkin te ette itse ajaneet ollessanne hallituksessa. On yllättävää, että te tarjoatte meille sitä kuitenkin ainoaksi ratkaisuksi. Sekä sosiaalidemokraattien että keskustan luetteloista minä poimin vain lisää menoja, en poiminut lisää säästöjä, [Timo Harakka: Kaljavero!] joita valitettavasti tämä hallitus on joutunut kehysriihessäkin hakemaan.

Nyt puhutaan yhdeksästä miljardista — yli yhdeksästä miljardista. Mikäli haluatte osallistua tähän keskusteluun, olkaa hyvä ja tuokaa teidän omat yhdeksän miljardin vaihtoehtonne. [Petri Huru: Ei voi tuoda, kun ei niitä ole!]

Puheenjohtaja Lindtman totesi valtioneuvoston avajaisissa Verkkouutisten haastattelussa, että Suomen pitää myös sosiaalidemokraattien mielestä välttää EU:n liiallisen alijäämän menettely ja tehdä toimenpiteitä, jotta liiallisen alijäämän menettely vältetään. Siinä tapauksessa odotan vielä suuremmalla innolla teidän yhdeksän miljardin luetteloanne niistä toimista, [Sinuhe Wallinheimo: Juuri näin!— Perussuomalaisten ryhmästä: Ei taida löytyä!] jotka kohdistuvat julkiseen talouteen ja myös kehysten sisällä tehtäviin leikkauksiin.

Mutta tämä teidän mentaliteettinne onkin välittynyt täällä näissä muutamissa puheenvuoroissa, joissa te olette suoraan sanoneet, että antakaa rahaa, miksi ette anna rahaa. Meikin pystyisimme rahoittamaan vaikka mitä, jos meillä sitä ylimääräisesti olisi. Mutta varsinkin tässä tilanteessa, kun hallitus on sitoutunut muun muassa pysymään sieltä alijäämän menettelystä pois ja vakauttamaan meidän velkasuhteen kasvua, meillä ei ole antaa rahaa

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

ihan kaikkeen, mihin te sitä toivotte. [Timo Harakka: Mutta yksityislääkäreille kyllä! — Välihuutoja vasemmalta — Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Huhtikuussa 2022 olen käyttänyt täällä salissa puheenvuoron, jossa arvostelin teidän tekemiänne hoitotakuu- ja hoitajamitoituspäätöksiä sillä, että tämä on vain lainsäädäntöä, mutta raha ei seuraa sitä. Se tarkoittaa, että teidän päätöksenne ovat pelkkää paperia, tuo on kulissi. [Krista Kiuru: Sehän ei pidä lainkaan paikkaansa!] Tuo on kulissi, koska te ette paranna näitä palveluita, koska teillä ei ole siihen rahaa. Ja te tiesitte tämän viime kaudellakin, te tiesitte tämän hyvin. [Krista Kiuru: Siihen laitettiin 132 miljoonaa rahaa, jonka te leikkasitte!] Ilmeisesti luotitte tässäkin siihen, että seuraava hallitus tulee ja korjaa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi lyhyesti vielä, mihin hallitus näillä toimillaan pyrkii. Todellakin kehysriihessä on tehty sopeutustoimia hyvin laaja-alaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon hyvinvointialueiden kokonaisuuteen. Se liittyy suurin piirtein niiden oman budjet-tiosuuden verran. Sen lisäksi toimia on kohdistettu hyvin laajasti kaikkialle muualle ja myös näitä veroratkaisuja, joita te olette täällä kovasti peräänkuuluttaneet. Me vakautamme velkasuhteet näillä toimilla tällä hallituskaudella [Puhemies koputtaa] aivan kuten hal-litusohjelmassamme sanotaan. Se, miten vakavasti te otatte tämän sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuuden [Puhemies: Aika!] puhumalla olutveron alennuksesta, 25 miljoonaa, [Välihuutoja vasemmalta] kun tämä hallitus samaan aikaan kiristää varsin merkittävästi alkoholin kokonaisverotusta, [Hälinää — Puhemies koputtaa] kertoo juuri teidän läh-tökohtanne. Ette te taida itsekään ottaa tätä tosissanne.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi: Ministeri Kaisa Juuso hoitaa erinomaisesti tehtävään-sä, mutta teidän toimintanne vaikuttaa koulukiusaamiselta. [Välihuutoja — Aki Lindén: Yritettiinkö vähän marttyyriä esittää!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi ministeri Iko-nen. Pyritään siihen kolmeen minuuttiin.

16.16 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen: Arvoisa puhemies! Se iso tavoite, mikä näillä hallituksen kehysriihen päätöksillä oli siinä taustalla, on se, että me pystymme turvaamaan hyvinvointiyhteiskunnan palvelut myöskin tulevaisuudessa. Sitä varten me näitä päätöksiä olemme tehneet. Ja kun on puhuttu tästä hyvinvointialueitten rahoitukses-ta, niin ne saavat tänä vuonna 24,6 miljardia. Se on yli neljäsosa valtion budjetista. Se tulee kasvamaan joka vuosi karkeasti noin miljardilla, ensi vuonna jopa lähes kahdella miljardil-la. Eli todellakin me satsaamme näihin hyvinvointipalveluihin myöskin jatkossa.

No, täällä puhuttiin tästä yleiskatteisesta rahoituksesta, mitä sillä voi tehdä tai mitä sillä ei voi tehdä. Jos nämä Kela-korvauksiin osoitetut rahat siirrettäisiin sinne yleiskatteiseen rahoitukseen, niin sillä pelkällä rahoituksella meillä ei ole välinettä silloin varmistaa sitä, että ne menisivät sinne hoitojonojen purkuun. [Aki Lindén: Hoitotakuulaki!] Me pääsem-me tällä Kela-korvauksella kohdentamaan sen silloin suoraan sinne hoitoonpääsyyn ja saamme varmistuttua, että se myöskin tulee käytettyä. Ja tämä vapauttaa edelleenkin paik-koja sieltä julkisista jonoista ja sitä kautta auttaa [Timo Harakka: Isoissa kaupungeissa!] myöskin hyvinvointialueitten tilannetta.

Mitä tulee sitten näihin velvoitteisiin, me emme halua tällaista yksityiskohtaisen ohjauk-sen lisäämistä, koska se vie liikkumavaraa sieltä hyvinvointialueilta. Meidän tavoitteem-me on enemmänkin antaa sinne hyvinvointialueille lisää välineitä onnistua siinä työssään.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Siinä mielessä tämä velvoitteiden keventäminen myöskin tekee tilaa tehdä ratkaisuja paikallisesti parhaalla tuntemuksella. Ja nyt kun siellä hyvinvointialueilla on samoissa käsissä tämä perustaso ja erikoistaso, niin he pystyvät myöskin siirtämään painopistettä sinne varhaisempaan tukeen, eli tehdään tilaa sille, että he voivat tehdä siellä alueellisesti valintoja.

Edelleenkin täällä oli huolta tästä hyvinvointialueitten rahoituksesta, onko se oikealla tasolla. Hyvinvointialueitten rahoitus tarkistetaan toteutuneitten kustannusten mukaisesti jälkikäteistarkistuksella, joka tehdään ensimmäistä kertaa vuoden 23 tietojen pohjalta vuonna 25, eli siinä tulee se ensimmäinen iso ja merkittävä korjausliike. Tämä jälkikäteistarkastuksen aikaistaminen ja toisaalta — mikä täällä oli esillä — alijäämien kattamisvelvoitteiden pidentäminen eivät ole kustannusneutraaleja toimia, niin kuin täällä esillä oli, vaan ne siirtävät ensinnäkin hyvinvointialueitten ongelmia eteenpäin, saattavat tehdä siellä haasteet vielä haastavammiksi. Ne vaikeuttavat myöskin tätä julkisen talouden tasapainottamista, ja siinä mielessä ne eivät ole ratkaisuja tähän akuuttiin tilanteeseen. [Hilkka Kemppi: Katsokaa pitkää aikajännettä!]

Ja vielä täällä tuli myöskin joku puheenvuoro, jossa asetettiin vähän kuntia ja hyvinvointialueita vastakkain ja tuotiin esiin, miten pahassa tilanteessa kumpikin on. Kyllä sanon, että molemmilla on mittavia haasteita ja meidän tehtävämme ja tavoitteemme on auttaa kumpaakin onnistumaan. Myöskin kuntatalouden tilanne tulee olemaan tulevina vuosina hyvin haastava ihan kautta kuntakentän. Torstaina julkistetaan kuntatalousohjelma, ja siinä tulee näkyväksi myöskin se haastava tilanne, mikä silläkin puolella on. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hamari. — Jatkeetaan debattia, kun tuntuu olevan kiinnostusta.

16.19 Lotta Hamari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Lohjan synnytyssairaalan sulkeminen olisi vakava virhe, ja suurin kritiikki ja epäluottamus menevät Orpon hallitukselle, sillä palveluiden rahoituksen riittämättömyydestä on kuitenkin vastuussa istuva hallitus.

Mutta sitten vielä Kela-korvauksiin. Eli tämä 89,9 miljoonaa on yhden vuoden summa, eli neljässä vuodessa siitä tulee aika paljon enemmän. Olisiko sitä mahdollista, ministeri Grahn-Laasonen, kohdentaa jotenkin näille kriittisille alueille, mistä puhuitte? Siltikin jos puhutaan syntyvyydestä ja hedelmöityshoidoista, ne ovat noin 10 000 yksityisellä joka tapauksessa, julkisella saa noin kolme IVF-hoitoa — voidaanko tälle tehdä jotain? Vähävaraisilla perheillä ei joka tapauksessa ole siellä yksityisellä sektorilla varaa mennä hedelmöityshoitoihin. Meillä on paljon asioita, mitä voimme lapsi- ja perhepolitiikassa tehdä muuta kuin nostaa Kela-korvauksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Hoskonen.

16.20 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun me vaalimme sitä koulurauhaa, niin minäkin toivoisin, että salissa olisi vähän enemmän rauhaa, niin kuulisin jotakin. Tunnelma on välillä kuin Hirvaskankaan huutokaupassa, mutta toivoisin nyt, että vähän rauhoitutaan.

Perimmäisenä syynä tähän nykyiseen tilanteeseen on tietenkin valtion rahapula, sen me kaikki tiedämme, mutta sitten kun katsoo, miksi se on syntynyt, niin ihan perusteelli-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

sesti siitä syystä, että olemme omilla toimillamme nostaneet muun muassa energian hinnan huippuun, ja se on vienyt markkinoita rahat pois. Kaikki perheet ovat todella isossa rahapulassa pois lukien tietysti se kaikkein varakkain porukka, opiskelijat ovat pulassa, lapsiperheet pulassa, pienet eläkeläiset pulassa. Ja sitten kun verotulot pienenevät, valtavasti otetaan velkaa, niin sitten ollaan tässä tilanteessa.

Ihmettelen toki perussuomalaisten riviä, että kun meillä maakunnista lähtee terveyskeskuksia kiinni valtavalla rynnäköllä ja tilanne on suurin piirtein kestämaton, niin siellä vanhemmat ihmiset kärsivät niin tavattoman paljon, kun ei heillä ole ketään, kuka heitä hoitaa, eikä ole varaa mennä yksityislääkəriin. Toivoisin, että hallitus ottaa tämän haasteen vakavasti, koska ne ihmiset aidosti ovat pulassa. Jos heitä ei auteta, niin heillä ei ole sitten tässä asiassa enää muuta toivottavaa kuin paikallinen kirkkoherra.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin. — Sitten edustaja Reijonen.

16.21 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Se on muuten tuo sote-uudistus, mikä ajoi Suomen aikamoisiin ongelmiin. [Eduskunnasta: Tekosyy!] SDP, keskusta, vasemmisto ja vihreät runnoivat sote-uudistuksen läpi. [Krista Kiurun välihuuto] Muistan erittäin hyvin, kun sitä tehtiin, vaikka tiedossa oli ongelmia. Ongelmat olivat jo tiedossa, niistä varoitettiin. Keskusta jopa vaati, että kun he tulevat hallitukseen, niin se on ehtona, että me teemme sote-uudistuksen. No, mitenkä kävi? Huonostihan siinä kävi.

Kovin on kummallista, että nyt tällä hetkellä katseet kiinnitetään ministeri Juusoon, joka hoitaa työnsä oikein hyvin, ja hallitukseen, joka yrittää nyt ratkoa niitä ongelmia, jotka te saitte aikaan. Me nostimme viime kaudella kyllä esille lähipalvelun ongelmat, omaishoidon ongelmat ja vanhempien ihmisten, vanhusten, ongelmat, [Hanna-Leena Mattila: Parniko ne nyt?] mutta te ette kuunnelleet. Nyt kun siellä hallituksessa yritetään ratkoa näitä asioita, [Hanna-Leena Mattila: Leikkaamalla!] niin te vain syytätte ja syytätte ja toimitte tosiaan ikään kuin koulukiusaajana, niin kuin Purra tuossa sanoi. [Puhemies koputtaa] Yritetään nyt mennä eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Lohi.

16.22 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Reijonen, te olette valtiovarainvaliokunnan jäsen, ja meillä oli omana asiana siellä kuuleminen siitä, mistä nämä rahoitusongelmat johtuvat, ja ketkään asiantuntijat eivät kuulemisessa sanooneet, että se johtuu sote-uudistuksesta. Millä perusteella te väitätte niin kuten äsken puheenvuorossanne? Ette kai te ole taloudellinen totuuden kanssa nyten? [Minna Reijonen pyytää vastauspuheenvuoroa]

Arvoisa puhemies! Minusta on kyllä hieman älyllisesti epärehellistä sanoa, että ei sosiaali- ja terveyspalveluista leikata, kun hallitus on tehnyt itse kehyspäättöksen, jossa on kahdeksan erillistä kohtaa, joissa todetaan hyvinvointialueista, HUS-yhtymän sosiaali- ja terveyspalveluista, että on summa perässä, minkä verran sieltä tullaan vähentämään rahoitusta. Eikö vuoden jälkeen tai vajaan vuoden jälkeen voisi hallituksella olla sen verran jo itsetuntoa, että se ääneen tunnustaa, mitä on tekemässä, eikä yritä peitellä sitä? Tosiasiassa, jos rahoitus nousee tarpeen perusteella ja kustannuksen mukaan, ei se ole mitään lisärahan panemista sinne, vaan silloin se tarkoittaa, että pidetään rahoitus entisellään ja maksetaan

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

vain se, mitä ovat normaalin indeksin mukaiset kustannusten nousut. Sehän on leikkausta, jos inflaation mukaan ei rahoitusta lisätä sinne. Pitää ekana panna tarpeen mukaan sinne. Ja onhan se erikoista, että te voitte korvamerkitysti [Puhemies koputtaa] leikata ja lyhentää [Puhemies: Aika!] siellä hoitojonoja mutta ette voi korvamerkitysti laittaa sinne. [Puhemies: Aika!] Muuttakaa lainsäädäntöä, jos tämä on ongelma, älkääkö kylväkö Kela-korvauksia kauttaaltaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Harakka.

16.24 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä tämän päivän säätöla muistuttaa siitä, että tämä julkisten palveluiden alasajo, jota hallitus ajaa hymyhuulin ja saksia heilutellen, on hyvinvointiyhteiskunnan takatalvi.

Ja oikeastaan päivän uutinen on mielestäni se, että hallituksen tarina siitä, että heikko talous pakottaa leikkauksiin, on täysin romahtanut. Siihen ei usko enää kukaan. Minulta tulevat monet ihmiset kadulla kysymään, että miten on mahdollista, että kaikille yhteisistä julkisista palveluista leikataan mutta samaan aikaan kaadetaan satoja miljoonia yksityiseen terveysbisnekseen. Julkiselta leikataan, yksityisille annetaan. Se on suuri puhallus.

Thatcherin Britanniasta tiedetään, että yksityisten kustannukset tehdä nämä samat palvelut ovat noin 40 prosenttia korkeammat kuin julkisen, eli kokonaisuudesta ei tule säästöjä, vaan tavallisten ihmisten kustannukset kasvavat. Ne, jotka tekevät voittoa, rikastuvat, ja ne, joilla se voitto tehdään, köyhtyvät. Valtiontalouden varjolla siirretään julkiselta rahat yksityisille. [Puhemies koputtaa] Ei se ole mikään välttämättömyys. [Puhemies koputtaa] Suomalaiset näkevät tämän suuren puhalluksen. Te ette huijaa ketään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Asell.

16.25 Marko Asell sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on nyt leikkaamassa julkiselta terveydenhuollolta ja siirtää rahat yksityiselle sektorille ja on samalla romuttamassa koko sote-järjestelmän. Tämä on teidän oikeistoideologinen arvovalintanne. Hallitus siirtää potilaat terveysmarkkinoiden asiakkaiksi. Samalla sotien asiakasmaksuja nostetaan 150 miljoonalla eurolla.

Olen ymmärtänyt hallituksen kannanotoista, että leikkaustarpeita on edelleen ja mahdollisesti seuraa jatkoa. Onko siis sosiaali- ja terveyspalveluihin tulossa vielä lisäleikkauksia, ehkä aluevaalien jälkeen, ja miten käy sairaalaverkon jatkossa? Arvoisa ministeri Juuso, voitteko kertoa, mikä on hallituksen suunnitelma?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Viitanen.

16.26 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On tärkeää ja kunnia-asia, että lapsista ja ikäihmisistä pidetään huolta. Olen hyvin surullinen siitä, että hallitusohjelmassa tehtyjen arvovalintojen seurauksena 17 000 lasta ajautui köyhyYTEEN. Ja mitä tapahtui riihessä? Tehtiin taas arvovalintoja. Riihessä päätettiin leikata isoilla Purran saksilla vanhustenhoivasta. Minusta on aika häpeällinen arvovalinta se, että käydään kaikkien hauraimpien kimppeun. Tämä ei ole hyväksyttävää, nämä ovat yksinkertaisesti väärä arvovalintoja.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Samaan aikaan kun hallitus suojelee rikkaita, suurituloisia, käydään kaikkein hauraimpien kimppeun. Ja kyllähän hallituksella on ollut rahaa. Esimerkiksi ministerin tuloluokassa verot kevenevät, ja, puhemies, kyllä, näiden listaamattomien yhtiöiden miljoonaosinkoja edelleenkin tullaan saamaan minimalistisella verotuksella. [Puhemies koputtaa] Eikö todellakaan näissä arvovalinnoissa käydä niiden kukkarolla, joilla olisi hieman enemmän tässä yhteiskunnassa varaa maksaa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli.

16.27 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oppositiopuolelta ehkä mieleenpainuvinkin sitaatti on: ”olette kykenemättömiä antamaan rahaa” — olette kykenemättömiä antamaan rahaa. No, mistä sitä rahaa tulee? Sote-puolelle itse asiassa annetaan 2 000 miljoonaa euroa lisää rahaa ensi vuonna. Orpo oli hieman vaatimaton, hän sanoi, että miljardi vuodessa, mutta taitaa tulla kaksi miljardia. Ehkä tähän tulee vielä tarkennus, kumpi on oikein. [Timo Harakka: Miljardi sinne tai tänne!]

Sote-uudistusta kaupattiin meille, että hillittää menokasvua, nopeutetaan hoitoonpääsyä, tarjotaan leveämmät hartiat ja paljon muuta hyvää. Epärealismia oli mukana talouden ymmärtämisessä, epärealismia oli siinä, miten asiantuntijoita kuunneltiin, ja tässä ollaan nyt. Ministeri Juuso tekee parhaansa korjatakseen asioita, ja siihen hänelle täysi tuki.

Opposition puolelta viime vaalikaudella, kun sote-uudistusta tehtiin, täysin ideologisista syistä pyrittiin esimerkiksi Sydänsairaalaa ja sen toimintaa vaikeuttamaan, yhtä parhaiten toimivista kohteista. [Pia Viitasen välihuuto] — Aivan ideologisista syistä, koska siellä perässä luki osakeyhtiö, vaikka se oli julkisesti omistettu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Otetaan kaksi puheenvuoroa, ja sen jälkeen sitten ministeri Juusolle. — Elikkä edustaja Mattila, edustaja Juvonen ja sen jälkeen ministeri Juuso.

16.28 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Ministeri Juuso, minun on pakko uudistaa tämä edellinen kysymykseni, koska meidän hyvinvointialueella Pohjois-Pohjanmaalla on suuri hämmennyksen tila tällä hetkellä, että kumpi näistä väitteistä on totta: Perussuomalaisten aluevaltuutettujen näkemys, että tämän sairaalaverkkoselvityksen ykkösvaiheen tultua hyväksyttyä täällä eduskunnassa hyvinvointialueet vielä voivat — vaikkapa meidän alueella — päättää yöpäivystyksen jatkumisesta Raahessa ja Oulaskankaalla, vai onko sittenkin totta meidän hyvinvointialueen johtajan näkemys, että kun tämä asia on päätetty täällä eduskunnassa, ei ole itsehallintomahdollisuutta omassa maakunnassa? Toivoisin, että vastaisitte tähän kysymykseen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen ja sitten ministeri Juuso.

16.29 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nykyinen oppositio haluaa hämärtää taakseen jättämänsä historian. Te olette ne timpurit, jotka tekivät soten, te unohditte vain ne rahat. Mutta te veitte myös mattoa hoitajien jalkojen alta. [Krista Kiurun välihuuto] Ei tullut koronakorvauksia. Tuli hoitajille pakkorokotukset. Tuli pakko-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

laki, joka velvoitti hoitajat töihin. Tämä hallitus tekee nyt parhaansa saadakseen hoitajat takaisin.

Julkisen alan eläkevakuuttaja Keva on kertonut, että meiltä puuttuu valtavasti hoitohenkilöstöä: 16 600 sairaanhoitajaa, 8 800 lähihoitajaa, psykologeja 1 800, sosiaalityöntekijöitä 4 200, lastentarhanopettajia 6 000 ja erityisopettajia 2 500. Hyvä hallitus, te olette valtavan suuren asian edessä. Meidän tulee tehdä strategia, kaikkien, ja keskittyä siihen, että me löydämme henkilöstön, laitamme takaisin sen maton niiden hoitajien jalkojen alle. [Vasemmalta: Onnea siihen!]

Arvoisa hallitus, mitä teette, että saamme hoitajia lisää? Kysyn työministeriltä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Juuso, kolme minuuttia.

16.31 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso: Arvoisa puhemies! Vastaan ensin tähän kysymykseen liittyen Raahen ja Oulaskankaan sairaaloihin. Kyllä, keskustelin paikallisen perussuomalaisen edustajan kanssa viikonloppuna, ja huomautin, että Raahen osalta poikkeuslupa on päättymässä tämän vuoden lopussa ja hallitusohjelmassakin olemme linjanneet, että poikkeusluvut myönnetään vuoden 25 loppuun asti, mikäli niitä haetaan. Eli tämän hänelle kerroin, ja se mahdollisuus on, koska siitä on linjattu hallitusohjelmassa. Muilta osin ja kokonaisuudessaan tämä sairaalaverkkouudistus on tulossa voimaan vasta vuoden 26 alussa.

Eli sillä tavalla nämä päätökset, tai sanotaan linjaukset, kehysriihessä tehdyt, lähtevät tietysti... Tästä tehdään ihan normaalia lainvalmistelua. Teemme siitä hallituksen esityksen, joka lähtee lausunnoille toivon mukaan toukokuun aikana. Syksyllä katsomme lausuntopalautteet ja sen, aiheuttavatko ne joitain muutoksia hallituksen esitykseen, ja eduskunnalle se tulee käsiteltäväksi ihan normaaliaikataulussa syyskuussa tai lokakuussa ensi syksynä. Lainsäädäntö menee tätä rataa, ja mitään ei ole päätetty ennen kuin eduskunta on sen hyväksynyt ja tasavallan presidentti allekirjoittanut. Näin se menee. [Katri Kulmuni: Ette vastaa kysymykseen!]

Vastaan muutamaan kysymykseen, mitä sosiaalidemokraatit esittivät välikysymyksessään liittyen sairaalaverkkoon. Mutta he myöskin väittivät minun ehdottaneen, että Käypä hoito -suosituksia voisi poliittisesti peukaloida. Tämä ei pidä paikkaansa. Se pohjautuu Helsingin Sanomien haastatteluun, jossa minulta kysyttiin terveydenhuollon palveluvalikoimasta ja siitä, millä tavalla sitä voitaisiin rajata. Siitä ei vielä ole mitään esitystä, se on vasta valmistelussa sosiaali- ja terveysministeriössä, ja pohdin siinä ääneen, voisikohan sitä rajata esimerkiksi Käypä hoito -suositusten kautta. [Vasemmalta: Juuri näin! — Antti Lindtman: No siinä se tuli!] Tämän jälkeen toimittaja lähetti minulle sähköpostilla suurin piirtein näin, että tarkoitatteko, että niihin Käypä hoito -suosituksiin voisi poliittisesti vaikuttaa, ja vastasin, että ei tietenkään, että kyllähän minä sairaanhoitajana tiedän, miten Käypä hoito -suositukset tehdään. [Antti Lindtman: Mitä sitten tarkoittitte?] Minä vastasin, että Käypä hoito -suositukset laaditaan perusteellisen lääketieteellisen arvioinnin pohjalta ja ne perustuvat hyvin pitkälle tutkimustietoon. Tämä on aivan selvää. Tämä oli toimittajan väärinkäsitys siinä jutussa. Hän onnistui jotenkin siinä artikkelissaan antamaan sen kuvan, että olisin yrittänyt poliittista ohjausta Käypä hoito -suosituksiin. Se ei pidä paikkaansa, mutta Iltalehti tarttui siihen ja käänsi sen siihen, ja sen jälkeen sosiaalidemokraatit tarttuivat siihen, vaikka minä en koskaan ole näin väittänyt. Ja edustaja Berg varmasti tietää sen hyvin itsekin sairaanhoitajana, että tämmöistä ei kukaan sairaanhoitaja väitä, että Käy-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

pä hoito -suosituksia voisi poliittisesti peukaloida. [Kim Berg pyytää vastauspuheenvuoroa]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

16.34 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! No, mitä te sitten tarkoittitte, kun te nostitte ne Käypä hoito -suositukset esille juuri säästötarkoituksessa? Mitä te sitten tarkoittitte sillä kommentilla, jos ette tarkoittanut sitä, että Käypä hoito -suosituksia voitaisiin muuttaa, kun se nousi esille siinä vaiheessa, että sieltä voitaisiin mahdollisesti hakea säästöjä?

Kyllä meidän mielestämme ihan selkeästi se viesti oli, että Käypä hoito -suositusten kautta voitaisiin löytää ja etsiä niitä säästöjä, ja tähän on ihan ennenkuulumatonta. Senhän tarkoittaisi käytännössä samaa kuin oikeusministeri sanoisi tuomareille oikeusasteissa, että nyt pitää antaa lyhyempiä tuomioita sen takia, koska vankeinhoitokustannukset ovat niin suuria. Tähän on samantyyppinen linjaus. Mutta on hyvä, jos ette sitä tarkoittanut, mutta Helsingin Sanomien jutusta tuli selkeästi tällainen kuva. [Anne Rintamäki: Median vääristelyä, tahallista! — Eduskunnasta: Mitä tarkoittitte?] — Mitä tarkoittitte?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Marttinen.

16.36 Matias Marttinen kok (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu rouva puhemies! Täällä edustaja Zyskowicz aikaisemmin viittasi siihen, että kun käydään keskustelua julkisen talouden tilanteesta ja siitä, mitä toimenpiteitä tämä hallitus on tehnyt, jotta julkisen talouden tilanne voidaan tervehdyttää, niin edustaja Lindtman, olisi silloin hyvä ja perusteltua, että te myös kertoisitte, miten vaikka SDP tekee tämän yhdeksän miljardin urakan, koska hyvät kollegat, tämä yhdeksän miljardia, mitä hallitus tekee, on minimi, jolla voidaan välttää käytännössä meidän joutuminen EU:n tarkkailuluokalle.

Me teimme työtä kaksi ja puoli kuukautta, yli 200 tuntia neuvotteluita Valtioneuvostonlinnan kellarissa. Valtiovarainministeriön virkamiesesitysten pohjalta tehtiin valmistelua. Edustaja Lindtman, teidän puheenne ovat täynnä ilmaa ja höttöä, ja voin vakuuttaa teille, että jos hallitus noudattaisi tuota teidän linjaanne, me joutuisimme kyllä taatusti ensi vuonna EU:n tarkkailuluokalle ja velkaantuminen vain edelleen syvenisi merkittävästi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

16.37 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on syntynyt käsittämätön väite, että Suomella ei ole enää varaa sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Ainakin tämä käytäntö nyt näyttäisi siltä. Eli neljän miehen porukka istui 160 tuntia, mutta ei löydetty esimerkiksi kristillisdemokraattien ministerin pääluokasta mitään säästettävää, mutta sosiaali- ja terveydenhuollosta — jos olemme saaneet oikeat tiedot — ei riitä, että on toista miljardia. Siis se 1,5 miljardia piti säästää, ja te löysitte säästettävää siis yli miljardin jälleen kerran, ja alla on jo 1,4 miljardia säästöjä. Miten meni omasta mielestä? Minusta tämä, mitä on tapahtunut, on kauheaa. [Arja Juvonen: Sote!]

Ja samaan aikaan JTS:ssä, kun otetaan työntekijöiden ja työnantajien panokset huomioon, 500 miljoonaa laitetaan Kela-korvauksiin rahaa kiinni. Nyt te romutatte myöskin kahden viikon hoitotakuun, johon Suomessa jo lähes päästään jokaisella alueella. Te käsit-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

tämättömällä kertoimella sanotte, että kolme kuukautta on ihan ok. [Puhemies koputtaa] Toisille se on ihan ok, että tämän päivän tai huomisen käynnistä yksityisellä [Puhemies koputtaa] maksetaan nyt merkittävästi enemmän. Kyllä tämä kertoo siitä, [Puhemies: Aika!] että tämä ei ole meidän sote. Ei kiitos tälle sotelle.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eerola.

16.38 Juho Eerola ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämän väestön vanhenemisen tähden sote-kustannukset ovat nousseet ja yhäkin nousevat, ja siksi niiden kasvua tulee yrittää suitsia, hillitä. Suurin osa hallituksen nyt tekemistä toimista on juuri tätä kustannusten kasvun hillintää. Ja tämä koko sote-uudistuskin aikanaan yritettiin rakentaa sitä varten, että kustannusten kasvu ei olisi näin raju.

Tämä Marinin hallituksen uudistus ei kuitenkaan tähän tavoitteeseensa päässyt, ei lähimaankaan. Suunnilleen ainoa, mihin se kykeni, oli uuden hallinnon tason perustaminen, jonka kautta saadaan ohjattua ryhmärahoja ja puolueveroa omille etujoukoille. Te itse aikanaan loitte tämän Frankensteinin hirviön, ja nyt te syytätte meitä, jotka yritämme näitä jälkiänne tässä paikkailla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kulmuni.

16.39 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus yrittää jotenkin kääntää tätä koko keskustelua yleiseen talouspolitiikkaan, mutta voin vakuuttaa, että siitä varmasti tulee vielä monta välikysymystä — pääsemme sitäkin käymään. Sen sijaan tämä välikysymys koski näitä sosiaali- ja terveyspalveluita, ja se koski näitä sairaaloita, joiden palvelut te nyt ajatte alas ja joiden tasoa te laskette, ja tämä koskettaa satojatusiansia suomalaisia.

Tämä säästö, mitä te haette tästä sairaalaverkoston keskittämisestä, mille täällä edustaja Kaleva koko tämän viimeiset kaksi ja puoli tuntia on nauranut, on 26,3 miljoonaa euroa [Li Anderssonin välihuuto] — sama summa kuin se olutveron kevennys — joten onhan tämä nyt, hyvä tavaton, arvovalinta, että mihin te käytätte teidän resurssinne ja mitä te haluatte tehdä, kun niitä resursseja on näin vähän. [Petri Hurun välihuuto]

Haluaisin kysyä vielä lopulta: Ministeri sanoi tv-lähetyksessä, että voi soittaa 112:een. Oletteko te selvittänyt, kuinka moni näistä yöaikaista potilaista tarvitsee tehohoitoa? Se on noin kymmenen prosenttia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson, Li.

16.41 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä palaan vielä tähän kysymykseen Raahan ja Oulaskankaan palveluista, koska tästä on tullut yhteydenottoja myös meidän eduskuntaryhmälle. Eli tosiaan perussuomalaisten aluevaltuutetut tekevät nyt aloitteita, joilla he vastustavat niitä päätöksiä, joita perussuomalaisten ministeri Juuso on tänään täällä puolustanut.

Eli ministeri Juuso, tulkitsinko nyt vastaustanne oikein: Kun perussuomalaisten aluevaltuutetut ovat esittäneet, että yöpäivystystä ja ympärivuorokautista leikkaussalivalmiutta edellyttävää leikkaustoimintaa jatkettaisiin Raahessa ja Oulaskankaalla, niin ymmärsinkö nyt oikein, kun tulkitsin ministeriä niin, että tämä ei ole mahdollista hyvinvointialueiden

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

omilla päätöksillä sen jälkeen, kun tämä teidän kehysriihessä tekemä linjaus on astunut voimaan? [Aki Lindén: Juuri näin!] Näin minä tulkitsin ministerin vastausta, ja tämä olisi varmasti hyvä selvittää myöskin perussuomalaisille aluevaltuutetuille. [Hanna-Leena Mattila: Kertokaa heille!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Forsgrén.

16.42 **Bella Forsgrén vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä ajattelen, että hallituksella on mandaatit tehdä sellaisia päätöksiä, mitä hallitus näkee tarpeelliseksi. Mutta on minun mielestä älyllisesti epärehellistä sanoa, että se on välttämätöntä.

Minä ajattelen, että kaikilla meillä on erilainen arvopohja. Mikään politiikka ei ole pakollista, vaan meillä, jokaisella puolueella, on oma tausta ja ajatus siitä, mitä halutaan korostaa tässä politiikassa. Se ajatushan, mitä tässä salissa koko ajan sieltä puolelta nostetaan esille, että teidän politiikka olisi pakollista tai näin on pakko toimia ja sitten täällä vasemmistolla olisi enemmän ideologiaa, ei pidä paikkaansa. Se on ihan mahdotonta. Kaikki politiikka pohjautuu arvomaailmaan ja arvovalintoihin. Ja sen takia minä ajattelenkin, että teidän velvollisuus on perustella niitä tekemiänne päätöksiä siitä arvomaailmasta, mitä te olette tehneet. Ne eivät ole pakko, te olette tehneet ne valinnat.

Ja sen takia kysynkin edelleen, mitä kysyin viime viikolla: Minkä takia juuri sosiaali- ja terveyspolitiikka on ollut se suurin lohko, mistä te leikkaatte? Kun olisi ollut myös mahdollisuutta keventää sote-palveluihin kohdistuvia leikkauksia, [Puhemies koputtaa] koska ainakin minä — niin kuin moni muukin tässä oppositiossa — olen huolissani siitä, [Puhemies koputtaa] pääsevätkö ihmiset oikea-aikaisesti hoitoon.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson, Otto.

16.43 **Otto Andersson r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Pakko antaa tunnustusta vasemmistoliitolle siitä, että kun katsoo tätä talouden isoa kuvaa, niin teillä on — riippumatta siitä, mitä mieltä voi olla teidän vaihtoehdosta — selkein vaihtoehto. Te haluatte korottaa veroja, eikä sen enempää, ja te myös HUSissa toimitte niin kuin täällä salissa sanotte. Arvostan sitä.

Mutta SDP:n osalta on jäänyt hyvin epäselväksi, mikä tämä talouden ison kuvan ratkaisu on. Samalla te huudatte täällä salissa, että on kaksinaamaista kysyä Uudenmaan sairaaloista. Ymmärrän, että kysymys on kiusallinen teille sekä myös vihreille, koska selkeää vastausta ei tule. Tosiasia on se, että HUS-yhtymä itse päättää omasta toiminnastaan, omasta päivystyksestään ja omista synnytyksistään.

Ja kun täällä edustaja Forsgrén sanoi, ettei ole pakko tehdä: Teidän puheenjohtajanne sanoo, että aina on vaihtoehtoja myös. Toivottavasti vihreillä on myös vaihtoehtoja HUSissa, ja toivottavasti SDP tekee myös HUSissa niitä arvovalintoja, joita edustaja Viitanen täällä peräänkuulutti. [Bella Forsgrénin välihuuto]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kaleva.

16.44 **Atte Kaleva kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Täällä väitettiin nyt virheellisesti, että minä olisin naureskellut näitä sairaalaleikkauksia. Se ei pidä paikkaansa. Minua ne eivät naurata. [Välihuuto eduskunnasta] Se ei naurata minua, en ole nau-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

ranut täällä, eikä se naurata ketään meistä. Ei kukaan näitä leikkauksia tee ilolla eikä halulla, vaan ne tehdään sen takia, että ne on pakko tehdä. On pakko säästää — kuunnelkaa edustaja Forsgrén — mutta on pakko myös lietsoa talouskasvua. Suomen talous ei ole kasvanut 16 vuoteen. Tästä ei selvitä pelkästään leikkauksilla, vaan nyt tarvitaan myös talouskasvua. Sitä tämä hallitus on tekemässä.

Viime hallituskaudella säädettiin tämä sote-uudistus, tai sitä tehtiin, ja tavoitteena oli silloin pienentää kustannuksia. Se tavoite oli hyvä, mutta se ei onnistunut. Ne kustannukset lähtivät kovaan nousuun. Nyt yritetään korjata sitä, mitä viime kaudella tehtiin. Ei viime hallitus tehnyt sitä pahuuttaan, yrittänyt väkisin ajaa kustannuksia ylös, jotta jouduttaiisiin sinne EU:n tarkkailuluokalle, eikä tämänkään hallitus leikkauksia tee pahuuttaan. Kyllä meillä kaikilla täällä salissa yhdessä on se päämäärä, että tehdään parempaa Suomea. Kei-not vaihtelevat vasemmistosta ja oikeistosta riippuen.

Mutta se, että täällä vasemmisto-oppositio tekee välikysymyksen yhdestä henkilöstä, kuulostaa koulukiusaamismaiselta käytökseltä — että yhdessä kaikki yhtä vastaan, [Puhemies koputtaa] kun täällä ministeri Juuso tekee erittäin hyvää työtä siinä, että hän yrittää korjata niitä ongelmia, [Puhemies koputtaa] mitä tähän sote-uudistukseen on tullut.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ojala-Niemelä.

16.46 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tässä surulliseksi tekee, kun katsoo, kuinka tätä hyvinvointiyhteiskuntaa murennetaan. Sosiaali- ja terveystalouden asiakasmaksuja korotettiin 100 miljoonalla eurolla, hoitotakuu purettiin 14 vuorokaudesta kolmeen kuukauteen ja hammashoidon osalta kolmesta kuukaudesta kuuteen kuukauteen. Henkilömitoitusta laskettiin 0,6:een, sote-järjestöjen säästöt tulevat tämän lisäksi.

Lisäksi, ministeri Juuso, lopetitte omassa sairaalassa vaativat leikkaukset, niin kysyn teiltä, nukahditteko te kesken kehysriihen oman hallinnonalanne asioiden käsittelyn yhteydessä, koska sallitte näin mittavasti heikentää sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuutta?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kalli.

16.46 Eeva Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus väittää toistamiseen, että hyvinvointialueilta ei leikata, että sote-palveluista ei leikata — kirkkain silmin kuulemme tämän. Koska kyse on suomalaisten erittäin tärkeistä turvallisen arjen palveluista, niin he ansaitsevat tietää totuuden.

Väännetään nyt rautalangasta hallituksenne sote-rahoituslinja. Olettakaamme, että jollakin hyvinvointialueella on tällä hetkellä vaikkapa 10 000 hoitoa ja hoivaa tarvitsevaa ikäihmistä ja rahoitus on sen mukainen. Koska ikäihmisten määrä kasvaa Suomessa nyt kovaa vauhtia, niin joidenkin vuosien päästä tällä samaisella alueella onkin jo 15 000 hoitoa ja hoivaa tarvitsevaa — ja ansaitsevaa — ikäihmistä. Tämä luonnollisesti aiheuttaa tarpeen osoittaa alueelle lisää rahoitusta joka vuosi. Tässä esimerkkitapauksessa lisärahoituksen tarve alueelle vastaisi 5 000 ikäihmisen palvelujen järjestämistä, mutta Orpon—Purran hallitus myöntää rahoituksen vain puolelle näistä, eli jättää siten 2 500 ikäihmistä vaille palveluja. Jos tämä ei ole leikkaus, niin haluan tietää — tai itse asiassa en edes uskalla [Puhemies koputtaa] haluta tietää — mikä on tämän hallituksen mielestä leikkaus. [Puhemies koputtaa]

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Seppänen.

16.48 **Sara Seppänen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vihreiden arvomaailma oli jakaa rahaa maailmalle. Ja hyvä keskusta, teidän ministeri Rehulan johdolla tehtiin keskittämisasiasetus, ja hyvät keskustalaiset, te ette ole tehneet mitään kahden edellisen kauden aikana esimerkiksi tuhannen synnytyksen rajan asetuksen poistamiseksi. [Katri Kulmunin välihuuto] Mistä te täällä huudatte?

Me perussuomalaiset varoitimme tämän sote-mallin ongelmista. [Katri Kulmuni: No mitä te teitte?] Keskustan ja demarien olisi kannattanut huolehtia suomalaisten terveyspalveluista ja varmistaa tämän rahoituksen riittävyys. Me joudumme tekemään nyt 9 000 miljoonan säästöt — 9 000 miljoonan. Päätitte siirtää ongelmat tulevaisuuteen. Olisittepa tehneet edes jotain säästöjä. Te loitte hallintohimmelit, te keskititte. Kepu luisti vastuusta hallitusneuvotteluissa ja jätti oman katastrofimallin meidän siivottavaksemme. Täällä te nyt räksytätte. [Hanna-Leena Mattilan välihuuto]

Ja hyvät demarit, vaikka me tiedämme, että te vihaatte yksityisiä yrityksiä, niin kyllä, teidän aluevaltuutettunne Lapissa ovat kannattaneet Suomen suurinta ulkoistusta [Puhemies koputtaa] eli Mehiläinen Länsi-Pohjan sairaalan sopimuksen jatkoa [Puhemies: Aika!] yksityisellä toimijalla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kokko.

16.49 **Jani Kokko sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yleensä toivon, että tässä salissa katsotaan tulevaisuuteen päin, mutta kerta sieltä oikealta laidalta nyt on puhuttu tästä velkaantumisesta ja edellisen vaalikauden tekemisistä, niin muistetaan edelleen, että jos katsoo eduskunnan pöytäkirjoja edellisen neljän vuoden ajalta, niin silloinen oppositio eli nykyiset hallituspuolueet hyväksyivät 90 prosenttia siitä kriiseistä selviytymiseen otetusta velasta. Nyt jotain rehellisyyttä tähän velkaantumisjeesusteluun.

Arvoisa puhemies! Kansalaisten täytyy voida luottaa sote-palveluiden saatavuuteen ja saavutettavuuteen. Ne vaativat tietysti resursseja, eivät pelkästään taloudellisia vaan myös henkilöstöresursseja. Nyt on monta kertaa näissä puheenvuoroissa nostettu esille esimerkiksi tämä Lääkäriliiton kanta, jossa todetaan, että Kela-korvausten samanaikainen lisääminen vauhdittaa maksukykyisten kansalaisten mahdollisuuksia hankkia yksityisen sektorin palveluita, jolloin julkisen sektorin jo nyt haastava henkilöstötilanne pahenee yritysten rekrytoidessa lisää henkilöstöä. Kuinka te katsotte nyt tämän teidän sairaalaverkkoratkaisunne oikeasti parantavan julkisen puolen vetovoimaa vielä näitten Kela-korvausten lisäämisen kannalta?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Marttinen.

16.50 **Matias Marttinen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jos kuitenkin muistellaan nyt vähän vanhoja, [Välihuutoja vasemmalta] kun täällä kollegat sen nostavat esille, niin mitä tapahtui siis 2019? Edellinen hallitus oli käytännössä toimenpiteillään saanut lähes tasapainoon Suomen julkisen talouden. Sen jälkeen tuli Rinteen—Marinin hallitus, [Vasemmalta: Ja korona!] joka päätti siis käytännössä vain lykätä eteenpäin välttämättömiä työllisyysuudistuksia ja lisäsi merkittävästi julkisia menoja mutta jätti tekemättä päätökset, joilla ne voitaisiin taas vastaavasti kattaa.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Käytännössä jo silloin kauden alussa tehtiin merkittäviä virheitä, jotka nyt nähdään taas tässä, luotiin se kuorma, [Niina Malmin välihuuto] jota tällä hetkellä maan hallitus hoitaa. Ja kyllä, meidän tavoitteena on tervehdyttää Suomen julkinen talous, [Eveliina Heinäluoman välihuuto] jotta myös tulevat sukupolvet voivat nauttia hyvistä julkisista palveluista. Sen takia — toistan vielä edelleen — odotan edustaja Lindtmanilta yhdeksän miljardin konkreettista listaa, jolla SDP tuo vaihtoehtot ja kertoo, miten te tekisitte tämän sopeutukseen. [Petri Huru: Pyytämällä lisää rahaa!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

16.52 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen tässä jonkun aikaa odottanut keskustelua tästä sairausvakuutuksesta, ja mielelläni haastaisin ministeri Grahn-Laasosen julkiseen keskusteluun siitä.

Olen 40 vuotta seurannut Kela-korvausten kehitystä Suomessa. Nehän ovat noin neljä ja puoli miljardia yhteensä, mistä suurin osa on vanhempainpäivärahaa, sairauspäivärahaa ja lääkekorvauksia. Sitten meillä on pienempänä siellä matkakorvaukset, sitten hoitokorvaukset eri lajeissa. Sipilän hallitus leikkasi näitä hoitokorvauksia kolme kertaa enemmän kuin mitä Marinin hallituksen aikana siirrettiin niistä korvauksista hoitajamitoitukseen. Sen hän oli sen niin sanotun leikkauksen syy.

Monessa maassa sosiaalivakuutusjärjestelmä, jota sairausvakuutus edustaa, on hyvin toimiva, mutta se on silloin erilainen kuin meidän sairausvakuutusjärjestelmämme. Siinä ei ole silloin lääkäreillä ja muilla ammatinharjoittajilla vapaata hinnoittelua. Eli tämä tulee meillä käytännössä johtamaan siihen, että sadanviidenkymppin lääkärimaksusta, johon tulee toimistomaksu päälle, saat nykyisen kolmenkymppin sijasta viisikymppiä takaisin, jolloin omavastuut ovat reilusti yli sata euroa. Tämä on kalliimpi järjestelmä. Niissä maissa, jotka perustuvat sosiaalivakuutukseen, terveysmenojen bkt-osuus on kaksi bruttokansantuoteosuusprosenttiyksikköä suurempi [Puhemies: Aika!] kuin veropohjaisissa eli Beveridge-malleissa, ja se on erittäin suuri määrä. [Puhemies koputtaa] Tämä on tehoton järjestelmä, ja omavastuut ovat suurempia. [Riitta Mäkinen: Ja tähän te Suomea ajatte!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kallio.

16.53 Vesa Kallio kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käytännössä aina, kun jonkin sairaalan toimintoja suunnitellaan heikennettäväksi, vaikuttaa se nopeasti henkilöstön määrään. Hallituksen sairaaloiden saneeraus päätös tarkoittaa, että esimerkiksi Savonlinnan sairaalaan lääkärin saatavuus heikkenee. Päiväkirurgian osalta tämä tarkoittaa, että kirurgeja ja anestesia-lääkäreitä on erittäin vaikea saada Savonlinnan tyypin sairaalaan. Hallituksen haavekuva lääkäreiden siirtymisistä muihin julkisen puolen sairaaloihin ei todennäköisesti tule toteutumaan, siirtymä yksityiselle puolelle todennäköisesti vauhdittuu. Sairaaloiden saneeraus päätös ei ole vain sairaaloiden seinien sisällä tapahtuva kansalaisten tarvitsemien palvelujen alasajohanke, vaan se iskee koko seutukuntaan sen elinvoimaan tuhoten.

Arvoisa puhemies! Kysymys pääministeri Orpolle: mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä näiden itäistä Suomea entisestään kurjistavien toimien vaikutusten kompensoimiseksi?

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Ärade talman! Skulle det vara möjligt att hitta exempel från till exempel Raseborgs och Jakobstads sjukhus? — Tack.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vähämäki.

16.54 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Kun kuuntelee huolella tätä keskustelua, niin kyllähän tässä on huoli näistä hyvinvointipalveluista, ja sitä huolta kannattaa totta kai kuunnella. Hallituksen lähtökohta näiden hyvien, vahvojen julkisten palveluitten osalta on vain se, että täytyy ensiksi saavuttaa hyvä, vahva julkinen talous, ja sitä hallitus on toimillaan tässä tehnyt. On vahvistettu näillä toimilla julkista taloutta, jotta näitä hyvinvointipalveluita voidaan tuottaa jatkossakin. Tuen hallitusta ja valtioneuvoston jäseniä tässä vaativassa tehtävässä.

Mutta opposition viestejä totta kai pitää kuunnella, on se sitten OECD:n viesti — niin kuin täällä edustaja Kyllönen nosti esille — tai sitten kansainvälisten luottoluokittajien viesti meille tai vaikkapa se, mikä tulee komissiosta talouspolitiikan ohjausjakson osalta. Kuitenkin nämä päätökset ovat kansallisissa, omissa käsissä, ja ne halutaan pitää kansallisissa, [Puhemies koputtaa] omissa käsissä, ja tämä kehyspäättös oli keino, millä ne pidetään omissa käsissä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kauma.

16.56 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikki tässä salissa tietävät, että Suomi on hyvin raskaasti velkaantunut ja muutoksia tarvitaan. Tietenkin hallituksen tavoite on tehdä se niin, että niistä aiheutuu mahdollisimman vähän harmia tavalliselle ihmiselle. Jokaiselle, joka on seurannut tätä keskustelua, on syytä tuoda esiin, että kaikille hyvinvointialueille kuitenkin jää sairaala, jossa on ympärivuorokautisesti kirurginen valmius, teho-osasto ja synnytysyksikkö. Eli ketään ei kuitenkaan jätetä pulaan, vaikka tässä nyt aivan toisenlaisen kuvan tästä keskustelusta saa.

Arvoisa puhemies! Toisenlaisen kuvan saa myöskin siitä, mikä on hallituksen painopiste sote-palveluissa, kun täällä väitetään, että ollaan yksityistämässä. Täällä ministeri Ikonen toi hyvin esiin, että yli neljäsosa valtion budjetista, 25 miljardia euroa, laitetaan hyvinvointialueille. Ja nyt vielä laitetaan lisää joka vuosi yli yksi miljardi.

Täällä on Kela-korvauksia arvosteltu, mutta, arvoisa puhemies, tilannehan on se, että meillä on lääkäreitä henkilöitä kohden enemmän kuin koskaan aikaisemmin, mutta niitä ei hyödynnetä riittävän hyvin. [Puhemies koputtaa] Tällä Kela-korvauksella ja sen nostamisella nimenomaan pyritään siihen, että sitä pystyttäisiin [Puhemies: Aika!] hyödyntämään selvästi paremmin. [Aki Lindén: Tämän jälkeen niitä on entistä enemmän siellä yksityisellä!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kyllönen.

16.57 Merja Kyllönen vas (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! On totta, että EU:n budjettisäännöt rajoittavat alijäämät kolmeen prosenttiin ja julkisen velan 60 prosenttiin. Liiallisen alijäämän menettely ei kuitenkaan tarkoita sitä, että komissio automaattisesti sanelisi meidän talouspolitiikkaamme tai päättäisi meidän puolestamme meidän asioista.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Komission on myös huomioitava liiallista alijäämää arvioidessaan jäsenmaan velkaantumisen perussyyt ja ne haasteet, jotka ovat johtaneet velkaantumiseen. Meidän velkoja, samoin kuin monen muunkin jäsenmaan — sillä listalla taitaa olla tällä hetkellä yli 16 jäsenmaata — ovat kasvattaneet koronavuodet, puolustusmenot ja Ukrainan tukemiseen liittyvien varusteiden ja kaluston korvaavat hankinnat. Sen lisäksi — tämä erottaa meitä muista jäsenmaista — meidän haasteena on pitkään jatkunut heikko tuottavuuskehitys, joka on vaikuttanut siihen, että myöskään talous ei ole kasvanut toivotulla tavalla.

Mutta meiltä unohtuu se, että myöskin meidän tuotannon ehkä vahvin tekijä, työntekijä, voi tänä päivänä huonosti. Ei se 11,7 miljardia viime vuonna niihin mielenterveyspalveluihin [Puhemies koputtaa] mennyt tyhjään, mutta jos me ei korjata koskaan niitä juurisyytä, [Puhemies: Aika!] niin eivät meillä koskaan myöskään ne rahat riitä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Merinen.

16.58 Ville Merinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Grahn-Laasoselle haluaisin sanoa näistä Kela-korvauksista, kun olet paljon puolustanut niitä, että ei-vähän ne käytännön tasolla nyt pelasta niiden tiettyjä ihmisten, keillä on tiukkaa rahasta, tarvetta terveydenhuollolle.

Etenkin mielenterveyspuolella minä aina tarjoan ihmisille vaihtoehtoja, kun he laittavat viestiä, että voi käydä julkisella tai kouluterveydessä tai yksityisellä, mutta yksityisellä puolella se psykoterapia tai psykiatrilla käyminen on niin kallista tällä hetkellä, että sen Kela-korvauksen jälkeen jää maksettavaa psykoterapiassa usein vaikka 70 euroa, tai jos on psykiatrissa kyse, niin jää 200 euroa maksettavaa. Että se ei käytännön tasolla pelasta niitä ihmisiä, keillä on yhtään tiukempaa rahasta. Ja just mielenterveysongelmiin me tarvitaan sitä julkista puolta, perusterveydenhuoltoa. Toivoisin, että tämä Kela-korvaus ei olisi nyt todellakaan ratkaisu kaikkeen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

17.00 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! 26 vuotta rehtorina ja erityisopettajana toimineena tulee kyllä ihmetellä eräiden SDP:n ja keskustan edustajien riehakointia ja ministereiden ja muiden edustajien päälle puhumista. Tässä täytyisi järjestää kiusaamisen vastainen ja hyvien tapojen oppitunti, mihin olen tietenkin käytettävissä.

Arvoisa puhemies! Oppositio on luonut tämän uuden sotehimmelin, mutta nyt he pyrkivät syöksemään sen kaikkine ongelmineen hallituksen ja eritoten ministeri Juuson päälle. Hallituskauden aikana ministeri Juuso edistää lähes kahtasataa vastuualueelleen kuuluvaa kirjausta ja niihin liittyviä toimenpiteitä, jotka kaikki etenevät suunnitellussa aikataulussa. Tuki ministeri Juusolle on kristallinkirkas, ja tämä on jälleen opposition säälittävä yritys horjuttaa vastuullisen hallituksen linjaa ja toimia.

Kuten tässä olemme nyt vajaassa kolmessa tunnissa nähneet, niin tämäkin välikysymyskeskustelu kariutuu opposition kyvyttömyyteen tuoda vaihtoehtoisia toimia tai yrittää edes toimia yhdessä tulevaisuuden hyvinvointipalvelujen turvaamiseksi. [Aki Lindén: Onneksi ei perussuomalaiset puhu päälle koskaan!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

17.01 Markku Siponen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin näihin perussuomalaisten puheenvuoroihin. Keskusta ei ole lakkauttanut erikoissairaanhoidon yöpäivystyksiä Kemistä tai Savonlinnasta. Keskusta ei ole lakkauttanut yöpäivystyksiä Kouvolasta, Jämsästä, Varkaudesta, Iisalmesta ja Raahesta. Te olette tehneet sen tai teette yhdessä kokoomuksen, kristillisdemokraattien ja RKP:n kanssa.

Mutta arvon ministeri, olette täällä eduskunnassa kertonut, että hyvinvointialueilla on paras paikallistuntemus ja he itse päättävät sairaaloidensa ovien sulkemisesta ja päivystyksen järjestämisestä. Olette peräänkuuluttaneet, että vastuu on aluepäättäjillä. Nyt olette päättäneet kuitenkin sulkea useita päivystyksiä esimerkiksi itäisessä Suomessa — muun muassa Iisalmen ja Varkauden sairaaloissa laitatte lapun luukulle yöaikaan. Olette päättäneet keskittää, turvattomuus lisääntyy.

Arvoisa hallitus, miksi te otitte vallan näissä sairaaloiden kohtalonkysymyksissä ja kävelitte aluepäättäjien yli?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Partanen.

17.02 Karoliina Partanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jo toistamiseen olemme täällä tilanteessa, jossa arvostelu kohdistuu mitä suurimmassa määrin henkilöön. Kun loppuu asiaperusteiset kritisoinnin mahdollisuudet, niin silloin hyökätään aina henkilön kimppuun.

Viime viikolla me kävimme täällä keskustelua koulukiusaamisesta, ja tänään olemme saaneet kuulla esimerkiksi edustaja Ojala-Niemelän suusta, että nukahtiko ministeri neuvotteluissa. [Johanna Ojala-Niemelä pyytää vastauspuheenvuoroa] Edustaja Andersson on täällä vähätellyt ensimmäisen kauden kansanedustajien ymmärrystä asioista. Lisäksi minua ihmetyttää suuresti se, että viikonlopun aikana ministeri Juusoon kohdistui kovaa kritiikkiä somessa, ja nämä henkilöt, jotka tätä kritiikkiä ministeri Juusoon kohdistivat, eivät ole tänään edes vaivautuneet paikalle tänne saliin keskustelemaan asioista.

Kiitän Juusoa siitä, että hän on kiireellä ruvennut siivoamaan Marinin hallituksen sotkua, ja hyvinvointialueet ovatkin ottaneet lämpimästi vastaan ne muutokset, jotka kohdistuvat hoitotakuun ja mitoituksen lieventämiseen. Kiitos ministerille näistä ratkaisuista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinäluoma.

17.03 Eveliina Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä täytyy sanoa, että hallitus on todella heikoilla, kun nyt kritisoidaan jo maan oppositiota siitä, ettei saa edes vastuuministeriä kritisoida hänen epäselvistä lausunnoistaan. Mielestäni tässä on esitetty ihan perusteltuja kysymyksiä näistä hallituksen päätösten vaikutusten arvioinnista: Kuka näitä päätöksiä on tehnyt, ja onko näitä päätöksiä pystytty tällä aikataululla arvioimaan riittävästi?

Otan esimerkin. Kun salolainen SDP:n kansanedustaja Saku Nikkanen esitti kirjallisen kysymyksen ministeri Juusolle sairaalaverkkoselvityksestä — siitä, milloin päätöksiä on tarkoitus tehdä — niin ministeri vastasi 16.4. iltapäivällä, että vielä ei ole päätösten aika, päätöksiä tehdään syksyllä vaikutusten arvioiden jälkeen. No, kaksi tuntia tämän kirjallisen kysymyksen vastauksen jälkeen tulikin tieto, [Puhemies koputtaa] että hallitus on jo kehysriihessään [Puhemies koputtaa] tehnyt päätöksen sairaalaverkkoselvityksen ensimmäisen vaiheen [Puhemies: Aika!] toteutuksesta — kaksi tuntia tämän vastauksen jälkeen

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

— [Puhemies: Aika!] joten herää ihan perusteltu kysymys: onko ministeri ollut tietoinen näistä päätöksistä?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinäluoma, aikaa on yksi minuutti.

17.05 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Jag svarar först på frågorna som gäller Jakobstad och Raseborg: Vi har redan i regeringsprogrammet kommit överens om att välfärdsområdena har möjlighet att upprätthålla nuvarande service i de sjukhusen på grund av språkliga rättigheter. Det är bara så.

Ja mitä tulee sitten näihin Itä-Suomen kysymyksiin esimerkiksi Savonlinnan kohdalla, niin keskimäärin neljä potilasta yöllä, 100 prosenttia perusterveydenhuollon lääkäreistä on vuokralääkäreitä, myös etupäivystäjistä 80 prosenttia on vuokralääkäreitä. Nyt kun me kevennämme Savonlinnan sairaalan velvoitteita, niin myöskin tämä vuokralääkäriongelma osaltaan korjaantuu, ja kuitenkin varmistamme, että potilaat pääsevät hoitoon. Tämä sairaaloiden työnjako on tässä se olennainen, mikä täytyy ymmärtää. Savonlinnassa — kuten muissakin näissä sairaaloissa, mistä puhumme — voidaan edelleen tehdä päiväkirurgisia leikkauksia. Niitähän ei nykylainsäädännön mukaan saa tehdä muissa kuin sellaisissa sairaaloissa, missä on leikkaussalivalmius koko ajan. Tämä muutetaan, eli päiväkirurgisia leikkauksia voi tehdä, konservatiivisten erikoisalojen vuodeosastotoimintaa voi ylläpitää, voi olla esimerkiksi sisätauteja, voi olla kardiologiaa, syöpätauteja, äitiyspoliklinikkaa ynnä muuta plus sairaalaosastojen vaatima päivystys.

Mitä tulee sitten Iisalmeen ja Varkauteen: Varkaudesta emme ole saaneet yöllisiä käyntitietoja, Iisalmen mukaan keskimäärin kuusi käyntiä yöllä. Nämä ovat poikkeusluvalla aikaisemmin toimineet. Nyt kun me kevennämme hyvinvointialueiden velvollisuuksia, niin se tarkoittaa myöskin sitä, että heidän taloudellinen paineensa kohenee. Samalla me tulemme maksamaan hyvinvointialueille ensi vuonna 2—2,5 miljardia euroa lisää rahaa.

Eli minä näkisin tämän niin, että ensi vuonna hyvinvointialueilla on mahdollista päästä näissä tavoitteissa eteenpäin isoilla harppauksilla, koska se rahoituslisäys tulee olemaan niin suuri. Me kevennämme näitä lakisääteisiä normeja, mutta se ei tarkoita sitä, että heidän täytyisi heti paikalla kaikki lopettaa. Esimerkiksi jos puhutaan nyt kolmen kuukauden hoitotakuusta perusterveydenhuollossa, se on lakisääteinen minimi, joka täytyy täyttää, mutta samalla heille jää vapaus sen hoidon jatkuvuuden turvaamiseen heille, jotka sinne kiireelliseen perusterveydenhuollon päivystykseen tulevat, ja myöskin se punninta siitä, kuka tarvitsee hoitoa heti 14 vuorokauden sisällä soittopyynnöstä tai kuka voi odottaa kuukauden tai kaksi kuukautta. Eli tämä arviointi siitä, kuka on sen kiireellisimmän hoidon tarpeessa, toteutuu, ja silloin toteutuu myöskin se hoidon jatkuvuus entistä paremmin.

Mutta muistutan vielä, [Puhemies koputtaa] että hyvinvointialueet ovat kaikki itse pyytäneet normien purkua, ja sitä me teemme, [Eveliina Heinäluoman välihuuto] mutta se ei tarkoita sitä, [Puhemies koputtaa] etteivätkö hyvinvointialueet voisi silti palvelujaan parantaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

17.08 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Niin, norminpurku ei tarkoita rahoituksen purkua, ymmärtääkseni nämä ovat kaksi eri asiaa.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Hallitus ohjaa puoli miljardia euroa yksityiseen terveystalouteen samalla, kun se ei anna piiruaakaan periksi hyvinvointialueiden alijäämien edessä, vaan päinvastoin, te kiristätte otettanne hyvinvointialueista kahden miljardin leikkauksilla. Hallituksen arvovalinta on täysin kestävä, ja tätä kestäväntä arvovalintaa on kritisoinut myös Lääkäriliitto. Ja kun te ette kuuntele meitä, niin voisitteko te kuunnella edes asiantuntijoita alalta.

Julkinen palvelu on kuitenkin lopulta se taho, joka korjaa yksityisen tekemät virheet ja kantaa sen kokonaisvastuun silloin, kun yksityissektori nostaa kädet pystyyn. Kutsun tätä varsinaiseksi rusinat pullasta -malliksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Väyrynen.

17.09 Ville Väyrynen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä on tästä Kela-korvauksesta puhuttu erittäin paljon ja monella tavalla. Minä aina aika ajoin katsen omalla kotiseudulla, miten meillä on yksityisellä puolella vapaita aikoja. Viimeksi kun pääsiäisenä, sunnuntaina, katsoin tiistai-iltana ajat Jyväskylästä, niin 146 yleislääkäriaikaa oli vapaana. Ja niin kuin edustaja Kauma sanoi äsken tässä, meillä on lääkäreitä kyllä, mutta he ovat pikkuisen epätasaisesti jakautuneina.

Silloin jos me ajattelemme loogisesti, että meillä on perusterveydenhuollossa jonoa, niin totta kai me yritetään keksiä mekanismi, millä me saataisiin potilasmassaa ohjautumaan sinne, kun me ollaan tässä vuosien varrella sössitty perusterveydenhuolto sillä lailla, että lääkärit ovat katsooneet sen yksityisen puolen viehättävämmäksi paikaksi tehdä töitä syystä tai toisesta.

Kela-korvausten ajatus on se, että me yritetään saada ne potilaat liikkumaan julkiselta yksityiselle ja saada oikeasti sitä jonoa helpotettua. Jos me ei siinä onnistuta, meidän pitää korjata se tilanne. Ei se ole sen kummempi asia. Se, mitä Lääkäriliitto pelkää: En usko, että tapahtuu, koska siellä todella on sitä yliesurssia, niin ihmettelisin kovasti, jos sieltä siirtyy julkisen puolen lääkärit niitä 140 tyhjää aikaa paikkaamaan. [Aki Lindén: Eli pönkitetään yliesurssia entisestään!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mehtälä.

17.10 Timo Mehtälä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Juuso, sanoitte avauspuheenvuorossanne, että Oulaisten sairaalan leikkaustoiminta säilyy nyt tehtävien leikkausten jälkeen. Tässä on nyt vakavaa epätietoisuutta ja ristiriitaista tietoa liikkeellä. Pohteen hyvinvointialueen johtaja Ilkka Luoma totesi Oulaisten erikoispäivystyksen sulkemisen johtavan siihen, että Oulaisten sairaalan laaja tekonivelkirurgia loppuu kokonaan, koska asiakasta ei voi enää jättää osastolle yöksi.

Toiseksi OYS on keskittänyt tekonivelleikkaukset Oulaskankaalle. Nyt ne olisivat päätymässä siis kuitenkin kokonaan. Tämä ei ole mikään pikkujuttu. Oulaskankaalla tehdään yhtä paljon tekonivelleikkauksia kuin Oulun keskussairaalassa, ja osaaminen on siellä erittäin korkealla tasolla. Koko Suomen tasollakin Oulaskankaalla tehdään kuudenneksi eniten tekonivelleikkauksia. OYSin leikkausjonot ovat jo nyt erittäin pitkät. Jos Oulaskankaan tekonivelkirurgia loppuu, se on lyhyesti sanottuna katastrofi.

Lisäksi alueilta on tullut tietoa, että yöpäivystys lakkaisi Oulaisissa kokonaisuudessaan.

Kysyn, arvoisa ministeri Juuso: [Puhemies koputtaa] Miten tämä asia teidän nähdäksenne on? [Puhemies: Aika!] Oletteko eri mieltä Pohteen hyvinvointialuejohtajan kanssa?

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

17.12 **Mia Laiho kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on syytetty hallitusta siitä, että rahaa syydetään yksityiseen terveydenhuoltoon. Minä ihmettelen tätä lausetta, koska viime hallitushan, Marinin hallitus, teki normituksiin nimenomaan sellaisia toimenpiteitä, jotka ajoivat hyvinvointialueet nyt siihen tilanteeseen, että heidän pitää käyttää vuokralääkäreitä ja niitä pitää käyttää epätarkoituksenmukaisesti ja he joutuvat maksamaan isoja summia tästä vuokralääkäritoiminnasta.

Nyt kun normeja puretaan, hyvinvointialueet voivat itse katsoa, missä tarvitaan ostopalvelua. Sekin on järkevää, tehdä monituottajamallilla, mutta he voivat tehdä sen järkevällä tavalla niin, että voidaan samalla myös turvata hoidon jatkuvuus. Se on sekä muille ihmisille että työntekijöille kiitollisempaa. Voidaan kokeilla ammatinharjoittajamallia, josta on hallitusohjelmassakin kirjaus. Se mahdollistaa myös omalääkärimallin, omatiimimallin. Siellä on paljon asioita. Ja Kela-korvaukset ovat [Puhemies koputtaa] julkisen terveydenhuollon osalta hyviä auttamaan jononpurussa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Aika. — Edustaja Gebhard.

17.13 **Elisa Gebhard sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On kyllä kertakaikkisen väärä suunta, että hallitus romuttaa suomalaista perusterveydenhuoltoa samalla, kun yksityisen terveystalouden tukemiseen rahaa todella riittää.

Hoitotakuun romuttaminenhan on järjetöntä terveystaloutta erityisesti siksi, että hoitotakuu on tärkeä ajuri, joka ohjaa palveluiden painopistettä kohti perustasoa. Nopea hoitopääsy ja perustason palveluiden turvaaminen on kaikin puolin järkevää, sillä ihmiset saavat silloin ajoissa apua terveyden ongelmiinsa ja usein yksittäistapauksissa tämä on myös hyvin kustannustehokasta. On irvokasta, että yksityisen terveystalouden pönkittämiseen satsataan samalla, kun julkisesta leikataan, ja rahaa riittää myös esimerkiksi oluen halpuuttamiseen, mikä sekin nimenomaan lisää näiden terveystalouden palveluiden tarvetta. Korotetut Kela-korvauksethan valuvat yksityisten voittoihin ja vievät palvelut kauemmas pienituloisilta ihmisiltä. Hallitus siis lisää terveyden eriarvoisuutta, [Puhemies koputtaa] ja tämä ei ole millään tavalla hyväksyttävää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lehtinen.

17.14 **Rami Lehtinen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täytyy kyllä todeta, että opposition tekemä välikysymys on heikko suoritus — sote-uudistus kun on nimenomaan keskustan, SDP:n, vasemmistoliiton ja vihreiden aikaansaannos. No, millä tätä uudistusta aikanaan perusteltiin? Sitä perusteltiin sillä, että jatkossa kustannuskehitystä saadaan hillittyä. Samalla te määrittelitte hyvinvointialueille rahoitusmallin. Nyt kun hallitus siis toteuttaa teidän suunnitelmaanne, niin mitä te teette? No, teidän teette tietenkin välikysymyksen.

Eli käytännössä te suunnittelitte, me toteutamme, ja te teette sitten välikysymyksen. [Katri Kulmuni: Te laitate ne sairaalat kiinni!] Missä on se teidän johdonmukaisuus? Ehkäpä se on siinä, että samaan aikaan, kun soimaatte hallitusta palvelujen keskittämisestä, opposition — siis opposition — hallinnassa olevat hyvinvointialueet lakkauttavat surutta

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

kuntien terveyskeskuksia. Tämäkö on sitä teidän lähipalveluiden puolustamista ja perusterveydenhuollon puolustamista?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohi.

17.16 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Lehtisen puheenvuoro ei taida ihan pitää paikkaansa. Ei tämä välikysymys koske sosiaali- ja terveysuudistusta, jonka lainsäädäntö hyväksyttiin vuosia sitten tässä salissa. Silloin kun sitä hyväksyttiin, kysyttiin täällä, onko kokoomuksella ja perussuomalaisilla oma malli, kun kaikki olimme yrittäneet sitä yli kymmenen vuotta, ja vastaus on, että ei ole mitään vaihtoehtoisia malleja. Ja nyt täällä tullaan arvostelemaan sitä. Eihän nämä... [Puhujan mikrofoni sulkeutuu]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja, mikrofoni katosi. Aika ei vielä kyllä lopunut.

...vaan valtiovarainvaliokunta selvitti, mistä nämä rahoituksen ongelmat johtuvat. Ne eivät liity tähän uudistukseen, ja tämä välikysymys koskee nyt sairaalaverkkoa, ei sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistusta.

Arvoisa puhemies! Olen ollut tässä yhteydessä useampaan hyvinvointialueeseen, ja ollaan käyty keskustelua siitä, että kun hallitus hakee valtiontalouteen säästöjä ja purkaa normeja, se imee sitten Excel-laskelmista, joita nämä hallituspuolueet ovat tehneet, ne säästöt valtiontalouteen. Tässä samalla lähdetään rakentamaan rinnakkaistodellisuutta hyvinvointialueiden talouden ja valtiontalouden kanssa. Ei ymmärretä, että hyvinvointialueet ovat osa julkista taloutta. Jos ne ajetaan ahdinkoon, niin eihän se pelasta meitä vaikkapa EU:n alijäämäsäännöksiltä, koska tämä on ihan samaa kokonaisuutta. Hyvinvointialueet — vaikkapa Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue, josta täällä on myös hallituksen puheenjohtaja — sanovat, että pelkästään hoitotakuun löysentäminen tarkoittaa, että heiltä viedään 9,2 miljoonaa euroa ja heidän pitäisi irtisanoa 80 lääkäriä tai sulkea kaksi—kolme sote-asemaa, jotta saadaan se säästö. Täysin epärealistista toimintaa hallitukselta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

17.17 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun tämä nyt meni tähän sote-keskusteluun, niin haluaisin todeta, että ennen tänne eduskuntaan tuloani, kun työskentelin virkamiehenä, pidin yhteyttä kaikkiin puolueisiin ja kävin myös muun muassa perussuomalaisten puoluetoimistossa vasta valitun puheenjohtaja Halla-ahon kanssa keskustelemassa. Olin Suomen kokoomuslaisimman sairaanhoitopiirin toimitusjohtaja, ja tiedän erittäin hyvin, että kaikki puolueet Suomessa olivat sitä mieltä, että palveluiden järjestämis- ja rahoitusvastuu pitää siirtää 300 kunnalta maakunnalliselle tai alueelliselle tasolle. Suomi oli ainoa maa maailmassa, jossa sairaalalasku lähetettiin jopa alle tuhannen asukkaan kuntaan, mikä saattoi ajaa kunnan taloudellisiin vaikeuksiin. Toki sitten on ollut yksityiskohdissa erilaisia näkemyksiä.

Mutta aivan kuten valtiovarainvaliokunnan ja edellisen sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Lohi tässä äsken selosti, kuulimme yhdeksää asiantuntijaa valtiovarainvaliokunnassa, saimme 12 lausuntoa. Kaikki olivat yhtä mieltä siitä, että ei tämä

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

sote-uudistus vaan kustannustason nousu, palkkaratkaisut, henkilöstöpula ja sen aikaansaama ostopalvelujen käyttö olivat kustannusten nousun syynä. [Puhemies koputtaa] Ja jos tämä järjestelmä olisi vielä ollut kuntakohtainen, [Puhemies: Aika!] se olisi johtanut kahden prosenttiyksikön kuntaveron nousuun.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Väyrynen.

17.19 Ville Väyrynen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos! Käytän tämän minuutin hoitotakuuasioihin. Tämä hoitotakuukeskustelu on vähän erikoinen, koska se aikanaan silloin edellisellä kaudella luotiin, ja nytten kun keskusteltiin sen nostamisesta ja edelleen sitten uudestaan laskemisesta, niin yksi peruste sille, että se on toiminut, on se, että ihmiset pääsevät viikossa tai 14 päivässä hoitoon. Seuraavassa lauseessa meillä kauhistellaan vuokralääkäritilannetta, että meillä lisääntyvät koko ajan vuokralääkärit ja heidän aiheuttamansa kustannukset. Aivan kuten ministeri Juuso sanoi äsken, yhdessä lakkautettavista paikoista me ollaan pyöritetty käytännössä päivystyksellistä valmiutta kalliilla vuokralääkäriyvoimalla.

Eli me pystytään kyllä pääsemään näihin normeihin ja näihin kriteereihin, mutta silloin se vaatii rahaa, ja siihen on mennyt ihan valtavasti rahaa. En yhtään ylläytyisi, jos teidän seuraava välikysymys on vuokralääkäreistä. Mutta kannattaa miettiä ne syy- ja seuraussuhteet, että mikä ruokkii mitäkin ja milloin on oikeasti järkevää tehdä jotain.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kulmuni.

17.20 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Juuso, te ette ole vastannut siihen kysymykseen, mikä on esimerkiksi Pohteen oma mahdollisuus ylläpitää Raahessa tai Oulaskankaalla myös yöaikaan päivystyksiä, mitä useampi edustaja on täällä kysynyt. Sitä vastausta ei ole kuulunut, koska te ette taida uskaltaa kertoa sitä tälle salille: heillä ei ole oikeutta siihen jatkossa enää yöaikaan. Te sanotte, että se on mahdollista iltaisin, kiirevastaanottoa mahdollista lisätä, mutta sitä yöaikaista päivystystä, mitä he hakevat takaa, ei ole mahdollista tehdä. Olen varmistanut tämän asian sosi-aali- ja terveysministeriöstä kaksi kertaa tätä asiaa valmistelevalta virkamieheltä.

Jos minun käsitykseni on väärä, korjatkaa se mielellään, mutta kyllä tämän teidän esityksenne viesti on se, että ainoastaan Kemissä ja Savonlinnassa, missä lasketaan sitä palvelutasoa, ja Raaseporissa ja Pietarsaareissa saa olla perusterveydenhuollon yöpäivystys — ei muualla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinäluoma.

17.21 Eveliina Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Laiho puolusti täällä näille yksityisille terveysalan yrityksille meneviä Kela-korvauksia ja puolusti myös monituottajamallia. Mutta emmehän me ole tästä monituottajamallista eri mieltä. Totta kai pitää pystyä käyttämään erilaisia terveyspalvelujen järjestäjiä, mutta ongelmahan tässä hallituksen mallissa on se, että te leikkaatte samaan aikaan julkisesta terveydenhuollosta ja suuntaatte rahoitusta Kela-korvausten kautta yksityisille terveyspalveluille. Ja senhän takia myöskin Suomen Lääkäriliitto on kritisoinut kovin sanoin tätä hallituksen valitsemaa linjaa.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Nyt kysynkin edustaja Laiholta, kun hallituksen ministerit eivät suostuneet vastaamaan: Kun te myös olette siviiliammattilanne lääkäri, oletteko te eri mieltä Lääkäriliiton kanssa siitä, että te romutatte tässä julkisen terveystuotannon, kun te toimitte [Puhemies koputtaa] tällä tavalla ideologisesti?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

17.22 **Mia Laiho kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kela-korvausmalli on rakennettu jo vuonna 63. Se korvaus ollut paljon suurempikin aikaisempina vuosina, mutta sitä on vähitellen hivutettu ja koko ajan vähennetty. [Timo Harakan välihuuto] Se on ollut toimiva malli. Siinä on kuitenkin subventoitu — siis ihminen itse maksaa, jos haluaa ja pystyy käyttämään ja on käyttänyt sitten yksityistä palvelua, mutta on saanut sitten yhteiskunnassa tukea, jolloinka hän on poissa sieltä julkiselta puolelta ja mahdollistaa sen, että joku muu pääsee sitten julkista väylää pitkin. [Eveliina Heinäluoma: Oletteko eri mieltä?] Eli kyllä, olen Kela-korvausmallin kannalla kyllä. Siinä pääsee myöskin silmälääkärille, gynekologille, semmoisiin, mitä meidän julkisessa terveydenhuollossa ei ole.

Haluan tässä sanoa: meillä on ollut myöskin joskus — 90-luvulla muistaakseni vai 80-luvulla — semmoinen Kela-lääkärimalli, joka oli erittäin toimiva. Se oli tämmöinen alue-malli. Silloin se loppui käytännössä ideologisin syihin, koska katsottiin, että se johtaa liikaa rahaa yksityiselle puolelle, [Timo Harakka: Kyllä tai ei?] mutta ihmiset ja työntekijät pitivät siitä Kela-lääkärimallista silloin. [Aki Lindén: Se ei ollut sairausvakuutus!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Harakka.

17.24 **Timo Harakka sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rohkenen toivoa, että edustaja Laiholle myönnetään uusi puheenvuoro, kun hän ei yhdessä minuutissa saanut vastattua sanalla kyllä tai ei, onko hän Lääkäriliiton kritiikin kanssa samaa mieltä. Sehän oli hyvin painavaa, ja siellä on varmastikin paljon henkilöitä, jotka ikään kuin poliittisesti eivät ole ihan eri linjoilla kuin nykyiset hallituspuolueet, joten sitäkin vakavammin täytyy ottaa se lääkäreiden eettiseen perusteluun pohjaava kritiikki vastaan.

Toinen kysymys, johon toivoisin ministeri Juusolta vastausta, on se, minkä edustaja Berg tässä aikaisemmin kysyi: Mitä te sitten oikein tarkoittitte tämän Käypä hoito -suositusten uudistamisen osalta, kun ”ajattelitte ääneen” sitä, että siitä voitaisiin saada jotain säästöjä? Entisenä ministerinä tiedän sen, että kun ministeri ajattelee jotakin ääneen, niin se tarkoittaa silloin sitä, että vastuulliset tahot alkavat pohtia, millä tavalla pitäisi omaa käyttäytymistä muuttaa ja onko tässä poliittista ohjausta. Siis mitä ajoitte takaa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Wallinheimo.

17.25 **Sinuhe Wallinheimo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin toivotan ministeri Juusolle jaksamista, hallitus on varmasti teidän takananne.

Toisekseen itse asiassa täällä on nyt puhuttu siitä viime vuoden vaihtoehdosta, että kun viime hallituskaudella olimme kuulemma 90 prosenttia teidän kaikista menoista kuitanneet — 90 prosenttia — tiedättekö, miten paljon se tarkoittaa sitten miljardeissa? Neljä miljardia. Puhuttaisiinko me tänään kolmen miljardin säästötavoitteista, jos silloin olisitte ottaneet vaikka kopin siitä, että neljä miljardia enemmän leikattaisiin? Emme puhuisi.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Arvoisa puhemies! Mutta syy, miksi tässä halusin ottaa puheenvuoron, on itse asiassa tämä hoitajamitoitus. Viime kaudella, kun sitä nostettiin 0,7:ään, silloiselle ministeri Lindénille tuli yllätyksenä, että tarvittaisiin vuoteen 2035 mennessä 200 000 uutta hoitajaa. No, nyt kun sitä lasketaan, niin todennäköisesti tämä hoitajavaje tulee olemaan pienempi. Onko siitä minkäänlaisia arvioita, kuinka paljon tämä nyt sitä hoitajavajetta pienentää, ja onko meillä nyt mahdollisuuksia saada hoitajia tarpeeksi sitten ammatteihin? Koska tämä oli pöyristyttävää silloin, ja mielestäni tämä järjestelmä on nyt paljon parempi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

17.26 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun täällä mainittiin silloin muutama vuosi sitten tämä, että tarvitaan vuoteen 2035 mennessä 200 000 hoitajaa lisää, kiistin sen ehdottomasti, ja kiistan sen tänä päivänäkin. Ei tarvitse olla kovin korkea arvosana matematiikassa, että pystyy näkemään, että kun meillä on yhteensä 150 000 hoitajaa, he eivät suinkaan kaikki eläköidy, plus vielä sen lisäksi 50 000 vuoteen 35 mennessä, johon on vain kymmenen vuotta aikaa.

Tuo 200 000:n summa, lähdin sitä katsomaan, mistä se on lähtöisin. Se on erästä haastattelusta, jonka THL:n eräs yksittäinen virkamies antoi vuonna 2019, ja se tarkoitti koko julkisen sektorin eläköityvää joukkoa silloin paljon aikaa sitten, eli missään vaiheessa ei ole Suomessa 200 000 hoitajaa eläköitymässä vuoteen 35 mennessä. Siksi olen edelleen pöyristynyt siitä, jos joku sellaista väittää ja vieläpä ihmettelee, miksi minä olen pöyristynyt siitä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Wallinheimo.

17.27 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kukaan ei varmasti sano, että eläköitymässä on 200 000 uutta hoitajaa, vaan huoltosuhde koko ajan huononee, ja me olisimme tulleet tarvitsemaan 200 000 hoitajaa, jos me olisimme edenneet tuolla 0,7:llä. Nyt kun me lasketaan se 0,6:een, me todennäköisesti tarvitaan paljon vähemmän hoitajia.

Lisäksi mitä me tulemme saamaan: todennäköisesti vanhuspalveluyksiköitä tullaan nyt avaamaan. Haluaisin kuulla ministeriltä arviota siitä, kuinka monta vanhuspalveluyksikköä enemmän me saamme nyt tällä 0,6:lla auki kuin sillä 0,7:llä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

17.28 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): On mukavaa, että saa ihan kunnon debatin aikaiseksi täällä. 200 000:ta hoitajaa ei 0,7 ollenkaan missään vaiheessa ole tarkoittanut. Siellä yksi desimaali tarkoittaa 4 000:ta hoitajaa. Meillä on noin 50 000 hoitopaikkaa ympärivuorokautisessa hoivassa, jolloin 0,7 tarkoittaa kaiken kaikkiaan 35 000:ta hoitajaa. Jos se pudotetaan siitä 0,6:een, niin sieltä putoaa silloin 4 000 hoitajaa vähemmän.

Kysymyshän on nyt tässäkin jälleen kerran siitä, mihin kiinnitin huomiota jo perussuomalaisen ryhmäpuheenvuorossa, eli hyvinvointialueilta viedään samalla rahat — 120 miljoonaa euroa, joilla voi palkata noin 2 000 hoitajaa, koska se 0,65:n ja 0,6:n ero on juuri se 2 000 hoitajaa. Eli yhtään paikkaa ei tule vanhustenhuollon laitoksiin lisää auki sen takia,

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

että madalletaan sitä desimaalilukua, koska samalla viedään rahat, joilla niitä hoitajia voidaan palkata.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Seppänen.

17.29 Sara Seppänen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Te, hyvät demarit ja keskustalaiset, olitte kovin innokkaita tämän sote-mallin lisäksi tehtailemaan näitä mitoituksia. Se nyt vain on niin, että eivät nämä mitoitukset toimi, mikäli ei ole sitä työvoimaa, joka mitoituksen täyttää. Suomessa on aivan valtava lääkäripula, ja kahden viikon hoitotakuu on johtanut osaltaan siihen, että terveysasemilla keskitytään ottamaan kyllä potilaat sisään, mutta tavallaan ne jatkohoitotoimenpiteet ovat jääneet sitten vähemmälle huomiolle.

Arvoisa rouva puhemies! Hoitotakuuta höllentämällä voidaan vähentää myöskin tätä vuokralääkäreiden käyttöä. Myös tämän henkilömitoituksen höllentämiseksi on hyvinvointialueiden johtajien yhteinen kannanotto, ja nimenomaan nämä henkilömitoituksen muutokset ovat myöskin hyvinvointialueiden johtajien allekirjoittamat, ja näillä pyritään helpottamaan ja parantamaan palveluiden järjestämisen edellytyksiä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hamari.

17.30 Lotta Hamari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan tässä yhteydessä nostaa myös tämän THL:n raportin, jossa kerrotaan, kuinka monta yksikköä itse asiassa jo täyttää tämän hoitajamitoituksen. Eli ympärivuorokautisen hoivan yksiköistä 94 prosenttia täyttää nykyisen vähimmäismitoituksen 0,65 ja 43 prosenttia täyttää jo 0,7 mitoituksen, eli tässä on kyllä hyvään suuntaan menty. Ja nyt todellakin edustaja Lindén täällä on hyvin kertonut, että jos me viedään rahat siltä mitoitukselta, jos me viedään hoitotakuulta rahat, niin ei, me emme saa lisää lääkäreitä, lisää hoitotyöntekijöitä sinne julkiselle puolelle valitettavasti näillä toimilla.

Haluaisin tästä Hyvän työn ohjelmasta vielä kysyä. Eli tarkoituksena on lisätä veto- ja pitovoimaa. Millä tavalla julkisen puolen työntekijöiden veto- ja pitovoimaa lisätään? Se lisääntyy varmaan siellä yksityisellä puolella. Tähän haluaisin vastauksen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohi.

17.31 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan edustaja Seppäselä todeta, että kyllä, me viime kaudella täällä hyväksyimme tämän hoitajamitoituksen, mutta joka ikinen tässä salissa painoi sen puolesta. Se oli täysin yksimielinen päätös. Siitä huolimatta voi itse todeta, että se oli virhe, ei olisi pitänyt tehdä sitä. Mutta ei pidä silloin syyttää toisia, jos on itse myös ollut tekemässä sitä.

Se ei ratkaise meidän hyvää hoivaa, mutta se ongelma on nyt se, että vaikka ne hyvinvointialueiden johtajat ovat nyt sanoneet, että näitä pitää löysentää, niin he eivät ole sanoneet, että viekääpä rahat samalla. Tämä on poliittisen lähihistorian ehkä suurin itsepetos, että kuvitellaan, että hoitajamitoitusta löysentämällä hyvinvointialueet voivat yhtäkkiä säästää rahaa sieltä. Kun he ovat tehneet monivuotiset sopimukset ja yli puolet palveluista perinteisesti ostetaan ulkopuolelta, niin eivät he tietenkään pysty säästämään. Tässä aiheutetaan vain kriisi hyvinvointialueille, jotka valtiovarainministeriön uusimman ennusteen

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

mukaan tulevat tänä vuonna tekemään alijäämää 900 miljoonaa euroa. Tämä, mitä hallitus on tekemässä valtion ja julkiseen talouteen, on suurin itsepetos lähihistorian aikana.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

17.32 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hoitotakuun löyhäminen kolmeen kuukauteen tulee johtamaan siihen, että kun ei kiireettömään hoitoon pääse, niin hakeudutaan enemmän päivystysten asiakkaisiksi, ja se ei voi olla kenenkään tavoite. Tämä taas sitten kasvattaa päivystysten taakkaa, ja mitä pidempään kestää, että saa hoitoa siihen ei-akuuttiin vaivaan, sitä suuremmalla syyllä siitä tulee akuutti vaiva jossain vaiheessa.

Sitten, kun yhtäaikaaisesti nyt näitä yöpäivystyksiä lähdetään sulkemaan, niin sehän ei johda siihen, että ne vaivat häviäisivät, vaan se johtaa siihen, että ihmiset joutuvat matkamaan eri päivystyksiin. Ja jäljelle jääneissä päivystyksissä tätä myötä paine vain kasvaa. Eli nyt pitäisi satsata siihen — niin kuin edustaja Hamari nosti esille — että ihmiset pääsevät ajoissa hoitoon, ja sitä kautta päivystysten tarve vähenee.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Östman.

17.33 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan niin kuin edustaja Lohi täällä totesi, kyllä me aika yksimielisiä olimme täällä salissa, kun me nostettiin tätä hoitajamitoitusta, ja on hyvä sitten myöskin myöntää ja sanoa suoraan, että olin väärässä. Ainakin minä voin todeta näin, että olin väärässä.

Kyllä oli niitäkin edustajia ja puolueita, jotka varoittivat tästä, että mihin se johtaa, mutta vasta nyt olemme nähneet, mihin se johti. Ainakin tietyillä hyvinvointialueilla se johti siihen, että kun ei ollut hoitajia, niin jouduttiin sitten turvautumaan ostopalveluihin, ja sitten lasku on ollut todella suuri, todella mittava. Tämä koskee sekä hoitotyötä mutta myöskin lääkärilaskuja ja hammaslääkärilaskuja. Me olemme nähneet myöskin sanomalehtien kautta, mitä tietyt keikkafirmat ovat laskuttaneet: 40 000 euroa kuukaudessa yhdestä hammaslääkäristä, nehan ovat ihan tähtitieteellisiä summia.

Ettei siinä mielessä uskon, että nyt kun lasketaan hoitajamitoitusta ja hoitotakuuta lyhennetään, [Puhemies koputtaa] niin syntyy jotain säästöjä. Siinä mielessä on perusteltua myöskin viedä vastaava summa rahaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

17.35 Markku Siponen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuuntelin tätä hoitajamitoitus-asiaa. Tässä oli hieno kuulla edustaja Östmanin puheenvuoro siitä, että on hyvä aina tunnustaa, jos virheitä tehdään.

Hämmästelen kyllä näitä perussuomalaisten puheenvuoroja tähän hoitajamitoitukseen liittyen, koska itse olen ymmärtänyt, että te olette vaatineet tätä hoitajamitoitusta vielä nopeammalla aikataululla tiukemmaksi. Vuonna 2020 olette jo mietinnössä vaatineet, että täysimääräinen hoitajamitoitus 0,7 on otettava käyttöön vuoden 2021 alusta ja tarvittava lisärahoitus on osoitettava kunnille täysimääräisenä vuoden 2021 talousarviossa. [Pia Silanpään välihuuto] Totta kai näitä päätöksiä täytyy myöskin korjata, mutta on hyvä tunnustaa, jos itse on vaadittu vielä tiukempaa aikataulua.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Seppänen.

17.36 **Sara Seppänen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aivan niin, me korjaamme nyt tämän mitoituksen. Hyvinvointialueilla on jouduttu sulkemaan yksiköitä, koska ei ole ollut työvoimaa sinne ja on jouduttu ostamaan sitten kallista vuokratyövoimaa. Tämä on oikeastaan aivan sama tilanne kuin esimerkiksi varhaiskasvatuksessa. Mikäli vaikkapa sosionomeilta otetaan se pätevyys pois toimia varhaiskasvatuksen opettajana, niin ongelmat ovat sitten siellä kunnilla ratkaistavina.

Oikeastaan tästä hoitajapulasta vielä sen verran, että juurikin edellisen hallituksen toimet ovat edesauttaneet sitä, että hoitoalaa ei koeta niin vetovoimaisena: heikennettiin korona-aikaan, pakkolaki ja pakkorokotukset ynnä muut. Tähän täytyy tehdä voimakkaita toimenpiteitä, jotta me saadaan tämä tilanne korjattua.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

17.36 **Eemeli Peltonen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä me sen ymmärrämme, että valtion taloutta pitää tasapainottaa — siitähän ei ole erimielisyyttä tässä salissa — mutta sitä me sosiaalidemokraatit emme voi hyväksyä, että hallitus yhdellä kädellä siirtää puoli miljardia yksityiseen terveysbisnekseen ja toisella kädellä leikkaa julkisista palveluista. Tällä toimella te samalla pahennatte julkisen puolen henkilöstötilannetta, josta me kaikki olemme jo pitkään kantaneet suurta huolta. Tämä on hallituksen kova arvovalinta, jota me emme olisi tehneet.

Kyllä nyt tarvittaisiin sosiaali- ja terveydenhuollon sekä erikoissairaanhoidon palveluiden kehittämiseen aivan toisenlaista otetta, mitä hallituksella on tarjota. Meidän pitäisi yksissä tuumin vahvistaa esimerkiksi ennaltaehkäiseviä ja perustason palveluita tässä maassa esimerkiksi antamalla hyvinvointialueille riittävä rahoitus ja työrauha tehdä tätä palveluiden kehittämistä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Bergbom.

17.38 **Miko Bergbom ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Riittävästä rahoituksesta hyvinvointialueille puhuttaessa on syytä myös tiedostaa, että ensi vuoden alusta sinne hyvinvointialueiden rahoitukseen lisätään yli kaksi miljardia euroa lisää — siis lisää 2 000 miljoonaa euroa, yli. Tavallaan jos mittasuhteista puhutaan, niin aika isoista summista puhutaan.

Sitten täällä on opposition edustajien puheissa todettu, että hallitus nyt alentaa oluen verotusta. Haluan huomauttaa, että tämä hallitus tulee verottamaan alkoholia kovemmin kuin edellinen hallitus, [Välihuutoja] merkittävästi kovemmin. Viinan verotus kasvaa, viinien verotus kasvaa jo hallitusohjelmassa päätetyillä toimilla, ja kehysriihessä tehtiin lisäpäätöksiä. [Katri Kulmunin välihuuto] — Voisitteko kuunnella, edustaja Kulmuni, nyt on minun puheenvuoroni.

Sitten totean vielä tähän Kela-korvauskeskusteluun, että hyvinvointialueille annetaan neljän vuoden aikana vuosina 24—27 noin 100 miljardia euroa veronmaksajien rahaa, 100 miljardia. Ja nyt puhutaan Kela-korvauksista, 500 miljoonaa, joilla tuetaan muun muassa lapsettomien perheiden hedelmöityshoitoja tai fysioterapiaa tarvitsevien ihmisten palve-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

luita. Tätäkö te pidätte vääränä? Itse pidän sitä ihan oikeana valintana, että myös heitä autetaan. [Puhemies koputtaa]

Paljon toivotan tsemppiä ministeri Juusolle. Tämä teatteri johtuu siitä, että he yrittävät harhauttaa [Puhemies: Aika!] oman kyvyttömyytensä ja siirtää sen teille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

17.39 Timo Suhonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Teimme edustaja Siposen kanssa sosiaali- ja terveysministerille kirjallisen kysymyksen maaliskuussa Varkauden ja Iisalmen sairaaloiden ympärivuorokautisten päivystysten jatkosta. Ministeri vastasi kysymykseen, että hallituksen esitys eduskunnalle päivystysten roolista on tarkoitus antaa syksyllä 2024. Toissa viikolla Varkaudesta kävi delegaatio luovuttamassa ministerille adressin, jossa edellytettiin ympärivuorokautisen päivystyksen jatkoa. Vetoomuksen oli allekirjoittanut yli 12 000 kansalaista. Adressia vastaanottaessa, arvoisa ministeri, ette tiennyt, että jo tulevalla viikolla päätättekін ympärivuorokautisten päivystysten lakauttamisesta.

Kysynkin teiltä, arvoisa ministeri: mihin laskelmiin perustuvat päivystyksiä koskevat pikapäätökset Varkauden ja Iisalmen sairaaloiden osalta? Ovatko nämä äkkipäätökset lain tavoitteita ja henkeä vastaan, kun palveluverkkoa ei ole määritelty asukkaiden tarpeista vaan talouden tunnuslukujen vuoksi?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Väyrynen.

17.40 Ville Väyrynen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Palaan vielä tähän Kela-korvausasiaan. Tässä tulee välillä semmoinen tunne, että ei ihan ymmärretä terveydenhuollon työmarkkinoitten mekaniikkaa.

Siellä samasta puolueesta, joskus jopa samasta suusta, tulee viittaus tähän 500 miljoonan subventointiin heille, ketkä jo valmiiksi käyvät yksityisellä, ja sitten pelätään myös tätä lääkärihenkilökunnan siirtymistä yksityiselle. Tietyllä tavalla nämä ovat toisensa kumoavat asiat. Elikkä jos menee tämän Lääkäriliiton ajatuksen mukana, niin silloin olettaa myös, että se meidän ajatuksemme on toiminut siltä osin, että ne potilasmassat ovat siirtyneet. Ja siinä, minkä minä viime puheenvuorossani totesin, ei ole sitä lääkäriyömassan siirtymisen pelkoa, koska siellä on tilaa potilaille siirtyä. Ja jos taas pelkää sitä, että me syydetään rahaa pelkästään niille henkilöille, ketkä siellä muutenkin jo käyvät, niin silloin ei ole todellakaan pelkoa mistään työvoiman siirtymisestä, koska potilaita ei ole siirtynyt. Eli näissä olisi tavallaan kiva, että näissä argumenteissa olisi jotain logiikkaa, niin näistä olisi helpompi keskustella silloin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Tässä on nyt vielä pyydettyjä vastauspuheenvuoroja edustajilla Partanen, Sillanpää, Lohi ja Viitala, ja sen jälkeen ministereille puheenvuorot. — Edustaja Partanen.

17.41 Karoliina Partanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Suhonen nosti tämän Varkauden ja Iisalmenkin tilanteen esille. Tulen tuolta samasta vaalipiiristä, ja olen hyvinvointialueen hallituksen jäsen siellä Pohjois-Savon hyvinvointialueella, jossa Varkauden sairaala sijaitsee. Kyllä toivoisin, että tässä keskustelussa, kun

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

meillä aikaa kuitenkin on vuoden 2025 loppuun elikkä puolitoista vuotta, niin me luotetaisiin siellä alueella meidän hyviin virkamiehiin, jotka valmistelevat näitä asioita. Siellä on ryhdytty jo toimeen, on ryhdytty yhdessä henkilöstön kanssa suunnittelemaan sitä, miten me selviämme yöpäivystystoimintojen muuttamisesta. Ja kyllähän tälläkin hetkellä on jo se tilanne, että niin Varkaudesta kuin Iisalmesta tuodaan yöllä potilaita KYSiin hoidettavaksi, ja myös jatkossa tämä tulee toimimaan tällä tavalla.

Ja kyllä ainakin virkamiehiltä on tullut erittäin positiivinen viesti siitä, että tämä asia on ratkaistavissa, ja meillä on puolitoista vuotta aikaa hyvin hoitaa tämä yhdessä henkilöstön kanssa, jotta me saadaan asiat sujuvasti hoidettua.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

17.42 Pia Sillanpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä salissa sanottiin aiemmin, että keskusta ei ole ollut lakkauttamassa yöpäivystyksiä. Monta päätöstä on kuitenkin tehty vuosia aiemmin.

Voidaan tutkia vähän tätä historiaa. Mennään melkein kymmenen vuotta taaksepäin, vuoteen 2015. Tuolloin Juha Sipilän hallitus linjasi, että sairaalaverkkoa ja yhteispäivystyspalveluja uudistetaan. Tämän johdosta terveydenhuoltolakiin tehtiin päivystyksen ja erikoissairaanhoidon rakenteita koskevia muutoksia vuoden 2017 alusta alkaen eli seitsemän vuotta sitten. [Katri Kulmunin välihuuto] Vuonna 2017 STM myönsi poikkeuslupia ympärivuorokautisen perusterveydenhuollon tai akuuttilääketieteen päivystysyksikön perustamiseen. Kaikki myönnetyt luvat olivat määräaikaaisia siksi, että valmisteilla oli maakunta- ja sote-uudistus. Tuolloin samalla myönnettiin poikkeuslupa Kouvolan kaupungille vuoteen 24 asti.

Kouvolan yöpäivystys ja sen jatko ei ole siis ensimmäistä kertaa tapetilla, ja päätöksiä sen asian suhteen on tehty jo vuosia sitten. Miksi keskusta ei korjannut näitä edellisellä hallituskaudella?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohi.

17.43 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen Kela-korvauspolitiikassa on se suuri virhe, että te kylvätte sitä Kela-korvausrahaa niin laajalle, että se korvaustaso jää vaatimattomaksi. Jos saadaan 30 euroa suuruusluokassa 140 euron erikoislääkärikäyntiin, ei sillä ole hirveätä kannustinvaikutusta.

Jos te keskittäisitte — niin kuin järkevää olisi — Kela-korvaukset suun terveydenhuoltoon, naisten sairauksiin, gynekologiaan, ja vaikka niihin hedelmöityshoitoihin, te saisitte kunnon korvaustasot ja sitä kautta ihmiset — nekin, jotka eivät ole hyvätuloisia — pääsivät yksityisiin hammaslääkäripalveluihin. Tehkää tämä, älkääkä jakako sitä liian laajalle, ja silloin voitaisiin harkita jopa niinkin radikaalia ajatusta tämmöisessä valtiontalouden tilanteessa, että keskitettäisiin julkinen suun terveydenhuolto nimenomaan lapsiin ja nuoriin, raskaana oleviin ja varusmiehiin, niin kuin se oli ennen. Laittakaa kunnon vaikuttavuus näihin Kela-korvauksiin, eikä jaeta niitä niin, että ne menevät vain yksityisten lääkäripalveluyrityksen toimistomaksujen korotuksiin tällä hetkellä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

17.45 Juha Viitala sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pakko ja pakko — se täällä on toistunut hallituspuolueilta tämänkin päivän aikana, mutta sanoisin, että kyse on tässä kuitenkin enemmän arvovalinnoista. Tulevaisuudessa ei ole julkista palvelua varmaan sitten nimeksikään, jos tätä mallia jatketaan.

Sote-alan työntekijöistä on pulaa, ja heitä siirtyy koko ajan yksityisille. Myös Kela-korvauksien lisääminen yksityiselle sektorille ohjaa palveluiden siirtymistä siihen suuntaan. Näyttääkin siltä, että sitä rahaa on kyllä jaettavissa, mutta saajapuolella on yksityinen palveluntarjoaja. Olemme menossa vikaraiteelle, kun ihmisen terveydellä tehdään bisnestä enenevissä määrin.

Ministeri Juuso: Miten ajattelitte, että resurssien vähentäminen hyvinvointialueilta edesauttaa julkisen terveydenhuollon veto- ja pitovoimaa? Vai onko nimenomaan kyse siitä, että halutaan mahdollistaa lisää liiketoimintamahdollisuuksia yksityisille terveysjäteille?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Grahn-Laasonen.

17.46 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos monivaiheisesta keskustelusta ja myös joistakin rakentavista ideoista, joita täältä tuli. Ehkä jäi kuitenkin vastaamatta se kysymys, mikä salin vasemmalla laidalla on taloudessa vaihtoehto hallituksen politiikalle, kun puheenjohtaja Lindtmanin — joka ei enää ole paikalla — johdolla on kuitenkin linjattu, että EU:n alijäämämenettely Suomen pitää välttää, ja se tarkoittaa käytännössä sitä, että yhdeksän miljardin euron talouden sopeutuspaketti on väistämättä tehtävä. Nyt meillä ei ole tietoa SDP:n vaihtoehdosta, ei käytännössä oikeastaan minkäänlaisia keinoja, joilla realistisesti Suomen taloutta laitettaisiin kuntoon ja vastattaisiin myöskin näihin hoidon ja hoivan ongelmiin.

Tällä hallituksella on lukuisia keinoja valikoimassa. Kela-korvauksista on puhuttu tänään paljon. Se on keino nopeina toimina mahdollistaa nopeampaa hoitopääsyä, keventää hyvinvointialueiden kuormaa ja auttaa myös niitä ihmisiä, joille julkinen on ainoa vaihtoehto, koska siellä tulee enemmän tilaa, vähenee jonotus. Käytännössä edustaja Lohella oli ihan rakentava ehdotus Kela-korvausten osalta. Se ehkä selvensi, mikä saattaa olla keskustan linja — teiltä tuli hyvin monenlaisia näkemyksiä tästä asiasta. Mutta kyllä minä pidän tosi tärkeänä sitä, että nimenomaan perusterveydenhuollon yleislääkärijonoja pystytään nopeuttamaan, että ihmiset pääsevät sinne ensi vaiheen hoitoon mahdollisimman nopeasti. Ja sen lisäksi teidän vaihtoehtoistanne jäivät nyt pois esimerkiksi nämä fysioterapeutit, mikä on kyllä todella sääli tilanteessa, jossa ollaan ikääntyvän väestön toimintakyvyn kanssa tekemisissä. Eli meidän pitäisi saada ihmisiä huolehtimaan enemmän omasta terveydestään ja saamaan myös nopeaa apua, mitä fysioterapeutit voivat tarjota ihmisille, jotta pystytään ylläpitämään hyvää väestömme toimintakykyä.

Sitten lisäksi näistä muista keinoista. Kun täällä nousi esiin, että ollaanko koko hallitus eri mieltä vai samaa mieltä Lääkäriliiton kanssa, niin haluan nostaa siitä haastattelusta esille tämän omalääkäri- ja ammatinharjoittajamallin. Olen Lääkäriliiton kanssa samaa mieltä, että sitä kannattaa kehittää. Länsi-Uudellamaalla on käynnistynyt kokeilu, se on erinomainen askel. Seuraamme sitä mielenkiinnolla, niin tekevät myöskin muut hyvinvointialueet, ja toivomme, että pääsemme kehittämään sitä yhdessä. Myös Kela-korvaustyöryhmä on pohtinut niitä ratkaisuja, miten tulevaisuudessa nyt tehtävien nopeiden toimien jälkeen Kela-korvausjärjestelmää voitaisiin mahdollisesti kehittää siihen suuntaan, että myös

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

se tukisi omalääkäri- ja ammatinharjoittajamallia ja toisi uudenlaista ajattelua meidän terveydenhuoltoon. Erittäin kannatettavaa, ja kiitos tästä aloitteellisuudesta Lääkäriliitolle.

Sitten näistä mitoituksista ja takuista, joita edellinen hallitus sääti. Siinä kävi niin, että oli hyvä tahto, säädettiin mitoituksia ja takuita, mutta resurssit eivät seuranneet, eikä hoitajia ja ylipäättään henkilöstöä ole riittävästi. Tätä ongelmaa tämä hallitus pyrkii nyt ratkomaan. Rahaakin suurempi ongelma meillä on tällä hetkellä pula osaavasta työvoimasta.

Ja mihin se on johtanut, että mitoituksia ja takuita on säädetty? Se on johtanut siihen, että olemme esimerkiksi tässä vuokralääkärikierteessä, mikä on todellinen tulonsiirto, siis vasemmistohallitukselta yksityiselle terveydenhuollolle. Me joudutaan käyttämään näiden mitoitusten ja takuiden täyttämiseen kallista vuokratyövoimaa, ja silloin meidän pitää puuttua näihin juurisyihin eli pyrkiä huolehtimaan siitä, että henkilöstö riittää tulevaisuudessa. Sen takia on käynnistetty muun muassa tämä Hyvän työn ohjelma ja myöskin erilaista norminpurkua ja byrokratian purkamista ja työnjaosta keskustelu, jotta voidaan vapauttaa hoitavan henkilöstön aikaa enemmän niihin ydintehtäviin ja purkaa esimerkiksi ylimääräisiä lausuntojen kirjoittamisia ja paperityötä. Ja sitten toinen asia, mihin se on johtanut: vanhustenhoivan puolella jopa siihen, että laitospaikkoja on tyhjinä. Tarvitsevia vanhuksia, huonokuntoisia vanhuksia, olisi, mutta näitä paikkoja ei voida täyttää, koska on säädetty epärealistiset mitoitukset ilman rahoitusta.

Näitä ongelmia tämä hallitus pyrkii ratkaisemaan ministeri Juuson erinomaisella johtajuudella STM:ssä. Ja haluan vielä ministeri Juusolle antaa sellaisen todistajanlausunnon tässä, että kun ministeri Juuson johdolla neuvoteltiin tämä sairaalaverkkoratkaisu, siinä oli mukana tämän maan paras virkamiesosaaminen eli sosiaali- ja terveysministeriöstä ja — kun kysytte vaikutusarvioita — myös valtiovarainministeriöstä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Juuso.

17.50 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muutamini kysymyksiin vastaan, kaikkiin en ehdi.

Tästä Oulaisten tilanteesta on epäselvyyksiä, joten kertaan tämän asian. Oulaisten kohdalla tämä linjaus, mikä kehysriihessä tehtiin, tarkoittaa sitä, että niin sanottu raskas kirurgia — mikä vaatii ympärivuorokautisen leikkaussalivalmiuden, tehohoitovalmiuden, kuvantamisen valmiuden ja useita erikoisalan erikoislääkäreitä — olisi siirtymässä pois 1.1.2026 alkaen. Tilalle hyvinvointialueiden ja yhteistyöalueiden sairaalat voivat sopia esimerkiksi päiväkirurgisten toimenpiteiden siirtämistä niihin sairaaloihin, mistä raskas kirurgia siirtyy pois. Sen lisäksi näissä sairaaloissa voi edelleen olla hyvinvointialueen omalla päätöksellä kattava eri erikoisalojen poliklinikkatoiminta, myös esimerkiksi äitiyspoliklinikka, sekä konservatiivisten alojen vuodeosastotoiminta ja sen edellyttämä sisäinen sairaalapäivystys, esimerkiksi sisätaudit ja sen alalajit, neurologia, ihotaudit, psykiatria, kardiologia, syöpätaudit, keuhkosairaudet ja niin edelleen. Kyse on tehtävienjaosta.

Sitten kun puhumme perusterveydenhuollon yleislääkäritasoisesta päivystyksestä, niin näissä muissa sairaaloissa se on lakkaamassa, ja Kemissä ja Savonlinnassa, mikäli hyvinvointialueet näin haluavat, voidaan sitä pitää. Muistutan edelleen, että perusterveydenhuollon päivystys on mahdollista aamuseitsemästä iltakymmeneen, ja sen, että se käyntimäärä yöllä on hyvin vähäinen ja ne käyntien syyt ovat yleensä sellaisia, jotka voivat hyvin odottaa sinne aamuun.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Tässä joku kysyi päivystysten ruuhkautumisesta. Tähän vastaan näin, että hyvinvointialueilla on nytkin mahdollisuus ylläpitää perusterveydenhuollon päivystystä, siis myöskin iltapäivystystä ja viikonloppupäivystystä, sinne kello kymmeneen asti. Ja kun tämä hoidetaan hyvin, me vältämme ne päivystysten ruuhkat, koska potilaat saavat näissä yksiköissä iltakymmeneen asti perusterveydenhuollon päivystyksen ja yleislääkärin vastaanoton. [Katri Kulmuni: Jonoja puretaan yöhön asti!]

Sitten tässä kysyttiin veto- ja pitovoimaa. Veto- ja pitovoiman lisääminen kuuluu tähän Hyvän työn ohjelmaan. Se on yksi niistä, mitkä kuuluvat siihen, ja siihen liittyy nyt esimerkiksi kirjallisen työmäärän vähentäminen. Siitä on jo pilotteja käynnissä hyvinvointialueilla. Tämäkin on asia, mikä ei vaadi lakimuutoksia, vaan se voidaan tehdä hyvinvointialueiden omaa toimintaa ohjaamalla. Myöskin ammattihenkilölainsäädännön uudistus liittyy tähän, koska sillä tulemme mahdollistamaan sen, että ihmiset voivat suuremmassa määrin tehdä omaa osaamistaan vastaavaa työtä. Tulemme myöskin käynnistämään alueellisia valmennusohjelmia työhyvinvoinnin ja työssäjaksamisen tueksi. — Saanko vielä hetken?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Jos ministeri siirtyy puhujapönttöön, niin sitten. Meillä on tämä kolmen minuutin paikaltapuhumissääntö.

No, olkoon.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Elikkä nyt siirrymme itse asiassa puhujalistaan. — Edustaja Jukkola.

17.54 Janne Jukkola kok: Arvoisa rouva puhemies! Tänään käsittelemämme terveydenhuollon uudistukset ovat välttämättömiä. Sairaalaverkkouudistuksella pyritään vastaamaan terveydenhuollon henkilöstöpulaan sekä tasapainottamaan julkisia menoja. Tarkoitus on saada ihmiset palveluiden äärelle niin, että kustannukset pysyvät maltillisella tasolla.

Suomessa julkisen terveydenhuollon kanssa on ollut pitkään haasteita, ja monilla hallituksilla on ollut yrityksiä uudistaa 1990-luvulla rakennettua sairaalaverkkoa. Keskussairaalaverkosto on laadukkaaksi todetun erikoissairaanhoidomme selkäranka. Sillä on iso rooli niin alueellisen koulutuksen, tutkimuksen kuin huoltovarmuuden suhteen — ja väitän, että jopa synnytysten, joita kaipaisimme tähän maahan kovasti lisää.

Arvoisa rouva puhemies! Tahdon kiittää hallitusta ja ministeri Juusoa siitä, että omalla hyvinvointialueellani Kokkolassa, niin kuin muillakin hyvinvointialueilla, tulee säilymään vähintään keskussairaala. Pohjanmaan maakunnissa syntyvyys on Suomen yksi korkeimmista, ja tästä syystä on perusteltua ylläpitää niitä palveluita, joita siellä nyt tarjotaan. Tämä on myös näytön paikka useille hyvinvointialueiden virka- ja luottamusmiehille saada toimintaa tehostettua ja alijäämää katettua. Uskon, että alueet tähän kyllä pystyvät yhdessä tekemällä.

On tärkeää, että ihmisten valinnanvapaus säilyy ja hyvinvointialueiden raja-aitoja matallellaan. Tämä auttaa myös pääsemään palveluiden piiriin nopeammin ja lähelle, mikäli kansalainen näin haluaa tehdä. Myös hyvinvointialueiden yhteistyötä tulisi lisätä ja tulisi pohtia, mitä palveluja on järkevää ja kustannustehokasta hankkia toiselta hyvinvointialueelta. Kannustan alueita laajempaan yhteistyöhön.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Opposition syytösten kanssa tulisi nyt laittaa jäitä hattuun. SDP-johtoinen hallitus lisäsi viime kaudella miljarditolkulla valtion uusia pysyviä menoja. Rahaa on -politiikalla Suomi asetettiin velkapolulle, jossa Suomi velkaantui viime vuonna EU-maista eniten. Uudistukset eivät synny tyhjästä. Tarkoituksena ei ole ollut aikaisemmin eikä nytkään heikentää alalla työskentelevien asemaa vaan tehostaa resurssien käyttöä ja vastata paremmin ihmisten tarpeisiin — jonoista hoitoihin.

Ja sitten kun puhutaan sairaalaverkoston uudelleenjärjestelystä, on tärkeää tunnistaa terveydenhuollon osaajapula. Ilta- ja viikonloppupäivystyksen priorisointi on nykyistä parempi tapa vastata tähän haasteeseen. Hallituksen päätös säilyttää jokaisella alueella keskussairaala varmistaa sen, että synnytykset ja leikkaukset voidaan hoitaa laadukkaasti ja kohtuullisen lähellä ihmisten arkea. Yöpäivystyksen keskittäminen antaa meille aidon mahdollisuuden kohdistaa virkaresurssia joustavammin ja vähentää kohtuuttoman kallista vuokratyövoiman tarvetta ja käyttöä.

Sairaalaverkko- ja keskussairaalauudistukset voivat näyttää lukujen valossa palveluiden supistamiselta ja leikkaamiselta. Todellisuudessa tämä uudistus merkitsee kuitenkin palveluiden uudelleenjärjestelyä, mikä on välttämätöntä muuttuvassa maailmassa. Nykyinen noin 30 vuotta vanha toimintaympäristö ei enää palvele toivotulla tavalla.

Lopuksi haluan vielä korostaa, että jokaisella hyvinvointialueella tulee tulevaisuudessaakin olemaan keskussairaala, ja hallitus lisää hyvinvointialueille vuosittain noin miljardi euroa varmistaen palvelujen laadun ja saatavuuden parantamisen. Nämä muutokset ovat mielestäni askel oikeaan suuntaan ja turvaavat nykyistä paremmin ihmisten palvelun tarvetta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

17.59 Minna Reijonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Olemme nyt keskustelleet tärkeästä terveydenhuollosta. Suomi on nyt melko kiperässä tilanteessa. Suomelta on rahat aika laila lopussa. Ministeri Kaisa Juuso on sosiaali- ja terveysministerinä selvittämässä sitä sotkua, minkä sote-uudistus on aiheuttanut. Ministerillä on täysi luottamus tehtäväänsä — kuten myös hallituksella.

Sote-uudistus oli koko vuosituhannen pahin moka, [Hanna-Leena Mattila: Se olisi pitänyt tehdä jo 15 vuotta sitten!] ja pakko on tietysti analysoida, mitenkä tähän on tultu ja miksi se oli susi jo syntyessään. Nyt välikysymyksen tehneet puolueet — vasemmisto, sosiaalidemokraatit, keskusta ja vihreät — olivat tekemässä kyseistä uudistusta, ja se vietiin kyllä runnomalla läpi, vaikka ne ongelmat olivat todellakin tiedossa. [Hanna-Leena Mattila: Olisiko pitänyt siirtää?] Ettekö muista, kuinka varoittelimme, kuinka tässä sotessa käy? Te ette omaa sotkuanne kyetneet siivoamaan. Sote-uudistuksen piti pelastaa Suomi, mutta toisin kävi. [Hanna-Leena Mattila: Se olisi pitänyt tehdä jo 15 vuotta sitten!] Palvelut sulii, mutta hallinto tuli — niin siinä kävi. Nyt on kaikkien jo aika myöntää se, ja asioita pitää korjata.

Palveluidenkin piti parantua, mutta toisin kävi. [Hanna-Leena Mattila: Ette anna mahdollisuuksia!] Hyvinvointialueilla ollaan sulkemassa terveysasemia ja ehkä vanhusten hoitopaikkoja. Tätä olemme saaneet pohtia myös omalla hyvinvointialueellamme. Hallintoa luotiin lisää, [Hanna-Leena Mattila: Höpö höpö!] ja se hallinto tuli kalliiksi. Esimerkiksi jos aikaisemmin sairaanhoitopiirin valtuuston varapuheenjohtajalle maksettiin vuosittain

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

vaikka 1 000—2 000 euroa, niin hallituksen varapuheenjohtajille voidaan nyt maksaa semmoinen kymmenkertainen määrä, eli kyllä tämä hallinto tulee kalliiksi.

Lääkäreitä ja hoitohenkilökuntaa tarvittiin lisää. No miten sote puuttui siihen? Yllätys: ei oikeastaan mitenkään. Tai kyllä se oikeastaan puuttuikin siihen: siten, että siellä hallinnossa on nyt paljon terveydenhuollon henkilökuntaa, vaikka kentällä heistä on kova puute. Sote ei siis korjannut tätä henkilöstöongelmaa. [Hanna-Leena Mattilan välihuuto]

Joka alueelle tehtiin omat hallintosäännöt, ja ongelmissa ollaan päätösten kanssa, kun ihmiset ovatkin jäävejä päättämään asioista. Mainittakoon, että esimerkiksi omalla sairaanhoidon alueellani eilen taisi olla viisi henkilöä, jotka halusivat jäädä pois siitä luottamus-tehtävästä, oli hallituksen pöydän ympärillä näitä päätöksiä. [Hanna-Leena Mattilan välihuuto]

Sotea ei olisi kannattanut tehdä. Nyt tilanne on se, että on hallituksen pakko tehdä jokin, että rahat riittävät ihmisten hoitoon. [Hanna-Leena Mattila: Leikatkaa lisää!] On tärkeää, että rahat riittävät terveydenhuoltoon. Tästä hallitus haluaa pitää huolta.

Farmaseuttina voin sanoa, että on tärkeää olla oikeat lääkkeet. Oikea lääke on se, että Suomen talous saadaan kuntoon, ja silloin meillä on rahaa terveydenhuoltoon. Jos me joudumme tähän EU:n pelättyyn menettelyyn, mistä on varoiteltu, [Merja Kyllösen välihuuto] niin miettikääpä, mikä tilanne on silloin: EU:sta annetaan ohjeet, mitä tehdään. Me emme itse päättää silloin niistä asioista, vaan EU käskyttää meitä. [Merja Kyllönen: No tuo ei pidä paikkaansa!] Kannattaa miettiä, mitä kaikkea siitä seuraisi. On tärkeää, että talous saadaan kuntoon.

Ja on hyvä asia, että joka vuosi hyvinvointialueille tämä hallitus antaa yhden miljardin lisää rahaa. On vähän harhaanjohtavaa puhua siitä, että tämä hallitus leikkaa siitä, koska se antaa miljardin joka vuosi lisää hyvinvointialueille, ja se on tärkeää. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

18.04 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Meistä jokainen tarvitsee sosiaali- ja terveydenhuollon sekä erikoissairanhoidon palveluita elämänsä aikana. Siksi terveyskeskukset, neuvolat, hammashoitolat, perhekeskukset, palvelutalot ja sairaalat palveluineen ovat hyvinvointivaltiomme kantavia peruskiviä. Kuitenkin olemme tilanteessa, jossa juuri näiden välttämättömien palveluiden tulevaisuudesta joutuu moni suomalainen kantamaan suurta huolta.

Kevään eduskuntavaalien jälkeen työnsä aloittaneen pääministeri Orpon hallituksen toimet eivät ole ainakaan vähentäneet näitä huolia. Pikemminkin on käynyt juuri päinvastoin. Jo hallitusohjelmassaan hallitus linjasi, että valtiontalouden sopeutuksesta kohdistetaan sote-menojen kasvuun peräti 1,4 miljardin euron sopeutus. Tätä sopeutusta sotesta on moni sittemmin kritisoinut ja pitänyt täysin epärealistisena.

Viime viikolla käydyssä kehysriihessään hallitus päätti tehdä vielä lisää kovia leikkauksia julkiseen sosiaali- ja terveydenhuoltoon, siis jo päätettyjen säästötoimien päälle, ikään kuin sosiaali- ja terveydenhuolto ei olisi jo saanut kannettavakseen tarpeeksi taakkaa säästötalkoissa. Kehysriihessä hallituksen työkalu vaihtuikin lopullisesti saksista moukariin, niin kovalla kädellä Orpon hallitus nyt moukaroii julkisia sote-palveluita. Kehysriihessään hallitus muun muassa pidensi hoitotakuuta nykyisestä kolmeen kuukauteen, leikkasi ympärivuorokautisen hoivan henkilöstömitoituksesta ja aikaisti sote-järjestöjen avustuksien leikkausta jo tulevalle vuodelle. Pääministeri Orpon hallituksen vahtivuorolla sosiaali- ja

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

terveyspolitiikassa on tapahtunut todellinen suunnanmuutos. Tästä suunnanmuutoksesta ei kuitenkaan vielä ennen vaaleja hallituspuolueiden suunnalta puhuttu mitään tässä laajuudessa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen politiikka on saanut osakseen runsaasti kritiikkiä myös tämän talon seinien ulkopuolelta, ei vain oppositiopuolueilta. Esimerkiksi Lääkäriliitto kommentoi tuoreessa kannanotossaan hallituksen päätöstä pidentää hoitotakuuta seuraavasti: "Tämä tarkoittaa käytännössä hoitotakuun poistamista. Näin näivettyy ainoa elementti, joka edellyttää panostamista perusterveydenhuoltoon. Samanaikaisesti yksityisen terveydenhuollon Kela-korvauksiin lisätään huomattava summa rahaa." Juuri tähän kiteytyy hallituksen sote-politiikan poikkeuksellisuus ja vastuuttomuus. Hallitus ohjaa puoli miljardia euroa yksityiseen terveydenhuoltoon samalla, kun se tekee mittavia heikennyksiä julkisiin palveluihin eikä anna tuumaakaan periksi hyvinvointialueiden tilanteen helpottamiseksi niiden toiminnan käynnistymisen alkumetreillä. Hallituksen politiikassa yksityinen terveysbisnes saa kukoistaa ja julkiset palvelut vain jatkavat näivettymistään.

Arvoisa puhemies! Tälläkin hetkellä moni suomalainen joutuu odottamaan kohtuuttoman pitkään hoitoon ja palveluihin pääsyä. Samalla vaikeudet työvoiman saatavuudessa haastavat palveluiden järjestämistä alueilla. On valitettavaa, että hallitus ei ole onnistunut tuomaan uskottavia lääkkeitä muun muassa näiden soten kohtalonkysymysten ratkaisemiseksi. Kaikkein silmiinpistäväntä on ollut hallituksen toimettomuus hyvinvointialueiden suuntaan alueiden kohdattua toimintansa alkumetreillä merkittäviä haasteita. Sen sijaan, että Orpon hallitus olisi tarttunut hyvinvointialueiden rakentaviin ehdotuksiin alueiden tilanteen helpottamiseksi, hallitus on kohdistanut hyvinvointialueille vain uusia säästöjä ja heikennyksiä jo edellisten jatkoksi. Heikennykset uhkaavat vaikeuttaa alueiden tilannetta entisestään.

Sosiaalidemokraatit esittivät jo viime syksynä hallitukselle konkreettisia toimia hyvinvointialueiden tilanteen helpottamiseksi. Useita näistä esityksistä ovat myös hyvinvointialueet kannattaneet. SDP esitti muun muassa hyvinvointialueiden alijäämän kattamisvelvoitteen pidentämistä, mikä antaisi alueille työrauhan kehittää palveluitaan ja etsiä välttämättömiä sopeutuksia hallitusti. Tänäinkin on jälleen paikallaan kysyä hallitukselta: miksi hallitus viittaa yhä kintaalla näille rakentaville esityksille alueiden tilanteen parantamiseksi?

Arvoisa puhemies! Tämä maa ja sen asukkaat ansaitsevat parempaa ja vastuullisempaa päätöksentekoa yhteisistä palveluistamme kuin mitä hallituksella on nyt tarjota. Julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä erikoissairaanhoidon palveluiden näköalattoman heikentämisen asemasta tarvitsemme palveluiden uudistamista kestävästi. [Puhemies koputtaa] Erityisen tärkeää on siirtää painopistettä ennalta ehkäiseviin palveluihin ja perusterveydenhuoltoon. [Puhemies koputtaa] Jotta tässä voidaan onnistua, täytyy alueille antaa työrauha. [Puhemies: Aika!] Ei anneta suomalaisen hyvinvointivaltion ja sen kantavien peruskivien murentua. [Puhemies koputtaa] Sen puolesta vetoan tänäänkin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kalli.

18.10 Eeva Kalli kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus julkisti viikko sitten kehysriihen neuvottelutuloksen. Riihen tavoitteena oli kääntää julkinen talous paremmalle uralle, mikä oli aivan oikea ja välttämätön tavoite. Valitettavasti riihen tulos oli kuitenkin suuri pettymys. Toisaalta olihan se sentään johdonmukainen hallituksen aiempien päätösten

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

kanssa. Taas päädyttiin nimittäin samalle tutulle Orpon—Purran hallituksen keskittämisen linjalle. Hallituksen linja onkin tältä osin kirkas ja selkeä. Punaisena lankana vahva keskittämisen kaava, joka tällä kertaa ulottui Suomen sairaalaverkkoon asti. Hallitus nimittäin päätti lakkauttaa Kemin ja Savonlinnan erikoissairaanhoidon yöpäivystyksen sekä Kouvolan, Iisalmen, Varkauden, Jämsän, Raahen, Salon, Oulaisten ja Valkeakosken sairaaloiden perusterveydenhuollon ympärivuorokautiset päivystykset. Esimerkiksi Kouvolassa on lähes 80 000 asukasta, ja jatkossa siellä ei siis enää olisi ollenkaan yöaikaista päivystystä. Ajatelkaa, 80 000 asukkaan kaupunki.

Hallitus perustelee näitä päätöksiä säästöillä ja henkilöstöpulalla. Valitettavasti vaikutusarvioinnit kuitenkin puuttuvat, ja hyvin todennäköistä on, että päätökset vain pahentavat henkilöstöpulaa entisestään. Säästöjen sijaan luvassa saattaakin siis olla kasvavia kustannuksia paitsi pahenevan henkilöstöpulan myös lisääntyvien kuljetusten ja Kelan matkakorvausten kasvun myötä. Eikä tässä vielä kaikki. Sairaaleikkausten lisäksi hallitus päätti kaikessa viisaudessaan kohdistaa suomalaisten sote-palveluihin yli puoli miljardia euroa uusia leikkauksia. Nämä säästöt tulevat siis jo hallitusohjelmassa päätetyn lähes puoleentoista miljardin euron säästön päälle.

Arvoisa puhemies! Näiden päätösten myötä hallituksen sote-leikkaukset nousevat kaikkineen jo yli kahteen miljardiin euroon. Kuten jo äsken debatissa kysyin, on pakko kysyä, missä todellisuudessa hallitus elää, kun se kuvittelee suomalaisten sote-palveluista olevan varaa leikata yli 2 000 miljoonaa euroa. Vaikuttaa siltä, että hallituksella ei ole minkäänlaista realistista käsitystä siitä, mikä on jo tällä hetkellä vaikkapa ennalta ehkäisevää tukea tarvitsevan lapsiperheen, lääkäriin pääsyä odottavan aikuisen tai hoivapaikkaa jo pitkään odottaneen vanhuksen tilanne. Alan ammattilaiset tekevät takuulla parhaansa, joka ikisenä päivänä, ja joutuvat jo nyt taistelemaan riittämättömien resurssien kanssa yrittäessään palvella ihmisiä mahdollisimman hyvin. Ja te, hyvä hallitus, esitätte heille nyt ratkaisuksi puolen miljardin euron lisäleikkauksia. Kirsikaksi kakun päälle esitätte vielä 100 miljoonan euron korotusta asiakasmaksuihin. Hiljaiseksi vetää.

Hyvä hallitus! Jos ette välitä asian inhimillisestä ulottuvuudesta eli siitä, että ihmisten mahdollisuus saada hyvää hoitoa ja hoivaa viivästyvät ja heikkenevät näiden linjausten myötä, niin toivoisin, että teitä kiinnostaisi edes tämän asian taloudellinen puoli. Teidän esittämänne sote-leikkaukset ovat nimittäin kuin juoksuhiekan päälle rakennettua sopeutusta. Ne eivät siis tuota suunniteltuja säästöjä, vaan päinvastoin kasaavat tuleville vuosille todellista kustannustsunamia. Tämä aiheuttaa julkiseen talouteen aikanaan entistä syvempiä ongelmia. Hallituksen sote-linja ei ole siis ainoastaan kova ja kylmä, vaan myös äärettömän kallis ja siis taloudellisesti vastuuton.

Avaan asian esimerkillä. Kuvitellaan, että samanlainen säästö tehtäisiin perusväylänpiitoon. Raju menosäästö suhteessa todelliseen tarpeeseen voi hetken lämmittää lukujen päällä istuvaa, mutta ajan kanssa karu todellisuus kuitenkin paljastuu. Kustannukset ovat kasvaneet, tienkäyttäjien vahingot lisääntyneet ja korjausvelka räjähtänyt käsiin. Tällaista teiden ja raiteiden romutusta olisi vaikea, ellei mahdoton korjata enää jälkikäteen puhumatakaan väylien kehittämisestä.

No, vertauskuva oli ehkä hieman kömpelö, kun se liittyi teiden ja väylien kuntoon, mutta yhtä kaikki on vastuutonta olettaa, että palveluita voitaisiin kestävästi uudistaa ja tuottavuutta parantaa, jos niistä samalla leikataan hallitsemattomasti. Siksi keskusta ei hyväksy hallituksen esittämiä sote-leikkauksia, ja siksi hallitus ei nauti keskustan eduskuntaryhmän luottamusta.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Forsgrén.

18.15 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa puhemies! Orpon hallitus rapauttaa systemaattisesti yhteiskunnan hyvinvointipalveluita leikkauksillaan, vaikka hyvinvointialueet ovatkin jo nyt isossa kriisissä. Sairaalaverkon karsiminen on vain pieni osa tätä synkkää jatkumoa. Yhdessä hallituksen kehysriihen päätösten kanssa nousee kysymys, minkälaiset sosiaali- ja terveyspalvelut julkisella puolella Suomessa on tulevaisuudessa, niin kovaa tahtia hallitus niitä alas ajaa tällä hetkellä.

Arvoisa puhemies! Päivystystoiminnan keskittäminen uhkaa entisestään heikentää ihmisten palveluihin pääsyä, pahentaa ruuhkia, vaikeuttaa ammattilaisten rekrytointia ja siten syventää henkilöstöpulaa sekä heikentää hoidon laatua. Synnytyspalveluiden saatavuuden heikentyminen olisi vakava uhka erityisesti naisten ja lasten terveydelle ja turvallisuudelle. Osassa hyvinvointialueista ollaan parhaillaan lakkauttamassa neuvoloita resurssipulan takia. Näinkö ihmisiä rohkaistaan perustamaan perheitä: pelkoja ja huolia lisäämällä?

Arvoisa puhemies! Kehysriihessä Petteri Orpon hallitus päätti palauttaa vasta viime syksynä voimaan tulleen 14 päivän hoitotakuun takaisin kolmeen kuukauteen — siis kolmeen kuukauteen. Tämä tarkoittaa, että perusterveydenhuollossa potilaan yhteydenotosta ja hoidon tarpeen arvioinnista saisi kulua jopa kolme kuukautta hoitoonpääsyyn. Suomi siis palaa asiantuntijoiden mukaan luokattomaan hoitotakuuseen — ja tämä on asiantuntijoitten lausunto — samaan aikaan, kun hallitus nostaa yksityisen hoidon Kela-korvauksia.

Tähän uuteen Kela-korvausmalliin hallitus aikoo käyttää usean vuoden aikana yli 500 miljoonaa euroa. Kuten tässä salissa on aikaisemmin tullut esille, niin Lääkäriliitto kuin monet muut asiantuntijat näkisivät sen rahan mieluummin julkisessa terveydenhuollossa. Sillä tavalla niitä hoitojonoja todellisuudessa purettaisiin, ei tällä hallituksen esityksellä. Yksityinen terveydenhuolto ei ole pienituloisille ihmisille aito vaihtoehto. Hallitus siis tukee yksityistä palvelua suoraan samaan aikaan, kun julkisia palveluita leikataan. Lääkäriliiton politiikan toimialan johtaja Jukka Mattila on sanonut Helsingin Sanomissa seuraavaa: ”Hoitotakuun pidennys, kasvavat Kela-korvaukset ja lähipalveluiden karsinta ovat yhdistelmä, jossa kansalaiset voivat aiheesta olla epätietoisia, onko Suomessa kohta enää julkisia perusterveydenhuollon palveluita.”

Täällä ollaan nyt tekemässä täyskäännös siitä, mikä on yksityisen sektorin rooli suomalaisessa terveydenhuollossa. Hallitus on toteuttamassa kokoomuksen pitkäaikaisen unelman, jossa valtion tuottamien, laajojen julkisten terveydenhuollon palveluiden sijaan siirrytään Amerikan tapaiseen terveysvakuutusmalliin, jossa raha ratkaisee. En vain voi ymmärtää sitä, miksi perussuomalaiset ovat hyväksyneet tällaisen ajatuksen.

Arvoisa puhemies! Hallitus myös päätti kehysriihessä nostaa asiakasmaksujen enimmäismäärää, heikentää vanhushoivan hoitajamitoitusta ja karsia erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon palveluvalikoimaa. Nämä kaikki leikkaukset ovat käsittämättömiä. Type-ryyden huippu on se, että hallitus on päättänyt leikata sosiaalihuollosta 100 miljoonaa euroa, mutta säästöt on päätetty tehdä ilman suunnitelmaa siitä, mitä palveluita konkreettisesti leikataan. Siellä ei ole tehty päätöstä, mistä konkreettisesti leikataan.

Sosiaalihuollon palveluita ovat esimerkiksi valtaosa ikääntyneiden ja vammaisten palveluista, lastensuojelu, päihde- ja mielenterveystyö, sosiaalinen kuntoutus, kuntouttava työtoiminta, lapsiperheiden kotipalvelu, perhetyö sekä kasvatus- ja perheneuvonta. Mistä näistä nyt ollaan siis leikkaamassa? Minulla ei ole tietoa, eikä nähtävästi ole hallituksella-kaan.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso kertoi Helsingin Sanomissa yllättyneensä siitä, että hallitus aikoo leikata 100 miljoonaa euroa sosiaalihuollon palveluvalikoimaa rajoittamalla. Olen todella surullinen siitä, että vastuuministeriä ei ole infottu kokonaisuudesta, koska uskon, että jos ministeri olisi pystynyt olemaan vahvemmin mukana sopeuttamiskeinojen etsinnässä, varmastikaan se pohja, mihinkä hallitus on päätenyt, ei olisi ollut niin vahingollinen kuin tämä nykyinen malli.

Ehkä viimeiseksi haluan sanoa, että varmasti kaikki ymmärtävät sen, että vaikeassa taloustilanteessa joudutaan tekemään myös vaikeita päätöksiä sosiaali- ja terveyspalveluihin. Ei varmaan kukaan tässä salissa ajattele, että mitään leikkauksia ei olisi hallitus esittänyt missään tilanteessa, mutta ajatus siitä, että kaikkein suurimman vastuun koko sopeuttamiskokonaisuudesta kantavat juuri sosiaali- ja terveyspalvelut, sosiaaliturvaetudet, ker- too hallituksen omasta moraalista ja arvovalinnoista sellaista, mihinkä itse en voi yhtyä.

Kannatan siis esitettyä epäluottamusta hallitukselle.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ollikainen poissa. — Edustaja Partanen.

18.20 Karoliina Partanen kok: Arvoisa puhemies! On tärkeää tunnistaa ne syyt, minkä takia sairaalaverkkouudistusta tehdään. Kyse ei ole ideologiasta, vaikka sellaistaakin täällä monesti väitetään, vaan siitä, että toimintaympäristömme on muuttunut voimakkaasti siitä, kun nykyinen lainsäädäntö sekä sairaaloiden ja ympärivuorokautisten terveydenhuollon päivystysten palveluverkko muodostettiin 1990-luvulla. Väestö vanhenee ja työvoima vähenee. Nämä tosiasiat edellyttävät ja mahdollistavat sote-palveluverkoston kehittämisen. Terveydenhuollon osajapula on Suomessa erittäin vakava ongelma. Jo nyt tilanne monella hyvinvointialueella on hyvin hankala, mutta kehityskulku on vasta alussa. Seuraavan kymmenen vuoden aikana lähes kolmasosa hyvinvointialueiden henkilöstöstä tulee eläköitymään. Meidän on pakko toimia.

Viikonloppuna julkaistiin Uutissuomalaisen kysely, ja se osoitti, että hyvinvointialueet tukevat kehysriihen lopputulosta. Hoitotakuun ja mitoituksen muutokset ovat välttämättömiä, jotta hyvinvointialueet voivat toimia tulevaisuudessa. Ihmettelen, miksi oppositiolle on niin vaikeata tunnistaa se tosiasia, että viime hallituskaudella tehdyt kiristykset mitoitukseen ja hoitotakuuseen ovat johtaneet hyvinvointialueilla kalliiden ostopalvelusopimusten käyttämiseen. Tätä kehitystä me haluamme muuttaa.

Arvoisa puhemies! Omassa vaalipiirissäni Savo-Karjalassa kehysriihen tarpeellinen päätös tarkoittaa sitä, että Iisalmessa ja Varkaudessa yöpäivystys päättyy vuoden 25 lopussa. Vuoden 26 alusta lähtien Pohjois-Savon hyvinvointialueella toimii yöpäivystys Kuopion yliopistollisessa sairaalassa. Pohjois-Savon hyvinvointialueella ei ole suunniteltu muutoksia tehtäväksi ennen tätä sanottua määräaikaa. Yöpäivystykset jatkuvat siten vielä puolitoista vuotta, ja meillä on sama aika suunnitella se, miten sulkeminen hoidetaan yhteistyössä henkilöstön kanssa. Seuraavien kuukausien aikana tulemme entistä tarkemmin kartoittamaan yöpäivystysten toimintaa ja sitä, minkälainen erityisesti yöpäivystysten potilaiden hoidon tarve on. Tämän valmistelun tavoitteena on varmistaa se, että muutos vuoden 25 lopussa on hallittu ja siitä ei kohdistu haittaa potilaille tai kohtuutonta kuormitusta hyvinvointialueen henkilöstölle.

Alueemme virkakunta onkin todennut jo, että riittävän pitkä valmistautumisaika mahdollistaa sen, että muutosta voidaan valmistella yhdessä päivystyksissä työskentelevien ammattilaisten kanssa. Omalla alueellani voimme rakentaa toimivan kiireellisten potilai-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

den iltavastaanoton Iisalmeen ja Varkauteen, jolloin KYSin yöpäivystys ei kuormitu jatkossakaan kohtuuttomasti öiden aikana. Jo tällä hetkellä yöaikaan ensihoito toimittaa vaativaa hoitoa tarvitsevat potilaat suoraan KYSiin Iisalmesta ja Varkaudesta. Näin tulemme siis jatkossakin toimimaan.

Arvoisa puhemies! Eilen Uutissuomalaisen tekemä kysely kertoi meille sen, että Marinin hallituksen päättämät hoitotakuun kiristykset ovat myötävaikuttaneet jyrkästi syvenevään rahoituskriisiin useilla hyvinvointialueilla. Vika ei ole hoitotakuun perusideassa, jonka mukaan nopea hoitoonpääsy ehkäisee sairauksien pahenemista ja säästää samalla kokonaiskustannuksia. Todellisuudessa tilanne on kuitenkin kääntynyt jopa melkein irvikuvakseen. Terveystieteiden työvoimapulan oloissa tiukat mitoitukset johtavat pakkoon ostaa palveluita yksityisiltä yrityksiltä. Hoitotakuu on osaltaan ajanut hyvinvointialueet jopa saalisteluhinnottelun ansaan.

Esimerkiksi omassa vaalipiirissäni Savo-Karjalassa on Pohjois-Karjalassa hammashoidon hoitotakuu toteutettu vuokrahammaslääkäreillä, jotka maksavat alueelle nelinkertaisesti omiin verrattuna. Vuokrahammaslääkärin 20 000 euron kuukausipalkkio ei vastaa hammaslääkärin mediaanituloja. Päälle tulee korvaus myös välitysfirmoille. Eräs alan toimitusjohtaja vertasikin tilannetta Ylellä suoraan ryöstämiseen. Tämä johtuu viime hallituksen tekemistä päätöksistä. Hyvinvointialueet ovatkin ottaneet kehysriihen tulokset mitoitusten ja takuiden muutoksista mielissään vastaan. Myös oppositiolla olisi mahdollisuus tukea nyt tehtyjä hoitoa turvaavia ratkaisuja. — Kiitos. [Markku Siponen pyytää vastauspuheenvuoroa]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen, vastauspuheenvuoro.

18.25 Markku Siponen kesk (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies, tästä mahdollisuudesta.

Täytyy kyllä hämmästellä edustaja Partasen puheenvuoroa, kun hän tässä kehuu tätä hallituksen päätöstä lakkauttaa Iisalmen ja Varkauden yöpäivystykset tarpeelliseksi päätökseksi. Täytyy kyllä ihmetellä, onko hän käynyt tuolla maakunnan reuna-alueilla, joista matkat tulevat pitkiksi päivystykseen. Ja toisaalta tämä KYSin yöpäivystys, mistä hän tässä sanoi: olisi ehkä varmaan hyvä vierailla myöskin siellä ja nähdä, miten hankalassa tilanteessa se jo tällä hetkellä on.

Ja mikä merkitys tällä yöpäivystyksellä on Iisalmessa ja Varkaudessa? Kyse ei ole pelkästään siitä yöpäivystyksestä, vaan se säteilee paljon myöskin muuhun toimintaan.

Tietysti kiitän rehellisyydestä. Se tuli selväksi tässä puheenvuorossa, mutta hieman kylä ihmetyttää tämä halu keskittää nämä palvelut. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Haluaako edustaja Partanen kommentoida? — Olkaa hyvä.

18.26 Karoliina Partanen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kyse hän ei ole siitä, että tämmöistä ratkaisua oltaisiin välttämättä ihannetilanteessa tahdottu tehdä, mutta me jokainen tiedetään, missä tilanteessa Suomen talous on ja minkälaisessa tilanteessa meidän hyvinvointialueet ovat tällä hetkellä. Kyllä ainakin itse olen hyvinvointialueen hallituksen jäsenenä saanut varsin vakuuttavan kuvan meidän hyvinvointialueen

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

virkamiehiltä siitä, miten nämä asiat pystytään hoitamaan tulevaisuudessa, ja minä ainakin luotan virkakunnan minulle antamaan informaatioon.

Ymmärrän toki sen, että poliitikkona edustaja Siposella on toisenlainen näkemys. Hän on Kiuruvedeltä kotoisin, ja varmasti on tullut viimeksi hyvinvointialuevaaleissa ja eduskuntavaaleissa luvattua äänestäjille se, että jokaisessa kunnassa säilyy tietynlaiset palvelut. Tässä tilanteessa sitten ollaan ja joudutaan minua moittimaan, mutta kyllä me ollaan tässä haastavassa tilanteessa ennen kaikkea sen takia, että meillä on ollut näitä hoitotakuita ja -mitoituksia, ja siitä nämä meidänkin rahoitusongelmat tällä hetkellä myös pääsääntöisesti johtuvat. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Jatketaan normaalia keskustelua. — Edustaja Antikainen, poissa. — Edustaja Hoskonen.

18.27 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Välikysymyksen muodossa käytävä sote-keskustelu tietenkin tuo esille vahvasti eri poliittisten puolueiden painopisteet siitä, mihin halutaan panostaa rahaa tässä yhteiskunnassa. Meillä kuitenkin perusfaktat ovat seuraavat — ottamatta kantaa mihinkään ihan äsken tehtyihin päätöksiin.

Ensimmäinen fakta on se, että Suomi ikääntyy. Yhä enemmän on ihmisiä, jotka ovat ylittäneet kohta 80 vuotta, ja erilaista eläkettä saavia ihmisiä on nyt puolitoista miljoonaa suurin piirtein. Elikkä olemme siinä totuudessa, että työtä tekevän väestön osuus vähenee ja eläkeläisten määrä kasvaa koko ajan. Tämä valitettavasti johtaa siihen, että hoidettavien määrä kasvaa ja niitä henkilöitä, jotka käyvät työssä ja maksavat veroa, on yhä vähemmän. Tämä suhde on menossa väärään suuntaan, se on yksi meidän tämänhetkisen tilanteen iso ongelma.

Sote-menoihin Suomi sijoittaa suurin piirtein 10 prosenttia bkt:sta, mikä on Pohjoismaiden mittapuussa huonoin tulos — tai jos oikein muistan, taitaa olla niin, että kolme maata on parempaa, siitä neljänestä en mene ulkoa sanomaan. Mutta kuitenkin olemme pohjoismaisessa mittapuussa huonosti sosiaali- ja terveydenhuoltoon sijoittava valtio. Ja se, mikä on merkillistä, kun katsotaan Suomen rahatilannetta, on tietenkin se, että nykyisessä rahatilanteessa, jossa olemme hurjasti velkaantuneet, korot vievät jo niin valtavasti valtion kassasta rahaa, ja nyt kun ollaan valtion maksamassa sosiaali- ja terveydenhuollossa, niin tämä asettaa yhä suurempia haasteita sille, pystytäänkö yleensä minkäänlaisia palveluita antamaan. Ja siksi käydään tätä keskustelua siitä, mistä pitää leikata.

Ja sitten vielä yksi tosiasia on sekin, että kustannusten siirtymä valtion budjetista muille aloille on ollut valtava. Olemme mättäneet rahaa muun muassa Eurooppaan kaikkien näköisiin hommiin, ja ne maksavat aivan valtavasti. Nekin vievät kassasta pois sitä valtion rahaa, mikä pitäisi käyttää suomalaisten hyväksi.

Nostan esille, arvoisa rouva puhemies, energian. Katsokaapa, mitä tässä maassa on tapahtunut, kun nämä ilmastonmuutoksen vouhutukset tulivat peliin mukaan. Alkoi välittömästi se rahan ja kustannusten nousu, joka on johtanut tilanteeseen, joka on valitettavasti valtion ja kunnat vienyt erittäin hankalaan tilanteeseen. Kun energian hinta nousee, sekä sähkön että lämmityksen hinta nousee, niin se pudottaa kotitalouksien käytettävissä olevan rahan alas, koska joudutaan maksamaan perusasioista yhä enemmän. Energian hintahan näkyy joka paikassa.

Ja sitten toinen asia. Se johtaa siihen, että kun ihmisten ostovoima vähenee, työttömyys lisääntyy, niin valtion verotulot pienenevät. Elikkä se potti, mitä kerätään muun muassa so-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

siaali- ja terveydenhuollon hoitamiseen, vähenee. Sen takia valtio velkaantuu koko ajan ja julkinen talous hurjaa vauhtia. Jos joku keksii tähän paremman selityksen, niin jään sitä odottamaan. Mutta tosiasia on se, että me olemme velkaantuneet niin valtavaa vauhtia sen takia, kun olemme onnistuneet luomaan valtavan kustannusautomaatin. Karneimmillaan olemme myyneet energiaverkkoja ulkomaille, jotka rahastavat Suomea aivan surutta. Ei tarvinne mainita esimerkkejä.

Ja sitten kun olemme siirtyneet kalliimpiin energiamuotoihin, niin kaikkihan me sen maksamme tässä salissa. Se vie armotta pois sitä rahasummaa, joka on käytettävissä muun muassa sosiaali- ja terveystalouden hoitamiseen. On ihan turha kiistellä siitä, kenen vika se on, olemme kaikki siihen syyllisiä.

Mutta jos me ei näitä korjausliikkeitä tehdä ja aleta järkevasti hoitamaan sosiaali- ja terveydenhuoltoa... Olen siitä hyvin murheellinen, että nämä alueelliset erot kärjistyvät sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisessä. Kyllä Itä-Suomessa — mistä Suomen itäisimpänä kansanedustajana olen joutunut seuraamaan tätä tilannetta — olemme aivan surkeassa tilanteessa Pohjois-Karjalassa. Kyllä me saamme valtavasti sympatiaa juhlapuheissa, ihan valtakunnan tasolta aina tulee sympatiaa. Tuntuu, että tässähän on melkein ihminen, kun kuulee noin paljon hienoja asioita. Mutta sitten, kun menee siihen arkitotuuteen: tuleeko mitään investointeja, rahaa tai uusia teollisia työpaikkoja? Ei tule. Päinvastoin tuntuu, kun kuuntelee vaikka vihreiden puheita, että kaikki metsät pitää rauhoittaa, kaivoksia ei saa perustaa, turvetta ei saa nostaa, investoinnit ja kaikki lupahankkeet on pantu naftaliiniin. Lieksan tapaus on karnein: Sillan korjaamista on lupailtu 7—8 vuotta, mutta vielääkään ei sitä siltaa saa korjata. Arvatkaa, mitä paikalliset yrittäjät sanovat, kun tilanne on tämä. Liikenneolosuhteet menevät mihin menevät, ja sitten kun tässä ympäristössä yritetään vaikka terveyskeskuksia rakentaa tai terveys- ja sosiaalihuoltoa parantaa — tosin se kuuluu valtiolle, mutta kyllähän infran pitää olla kunnossa — niin se on aivan toivoton tehtävä.

Elikkä jos me emme lähde kiinnittämään huomiota tähän kotimaiseen kulurakentamiseen, siihen, mihin me rahaa käytämme, niin tämä kaivo ei kun syvenee ja olemme yhä, yhä enemmän siinä suossa, jota sanotaan palvelujen kurjistumiseksi, ja kaupungeissa se heittää toiseen laitaan. Täällä kaikki maksaa niin paljon, että ei kerta kaikkiaan ole ihmisellä varaa — nippa nappa riittää päivittäiseen leipään, ja sitten jos joutuu palveluita käyttämään, vaikka ostamaan niitä hammaslääkäripalveluja, niin ei riitä rahat.

Arvoisa rouva puhemies! Lopuksi totean vain sen, että jos näihin isoihin lukuihin ei ruveta kiinnittämään huomiota... Me voimme tehdä näitä välikysymyksiä seuraavan kymmen vuoden aikana vaikka 15 joka istuntokaudella, kevätkaudella ja syyskaudella, elikkä 30 vuodessa, mutta ei se auta yhtään mitään, koska se köyhän talon poika on edelleen köyhä poika. Jos illalla menee köyhänä nukkumaan, niin herää aamulla ihan tasan yhtä köyhänä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Elo.

18.33 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Eduskunnan köyhyysryhmä järjesti tänään eduskunnan köyhyyspäivän, jossa yli 30 sosiaalialan järjestöä ja muuta asiantuntijatahoa esitteli ajankohtaista köyhyystilannetta sekä keinoja köyhyyden vähentämiseksi.

Lapsuudessa koetun köyhyyden vaikutukset ulottuvat pitkälle tulevaan. Köyhä elämäntilanne kuormittaa koko perhettä ja heikentää hyvinvointia. Orpon hallituksen sosiaaliturvatoimet uhkaavat lisätä köyhyyttä tilanteessa, jossa elinkustannusten nopea nousu on

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

jo vaikeuttanut monien toimeentuloa. Tällä hetkellä yli 700 000 suomalaista on pienituloisia, toimeentulotukea saa yli 400 000. Arvioiden mukaan nämä luvut tulevat kasvamaan.

Arvoisa puhemies ja hyvä hallitus! Hyvinvointivaltion arvo mitataan siinä, miten se pitää huolta heikoimmistaan, köyhistä ja sairaista. Siitä tässä välikysymyksessäkin pohjimmiltaan on kyse. Hallitus tekee rajuja leikkauspäätöksiä piittaamatta niiden vaikutuksista ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen. Nopeilla sote-palveluiden leikkauksilla on lopulta sekä euroissa että inhimillisesti kovempi hinta kuin kestäväällä palvelujen uudistamisella. Palveluiden yhdenvertainen saatavuus ja saavutettavuus on ollut koko sote-uudistuksen tärkeä lähtökohta. Suomi on pitkien etäisyyksien ja erilaisten olosuhteiden maa. Palveluverkosta päätettäessä on huomioitava eri alueiden asukasmäärät, väestörakenne sekä välimatkat palveluihin.

Arvoisa puhemies! Keskeinen ongelma on, että juuri aloittaneille hyvinvointialueille ei anneta aikaa toiminnan käynnistämiseen. Hallituksen ajama säästökurimus pakottaa alueet karsimaan palveluverkkoa ennen kuin on ollut mahdollista rakentaa korvaavia palveluita, kuten digi- ja liikkuvia palveluita. Hallituksen sadan miljoonan euron leikkaus sosiaalihuollon palveluista uhkaa kohdistua ikääntyneiden ja vammaisten palveluihin, lastensuojeluun, päihde- ja mielenterveystyöhön, sosiaaliseen kuntoutukseen, kuntouttavaan työtoimintaan, lapsiperheiden kotipalveluun, perhetyöhön tai kasvatus- ja perheneuvontaan — johonkin näistä tai kaikkiin. Nämä ovat juuri niitä palveluita, joilla kannatellaan ja tuetaan heitä, joiden riski pudota kaikkien turvaverkkojen läpi on suurin. Leikkaamalla sote-järjestöiltä siirretään kuormitusta jo nyt ylikuormittuneeseen terveydenhuoltoon, josta myös leikataan. Kun ennaltaehkäisevästä tuesta esimerkiksi mielenterveysongelmissa tai perheväkivallan uhreille leikataan, päätyvät apua tarvitsevat ihmiset pahimmillaan päivystykseen, ja se vasta kalliiksi tulee. On onnetonta, että hallituksessa ei ymmärretä tai ei haluta nähdä kolmannen sektorin merkittävää roolia julkisten palvelujen kustannustehokkaasti toimivana täydentäjänä, tärkeän vertaistuen ja osallisuuden rakentajana.

Arvoisa puhemies! On ongelmallista, että päätöksiä runnotaan läpi pienellä porukalla ja vaikutuksia arvioimatta. Hallitus hokee pakkoa eikä kuuntele asiantuntijoita, jotka varoittavat lapsiin, nuoriin ja perheisiin kohdistuvien leikkausten lisäävän eriarvoisuutta ja tulevan kalliimmiksi tulevaisuudessa. Leikkausten vaikutukset iskevät etenkin haavoittuviin väestöryhmiin, joihin osuivat myös aikaisemmat toimeentuloturvan leikkaukset.

Vielä muutama sana synnytyksistä. Synnytyspalveluiden keskittäminen johtaa synnytysturvallisuuden vaarantumiseen ja huonoihin synnytyskokemuksiin. Synnytyssairaala-verkosto on jo entuudestaan harva, ja matkat ovat osassa Suomea pitkiä, toisaalla synnytyssairaalat ovat ajoittain ruuhkaisia. Sairaalan ulkopuolella suunnittelemattomasti tapahtuvat synnytykset ja matkalla sairaalaan tapahtuvat synnytykset voivat edelleen lisääntyä. THL:n tilastojen mukaan ne ovat lisääntyneet siitä lähtien, kun synnytyssairaalaverkostoa on harvennettu. Suunnittelemattomasti sairaalan ulkopuolella tapahtuva synnytys voi olla riski synnyttäjän ja lapsen turvallisuudelle sekä traumaattista synnyttäjälle.

Arvoisa puhemies! Taloudellisesti ja inhimillisesti kestäväntä olisi varmistaa ennalta ehkäisevien ja perustason palveluiden rahoitus. Jos ihmiset eivät saa apua ajoissa, ongelmat vain syvenevät ja kasaantuvat. Tämä tulee yhteiskunnalle kalliiksi. Hallituksen leikkaukset ovat lyhytnäköisiä, ja ne toteutetaan liian nopealla aikataululla, mikä uhkaa lakisääteisten palvelujen toteuttamista. Tästä ovat varoittaneet niin alan asiantuntijat kuin järjestötkin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki.

18.38 Anne Rintamäki ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsitlemme koko opposition allekirjoittamaa välikysymystä sairaaloiden alasajosta. Välikysymys olisi helpompi ottaa tosissaan, jos epäonnistuneen sote-järjestelmän pääarkkitehdit eivät itse istuisi kysyjän paikalla.

Teidän vastauksissanne kulloiseenkin kritiikkiin on tullut tutuksi hokema: nykyinen hallitus ei voi paeta vastuutaan, te olette vastuussa nyt. Tottahan se on, että jonkun tämä sotku on siivottava, mutta on jokseenkin hupaisaa se, että tämä sotku olisi pitänyt ilmeisesti siivota heti hallituksen ensimmäisenä toimintavuonna. Tätä vuotta ennen vastuunkantajina oli lähes koko nykyinen oppositio. On siis teiltä varsinaista vastuunpakoilua vierittää epäonnistunut sote yksinomaan meidän niskoillemme. [Hanna-Leena Mattila: Te leikkaatte rahaa!] Sote-uudistus on edellisen hallituksen aikaansaannos, luomus, jota sorvattiin läpi sillä ajatuksella, että rahaa on, mutta toisin kävi. Lukuisissa eduskuntapuheissa varoiteltiin teitä siitä, mihin uudistus tulisi johtamaan, mutta te ette kuunnelleet. Missä ovat ne säästöt, joita uudistuksen piti saada aikaan?

Vaikka leikkauksia tehdään muualla ja sotenkin kuluja hillitään, on leikkauksista puhuminen tässä yhteydessä vähintäänkin harhaanjohtavaa retoriikkaa. On kuitenkin syytä huomata, että soten rahoitus vain kasvaa tällä hallituskaudella. Rahoitusta ei siis leikata. Rahoitusmalli on edelleen tismalleen sama, jonka viime hallitus päätti, se ei ole muuttunut miksiäkään.

Mikä on opposition vaihtoehto? Se vaihtoehto ei ainakaan perustu oikeasti menojen sopeutuksille vaan mitä ilmeisimmin lisälainanotolle. Siihen meillä ei ole varaa. Nollakorkojen ja edullisten lainojen aika on ohi. On helppoa politiikkaa lupailla kaikille kaikkea kiivaa, mutta on moraalisesti väärin kaataa velkaa tulevien sukupolvien maksettavaksi. [Hanna-Leena Mattila: Te lupasitte puolustaa lähipalveluja!]

Täällä puhutaan hyvinvointivaltion romuttamisesta, mutta hyvinvointivaltion romuttua rahoituspohjan romahtaminen, ei suinkaan valtiontaloutta tasapainottava politiikka. Pohjoismaisen hyvinvointivaltio vaatii pohjoismaisen hyvän taloudellisen selkänojan, jota meillä ei ole eikä oppositio vaihtoehdolla tule. Mitäpä luulette meidän julkisista palveluistamme ja erilaisista tuistamme jäävän jäljelle sen jälkeen, kun joudumme Euroopan unionin alijäämämenettelyyn? Kannattaa tutustua siihen, mitä Kreikassa jouduttiin vastaavassa tilanteessa tekemään.

Arvoisa puhemies! On selvää, että säästötarve on niin suuri, että nämä toimet eivät yksin riitä, ja siksi myös muita kustannuksia on hillittävä. Edellisen hallituksen sosiaali- ja terveysministeri hoiti pestiään sillä ajatuksella, että rahat riittävät, eikä mistään ollut tarvetta leikata eikä liioin muitakaan sopeutustoimia tehdä. Istuvan hallituksen ministereillä on hyvin selkeä kuva siitä, missä talouden tilanteessa me Suomessa olemme.

Tämä välikysymys sairaalaverkon alasajosta on harhaanjohtava. Kuuntelin luetteloa lakkautettavista paikoista hämmästyneenä. Ihmisten pelottelu ja päätösten vääristely aiheuttavat kansalaisissa pelkoa ja levottomuutta. Tulevia sairaaloita koskevia päätöksiä ei tehdä mututuntumalla saunan lauteilla, vaan ne perustuvat asiakasmääriin ja realismiin siitä, onko työlle tekijöitä vastuullisesti ja kustannustehokkaasti. [Katri Kulmuni: Voi hyvä tavaton!]

Tämän välikysymyksen pohja-ajatuksena on ilmaista epäluottamusta hallitukselle ja erityisesti ministeri Juusolle. Kuinka te kehtaatte, tyhjän paperin porukka ja puoluekannatuk-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

sen nostotarpeen vuoksi ilman realismia olevia lupauksia jakeleva sakki? Ministeri Juuso on hoitanut omaa tonttiaan sosiaali- ja terveysministeriössä mallikkaasti. Hänen asiaosaamistaan olisi tarvittu jo edellisessä hallituksessa. Perussuomalaisena kansanedustajana voin sanoa, että ministereillämme on eduskunnan täysi tuki takanaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hamari.

18.42 Lotta Hamari sd: Arvoisa rouva puhemies! Ennen tähän varsinaiseen puheenvuorooni menemistä on pakko debatoida vielä hieman aikaisempia puheenvuoroja. Eräässä puheenvuorossa sanottiin, että toissijaisista asioista nyt karsitaan. Onko lastensuojelu tai sosiaalityö teidän mielestänne toissijainen asia? [Kim Berg: Hyvä kysymys!] Nyt leikataan 100 miljoonaa sosiaalihuollosta. Sitten edustaja Partaselle: Yöpäivystysten lakkautusten johdosta potilaskuljetukset lisääntyvät, ja näin kustannukset siis kasvavat. Eli nämä eivät ole säästöjä. Kustannukset siis kasvavat.

Arvoisa rouva puhemies! Nyt menen siihen varsinaiseen puheenvuorooni. Eduskunnan turvallisen odotus- ja vauva-ajan edistämisyryhmä, jossa toimin varapuheenjohtajana, järjesti viikko sitten webinaarin synnytyssairaaloihin kohdistuvista leikkauksista. Aihe herättää laajasti huolta niin ammattilaisissa kuin kansalaisissa. Asiantuntijoiden viesti oli selvä: synnytyskokemus ja turvallisuus vaarantuvat, jos synnytyssairaaloita lakkautetaan tai keskitetään.

Järjestelmämme on hajanaisempi kuin muissa Pohjoismaissa. Suuret sairaalamme ovat yhä suurempia. HUSin Naistenklinikka on Euroopan toiseksi suurin synnytyssairaala. Mitä suurempi sairaala, sitä vaikeampaa on luoda hoitoon jatkuvuutta, järjestää tutustumiskäyntejä, ottaa synnyttäjää hyvissä ajoin sairaalaan ja tukea tuoretta perhettä riittävästi vauvan hoidossa ja imetyksessä. Pienemmät sairaalat ovat jatkuvasti lakkautusuhan alla. Synnytysten hoito lakkaa Kemissä viimeistään sille myönnetyn poikkeusluvan päättyessä. HUS-alueella lakkautusuhan alla on Lohjan sairaala, josta synnyttäjillä on erinomaisia kokemuksia. Lohjan sairaalassa on muita sairaaloita vähemmän synnytyskomplikaatioita ja sektioluku on itse asiassa Suomen alhaisin. Heillä on myös HUSin ainoa vauvamyönteisyysertifikaatti, ja tällä voidaan edistää myös näyttöön perustuvaa terveydenhuoltoa.

Synnytyssairaaloiden alasajon ajateltu säästö on epätodennäköinen, sillä toimenpidekulut ja terveydenhuoltoon kumuloituvat kulut kasvavat, kuten pääministeripuolue kokoomuksen kansanedustajakin toi tässä webinaarissa esille. Hajanaisessa sairaalaverkostossa vauvojen terveystalvelut eriarvoistuvat alueellisesti, mikä näkyy terveyseroina myöhemmin. Kattava synnytyssairaalaverkko vähentää terveyden kustannuksia ja eriarvoisuutta.

Suomalainen synnytysten hoitojärjestelmä pärjää yhä huonommin hoidon jatkuvuuden ja hoitokokemusten osalta. Synnytyspelko ja synnyttäjien huonot kokemukset ovat lisääntyneet. Alan ammattilaiset muistuttivat, että hyvä synnytyskokemus vaikuttaa haluun synnyttää uudelleen ja lisää pitkällä aikavälillä perheiden hyvinvointia. Huono synnytyskokemus voi vaikuttaa lapsilukuun merkittävästi. Huonon kokemuksen jälkeen on viidenneksen epätodennäköisempää saada lisää lapsia kuin hyvän kokemuksen jälkeen ja seuraava synnytys myöhentyy 1,4 vuodella. Lisäksi huonot synnytyskokemukset aiheuttavat pelkoa ja epäluottamusta hoitojärjestelmään.

Sairaalaverkon ja synnytyssairaaloiden supistaminen ei ole välttämätöntä. Norjassa on tuplamäärä synnytyssairaaloita, Tanskassa ammattilaisen läsnäolo on tärkeä laatumittari. Asiantuntijat ovat korostaneet, että synnytyssairaaloiden lakkauttaminen ei ratkaise käti-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

löiden saatavuutta tai osaamisen riittävyyttä, toisin kuin usein perustellaan. Itse asiassa aiempien synnytyssairaaloiden lakkautusten perusteella tiedetään, että kaikki kättilöt eivät siirry jäljelle jääviin synnytysyksiköihin. Esimerkiksi vain yksi kolmasosa henkilöstöstä siirtyi Tammisaaren lakkauttamisen jälkeen HUS-alueen muihin sairaaloihin. Kaikkialla Suomessa siirtyminen ei ole edes realistista pitkien matkojen vuoksi. Tulee kalliiksi yhteiskunnalle, kun osaamista häviää ja ammattitaito jää hyödyntämättä.

Lapsiperheiden palveluista leikkaaminen on todella lyhytnäköistä. Tulevaisuuden hyvinvoivat kansalaiset ovat tulevaisuutemme turva. Huoltosuhteemme ei kestä sitä, että näinä muutenkin epävarmoina aikoina lapsitoiveen toteuttamiseen liittyvää päätöksentekoa vaikeutetaan enää piiruakaan.

Lopuksi haluan nostaa esiin uhkatilanteisiin varautumisen. Mitäs jos Naistenklinikkaa kohtaa uhka, joka realisoituu? Mihin lähes 10 000 synnyttäjää ohjataan?

Toistan vielä debatissakin sanomani asian: Lohjan synnytyssairaalan sulkeminen olisi vakava virhe. Suurin kritiikki ja epäluottamus menee Orpon hallitukselle, sillä rahoituksen riittämättömyydestä palveluihin on kuitenkin vastuussa istuva hallitus.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lohi.

18.47 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Olemme pitkin vuotta kuulleet valtiovarainministerin suusta puheenvuoroja, kuinka sote on susi ja käsiin hajoava himmeli, ja tämäntyyppisiä lausuntoja. Täälläkin salissa tänään on käytetty tällaisia, niin kuin tuolla edellä eräs edustaja moitti tätä sote-uudistusta.

Jos ajatellaan tätä kokonaisuutta, niin sehän koostuu meidän palvelutuotannosta, hyvinvointialueista eli hallinnosta ja sitten niiden palveluiden rahoittamisesta. Valtiovarainvaliokunta selvitti omana asiana, mistä johtuu, että kustannukset sosiaali- ja terveyspalveluissa nousivat niin paljon ennakoitua enemmän vuodesta 2022 vuoteen 2023. Ne asiantuntijalausunnat ovat kaikkien käytettävissä. Sieltä käy yksiselitteisesti ilmi, että ei tämä sosiaali- ja terveysuudistus vaikuttanut näihin kustannusten nousuun vaan ihan yleiset syyt, joita ovat se, että vuonna 23 inflaatio oli 6,4 prosenttia, palkkaratkaisu oli poikkeuksellinen ja se oli täysin riippumaton tästä uudistuksesta, pelkästään sopimuskorotukset nousivat 6,18 prosenttia vuonna 23 ja siihen päälle muut henkilöstökulujen nousut, ehkä harmonisointi ja niin edelleen. Kevan, joka on julkisen alan eläkevakuuttaja, palkkasumma nousi tämän vuosituhannen suurimmalla prosentilla, 7,2 prosenttia, vuonna 2023. Eli ainakaan rahoituksen osalta ei ole mitään totuuspohjaa väittää, että tämä uudistus olisi jotenkin aiheuttanut niitä ongelmia.

Mitä tulee sitten palvelutuotannossa oleviin ongelmiin, niin jos hiemankin perehtyy tähän asiaan, niin huomaa, että meidän nopea väestörakenteen muutos on lähivuosien tai -vuosikymmenten aikana ja erityisesti viime vuosina kiihtyvällä tahdilla lisäämässä meidän palvelutarvetta ja on lisännyt sitä. Ja kun samaan aikaan yhä pienemmät ikäluokat tulevat työmarkkinoille, niin onhan selvää, että meillä on ongelmia tuottaa niitä kasvavia palveluita pienemmällä porukalla. Ei se johdu tästä uudistuksesta, vaan sen takia tämä uudistus haluttiin yhdessä täällä saada aikaan, kaikki puolueet ajoivat sote-uudistusta, että me voimme vastata näihin haasteisiin.

Nyt se vihdoinkin tehtiin yli kymmenen vuoden yrityksen jälkeen. Ja kun loppusuoralla valiokunnassa kysyin silloisen oppositiopuolueen kokoomuksen valiokuntavastaavalta, voitaisiinko äänestää teidän mallinne ja hallituksen mallin välillä, kysyin myös perussuoma-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

laisten edustajalta, silloiselta valiokuntavastaavalta, niin molemmat sanoivat, että, arvoisa puheenjohtaja, meillä ei ole vaihtoehtoista mallia toteuttaa tätä. [Hanna-Leena Mattila: Siinä kuulitte!] Ja siksi olemme tässä tilanteessa.

Mieleeni tulee tämän kaiken arvostelun keskellä erään yrittäjän huone, jossa hänellä oli huoneentaulu, ja siinä huoneentaulussa luki, että ihmisiä on kahdenlaisia: on niitä, jotka kulkevat edellä ja saavat jotain aikaan, ja sitten on niitä, jotka tulevat perässä ja arvostelevat. Niitä arvostelijoita täällä salissa on ollut tänäänkin erittäin paljon, mutta ei ollut omaa vaihtoehtoista mallia. Silloin kannattaisi olla mieluummin hiljaa kuin lähteä syyttelemään muita, jos ei ole itse kyennyt ratkaisuja antamaan.

Arvoisa puhemies! Vielä tärkeämpi syy, miksi ei kannattaisi kovin roisin sanankääntein lähteä hyvinvointialueita ja sote-uudistusta täällä roimimaan, se tärkein syy, on se, että meillä on kymmeniätuhansia alan ammattilaisia, jotka työskentelevät siellä hyvinvointialueilla. Heillehän tulee semmoinen mieli, että heidän työtään ei arvosteta, kun kaikki, mitä he tekevät, on pielessä hallituspuolueiden mielestä. Ei oppositio täällä niinkään ole tänään arvostellut tätä eikä tietenkään moni muukaan, mutta niiden, jotka arvostelevat ja roimivat, kannattaisi hetkeksi pysähtyä miettimään, miltä tuntuu niistä hoitajista, jotka korkealla ammattitaidolla, eettisellä asenteella tuottavat ikäihmisille hoivaa, tai niistä tuhansista suomalaisista, jotka joka ikinen päivä, myös tänään, ovat saaneet erittäin hienoa sairaanhoitoa, jolla on pelastettu elämää ja jolla on saatu jatkettua heidän laadukasta elämäänsä ja jolla hoidettu vakavia sairauksia.

Ihmiset eivät pidä tätä niin huonona kuin te kuvittelette, eikä meidän kannata tätä mainetta huonontaa — alan professoritkin sanoivat, että sote on mainettaan parempi. Sen sijaan meidän kannattaa käyttää nyt täällä energia siihen, että me yhdessä mietimme, millä tavalla me emme aja tätä huonompaan jamaan. Siksi, arvoisa ministeri Grahn-Laasonen, olen erittäin huolissani siitä, että kaikki hyvinvointialueiden johtajat, joiden kanssa olen nyt keskustellut, pitävät erittäin vakavana virheenä sitä, että imetään ne Excel-laskelmissa olevat rahat pois sieltä — ei sitä, että tulette näitä normeja purkamaan, he toivovat sitä, mekin kannatamme keskustassa pääosaa siitä, ja se on viisasta, että katsotaan peruutuspeiliin silloin, jos ollaan tehty vähän virheitä tai on menty liian pitkälle —, ei anneta edes mahdollisuutta kuroa umpeen sitä alijäämää vaan pahennetaan tilannetta. Se on erittäin suuri itsepetos, ja se on virhe.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Pitko poissa. — Edustaja Strand.

18.53 Joakim Strand r: Tack, ärade talman! Mielestäni edustaja Lohella oli aika monta hyvää pointtia, ennen kaikkea tämä henkilöstön arvostus. Ja itseäni on myös harmittanut, että jotkut oppositiopuolueet, myös siellä meillä päin, ovat mielestäni lietsoneet aivan turhaa pelkoa siitä, että palvelut olisivat uhattuina, kun on päivän selvää, että tämä hallitus ei tule heikentämään tiettyjä palveluita.

Jag tycker också ledamot Harkimo här tidigare talade ganska bra om att det är onödigt att nu hålla på och bolla mellan opposition och regering. Det handlar om betydligt större frågor, och ledamot Lohi beskrev faktorerna som de här kostnadsökningarna beror på.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Elikkä tässä on tullut hyvin esille myös se, mistä nämä kustannuspaineet johtuvat, ja sen takia itse toivoisin, että kun tämä debatti nyt on käyty — en tiedä, onko tämä hirveästi lisäarvoa tuonut, ehkä jotakin, en ole sitä kaikilta osin seurannut — niin päästäisiin eteenpäin ja voitaisiin pohtia, miten me saadaan palveluita kehitettyä ja miten me pidetään huoli siitä, että se imago ja tunne ennen kaikkea näitten ammattilaisten puolelta on sellainen, että halutaan palvella Suomen sosiaali- ja terveysjärjestelmää. Me ollaan monella, monella mittarilla maailman parhaita siinä, ja kunhan saataisiin vielä vähän enemmän ihmisiä syntymään ja myös tänne työn perässä muuttamaan, niin se rahoituspohja pysyy myös pitemmän päälle hallinnassa. Tänäinkin on tullut positiivisia uutisia, muun muassa Hitachi Energy investoi lähes 200 miljoonaa euroa tuonne Vaasan seudulle — tuli juuri uutinen siitä — niin että kunhan me myös onnistutaan teollisuuspolitiikassa ja luodaan uusia investointeja ja työpaikkoja, niin aina tulee olemaan myös varaa pitää huolta sote-palveluista.

Jag noterade här tidigare att ledamot Kvarnström i sitt anförande — dete torde ha varit till och med i gruppanförandet — har kallat vissa typer av kompetenscenter för symbolpolitik. Jag vet inte om han då har hänvisat till några enskilda patient- och klientsäkerhetscenter, men jag tycker inte att det heller är okej gentemot dem som arbetar med de här allvarliga frågorna om liv och död att kalla det för symbolpolitik. Det kan förstås hända att han ansåg att vi hade lyckats för bra i vissa förhandlingar.

Mutta näillä puheilla — en viitsi siirtyä tuonne puhujapöytäntöön. Kiitos, ja toivon, että voimme jatkaa työtä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Keskinen.

Och vi stöder också minister Juuso.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Keskinen.

18.56 Teemu Keskinen ps: Arvoisa puhemies! Ikääntyvät kohtalotoverini oikealla ja vasemmalla, me rahnustamme hautaa kohti keuhkonvaurioita, etsimme ikuisen nuoruuden lähdettä aavikolta velan virvoituksella, trimmaamme tomumajaa ei-kenenkään rahalla ja valelaskutamme hamaan tulevaisuuteen. Miksi jälkipolvien pitää muka pulittaa kymmeniä miljardeja meidän sairaalakäynneistämme? Hehän kohtaavat omat kipeät sydämensä, verisuonensa, kohtunsa ja eturauhasensa, omat traumansa ja mielialahäiriönsä.

Rahamarkkinoita eivät liikuta päätöksensä Suomen perusoikeudet ja hoitotakuut. Maksukyvyttömälle maalle ei tipu ilmaiseksi edes laastaria sormeen. Luottoluokitus ja korot ratkeavat raadollisin kriteerein, ja raatoja tulee. Julkisen talouden tahti on kuoleman tanssi. Heristäkääpä korvaanne: kakofoninen sosiaali- ja terveyskonsertti, jonka nuottikorvatotmat kapellimestarit eivät tänään istu ministeriössä vastaamassa, vaan kysyjinä vallankin vasemmalla viattoman oloisina muina miehinä ja naisina, kuin ylpeillen edellisen hallituskauden luomistyöllään.

Rahapula ei ole mielestäni rumin rytmi. Byrokratian tempo ja sekoilun sävel tanssittavat lääkäreitä ja sairaanhoitajia läkähdyksiin saakka, huhhuh. Hyvinvointialueiden hallinto hytkyy hiivatin hintavaa humppaa. Tosin sanat ”hallintohumppa” ja ”hankehumppa” kai kiusaavat musiikin ystäviä, koska humppahan on tanssina nopsa, reipas ja hypähtävä, täy-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

sin vastakohta aluevaltuustojen tyhjänistumiselle. [Krista Kiuru: Ja liittyy kovasti tähän asiaan!]

Väestön vanheneminen ja eräät tämän salin askelkuviot tuovat mieleeni orkesterin nimeltä Eläkeläiset. Lienettekö koskaan kuunnelleet? Eläkeläisten laulu Humppaa tai kuole sointuu hyvin soten sisältöön. Kas näin: ”Humppaa taikka kuole, taikka humppaa, taikka humppaa ja kuole.”

Arvoisa puhemies! Eläkeläisiä kannattaa kuunnella ja mukailla vastaukseksi välikysymykseen: säästä taikka kuole, taikka säästä, taikka säästä ja kuole. — Luovutan lavan muusikaalisemmalle kollegalle.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

18.59 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat, tänään ei käsitellä musiikikibändejä, ei muutakaan rytmiä, vaan totista ja kamalaa totta, ja ihmettelenkin, miten aidosti voi olla mahdollista, että kun hallitus on tehnyt kolmen miljardin lisäsäästöt, niin kun tämä neljän hengen kansanedustajaryhmä istui 160 tuntia, sen aikana ei tullut mieleen, pystyisikö esimerkiksi maa- ja metsätalousministeriöstä säästämään. Oli yllätys, että sillä vielä kehuskellaan, ettei tarvinnut lainkaan säästää maa- ja metsätalousministeriöstä. Kyllä itsekin olen huolissani eläinten hyvinvoinnista, mutta ajattelen niin, kun me puhumme nyt niin raadollisesta sosiaali- ja terveyspolitiikan muutoksesta kuin me tänä iltana täällä puhumme, että ihmisten hyvinvointi on kuitenkin minusta tämän salin ykkösehtävä sen turvaamisen mielessä, ja nyt olemmekin tilanteessa, että tämä manööveri sen kun jatkuu. Olen oikeastaan hämmästynyt siitä, miten tässä salissa ajatellaan, että kun yhteiskunnassa valtiolla ei ole rahaa, niin tätä rahattomuutta voidaan perustella niin yksioikoisesti, että siinä eivät ole mukana kaikki valtiontalouden virastot, siinä eivät ole mukana kaikki veronmaksajat täällä Suomessa. Siinä ei ole mukana esimerkiksi ne, joilla on omaisuutta paljon, eikä yritystukiin pystytty tässä hallituksessa lainkaan puuttumaan.

Kyllä tämä haisee tosi järkyttävältä ratkaisulta. Kehysriihen tuloksena sosiaali- ja terveydenhuollossa on jo aikaisemmin linjattujen päätösten mukaan säästöpainena 1,4 miljardia euroa, joista 900 miljoonaa tällä kurimuksella, joka me nähdään nyt hyvinvointialueilla ja josta valtiovarainministeriön kakkosministerin toimesta pidetään kynsin ja hampain kiinni. Oppositio on esittänyt tämän linjan muutosta niin, että hyvinvointialueilla maltillinen kehitys voitaisiin turvata.

Täällä äskeinen puhuja viittasi siihen, että kustannukset ovat nousseet todella kovasti, kuuden ja puolen prosentin luokkaa. Sellaiset ihmiset, jotka eivät ole perehtyneet asioihin, puhuvat täällä, mitä sylki suuhun tuo. Se tuntuu tosi pahalta tuolla kentällä. Kuuden ja puolen prosentin kustannuskehitys on ollut, hyvät kansanedustajat, yksi meidän merkittävin tavoite, pysyä siinä. Siksi ihmettelemmekin sitä, että kehysriihessä uudet, kolmen miljardin säästöt löytyivät siis pääsääntöisesti sosiaali- ja terveysministeriön hallintoalalta. Jos saamamme tiedot pitävät paikkansa, niin olemme siinä tilanteessa, että sosiaali- ja terveysministeriön pääluokasta 33 ne säästöt ovat 760 miljoonaa tämän kehyskauden loppuun mennessä ja hyvinvointialueiden säästöt 350 miljoonaa, jotka tehdään siis käytännössä lainsäädäntöä muuttamalla, ja tätä kautta saadaan 350 miljoonan etu. Kun tätä pakettia laskee, niin me puhutaan noin 1,1 miljardin säästöistä, eikä se riitäkään — niiden aikaisempien 1,4 miljardin päälle.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Me huomasimme, että kehysriihessä tehtiin jaotus, että puolet veroilla ja puolet korotuksilla ja erilaisilla sopeutustoimilla. Oli se kyllä yllättävää minusta, että jos 1,5 miljardia euroa leikataan, niin 160 tuntia saatiin aikaa siihen, kun säästöistähän on tehty käytännössä kaksi kolmannesta sosiaali- ja terveysministeriön pääluokkaan. Sääliksi käy näitä ministereitä, jotka eivät ole itse saaneet olla edes neuvotteluissa mukana. Silloin ei kannata ihmetellä, miksi kenttä käy aivan kuumana siitä, miten te leikkaisitte sosiaalipalveluista 100 miljoonaa, 70 miljoonaa erikoissairaanhoidosta. Sehän oli alun perinkin hallitusohjelmassa: 50 miljoonaa erikoissairaanhoidosta ja 50 miljoonaa sairaalaverkosta. Lopputulos oli se, että hallituskumppanit luopuivat kehysriihessä tästä 100 miljoonan paketista, joka sitten äityi lähes vain ja ainoastaan verkon selvittämiseksi. Nyt ei auta mikään, kun on jälleen uusi 70 miljoonaa eetterissä, ja nyt haetaan erikoissairaanhoitoon jälleen kerran näitä säästöjä 70 miljoonalla.

Mutta pahinta kaikessa on hallituksen käsitys sotesta: lykätään 500 miljoonaa julkisen talouden suunnitelman mukaisesti osapuolille sekä valtiolle maksettavaksi ja sen lisäksi lyhennetään nykyisin hyvin toteutuva kahden viikon pääsy kiireettömään terveydenhuoltoon kolmeen kuukauteen. [Puhemies koputtaa] Minun täytyy sanoa, että tämä sote, mikä on saatu aikaan, on sellainen, että tämä sote tuhoaa kaiken sen, [Puhemies koputtaa] mitä suomalaisessa sosiaali- ja terveystaloudessa on tähän mennessä tehty.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Koskela, Minja.

19.05 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Olen pudonnut laskuista sen suhteen, kuinka monta vaalilupausta hallitus on vuodessa ehtinyt rikkoa. Kokoomuksen koulutuslupaus heitettiin roskikseen alkumetreillä, perussuomalaiset päätyivät Purran ”se ei meille käy” -sutkautuksesta huolimatta leikkaamaan ensisijaisesti pienituloisilta, ja RKP tekee hallituksessa niin perussuomalaista politiikkaa, että kaikki puheet sivistysporvareista voidaan unohtaa. Kristillisdemokraatit piittaa enemmän turpeesta ja turkissomisteista kuin lähimmäisenrakkaudesta, ja koko petettyjen lupauten saagan kruunaa sote-palveluiden ideologinen romuttaminen.

Arvoisa puhemies! Kun kuuntelin täällä debattia tänään aiemmin, niin kävi ilmi, että hallitus ei itsekään tiedä, mitä se on tekemässä, sillä osa hallituspuolueiden edustajista sanoi, että on pakko leikata sotesta, ja osa sanoi, että emme me leikkaa sotesta. Mutta, arvoisa puhemies, kyllä te vain leikkaatte sotesta, hyvä hallitus, ja ne leikkaukset, ne ovat hävyttömiä.

Väestön ikääntymisen ja palvelun tarpeen kasvun te olette kuitanneet hoitotakuun pidentämisellä kahdesta viikosta kolmeen kuukauteen, vanhuspalveluiden hoitajamitoituksen heikentämisellä, sairaalaverkon karsimisella ja lätkäisemällä säästöjä erikoissairaanhoitoon sekä 100 miljoonan säästöt sosiaalihuoltoon. Pääministeri Orpolta haluaisin kysyä: onko tämä sitä lupaamaanne ”paremmin tekemistä”? Ei ole. Tämä on huonommin tekemistä, ja tämä on ideologista ja erittäin tietoista julkisen sektorin romuttamista.

Arvoisa puhemies! Pääministeri Orpo ja valtiovarainministeri Purra ovat esiintyneet ties kuinka monessa tilaisuudessa kertomassa, miten Suomen talous on kriisissä. Rahaa ei ole, joten sitä otetaan kaikkein pienituloisimmilta. Viesti on, että kyllähän te köyhät ymmärrätte, että tämä tehdään teidän omaksi parhaaksenne. Pääministeri Orpo ja valtiovarainministeri Purra, samaan aikaan, kun te taivastelette tulevaisuuden sukupolvien pelastamisella, teidän kätenne käyvät nuorten lompakoilla ja siirtävät sieltä 500 miljoonaa euroa yksityis-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

ten palveluiden Kela-korvauksiin. Minä tiedän, pääministeri tietää ja valtiovarainministeri tietää, että tällainen tulonsiirto ei tule hyödyttämään yhtäkään pienituloista tai sairasta ihmistä. Tällä manööverillä ei pureta hoitojonoja, eikä sillä taata hoidon jatkuvuutta, mikä on asiantuntijoiden mielestä kaikkein tärkeintä.

Mutta mitäpä hallitus asiantuntijoista. Itse asiassa kehysriihessä päätetyistä leikkauksista, kuten tästä sosiaalihuollon sadan miljoonan euron säästöstä, ei ole olemassa minkäänlaista valmistelua. Arvoisat ministerit, kertokaa nyt meille, aiotteko säästää sata miljoonaa lastensuojelusta, perhetyöstä, päihdetyöstä vai mielenterveystyöstä. Tiedättekö te, miten pienillä resursseilla näillä aloilla toimitaan jo nyt, ja tiedättekö te, ketkä näistä leikkauksista kärsivät? Niistä kärsivät lapset, niistä kärsivät nuoret ja niistä kärsivät erittäin vaikeassa tilanteessa olevat perheet sekä näiden alojen usein pienipalkkaiset työntekijät. Te olette tehneet hävyttömän arvovalinnan siirtää rahaa yksityisille terveysfirmoille ja ottaa rahaa kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta. Lasten ja nuorten terapiatakuu on aivan peanuts tässä kokonaisuudessa, jossa te olette romuttamassa koko hyvinvointivaltion perustaa.

Arvoisa puhemies! Sote-uudistus on ollut voimassa reilun vuoden, ja hallitus on nyt vuoden syyttänyt edellistä hallitusta, mutta itse te ette ole tehneet mitään konkreettista palveluiden parantamiseksi tai ihmisten hyvinvointia lisäävien toimien vahvistamiseksi. Sote-uudistuksen yksi iso tavoite on se, että painopiste siirtyy kalliista erikoissairaanhoidosta perusterveydenhoitoon. Ja mitä tekee hallitus? Heikentää perusterveydenhuoltoa eli pahimmillaan lisää kalliimman erikoissairaanhoidon tarvetta!

Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso ei ole osoittanut omasta tontistaan minkäänlaista omistajuutta. Sen sijaan hän on sysännyt vastuuta aluevaltuutetuille, mikä on totaalisen absurdia vastuunpakoilua.

Arvoisa puhemies! Viimeaikaisten tapahtumien valossa minulla ei ole luottamusta siihen, että ministeri Juuso olisi tilanteen tai tehtävänsä tasalla. Minulla ei myöskään ole luottamusta siihen, että hallitus aidosti haluaisi parantaa sosiaali- ja terveyspalveluita. Tässä on kyse siitä, että romutetaan julkisia palveluita ja siirretään rahaa yksityiselle sektorille ja terveysfirmoille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Garedeu.

19.10 Kaisa Garedeu ps: Arvoisa puhemies! Hallitus päätti viime viikon kehysriihessä, ettei virkamiestyöryhmän esittämiä sairaalaverkon massiivisia karsimisia tehdä: synnytys-sairaaloita ei karsita hallituksen toimesta. Oppositio tämän kyllä hyvin tiesi, etteivät kyseiset esitykset olleet hallituksen ehdotuksia, eikä raportin suosittelemista lakkautuksista ollut tehty poliittisia päätöksiä. Silti oppositio päätti kirjailla aiheesta suurieleisen välikysymyksen.

Orpon hallitus on erittäin vaativan taloustilanteen ja harmaita hiuksia aiheuttavan sote-uudistuksen keskellä ottanut kantaakseen sen vastuun, mitä edelliset hallitukset eivät halunneet kantaa. Jos väestön vanhenemiseen varautuminen olisi aloitettu ajoissa, nyt ei tarvitsisi tehdä näin paljon toimia lyhyessä ajassa. Päätöksiä on kuitenkin siirretty aina seuraavalle ja seuraavalle hallitukselle. On otettu velkaa menoja suitsimatta, luotettu sokeasti siihen, että korkotaso pysyy nollassa, ja naureskeltu, että rahaa on. Valitettavasti edellisten hallitusten välinpitämättömyys, korkojen äkillinen nousu, inflaatio ja tämä erittäin kallis sote-uudistus pakottavat nykyisen hallituksen pistämään Suomen tulevaisuuden tuhoami-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

selle stopin ja tekemään 9 miljardin euron edestä valintoja hyvinvointivaltion pelastamiseksi.

Osana tätä syntyivät myös viimeviikkoiset sairaalaverkkoa ja yöpäivystyksiä koskevat päätökset. Hallitus päätti, ettei tätä työryhmän ehdotusta sairaaloiden reippaasta karsimisesta toteuteta. Jokaiselta hyvinvointialueelta löytyy jatkossakin keskussairaala, jossa voidaan hoitaa kattavasti synnytyksiä ja leikkauksia.

Joitain yöpäivystyspaikkoja sen sijaan nähtiin välttämättömäksi sulkea. Tässäkin huomioitiin alueelliset erityistarpeet. Esimerkiksi pitkien välimatkojen vuoksi hyvinvointialueilla on mahdollisuus ylläpitää yöaikaista perusterveydenhuollon päivystystä Ivalossa ja Kuusamossa. Myös Kemissä ja Savonlinnassa perusterveydenhuollon yöpäivystystä voidaan jatkaa, mikäli hyvinvointialueet näin itse päättävät.

Kaikki hyvinvointialueet voivat halutessaan vapaasti järjestää ilta- ja viikonloppuaikaisia kiirevastaanottoa. Niin alueiden toivotaankin tekevän, jotta sairaalapäivystysten ruuhkat helpottaisivat.

Hyvinvointialueiden johtajat ovat toivoneet joustavuutta lakisääteisten tehtävien hoitamiseen. Se palvelee uusien palvelumuotojen löytämistä. Nimenomaan sitä uuden uudistamisen pitäisi tarkoittaa: ei sitä, että yritetään tehdä tismalleen samat asiat pienemmällä budjetilla, vaan sitä, että mietitään avoimin silmin erilaisia tapoja ylläpitää sote-sektorin elintärkeitä toimintoja. Yksi hieno esimerkki tästä on Etelä-Karjalan hyvinvointialueen liikkuva hyvinvointiasema Mallu-auto.

Arvoisa puhemies! Sote-palveluiden ylläpitäminen on varmasti eduskunnan yhteinen huolenaihe. Valtion on jatkossakin pystyttävä pitämään huolta heikoimmista, ja hädän hetkellä lääkäriin on päästävä. Tätä järjestelmää hallitus nyt yrittää kaikin keinoin korjata. Muutokset eivät tapahdu hetkessä, mutta Suomen tilanteen vakavuus on nyt otettu todesta ja hyvinvointiyhteiskunnan pelastaminen on aloitettu. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kulmuni.

19.14 **Katri Kulmuni kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Arvostan sitä, että sosiaali- ja terveysministeriön molemmat ministerit jaksavat täällä istua iltaa ja kuunnella kansanedustajien huolia ja näkemyksiä tästä aiheesta. Ja erityisesti arvostan, että sosiaali- ja terveysministeri Juuso saapui tänne takaisin, koska te tunnette tämän tematiikan kyllä tavattoman hyvin. Siksi minä olen niin hämmästynyt, että kehysriihestä tuli tämänkaltaisen tulos ulos. [Petri Hurun välihuuto]

Täällä on kerrottu, miten hienoa, että tämä sairaalaverkkoselvitys saatiin torpattua. No, se sen toinen osa saatiin torpattua, mutta se ensimmäinen osahan meni aivan sukkana läpi. Se ensimmäinen osa, jossa viedään siis yöpäivystys esimerkiksi Suomen 11:nneksi suurimmasta kaupungista Kouvolasta, viedään yöpäivystys Jämsästä, Raahesta, Varkaudesta, Salosta, Iisalmesta ja Oulaskankaalta muun muassa, on kyllä aika kovaa luettavaa.

Sen lisäksi tietenkin kaikista yllättävintä minulle oli se, arvoisa ministeri Juuso — kun me tulemme samalta alueelta ja olemme pitkään tehneet sen seutukunnan puolesta työtä ja Lapin vaalipiirin puolesta työtä, niin olihan se täydellinen yllätys — että se, mitä te olette puhunut tässä salissa viime vaalikaudella, kääntyi aivan päinvastaiseksi. Vielä muutama viikko sitten kyselytunnilla, kun tästä sairaalaselvityksestä teiltä kysyttiin, te lupasitte tämän salin edessä, että kaikki vaikutusarviot tehdään, kaikki elinvoimaselvitykset tehdään ja selvitetään, miten ne vaikuttavat. Missä nämä selvitykset nyt ovat? Ei niitä ole tehty. En

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

tiedä, kuka — olitteko te vai oliko se tämä nelikko vai mikä konklaavi — tämän on kuitannut, mutta tähän on ihan täydellisen järjetön näiden vaikutusten osalta näille alueille, joilta nyt lähtee yöpäävystyksiä, ja näille kahdelle keskussairaalaapaikkakunnalle, joista toinen on vielä kotiseutuanne, Kemille ja Savonlinnalle, joissa lasketaan palvelutasoa. Siis siellä tullaan laskemaan sitä palvelutasoa niin paljon, että Etelä-Savon hyvinvointialue tai Lapin hyvinvointialue ei pysty selviämään siitä. Edes pahimmat keskittäjät näillä alueilla eivät olleet esittäneet tämänkaltaista alasajoa Länsi-Pohjan ja Itä-Savon keskussairaaloille, mitä tämä hallitus nyt esittää. Siksi minä olen tästä tavattoman hämmentynyt.

Löysin yhden sitaatin, jollaisesta olen oppinut tuntemaan teidät, ministeri Juuso, tai montakin sitaattia ja monta haastattelua, joissa te olette aikaisemmin aina ymmärtäneet myös nämä laajemmat vaikutukset, mitä sairaaloilla on, ei vain ihmisen henkeen vaan ylipäänsä työvoiman saatavuuteen, sairaanhoitajakoulutukseen, alueen yleiseen elinvoimaan. Nimittäin kesällä 2021, 16.6., te, arvoisa ministeri Juuso, sanoitte täällä salissa näin:

”Poliitikon pitäisi nähdä päätösten pidemmän aikavälin vaikutukset yhteiskunnan rakenteisiin ja toimintoihin. Keskittämällä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita tehdään suurta hallaa pienempien paikkakuntien elinvoimaisuuteen. Palveluiden karatessa työpaikat vähenevät, väestökato kiihtyy ja kaupungistumiskehitys saa lisäpontta.

Arvoisa puhemies! Tällä tavalla ei pidetä koko maata asumiskelpoisena, tavoite yhdenvertaisista palveluista ei toteudu eikä tämä paranna palveluiden saavutettavuutta eikä saatavuutta.”

Tämä kaikki oli tavattoman hyvin sanottu, koska tosiasiassa se seuraus näistä perusterveydenhuollon päivystysten alasajoista, Kemin ja Savonlinnan keskussairaaloiden palvelutason laskusta, on se, että erikoissairaanhoidon menot tulevat pahimmillaan kasvamaan, ihmiset lähtevät hakemaan hädässä olevina niitä yöllisiä palveluitaan sieltä yliopistosairaalasta tai sieltä kauempana olevasta keskussairaalarasta. Ja te olette toivoneet täällä, että ihmiset eivät hakisi sieltä niitä palveluita. Mutta jos sinulla on yöllä hätä, niin kuka on lähtenyt niitä tähän mennessä hakemaan turhaan? En usko, että sellaista ihmistä on. Ei siellä yöpäävystyksessä niin mukavaa ole olla hengitysoireisen lapsen kanssa tai ikäihmisen kanssa, kenellä on sydänoireita. Sinne lähdetään vain hädässä. Ja nyt nämä ihmiset joutuvat menemään huomattavasti kauemmas hakemaan sitä apua.

Tällä päätöksellä ei ole minkäänlaisia terveystaloudellisia perusteita, kun te samanaikaisesti olette, arvoisat perussuomalaiset, antaneet vetää itseänne höplästä. Pietarsaari ja Raasepori tarvitsevat nämä yöpäävystykset, kuten myös nämä sadattuhannet suomalaiset, jotka asuvat muualla tässä maassa. Tämä on kertakaikkisen järjetön esitys, jonka vaikutus julkiseen talouteen on lähestulkoon sama kuin sen olutveronkevennyksen. Olisiko se olutveronkevennys voitu jättää tekemättä, ettei näitä sairaaloita olisi tarvinnut keskittää?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen.

19.20 Mira Nieminen ps: Arvoisa rouva puhemies! Täytyy hieman kummeksua tätä toistuvaa välikysymyskeskustelua, joka meillä on taas esillä tässä salissa. Näillä kyllä autuaasti syödään tämän järeimmän parlamentaarisen keinon arvokkuus, kun se arkipäiväistetään poliittiseksi väittelytapahdokaksi tuon tuosta.

Mutta asiaan.

Sosiaali- ja terveydenhuollon perustavanlaatuiset ongelmat sekä taloudelliset haasteet ovat olleet kaikkien tiedossa jo ajan aikaa, ja niistä on monta sanaa vaihdettu jo täälläkin

hallituskaudella. Soten rakenne ja rahoitus eivät olleet kunnossa, kun paketti heitettiin eteenpäin seuraaville korjattavaksi. Rehellistä olisi myöntää, että susi tuli, ja korjaus vaatii puheen sijasta konkreettisia ehdotuksia toimista ja etenkin niitä esityksiä rahoituksen keinoista, muustakin kuin lainan ottamisesta, jotta palvelut ja kestävä talous voidaan turvata tulevaisuudenkin sukupolville. Poliittisten irtopisteiden keräily on irvokasta tässä kokonaisuudessa, jonka sakeaksi keitetty soppa ei ole nykyisen ministerin syy. Erikoista on myös se, että oppositio käyttää taas kerran välikysymystä kertoakseen meille omista virheistään ja tekemättä jääneistä toimista.

Tärkeintä näyttääkin olevan tyhjä mekkala, sillä yhtään poliittista päätöstä ei ole näiden virkamiesten esitysten perusteella sairaaloiden osalta tehty. [Katri Kulmuni: No onpas!] Jälkiä voi etsiä sieltä aikaisemmista päätöksistä. Haasteiden ollessa valtavat on ollut pakko pohtia, miten ongelmat suomalaisen terveydenhuollon palvelujärjestelmässä ratkaistaan. Terveydenhuollon korjaus vaatii toimia, ei toimettomuutta. Huolen kokonaisuudesta pitäisi olla aidosti koskettavampaa kuin mitä nyt oppositiosta annetaan ymmärtää. Aito tahtotila olisi kertoa todellisia ja varteenotettavia vaihtoehtoja talouden, väestön ja maksukyvyn realiteettien suhteen, joilla tätä suurta kokonaisuutta voidaan viedä eteenpäin.

Arvoisa rouva puhemies! Suomalainen terveydenhuolto perustuu julkiseen terveydenhuoltoon, joka tarjoaa laadukasta ja lähes ilmaista hoitoa kaikille Suomen asukkaille. Julkisen terveydenhuollon lisänä meillä on yksityiset terveydenhuollon palveluntarjoajat, jotka huolehtivat rinnakkain maamme perusterveydenhuollosta, erikoissairaanhoidosta sekä hammashoidosta. Lisäksi meillä on kattava työterveydenhuolto osittain kannattelemassa järjestelmää, jottei koko terveydenhuollon kuorma kaatuisi julkisen palvelun taakaksi. Meillä on siis ollut toimiva terveydenhuoltajärjestelmä, mutta yhteiskunnalliset haasteet kasvattavat kuluja sekä palvelujen kysyntää, jotka eivät ole katettavissa kerätyillä verotuloilla. Uudistukseen lähdettiin, koska poliittisen muutoksen tahtovoimat ajoivat tähän.

Arvoisa rouva puhemies! Suomalainen terveydenhuoltajärjestelmä toimii yleisesti ottaen hyvin, ja saamme hoitoa, tästä kiitos arjen työtä tekeville henkilöstölle. Olemme olleet kansainvälisissä vertailuissa tunnustettuja laadukkuudesta ja tehokkuudesta. Hoito ja palvelut perustuvat tarpeenmukaisuuteen, eivät maksukykyyn. Terveydenhuollon järjestelmää kuormitetaan kuitenkin monelta suunnalta, ja haasteisiin liittyvät pitkät jonot ja henkilöstön riittävyys etenkin harvaan asutuilla alueilla, joissa palvelun saatavuus ja laatu ovat koetuksella. Siksi muutoksia on tehtävä, ja suurin syy on juuri henkilöstön riittävyyden varmistaminen niin, että saamme parhaan mahdollisen lopputuloksen. Jos meillä ei ole henkilöstöä, ei meillä ole palvelua. Meillä on kylmät seinät, joiden yhteydessä ei puhuta laadusta. Erikoisosaamista on pakko koota, jotta niin ympärivuorokautista valmiutta kuin erikoisosaamista pystytään ylläpitämään keskus- ja yliopistosairaaloissa.

Arvoisa rouva puhemies! Perusterveydenhuollon ongelmia ei ratkaistu. Hallitus pyrkii tekemään nyt sitä, mikä olisi pitänyt tehdä jo aikoja sitten, mutta erittäin vaikeassa tilanteessa. Perusterveydenhuollon ja ennaltaestävyyden sijasta rahaa laitettiin paisuttamalla palveluhallinto- ja etuusjärjestelmiä, jotka ovat muodostuneet kestäättömiksi kustannuksiltaan. On haluttu jakaa kaikkea kaikille sekä pitää omista valta-asetelmista kiinni. Rahaa löytyy, kun vallasta on kyse. Erikoissairaanhoidon kasvuun ei kiinnitetty riittävästi huomiota, ja nyt jonojen hännät ovat karanneet, eikä henkilöstövajeesta kärsiville erikoisaloille ole tunkua. Lääkäreiden ja hoitajien tehtäviä täytetään vuokrahenkilöstöllä, mikä on talouden kannalta kestämaton ratkaisu.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Arvoisa rouva puhemies! Poliitikkojen eriävien ja repivien mielipiteiden ilmaisuun käytetty energia tulisikin hyödyntää tukemalla ministeri Kaisa Juusoa, joka hoitaa vaikeaa tehtävää kaikkien puolesta. Vaikka näkemykset ilmeisen repivistä toimenpiteistä tai valtiontalouden hoitamisesta eroavat, olisi kunnioitettavaa muistaa, ettei ministeri ole sotkenut taloa vaan yrittää siivota jäljelle jätetyn sotkun. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kokko.

19.25 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! 15 vuotta tässä maassa yritettiin tehdä sote-uudistusta, ja jokainen puolue tässäkin salissa sitä aina vuorollaan yritti ja epäonnistui, ja nyt tästä keskustelusta tulee vähän semmoinen näkökulma, että osa puolueista haluaisi, että meillä ei olisi edelleenkään minkäänlaista sote-uudistusta, että edelleen olisi jonkinlainen uudistustyö käynnissä. Itse olen saanut olla jo neljä kautta kuntapäättäjänä, ja sanotaanko, että olen aika hyvin nähnyt sen, minkälaisen taakan alla useat kuntien virkamiehet ja sotehenkilöstö olivat näissä vaalikaudesta toiseen toistuvissa uudistuksissa, joista viimeisistä siellä kuntien valmisteluissa jo todettiin, että nyt käynnistetään tällainen uudistus, mutta alkää olko liian innokkaita, sillä tämä ei tule onnistumaan, että eiköhän tämäkin kaadu jossain vaiheessa. Tämä turha työ kyllä näkyi siellä henkilöstön motivaatiossa ja myös siellä virkakunnan työssä, eli vaikka nykyisessä sote-järjestelmässä on varmasti korjattavaa ja moni edustaja edellisestä hallituksesta on sen täällä ääneen sanonut, niin varmaan voimme kaikki olla yhtä mieltä siitä, että on huomattavasti helpompaa, että nyt meillä on olemassa edes jonkinlainen sote-malli, jota viedä eteenpäin.

Pakko on aika useasti tässä keskustelussa toistunut sana. Jaan tietysti sen näkemyksen, että pakko on saada velkaantuminen taantumaa, mutta ehkä ne yksityiskohdat ja vaihtoehdot nyt merkitsevät tässä suhteessa enemmän. Mistä vaikka esimerkiksi oppositiopuolueet olisivat valmiita tasapainottamaan taloutta enemmän kuin vaikka hallituspuolueet? On muun muassa nostettu esille valtion velkaantumiseen liittyen, että talouden tasapainottamisessa tietysti kaljavero ja solidaarisuusvero eivät ole valtion budjettiluokassa mittavia asioita, mutta arvonäkökulmasta erittäin merkittäviä. Isompia kokonaisuuksia tulisi listata ammattimien yhtiöiden osinkoverotuksella tai yleishyödyllisten yhteisöjen verotuksella, verovapailla osingoilla. Tätäkään ei ole nähtävästi halua muuttaa. Ja ehkä on hyvä myös muistuttaa se, että SDP:n vaihtoehtobudjetissa on 400 miljoonaa euroa vähemmän velkaa. Nämä ovat ehkä niitä yksityiskohtia, joita puolueet ovat esittäneet ja joilla osoittavat, että pakko ei ole uudistuksia tai muutoksia tehdä sillä kaavalla, mitä hallitus esittää.

Arvoisa puhemies! Ministerin ääneen ajattelulla on yleensä arvaamattomia seurauksia, melkein yhtä arvaamattomia kuin miesten saunaillallakin, kuten ollaan nyt tässä viime aikoina nähty. Ehkä jo alkuvuodesta puolustusministeri osoitti, miten ääneen pohtiminen saattaa johtaa arvaamattomiin seurauksiin. Tietysti on nyt hyvä, jos ministeri Juuso, kuten hän tässä aikaisemmassa keskustelussa jo totesi, ei ole sanonut Käypä hoito -suosituksista sitä, mitä media on uutisoinut. Tietysti on hyvä, jos Helsingin Sanomat ja Ilta-Sanomat nyt sitten ajavat korjaukset lävitse, että he ovat vääristelleet ministerin puheita.

Harry S. Trumanilla oli pöydällään metallilaatta, jossa luki The Buck Stops Here, vastuu päättyy tähän. Minusta tämä kyllä hyvin kuvaa sitä tyyliä, miten ministeriöitä pitäisi johtaa. Käsittääkseni ministeri on se, joka vastaa oman hallintonsa alan asioista, vastaa myös siitä ministeriön johtamisesta, ja hänellä on viime kädessä vastuu asioista. Hän ei voi olla tietämätön oman hallintonsa asioista. Hän ei voi sanoa, että tämä asia tuli hänelle yl-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

lätäkseen, koska hänellä viime kädessä on vastuu hallinnonalan asioista ja ministeriönsä johtamisesta.

Nyt ehkä se epäluottamus, mikä on oppositiopuolueiden kohdalta herännyt, johtuu tietysti siitä, että me emme tietenkään ole niissä neuvotteluissa mukana, missä te olette tai mahdollisesti ette ole ollut mukana käymässä niitä keskusteluita, me emme tiedä, miten hanakasti te olette puolustanut oman hallinnonalanne asioita nyt, kun muun muassa sosiaalihuoltoon ollaan tekemässä 100 miljoonan leikkauksia ja kuten mediassa olette todennut, ne ovat tulleet teille yllätyksenä. Tämä ehkä aiheuttaa sen, että vaadimme siinä suhteessa vastauksia, mistä asioista on päätetty, mistä taas ei ja missä te olette ollut mukana.

Emmekä tietenkään ole yksinään. Tänään on tullut tieto, että myös useampi hyvinvointialuejohtaja toteaa sen. Ministeri Juuso, te olette erittäin haasteellisessa paikassa, varmasti yksi vaikeimmista ministerin paikoista, mitä hallituksessa on, mutta myös moni hyvinvointialueen johtaja kyseenalaistaa ministerin kyvyn hoitaa tehtäviään niiden edellyttämällä vakavuudella. Ja siksi on ihan aiheellista minun mielestäni, että me käymme keskustelua myös tässä suhteessa teidän, arvoisa ministeri Juuso, kompetenssistanne tähän kyseen tehtävään. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Mattila.

19.30 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus lupasi hallitusohjelmassaan, että hyvinvointialueille annetaan työrauha. Tämä kuulosti meidän keskustalaistenkin korvaan hyvältä, sillä kyseessä on todellakin historiallisen suuri, 15 vuotta valmistelussa ollut uudistus, jolle täytyy antaa mahdollisuus käynnistää työnsä rauhassa.

Todellisuus on ollut ihan toisenlaista. Työrauhasta ei ole ollut tietoaakaan, kun alueet on alusta lähtien pakotettu tekemään julmia säästöjä. Monilla alueilla on päädytty sulkemaan rahapulassa terveysasemia ja vähentämään rajusti vanhustenhoitopaikkoja. Viimeisin sivallus hyvinvointialueille ja sen ihmisille on tämä sairaalaverkkoselvitys, jonka mukaan pieniä sairaaloita ajetaan alas. Tässä on voinut vain tyrmistyneenä seurata, miten välinpitämättömästi ja säälimättömästi hallitus — ennen kaikkea sen valtion varoja johtava perussuomalainen puolue — on suhtautunut tavallisten ihmisten, suomalaisten huoleen sosiaali- ja terveyspalveluista ja toimeentulon riittävyydestä. Hyvä hallitus ja sen sote-vastuun ministerit: maakunnissa ja suomalaisten sosiaali- ja terveyspalveluista vastaavilla hyvinvointialueilla on hätä.

Arvoisa puhemies! Poliitiikka on arvovalintoja. Keskusta ei olisi leikannut sote-rahoituksen perusrasta 1,4 miljardia euroa. Me keskustalaiset olisimme antaneet hyvinvointialueille mahdollisuuden käynnistää niitten työskentelyn aidossa työrauhassa, jossa olisi voinut hyödyntää jo tiedossa olevia hyviä käytänteitä eri puolilla Suomea. Nyt laaditaan säästölistoja, lopetetaan terveysasemia ja keskitetään sairaalatoimintoja — esimerkiksi omassa maakunnassani Pohjois-Pohjanmaalla Oulun yliopistolliseen sairaalaan sen sijaan, että työnjakoa Raahan ja Oulaskankaan sairaaloiden välillä voitaisiin kehittää. Jatkuvat ylt: karkoittavat hoitajia ja lääkäreitä vuokrafirmojen palvelukseen, joissa saa parempaa palkkaa ilman työyhteisön huolia.

Keskusta tähän mennessä esittänyt 13 ratkaisuesitystä hallituksen linjalle, jossa hyvinvointialueet joutuvat tekemään pakkosäästöjä eikä niille anneta edes mahdollisuutta onnistua tehtävässään. Toistaiseksi niihin ei ole tartuttu, vaan vastaukseksi kuullaan kerta toisensa perään, kuinka sote-uudistus on keskustan luomus ja hyvinvointialueiden vaikeudet

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

ovat keskustan syytä. On täysin totuudenvastaista, vastuun pakoilua, vastuuministereiltä selittää, että hyvinvointialueiden valtuustot päättävät sote- tai sairaalaverkostaan ja ettei hallitus leikkaa palveluita. Sote-rahat ovat hallituksen takana — piste. Tämä on yksiselitteinen asia. Kun rahoitusta ei ole riittävästi, johtaa se pakkosäästöihin ja leikkauksiin.

Nyt ovat perussuomalaiset ja kokoomuslaiset hallituksessa. Teillä on valta ja mahdollisuus korjata rahoituslakia, jolla annettaisiin hyvinvointialueille mahdollisuus kattaa alijäämä nykyistä väljemmässä aikataulussa — mutta ei, sehän ei teille käy. Sen sijaan jatkatte pakkosäästöjä vaativalla linjalla ja pakotatte hyvinvointialueet leikkauksiin, palveluverkon väkivaltaiseen supistamiseen, pienten sairaaloitten alasajoon ja lähipalveluperiaatteen tuhoamiseen.

Arvoisa puhemies! Hallituksen tulisi auttaa hyvinvointialueita eikä kurittaa niitä. Tämä on johtavien viranhaltijoiden viesti omalta hyvinvointialueeltani Pohjois-Pohjanmaalta. Jopa viranhaltijat alkavat näkemään läpi tylyn suhtautumisenne hyvinvointialueiden ahdingoon ideologisena kysymyksenä. Te ette halua, että hyvinvointialueet onnistuvat tehtävässään, koska ette olleet nykyistä sote-uudistusta tekemässä. Ei tämä nykymalli eroa kuulemma kovin paljon Sipilän aikaisesta sote-valmistelusta johtavan viranhaltijan näkökulmasta muuten kun valinnanvapauden suhteen.

Viime kaudella sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnassa ei kokoomuksella eikä etenkin perussuomalaisilla ollut omaa mallia esittää, kun silloinen valtiokunnan puheenjohtaja sitä kysyi teiltä, hyvä kokoomus ja perussuomalaiset. Yksittäisiä ehdotuksia ja vastalauseita kuultiin, ei kokonaisvaihtoehtoa. Kun Orpon—Purran hallitus kieltäytyy järeäpäisesti auttamasta ahdingossa olevia hyvinvointialueita ja kuvittelee siten kurittavansa syypääksi nimettyä keskustaa, tosiasiaa te kuritatte tavallisia suomalaisia: hoitopaikatta jääviä vanhuksia, hoito- ja leikkausjonoissa odottavia suomalaisia.

Arvoisa puhemies! Poliitiikka on arvovalintoja. Tämä hallitus laittaa miljardeja rahaa mieluummin Turun tunnin junaan, ministeritason veronkevennyksiin ja kaljaveroon. Me haluamme, että ihmiset saavat kunniallisia ja riittäviä sosiaali- ja terveyspalveluita.

Keskustan eduskuntaryhmä kannattaa edustaja Kyllösen esittämää epäluottamuslausetta ministeri Juusolle.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman.

19.36 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Hyvinvointialueiden valtionrahoitus on yhteensä noin 26,2 miljardia euroa vuonna 2025. Se on noin 28 prosenttia koko valtion budjetista. Rahoituksen taso nousee edelliseen julkisen talouden suunnitelmaan verrattuna noin 1,8 miljardia euroa. Kasvua selittää erityisesti vuonna 2025 ensimmäistä kertaa toteutuva rahoituslain mukainen jälkikäteistarkastus, joka on noin 1,5 miljardia euroa. Rahoituksen muutokseen vaikuttavat myös kustannustason nousu, johon syyllisiä ovat enemmän tai vähemmän viime hallituskauden inflaatiota kiihdyttävät toimet sekä energia- ja poliittiset ratkaisut, ennakoitu palvelutarpeen kasvu ja hyvinvointialueiden tehtävämuutokset. Viime hallituskauden jättämä sote-pommi on valtaisa, mutta nyt vallassa on vastuullinen, työtä tekevä hallitus, joka tekee kaikkensa, jotta suomalainen sosiaali- ja terveyssektori sekä koko hyvinvointivaltio selviävät myös seuraavalle vuosikymmenelle, Teho- ja sopeutuksia sekä painopisteiden muutoksia tullaan tekemään, mutta kaikki tehdään nyt ja aina Suomen kansakunnan parhaaksi.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Viime hallituksen luoman henkilöstömitoituksen velvoittavan lainsäädännön purkaminen on oikea suunta, näin sanovat myös hyvinvointialuejohtajat. Ei pitäisi olla mitoituksia lainkaan, vaan tulee toimia laadun ja tarpeen mukaan. Jos asukkaiden voinnissa tapahtuu muutoksia ja tarvitaan raskaampaa hoitoa, mitoituksen tulee olla suurempi. Henkilöstömitoituksen helpottaminen parantaa palvelujen järjestämisen edellytyksiä ja mahdollistaa hoitajien sujuvan työnteon sekä työntekijäpulaan vastaamisen.

Haluan nostaa myös esille hedelmöityshoidot. Esimerkiksi hallitus palauttaa yksityisessä terveydenhuollossa tehtyjen hedelmöityshoitojen Kela-korvaukset. Edellinen hallitus leikkasi laajasti yksityisen sairaanhoidon hoito- ja tutkimuskorvauksia, jolloin myös hedelmöityshoidot putosivat pois korvattavuuden piiristä.

Arvoisa puhemies! Tulen Mikkelistä, Etelä-Savosta. Kiitän lämpimästi siitä, että niin Etelä-Savoon kuin jokaiseen Suomen maakuntaan jää yliopistollinen sairaala tai keskussairaala, jossa myös synnytukset ja sitä kautta erikoissairaanhoidon ympärivuorokautiset päivystykset säilyvät. Etelä-Savon erityispiirteenä on runsas 50 000 mökin vapaa-ajan asutus. Maakunta on ainoita sisämaan saaristoisia maakuntia. Myös ikääntyneisyys on alueella sosiaali- ja terveystoimea haastavaa. Etelä-Savon hyvinvointialue on edelläkävijä digitaalisten palvelujen käytössä. Hyvinvointialueiden tulee tehdä yhteistyötä hyvien käytäntöiden löytymiseksi. Myös hallinnon keventämisen tulee olla alueilla tarkastelussa, samoin kuin erikoissairaanhoidon kustannusten, joita erityisesti vuokralääkäripalvelu nostaa.

Arvoisa puhemies! Tämä hallitus tiedostaa velkataakan tuoman vaaran ja suhtautuu siihen vakavasti. Kaikki keinot talouden ja hyvinvointivaltion pelastamiseksi ovat pöydällä. Toivoisin, että myös oppositio osallistuisi keinojen esiintuomiseen ainaisen kritiikin sijaan.

Lopuksi haluan vielä sanoa, että ministeri Juuso on erittäin hyvin tietoinen ja ajan tasalla ministeriönsä asioista. Lämmin kiitos työstäsi. Täysi tuki hänelle tässä haastavassa tilanteessa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten edustaja Haatainen ja sen jälkeen ministerille puheenvuoro.

19.40 Tuula Haatainen sd: Arvoisa rouva puhemies! Me puhumme täällä kansalaisten sote-palveluista, ja kansalaisten tasa-arvoinen palveluiden saanti on ollut aina sellainen yhteinen arvo, joka on hyvin laajasti jaettu, ja meidän tulee sitä huolella vaalia. Sote-palvelut ovat kansalaisten arvostamia palveluita, mutta luottamus niihin on alkanut vakavasti rapistua. Lähes 90 prosenttia suomalaisista katsoo, että kunnissa ja hyvinvointialueilla tuotetut palvelut ovat arjen toimivuuden kannalta tärkeitä tai erittäin tärkeitä. 86 prosenttia on kyselyissä myös samaa mieltä tai täysin samaa mieltä siitä, että valtion tulee varmistaa kunnille ja hyvinvointialueille riittävä rahoitus lakisääteisten palveluiden tuottamiseen. Nopeita ratkaisuja tilanteen parantamiseksi tai tämän luottamuksen kasvattamiseksi ei ole, mutta tätä työtä pitää tehdä pitkäjänteisesti eikä tempoilten, ja jatkuvuutta pitää vaalia, jotta voidaan mennä luotettavasti eteenpäin. Ja kyllä täytyy sanoa, että nyt hallituksen toimet ovat saaneet kentän sekasortoiseen tilaan ja kysymyksiä satelee valtavasti ja on pelkoa tulevaisuudesta.

Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen päätös hoitotakuun pidentämisestä kolmeen kuukauteen on kyllä inhimillisesti aika kestävä ratkaisu. Sitä ovat kritisoineet monet tahot.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Muun muassa THL:n johtava tutkija kuvaili kolmea kuukautta luokattomaksi määrääjäksi perusterveydenhuollossa. Samoin Lääkäriliitto on sitä kritisoinut vahvasti. Tämän hoitotakuun tiukentamisen, joka tehtiin edellisessä hallituksessa, tarkoituksena oli taata ihmisten pääsy nopeammin hoitoon. Sitä hoettiin vasemmalta oikealle, että lääkäriin pitää päästä nopeasti, ja näin ollen sillä haluttiin samalla myös siirtää painopistettä pois sieltä kalliista erikoissairaanhoidosta perusterveydenhuoltoon ja ennaltaehkäisyyn. Monella alueella hoitopääsy onkin nyt nopeutunut, mikä on täällä todettu, mutta nyt uhkana on se, että aletaan ottaa takapakkia, kun siihen ei enää taloudellisesti panosteta.

Samalla kun tätä hoitopääsyä vaikeutetaan, kiristetään myös soten asiakasmaksuja. Asiakasmaksujen korottaminen voi johtaa siihen, että hoitoon jätetään hakeutumatta tai sinne hakeudutaan myöhässä, varsinkin kun tiedämme, että myös sosiaaliturvaa leikataan kaikkein pienituloisimmilta ihmisiltä. Yhdessä hoitotakuun pidentämisen kanssa nämä seuraukset voivat olla, ja ovatkin, hyvin vaarallisia.

Vanhustenhuollon hoitajamitoitus taas säädettiin siksi, että valvontakerroilla havaittiin — julkisuudessa puhuttiin jatkuvasti siitä, miten on vakavia puutteita vanhustenhuollossa — hoivan puutteita, ja nyt tätäkin heikennetään, vaikka ihmisillä pitäisi olla oikeus laadukkaaseen hoivaan, arvokkaaseen ikääntymiseen elämänsä loppuun saakka. Tämä hoitajamitoituksen alentaminenhan tulee kasvattamaan hoitajien työkuormaa, eikä se tule helpottamaan hoitajapulaa.

Arvoisa puhemies! Useat sote-alan ammattilaiset ovat eläköitymässä nyt lähivuosina, ja alalla on muutenkin työvoimasta pulaa. Meidän pitää pystyä varmistamaan, että työtä pystytään tekemään eettisesti kestävästi ja siten, että työkuorma ei ole liian suuri. Se ei saa olla niin, että siellä osastolla pitää koko ajan juosta paikasta toiseen, vaan päivässä pitää olla myös hengähdystaukoja, ja sitä työtä pitää pystyä tekemään hyvin, niin että se on laadukasta. Ja tietenkin on potilaiden, ihmisten, etu, että heitä hoitavat ammattilaiset — ammattilaiset, jotka tuntevat pystyvänsä tekemään työnsä kunnolla eivätkä jatkuvasti ole äärirajoilla jaksamisensa kanssa.

Me tarvitsemme sote-alalle sitä kuuluisaa veto- ja pitovoimaa, mutta se ei onnistu tälläisellä leikkauspolitiikalla. Ja jotta vetoa ja pitoa olisi, niin pitää myös panostaa julkiseen terveydenhuoltoon, joka myös hoitaa ne meidän kaikkein haavoittuvimmassa asemassa ja vaikeimmassa asemassa olevat ihmiset. Ilman julkiseen terveydenhuoltoon tehtäviä panostuksia tämä terveydenhuoltojärjestelmämme ei toimi ja työntekijät kuormittuvat eniten siellä, missä heitä kipeimmin tarvittaisiin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja nyt sitten ministeri. Riittääkö viisi minuuttia?

19.45 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat, jotka olette täällä paikalla! Ja ehkä osa kuuntelee siellä omissa huoneissaankin. Olen kuunnellut tätä keskustelua siitä, kuka mistäkin vastaa, nyt aika monta kuukautta ja edelleen huomaa, että aika monelle on epäselvää se, miten ja kuka mitäkin päättää ja mistäkin vastaa.

Sote-uudistuksen myötä luotiin itsehallinnolliset hyvinvointialueet, joilla on yleiskatteellinen rahoitus, ja rahoitusta ei voi nykyisen rahoituslain puitteissa korvamerkitä mihinkään yksittäiseen kohteeseen. Se on myöskin itsehallinnollinen yksikkö, mikä päättää sen

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

rahoituksen puitteissa, mikä heille rahoituslaskelman mukaisesti tulee, millä tavalla he ne lakisääteiset palvelut ja mahdolliset muut palvelut järjestävät. Pysyttekö mukana?

Ministeriössä, kun rahoitus siirtyi valtiolle, ei varmaan kukaan luullutkaan, että piikki on auki, vaan valtiovarainministeriön ohjausosasto yhdessä STM:n edustajien kanssa valvoo hyvinvointialueiden taloutta, sitä, miten He pysyvät raamissaan ja palvelutavoitteissaan. He arvioivat myöskin mahdollista lisärahoitusta sitten, kun sitä joku pyytää. He arvioivat myöskin lainanottovaltuuksia silloin, kun niitä pyydetään. Sisällöllinen ohjaus on sosiaali- ja terveysministeriössä, ja se on minun vastuullani. Siihen kuuluu lakeja, asetuksia, siihen kuuluu paljon epävirallisia keskusteluja sekä suoraan hyvinvointialueiden edustajien kanssa että myöskin virkamiesten välityksellä. Meillä on sosiaali- ja terveysministeriössä kokonainen osasto, joka vastaa siitä sisällöllisestä ohjauksesta.

Eli minä en voi päättää niitä asioita, mitä hyvinvointialueet tekevät itsehallinnon ja yleiskatteellisen rahoituksen puitteissa. Se ei ole vastuunpakoilua, vaan se on fakta. Ja toivoisin, että tämä nyt menisi perille.

Toinen asia, mistä haluan puhua, on nämä sadan miljoonan euron säästöt sosiaalihuollossa. Kukaan ministeri ei ennen riittä tiennyt, miten leikkaukset tulevat jyvittymään. Eihän sitä kukaan tiedä ennen kuin se on riihessä päätetty. Tähän viittasin, vaikka ”yllätys” olikin ehkä turhan vahva sana. Riihessä sovittu on vain lisäsopeutuksen mittaluokka, ja nyt sitten luonnollisestikin minun johdollani valmistellaan erikseen se, miten se jyvitetään. Sadan miljoonan säästöt sosiaalihuollosta ovat vain noin yksi prosentti sosiaalihuollon kokonaiskustannuksista. Sote-uudistuksen tavoitteena oli ja on edelleen kustannuskehityksen jarruttaminen, ja on selvää, että se koskee myös sosiaalihuollon palveluita. Kehysriihessä tehdyn linjauksen mukaisesti säästöjen tulee toteutua vuodesta 2026 alkaen, joten ministeriössä on aikaa perusteelliseen valmisteluun ja vaikutusten arviointiin. Yksittäisten säästökohteiden nimeäminen kehysriihen aikataulussa ei olisi ollut edes järkevää. Riihessä on siis sovittu summa, mutta yksityiskohdista päättäminen tehdään minun johtovuotukseni.

Lopetan johonkin positiiviseen: Keskusta luetteli täällä useita toimenpiteitä, mitä he ehdottivat hyvinvointialueiden tilanteen parantamiseksi. Ehdin niistä kirjoittaa muistiin kahdeksan — ne tulivat nopeasti, kaikkea en ehtinyt. Täällä oli esimerkiksi ammatinharjoittajamallin tuominen palveluvalikoimaan, vaikutusarvioiden tekeminen, alueiden vaikutusvallan lisääminen, tekoälyn käyttö, hyvien käytäntöjen levittäminen ja hankintojen tarkastelu. Ja tiedätkö mitä? Kaikki nämä ovat hallitusohjelmassa. Erittäin hyviä, ja kaikkia näitä me teemme paraikaa. — Kiitos. [Kim Berg pyytää vastauspuheenvuoroa]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja vastauspuheenvuoro, edustaja Berg.

19.50 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Juuso, kerroitte juuri sen, miten yleiskatteellinen rahoitus toimii ja miten hyvinvointialue saa yleiskatteellisesti rahoitusta.

Tässä tämän päivän keskustelussa muun muassa edustaja Andersson on hyvin nostanut esille sen, että se keino, millä hallitus voi kohdistaa sitä yleiskatteellista rahoitusta myös hyvinvointialueiden osalta, on lainsäädäntö, eli juuri se, mitä viime hallituskaudella tehtiin. Asetettiin lainsäädäntöä, millä säädeltiin muun muassa hoitoonpääsyä ja hoitajamitoitusta. Kun hyvinvointialueet tälläkin hetkellä, niin kuin tiedämme, tekevät vaikeita päätöksiä sen suhteen, mistä säästävät, niin kyllä ne ensisijaiset kohteet, mistä ei lähdetä säästä-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

mään, ovat ne kohteet, jotka on lailla säädetty. Tämä on se keino hallitukselle, millä hallitus voi myös sen yleiskatteellisen rahoituksen osalta hyvinvointialueita ohjata tietyissä asioissa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten vastauspuheenvuorot vielä edustajille Kulmuni ja Reijonen, ja sitten mennään puhujalistalle.

19.51 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olisin mielelläni kuullut niistä terveystalouksellisten perusteista, jotka te teitte sen suhteen... Kyllä, minusta on tavattoman hyvä, että Raaseporissa ja Pietarsaaressa säilyvät nämä yöpäävystykset, mutta mikseivät ne voi säilyä sitten myös näillä sadoillatuhansilla muilla suomalaisilla, alueilla, joista on itse asiassa pidemmät etäisyydet keskussairaaloihin kuin Raaseporista ja Pietarsaaresta? Onko tälle terveystalouksellista perustetta?

Sitten toisekseen te olette varmasti tutustuneet näiden kaupunkien laskelmiin siitä, mitä yöpäävystysten sulkeminen tarkoittaa ensihoidon kuljetuskustannusten nousussa. Yksistään Kouvola, joka on siis samankokoinen kaupunki kuin moni kaupunki tässä maassa, jossa on keskussairaala, menettää nyt sen öisen lääkäripäävystyksensä, ja tullaan tarvitsemaan ensihoitoon kahdesta kolmeen miljoonaa euroa lisää.

Kun tällä haettiin 26,3 miljoonan euron säästöjä, kerrotte tämän näillä kaikilla alueilla, mistä te viette palveluita, niin eiköhän tämä sairaalaverkkoselvitys kannattaisi myös tämän ykkösosan kohdalta perua ennen kuin laitatte sitä edes toimeen, koska se ei tule tuomaan säästöjä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, sitten edustaja Reijonen. — Ja sitten tuli kaksi puheenvuoropyyntöä, ja ne ovat nyt sitten tässä vaiheessa Nurminen ja Koulumies, mutta sitten Reijonen aloittaa. [Aki Lindén: Saako vielä yhden?] — No otetaan Lindén siihen vielä. [Aki Lindén: Hyvä juttu!]

19.52 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Kaisa Juuso toi erittäin selkeästi nyt esille, mitä hyvinvointialueilla päätetään, ja sen, että siellä on oma hallinto, ja sen, mitä siellä tosiaan päätetään.

Mutta noihin keskustan kommentteihin on pakko nyt ottaa kantaa, kun pitää muistaa ne faktat. Täällä keskusta väitti, että kun sotea tehtiin, niin meillä ei ollut vaihtoehtoja. Kyllä toki oli vaihtoehtoja. On myös aina vaihtoehto olla tekemättä mitään, jos uudistus on täysin hölmö. Mutta se meidän vaihtoehto: Me esitimme monenmoista vaihtoehtoista asiaa, joista sitten äänestettiin, ja kyllä keskustakin oli siellä äänestämässä. Siellä puhuttiin hyvin monesta — minulla on tämä koko lista, ja se on tosi pitkä. Se on tosi pitkä lista, mitä me esitettiin: vammaispalveluihin pitäisi kiinnittää huomiota enemmän, omaishoitoon ja sen uudistukseen, yliopistollisiin sairaaloihin pitää kiinnittää huomiota. Ne kaikki huomiot, mitkä jätettiin tekemättä, alkavat nyt realisoitua todeksi, niin että kyllä oli vaihtoehto. [Aki Lindén: Ne oli lausumia!] Ja sitten oli vanhustenhuollosta edelleenkin, siitä, että pitää seurata uudistuksen toimeenpanoja, monta muuta asiaa oli tosiaan. Eduskunnan pöytäkirjoista nämä kyllä löytyvät, niin että oli vaihtoehtoja. Ja on tärkeää huomata, että oli vaihtoehtoja. [Puhemies koputtaa] Tosiaan joskus voi jättää tekemättä uudistuksen, jos se on hölmö.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin. — Ja kolme vastauspuheenvuoroa: Nurminen, Koulumies, Lindén.

19.54 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itseäni vähän hämentää tämä ministeri Juuson ajatus siitä, että te ette voi millään tavalla vaikuttaa hyvinvointialueisiin. Te nimenomaan esimerkiksi hoitotakuuta pidennätte. Te voisitte ministerinä vaatia, että lääkäriin on päästävä viikossa, ja sillä olisi täysi vaikutus hyvinvointialueisiin siinä, miten siellä pitäisi toimia. Te voisitte parantaa omaishoitajien asemaa koko Suomessa tuomalla lain, jolla palkkioita ja muita nostettaisiin, ja vaikutus olisi täysin hyvinvointialueille. Te voisitte parantaa vanhuspalveluitten tilaa, mutta te toimitte päinvastoin. Te heikennätte lainsäädäntöä. Te heikennätte tätä tilannetta entisestään viemällä rahat hyvinvointialueilta, joten en hyväksy sitä argumenttia, että te ette pysty tekemään mitään. Nimenomaan näillä esityksillä te heikennätte meidän peruspalveluita ennennäkemättömällä tavalla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Koulumies.

19.55 Terhi Koulumies kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin, että tänne pöytäkirjoihin merkitään nyt sellainen pieni fakta muistiin, että kun tässä oppositio jatkuvasti antaa ymmärtää, että tämä hallitus heikentäisi joitain edellisen hallituksen tekemiä uudistuksia, niin kuin 0,7:n henkilöstömitoitus tai kahden viikon hoitotakuu, niin tosiasiahan on, että te vain päätitte, että nämä toteutetaan seuraavan hallituksen aikana. Ette te toteuttaneet näitä oikeasti. Te teitte päätökset ja lykkäsitte niiden toteutuksen seuraavan hallituksen niskoille. Elikkä tämä hallitus joutuu nytten oikeasti hoitamaan näitä asioita ja katsomaan, kuinka paljon on rahaa tehdä mitään. Te ette ole oikeasti toteuttaneet näitä uudistuksia, niin kuin te annatte täällä nyt kaikelle kansalle ymmärtää, että te olisitte ne toteuttaneet.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, otetaan tässä välissä vielä Nurminen, saa vastata tähän, ja sitten Lindén ja sieltä vielä Väyrynen, ja sitten mennään puhujalistalle. — Nurminen.

19.56 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan jos otetaan vaikka henkilöstömitoitus, niin silloin kun meidän hallituksemme aloitti työnsä, niin me elettiin isoa hoivakriisiä. Kun katsotaan viime hallituskautta, niin me olemme lisänneet merkittävän määrän hoitohenkilöstöä meidän ympärivuorokautiseen hoitoon. Me ollaan lisätty koulutuspaikkoja. Meillä on tullut valtavasti lisää hoitoalalle ympärivuorokautiseen hoitoon, ja tämä on täysi fakta, mikä on hyvä pöytäkirjoihin laittaa.

Tai hoitotakuu: Meillä oli pitkät jonot julkiselle perusterveydenhuoltoon, ja tätä on pystytty lainsäädännöllä ohjaamaan, niin että ihmiset pääsisivät aikaisemmin hoitoon. Esimerkiksi Pirkanmaalla 85-prosenttisesti toteutuu hoitotakuu tällä hetkellä.

Nämä ovat merkittäviä, isoja askelia, joilla on konkreettisesti pystytty parantamaan näitä asioita, joten tässä suhteessa pyytäisin tarkistamaan tämän kritiikin tosiasiat.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten edustaja Lindén.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

19.57 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä olisi loputon tarve oikoa ja vastata. Haluan nyt tässä vaiheessa iltaa ottaa tämmöisen proaktiivisen ja positiivisen otteen, niin että katsotaan — kritiikkiä tulee varmaan sitten myöhemminkin tarvittaessa.

Tässä ministerin puheenvuorossa mainittiin ammatinharjoittajamalli. Pidän sitä itse erinomaisena. Kun aikanaan Liisa Hyssälä tuli ministeriksi — hän oli aikaisemmin sieltä Turusta tuttu työtoverini — niin silloin itse sairaanhoitopiirin johtajana ehdotin hänelle, että selvittää tämä ammatinharjoittajamalli. Toiminnan ihmisenä Hyssälä pani toimeksi, ja hän asetti selvitysmiehen — Jorma Back oli tämä selvityshenkilö. Muistaakseni keväällä 2004 tai 2005 ilmestyi STM:n julkaisusarjassa julkaisu Yrittäjyys perusterveydenhuollossa. Siinä kävi vaan niin, että kun Back oli työmarkkinajuristi taustaltaan, niin hän tarkasteli sitä asiaa enemmän työlaainsäädännön kannalta ja totesi, että jos koko tulo ammatinharjoittajalle tulee julkiselta sektorilta ja perustuu toimeksiantoon, niin siinä olennoituu työnantajan ja työntekijän välinen suhde, ja se asia lässähti siinä vaiheessa.

Edelleen uskon itse ammatinharjoittajamalliin. Se on Tanskan-malli, se on monen keskieuropalaisen maan malli, ja on hyvä, että sitä nyt edistetään. [Puhemies koputtaa] Ja niin kuin ennenkin, suurimmat uudistukset on itse asiassa tehty siellä alueilla, [Puhemies koputtaa] ja ministeriöstä on tultu sitten katsomaan niitä hyviä saavutuksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja vielä edustaja Väyrynen.

19.59 Ville Väyrynen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos! Minäkin aloitan kehumalla ammatinharjoittajamallia ja ehdottomasti kannatan sitä, mutta pakko ottaa kantaa tähän edustaja Nurmisen ehdotukseen ministeri Juusolle, että tähän voisitte nyt vain säätää lain ja sanoa, että seitsemässä päivässä pitää potilaat hoitaa. Tätä yritettiin viime kaudella, mutta kun se ei ole se, ja niin kuin te itse sanoitte äsken, että lainsäädäntö ohjaa ihmiset saamaan hoitoa aikanaan, niin kyllä enemmän ovat sitten ne resurssit siellä takana, mikä sen tilanteen järjestää. Me ollaan osittain juuri sen takia tässä tilanteessa, kun me ollaan tehty lainsäädäntö, joka ei oikein kunnioittanut realistisia resursseja, ja ollaan nimenomaan tässä paljon puhutussa vuokralääkäriongelmassa. Jos nyt ministeri Juuso vain sanoisi, että nämä pitää hoitaa seitsemässä päivässä, ne hoituisivat, mutta sen jälkeen meillä olisi vuokralääkäreitä niin paljon, että te ette pystyisi laskemaan niitä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten mennään puhujalisticalle. — Edustaja Kettunen poissa. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

20.00 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Luen teille kannanoton Varkauden päivystyksen sairaanhoitajilta.

”Arvoisa hallitus! Hallitus teki kehysriihessä päätöksiä sairaala- ja päivystysverkkoon liittyen, ja siinä päätettiin muun ohessa siitä, että osa perusterveydenhuollon yöpäivystyksistä lakkaa. Me kirjoitamme nyt täältä itäsuomalaisesta kaupungista Varkaudesta hoitajina sekä huolestuneina kuntalaisina, joihin hallituksen suunnittelemat leikkaukset iskevät. Kaikki meistä kirjoittajista ovat työskennelleet päivystyksessä, ja kaikki meistä tietävät, että äkillinen sairastuminen ei katso sitä vuorokaudenaikaa. Päivä- ja iltavastaanottojen paraskaan kehittäminen ei estä äkillisesti yöllä alkavia päivystyksellisiä ongelmia.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Sosiaali- ja terveysministeri Juuso totesi MTV:n haastattelussa: 'Mikäli joillakin on niin suuri hätä yöllä päästä hoitoon, niin silloin minusta on parempi, että mennään sitten ambulanssilla sellaiseen sairaalaan, missä on laaja erikoisalan päivystys ja myös leikkausvalmius ja teho-osasto. Se, että käydään yöllä siellä perusterveydenhuollon pisteessä saamassa yleislääkäriltä lähete suurempaan sairaalaan, periaatteessa vain viivyttää sitä hoidon saantia.' Mielestämme tämä kommentti kertoo siitä, kuinka huono ymmärrys nyt linjauksia tekevillä päättäjillä on päivystyshoidon substanssista. Onko ministeri Juuso oikeasti sitä mieltä, että esimerkiksi virtsaumasta kärsivän tulisi hakeutua ambulanssilla suurempaan sairaalan katetroitavaksi, vaikka se hoituisi omalla paikkakunnalla sairaanhoitajan toimesta ilman erikoissairaanhoidon kustannuksia, tai tulisiko vanhempien myös kiikuttaa laryngiitistä kärsivä lapsi ambulanssilla erikoissairaanhoitoon, että hän voi hengittää avaavaa lääkettä ja saada jatkohoito-ohjeet? Kumpaankaan tuskin kuolee yön aikana, mutta molemmat ovat erittäin tuskallisia asioita yksilölle, saati jos joutuu matkustamaan sen vuoksi satoja kilometrejä.

Tulevaisuuden kannalta mietityttää, hakeutuvatko ihmiset varmasti 75 kilometrin päähän päivystysarvioon, sillä heille koituu lisää kustannuksia. Jos tämä päätös toteutuu, on vain ajan kysymys, milloin kuulemme tapauksen, jossa potilas jättää hakeutumatta arvioon kustannusten tai päivystykseen pääsyn hankaluuden vuoksi. [Hälinää — Puhemies koputtaa — Eduskunnasta: Kuka täällä puhuu?] Potilas odottaa aamuun, jolloin hoito voisi tapahtua omalla tai läheisellä paikkakunnalla, mutta kuolema ehtii ennen sitä.

Mehän emme tietenkään voi ymmärtää vain sairaanhoitajina, mitä kaikkea säästöä tästä on ajateltu syntyväksi, sillä niitä todellisia laskettuja lukuja tai vaikutusten arviointia emme ole mistään nähneet. Tosiasiahan on se, että yksi ensihoidon kuljetus Varkaudesta Kuopioon, 75 kilometriä, ja takaisin maksaa saman verran kuin kahden sairaanhoitajan palkka kymmenen tunnin yövuorosta.

Haluamme nostaa esille vielä potilaiden liikkumiseen liittyvän ongelman. Yöpäivystyksen lakkauttaminen tulee nostamaan kuljetuskustannuksia merkittävästi. Varkauden osalta ensihoito on jo nyt äärimmäisen kuormitettua. Aluehallintoviraston poikkeusluvalla tehdään 24 tunnin työvuoroja, joissa aktiivinen työaika saa olla korkeintaan 12 tuntia. Tästä mennään jatkuvasti yli tälläkin hetkellä. Yöpäivystyksen lakatessa ensihoidon tehtäväsidonnaisuus kasvaa valtavasti kuljetusmatkan myötä. Nyt yhden potilaan hoito, kuljetus ja kaluston huolto vievät alle tunnin Varkauteen kuljettaessa. Kuljetusmatkan pidentyessä yöaikaan aika voi kasvaa helposti jopa yli kolmen tunnin. Entäpä päivystykseen aamun, päivän ja illan aikana saapuneet potilaat, joiden hoitoa ei ole ehditty saada valmiiksi ennen yötä ja joille ei ole saatu paikkapulan takia osastohoitoa järjestettyä? Tällä hetkellä he ovat jääneet päivystykseen yöksi hoidettavaksi, kun mitään muuta ei ole ollut tarjolla. Jatkossa he kaikki joudutaan siirtämään Kuopioon. Millä? Ensihoidolla ja takseilla. Jo usean vuoden ajan Kela-taksien saatavuus iltaisin, öisin jo viikonloppuisin on ollut hyvin haasteellista. Toisinaan potilaat ovat joutuneet jäämään päivystykseen yöksi, koska kyytejä ei saada järjestettyä. Työnnetäänkö potilaat päivystyksen ovesta ulos, kun hoitajien työaika loppuu?

Yöpäivystyksellä on myös suuri merkitys kaupungin varautumisen kannalta. Kaupungissamme on paljon teollisuutta, jonka toiminta luo riskejä ympäristöön. Kaupungin halki kulkee kaksi vilkkaasti liikennöityä valtavyylää, Vitostie ja valtatie 23. Päivystyksen ylläpito antaisi terveydenhuoltojärjestelmälle myös joustavuutta reagoida odottamattomiin tilanteisiin, kuten katastrofeihin tai hätätilanteisiin. Pohjois-Savon valmiussuunnitelmissa

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

on todettu, ettei KYS yksinään pysty vastaamaan koko alueen suuronnettomuus- tai monipotilastilanteista.”

Arvoisa puhemies, arvoisa hallitus! Tässä teille tiedoksi terveiset suoraan sairaanhoi-
don ammattilaisilta Varkaudesta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kallio.

20.05 Vesa Kallio kesk: Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysministeriön sairaalapor-
tatti nosti pelon ihmisten tarvitsemien palvelujen saatavuudesta. Viime viikolla nämä pe-
lot realisoituivat, kun hallitus ilmoitti romuttavansa suomalaisen sairaalaverkon suuresta
osaa maata. Voin tässä tosiaan Mikkelin osalta esittää kiitoksen, niin kuin perussuomalais-
ten edustaja meidän alueeltamme kertoi ja voin yhtyä siihen, mutta muuten jälki olikin aika
mustaa. Hallitusta yhteen liimaava keskittämiskeskittämisen politiikan eetos tiivistyi valtiovarainminis-
teri Purran puheisiin. Päätösvalta ihmisten hyvinvoinnista on siirtynyt valtiovarainminis-
teriöön. Hallitus on rakentanut järjestelmällisesti tarinaa, jonka mukaan kaikki ongelmat
ovat hyvinvointialueilla ja kaikki ratkaisut valtiovarainministeriössä, ministeriössä, jossa
ihmiset ovat pelkkiä numeroita, yleensä miinusmerkkisiä. Vähennyslaskun tuloksena on
läpi maan leviävä fyysinen ja henkinen pahoinvointi.

Arvoisa puhemies! Yhden politiikan malli harvoin toimii millään politiikan osa-alueel-
la, eikä se toimi sote-palveluiden osalta. Rikkaat kasvukeskukset ja maakunnat
elävät eri maailmassa kuin itäisen Suomen harvaan mutta kauttaaltaan asutut maakunnat.
Pakko toki myöntää, ettei tilanne näytä hyvältä hallituksen strategisen kumppanuuden kuu-
sikossakaan. Pirkanmaalla syöpäpotilaat saavat Käypä hoito -suositukset Aamulehden
palstoilta, jos saavat. Oulussa keskittettyä päivystystä kutsutaan kansan kielessä Raateen-
tieksi, ja pääkaupunkiseudulla on osasto suljettu -kylttien tekijöiden pitänyt siirtyä kol-
meen vuoroon. Henkilöstöpula on suurin selittävä tekijä moneen ongelmaan. Sairaalapal-
veluiden alasajo ei tätä tilannetta korjaa.

Arvoisa puhemies! Suomalaisen sosiaali- ja terveyspolitiikan tärkein tehtävä on tarjota
palvelut, jotka mahdollistavat säälliset elämisen edellytykset joka puolella maata. Minis-
teriöiden ja poliittisen ohjauksen ensisijainen tehtävä on laittaa palvelujärjestelmät kuntoon.
Nyt hallitus näyttää enemmän tuomioistuimena kuin lakiesitysten tekijänä ja toimeen-
panijana. Kehysriihen julkistamispäivä oli tuomiopäivistä pahimpia. Valtiovarainminis-
teriön ohjauksessa tehtiin ideologinen ratkaisu, jonka vaikutukset ovat arvaamattomat niin
taloudellisesti kuin ihmisten lisääntyvänä pahoinvointina. On aivan selvää, että talouden
tulee olla kestäväällä pohjalla. On myös aivan selvää, ettei kestäväällä pohjalla olevalla ta-
loudella ole merkitystä, jos ihmisten elämäntä viedään pohja pois.

Arvoisa puhemies! Julkisessa terveydenhuollossa ei tehdä esteettisiä toimenpiteitä. Jul-
kisessa terveydenhuollossa tehdään esimerkiksi uusia rintoja rintasyövän jälkeen, korja-
taan onnettomuuksien ja synnynnäisten vammojen jälkiä ja korjataan riippuvaisia eli
poistetaan ylimääräistä ihoa merkittävän laihtumisen jälkeen. Ylipaino on suuri ongelma,
jonka vähentämiseen tulee kannustaa, ei lisätä esteitä. Kun väitetään, että julkisissa saira-
aloissa tehdään estetiikkaa läheneviä toimenpiteitä, ollaan todella kaukana todellisuudesta.
Erästä rintasyöpäpotilasta siteeraten ”ministeri harjoittaa poliittista plastiikkakirurgiaa”.
Säästöjen hakeminen plastiikkakirurgiasta osoittaa asiantuntemuksen puutetta samalla ta-
voin kuin pohdinnat Käypä hoito -suosituksella säästöjen hakemisesta.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Arvoisa puhemies! Sairaaloiden saneeraus päätös ei ole vain sairaaloiden seinien sisällä tapahtuva kansalaisten tarvitsemien palvelujen alasajohanke, vaan se iskee koko seutukuntaan sen elinvoimaa tuhoten. Kymenlaaksossa isku osuu Kouvolan seudulle. Siteeraus Kymenlaakson keskustan tiedotteesta: ”Hallitus päätti, Häkkänen siunasi — Kouvolassa loppuu yöpäivystys. Hallituksen kehysriihessä linjattu Kouvolan yöpäivystyksen alasajo on arvoton toimi. Kymenlaakso on kiistatta Suomen huoltovarmuusmaakunta. Isot puolustusvoimien yksiköt Vekaranjärvi ja Utti, kotimaan kookkain maatalouskaupunki ja Suomen suurin vientisatama muodostavat kokonaisuuden, jota olisi luullut myös kokoomuksen puolustavan. Rivikansanedustajat eivät tunnetusti istu kehysriihen neuvotteluissa, mutta mitä teki Häkkänen? Ilmeisesti ei mitään.” Kymenlaakson keskustan kysymys on oikeutettu ja ansaitsee puolustusministeriltä puolustuspuheenvuoron.

Arvoisa puhemies! Sote-uudistuksessa oli kyse perusterveydenhuollon uudistamisesta. Nyt hallitus on tehnyt siitä erikoissairaanhoidon rahoitusjärjestelmän perusterveydenhoidon kustannuksella. Mitä kauemmaksi perusterveydenhoito viedään ihmisistä, sitä enemmän potilaita ajautuu erikoissairaanhoidon piiriin ja sitä kalliimmaksi heidän hoitamisensa tulee. Erikoissairaanhoidon kustannusten nousun voi mitata euroissa, mutta paljon kovempi hinta on se inhimillinen kustannus, mikä syntyy hoitopääsyn viivästymisistä yksittäisille ihmisille. — Jätän viimeisen lauseen sanomatta, niin on ehkä parempi mieli kaikilla. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vigelius.

20.09 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Onhan täällä nähty tänään melko arvoton näytelmä, kun vasemmisto sättii hallitusta sote-sektorin ongelmista, vaikka sote-ongelmien juurisyy on vasemmiston omaa käsialaa viime kaudelta. Jotta se kokonaiskuva ei unohtuisi, muistutan: teistä, vasemmisto, viime kaudella ei ollut taloutta korjaamaan, mutta soten te kyllä onnistuitte rikkomaan.

Teidän sote-uudistuksenne tarkoitus oli hillitä menojen kasvua. Se ei ole hillinnyt menojen kasvua, päinvastoin. Toki tämä liian monilukuisten hyvinvointialueiden päällystaso ja poliittinen rälssi ovat tästä nauttineet. Heillä on hyvät oltavat ja toimivat palvelut. Puolueet, poliitikot, etenkin aluetasoa suurimpana miehittävät keskustalaiset, pääsivät paikkaamaan kadonnutta kannatustaan ja sen myötä myös puoluetukeaan uusine palkkioineen aluevaltuustoista, aluehallituksista, valio- ja lautakunnista, niiden jaostoista, muista aluetason elimistä [Katri Kulmunin välihuuto] — edustaja Kulmuni — kymmenien miljoonien uusi rahareikä, te hyötymässä siitä. [Katri Kulmunin välihuuto] Niin, ja päälle vielä demokratia-rahoiksikin kutsutut ja aluetason puolueryhmille ohjatut ryhmärahat: miljoonien rahareikä, miljoonien uusi piikki sekin. Soten ongelmat kyllä tunnettiin, mutta ensin ratkottiin se tärkein, eli poliittisen rälssin ja päällystön palkitseminen. Siltä näyttää kepu-sote — yllättyikö joku? [Katri Kulmunin välihuuto]

Kokonaiskuvassa hallitus tulee tänä nelivuotiskautenaan panostamaan sote-palveluihin liki 100 miljardia euroa, siis 100 000 miljoonaa. Vuositasolla tuo tarkoittaa, että hyvinvointialueille myönnetään esimerkiksi nytkin 25 miljardia euroa, siis 25 000 miljoonaa euroa, mutta sekään ei riitä. [Aki Lindén: Pitäisikö riittää?] Kokonaisuus näyttää pahalta talouden kannalta, paisuvien sote-kustannusten kannalta, ja vaikka hallitus lisää joka vuosi miljardin, sekään ei riitä. [Aki Lindénin välihuuto] Koska te arvioitte — myös te, edustaja Lindén — soten kustannuskehitystä väärin, tuhansien miljoonien lisälaskuja hyvinvointi-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

alueille iskeytyy tämän hallituksen pöydälle jatkuvalla syötöllä. On arvioitu, että tämä teidän kallis sote-uudistuksenne maksaa tälle hallitukselle kauden mittaan jopa 6 000 miljoonaa euroa enemmän kuin oli ennakoitu — kuusi miljardia euroa enemmän — ja perään te ivallisesti ilkutte täysistunnosta toiseen, että tämä hallitus velkaantuu. Mikäköhän siihen on syynä? Siihen ei ole syynä olutvero, vaan siihen on syynä, isoimpana tekijänä, tämä teidän sote-uudistuksenne. Siinä on teillä suuri rooli.

Ja keskusta, te olisitte voineet osallistua soten korjaussarjaan, mutta te ette lähteneet edes hallitusneuvotteluihin. Te menitte mieluummin vasemmisto-opposition kanssa harjoittamaan vasemmistopolitiikkaa, haukkumaan hallitusta teidän sotkujenne siivoamisesta.

SDP ja keskusta, te olitte tämän uskomattoman kalliin uudistuksen pääarkkitehdit, sen kätilöt. Te tämän sote-pommin virittitte, ja nyt te ilkutte, kun se on räjähtämässä tämän hallituksen käsiin.

Meillä olisi jo näiden teidän kerryttämienne alijäämien ja talouden tasapainottamisen kanssa ihan tarpeeksi tekemistä, mutta nyt meillä on tämä sotekin siivottavana. Pitkälti juuri sote-kustannusten paisumisen takia me joudumme tekemään jo hallitusohjelmassa sovittun kuuden miljardin sopeutuksen päälle vielä kolmen miljardin lisäsopeutukset. Velkainen Suomi ei voisi tehdä tällaisia yllättäviä miljardien lisäpanostuksia soteen, jos jostain ei samaan aikaan pystyittäisi tinkimään, tai ainakaan yksikään vastuullinen hallitus ei niin toimisi, vaan meidän on pakko leikata. Meidän on pakko etsiä säästöjä, jäädyttää indeksejä, löysätä teidän tekemiänne mitoituksia, koska rahaa ei ole. Jos halutaan pitää perusasioista kiinni, niin jostain on pystyttävä tinkimään samalla, kun jonnekin toisaalle panostetaan velkaisessa, alijäämäisessä Suomessa. Te loitte tämän kalliin soten. Te jätitte tasapainottamatta talouden. Ette edes yrittäneet. Nyt molemmat ongelmat iskeytyvät tämän hallituksen näpeille, meidän siivottavaksemme.

Tämä opposition välikysymysteatteri muistuttaakin meitä teatterin monituhatvuotisesta historiasta. Jo antiikin Kreikan näytelmän lajeista tragedioilla, eli surinäytelmillä, voidaan nähdä yhtymäpintaa SDP:n ja keskustan siunaaman sote-uudistuksen kanssa. Palvelut heikkenevät, kustannukset paisuvat, ja hyvinvoinnin perusta horjuu. Vastapainona tragedioille antiikin kreikkalaiset huvittuivat komedioista, eli hupinäytelmistä, joita tämä opposition vitsinomainen ja vaikeasti vakavasti otettava välikysymysteatteri edustaa. Kuitenkin vasta paria tuhatta vuotta myöhemmin Ranskassa syntyi komedian lajina farssi. Farssi on hullutteleva ja ilveilevä komedian laji. Farssissa esiintyy usein karkeaa, alatyylistä huumoria, tilanteet ja henkilöhahmot ovat liioiteltuja ja groteskeja, tapahtumat ovat yllättäviä, epätodennäköisiä ja absurdeja ja juoni on mutkikas ja nopeasti etenevä. [Puhemies: Aika!] Mainittu summannee tämän — tämänkin — opposition sote-aiheisen kevätteatterinäytelmän. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Otetaan muutama vastauspuheenvuoro tähän, mutta sitten aika pian mennään eteenkinpäin. — Otetaan sieltä vaikka Räsänen, Joona.

20.15 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Vigelius aloitti oman puheenvuoronsa sillä, että kun tähän demokratiaan menee rahaa, euroja, niin paljon tuolla alueella, niin jos siitä vähän nipistettäisiin, niin kyllä palvelut säästyisivät. Paljonkos, edustaja Vigelius, te nyt sitten leikkasitte tätä demokratiarahaa kehysriihessä? [Katri Kulmuni: Nolla euroa!] — Nolla euroa. — Eli tyypillinen perussuomalaisten

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

taktiikka. Tänne tullaan viisastelemaan asialla, jolle ei edes itse ole yritettykään tehdä yhtään mitään, vaikka teillä valta tällä hetkellä on. Jos te olisitte edes sen 26 miljoonaa euroa vähentänyt tätä demokratia rahaa, kun te nyt siitä niin kovasti puhutte, niin emmehän me edes keskustelisi täällä niistä sairaaloista, jotka te nyt meinaatte sulkea ja joiden kustannusvaikutus on myös tämä 26 miljoonaa euroa. [Katri Kulmuni: Juuri näin!] Ja siitä olutverosta, joka on 25 miljoonaa [Petri Hurun välihuuto] euroa, edelleen totean, että varmasti [Puhemies koputtaa] suomalainen kestää muutaman sentin kalliimman kaljatölkin, jos hallitus jättää sairaalat rauhaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, otetaan nämä: Malm, Lindén, Perholehto, Kulmuni, ja sitten Vigelius saa vastata. — Malm.

20.17 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Onhan tässä nyt hiukan huvittava tämä tapa, kuinka keskustellaan siitä, missä tämä talous makaa. Etelä-Karjalan hyvinvointialue teetätti selvät laskelmat siitä, että jos tämä hallituksen säästökuuri menee läpi, niin se maksaa Etelä-Karjalan hyvinvointialueelle yli 30 miljoonaa euroa. [Pia Sillanpää: Eihän sitä tehty!] Varsinainen säästötoimenpide, ja tätä te yrititte myydä säästönä, jonka ensimmäisen vaiheen nyt onneksi kumositte, vaikka ei se Kouvola tällä hetkellä lämmitä ollenkaan.

Sairaaloiden päivystykset ovat ruuhkautuneet osittain siksi, kun hoidon porrastus ei toimi eli perusterveydenhuolto ei vedä. Ruuhkautuminen ei helpotu sillä, että päivystykset keskitetään kauemmaksi palveluiden tarvitsijoista. Potilasturvallisuus kärsii väistämättä. Kuka uskaltaa vastata, kuinka monta henkeä menetetään vuodessa tämän ratkaisun seurauksena? Kehittäminen uhkaa johtaa [Puhemies koputtaa] sairaalakuljetusten lisääntymiseen. Se on vaarallista, ja se on kallista.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lindén.

20.18 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Vigeliuksen sinänsä tyylikäs, lennokas puheenvuoro oli kyllä omassa lajissaan melkomoinen. Mutta jos nyt ihan vakavasti keskustellaan hyvinvointi- eli sote-alueiden rahoituksesta, niin kun täällä on moneen kertaan kuultu, että ensi vuodelle joudutaan budjetoimaan 2,5 miljardia lisää, siitähän 1,4 miljardia perustuu vuoden 23 alijäämän kattamiseen ja loppu jää sitten kustannustason muutokseen vuonna 25. Kokonaisuudessaan sote-menot siellä valtion budjetissa ovat sen, mitä täällä usein on kuultu, 24,7 miljardia, mutta se on se valtion osuus. Alueilla on 5 miljardia euroa omia tuloja, maksutuloja ja muita, eli kyse on 30 miljardin kokonaisuudesta. Yksi miljardi siihen lisää on kolme prosenttia. Se jää pikkuisen alle kustannustason muutoksen eli nykyisen inflaation, eli ei nyt pitäisi hirveästi paukutel-la henkseleitä [Puhemies koputtaa] tällä kahdella ja puolella miljardilla. Se sama meni aikanaan kustannustasoa arvioiden kunnilla, [Puhemies: Aika!] ja nyt se menee hyvinvointialueilla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

20.19 Pinja Perholehto sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivoisin todella, että kun täällä keskustellaan sosiaali- ja terveystalouden ja erityisesti sairaalaverkon alas ajamisesta, niin täällä ei hallituspuolueista tarvitsisi rinnastaa tämänkaltaista keskustelua vitsiksi. Mutta toisaalta olen tässä salissa ennenkin tainnut todeta, että perussuomalaiset ovat ohittaneet kokoomuksen paitsi oikeistolaisuudessa myös ylimielisyydessään, ja minun mielestäni tämä kuvastaa oikein hyvin sitä, että täällä toiset kantavat huolta siitä, millä tavalla te alirahoitate sosiaali- ja terveystaloutta, millä tavalla te suunnittelette, että sairaaloista typistetään tällaisia hieman suurempia terveyskeskuksia. Jos tämä on teidän mielestänne aidosti, oikeasti vitsi, niin onnittelen teitä retorisesti taitavasta puheesta, mutta olen äärettömän surullinen siitä, että suhtaudutte aidosti, oikeasti ihmisten huoleen tällä tavalla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kulmuni.

20.20 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksella on kaikki valta muuttaa joka ikistä sote-lainsäädäntöä sillä enemmistöllä, mikä teillä on. Te ette ole tuoneet minkäänlaista muutosesitystä ryhmärahoista tai niiden poistamisesta. Te voitte sen tehdä ja tuoda, olkaa hyvä. Ne ovat promilleja sosiaali- ja terveystalouden menoista, siis promilleja. Vaikka te poistatte ne, niin se ei tule vielä ratkaisemaan meidän sosiaali- ja terveystalouteihin liittyvää, ikääntymisestä johtuvaa vajetta.

Totta kai teidän mielestänne on hauska vitsailla asioilla, mutta minusta tämä on tavattoman vakava asia, että te keskittätte palveluita. Lähes puoli miljoonaa suomalaista asuu näillä alueilla, joilta te nyt viette yöpäävystykset pois, joissa te laskette keskussairaaloiden tasoa, ja te ette kommentoi millään tavalla, miksi te teette näin. Sen sijaan te naureskelette täällä näiden ryhmärahojen perään. Poistakaa ne, jos ette pidä niistä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten vielä edustaja Vigeliu, ja sitten ministeri Grahn-Laasonen joutuu poistumaan, niin hän käyttää tässä sitten vielä puheenvuoron. — Vigeliu.

20.21 Joakim Vigeliu ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vitsi ei suinkaan ole kansalaisten huoli sote-palveluista ja niiden saatavuudesta, se on täysin todellinen, mutta vitsi on se, miten täällä esiinnyttään ikään kuin soten pelastajina, vaikka ollaan itse oltu luomassa sen ongelmia — te siis vasemmalla oppositiossa.

Edustaja Räsäselä toteaa, etten suinkaan esittänyt omassa puheessani, että ryhmärahojen leikkaamisella tai palkkiotasojen alentamisella aluetasolla kurottaisiin umpeen soten ongelmia, koska kyllä minä tunnistan erot kymmenien, satojen, tuhansien ja kymmenien tuhansien miljoonien välillä. Minä ymmärrän sen eron. Mutta tämä olisi yksi sellainen periaatteellinen asia, mitä te olisitte voineet itse kirjoittaa siihen sote-uudistukseenne sisään tai jota voisitte siellä alueella, jossa näistä asioista päätetään — palkkiotasosta, ryhmärahojen koosta — olla vaikuttamassa, mutta en ole nähnyt teiltä, teidän puolueeltanne, yhtäkään aloitetta alentaa näitä toisin kuin perussuomalaisilta useilla alueilla.

Sen lisäksi on todettava vielä, että te oppositiossa olette hyökkineet vuoden ajan hallitusta vastaan olutverolla [Puhemies: Aika!] ja rikkaiden veronkevennyksillä. [Puhemies

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

koputtaa] Ne ovat kymmeniä miljoonia. Sopeutukset tällä hallituksella lasketaan kymmennissätuhansissa [Puhemies: Aika!] tai noin 9 000 miljoonassa eurossa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Ministeri Grahn-Laasonen, enintään kolme minuuttia.

20.23 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen: Kiitän arvoisaa puhemiestä ja eduskuntaa! Täytyy sanoa, että kun puhutaan nyt ryhmärahoista tai olutverosta, niin ne ovat kyllä mittaluokaltaan sitä luokkaa, että ne eivät soten ongelmia ratkaise, [Katri Kulmunin välihuuto] vaan kyllä nyt täytyisi keskustella tästä isosta kuvasta. Toivoisin, että keskustelu palaisi siihen, miten me ratkomme tätä meidän valtiontalouden jäsittävän isoa haastetta, johon jokainen hallituspuolue on suhtautunut vakavasti. Toivoisin myös, että oppositiolta löytyisi ratkaisuja.

Kehysriihessä etsittiin lisä säästöjä ja lisäsopeutusta, myöskin veronkiristyksiä, siksi, että vältämme tämän EU:n alijäämämenettelyn, johon myöskin SDP:n puheenjohtaja tänään sitoutti SDP:n. Vaihtoehtobudjeteissa teillä on viimeistään sitten kyllä velvollisuus esittää nämä vaihtoehdot ja mielellään tällä kertaa myöskin julkaista niihin liittyvät vaikutusarviot, jotta saamme käytyä aitoa keskustelua siitä, minkälaisien vaihtoehtojen välillä voitaisiin näitä ongelmia ratkoa.

Mutta kyllä tilanne on myös sitten sotessa se, että raha ei ole meidän ehkä suurinkaan ongelma tällä hetkellä, vaan kyllä se on tämä osaavan työvoiman — siis ylipäätään työvoiman — pula sote-sektorilla, että se on tällä hetkellä ihan krooninen tuolla alueilla. Siitä syystä muun muassa nämä mitoitus on osoittautuneet mahdottomiksi. Ne ovat johtaneet siihen, että vanhuksia eivät pääse palvelujen piiriin, koska joudutaan pitämään laitospaikkoja kiinni, tyhjinä, koska ei pystytä täyttämään näitä mitoituksia. Eli ihan käytännön ongelmia pitää ratkoa siellä arjen tasolla ja tuoda helpotusta hyvinvointialueiden arkeen.

Tätä työtä hallitus haluaa tehdä purkamalla myös näitä ylimääräisiä kirjaamisvelvoitteita, normeja, puuttamalla henkilöstön työnjakoon siten, että ihmiset pystyisivät käyttämään ammattitaitoaan laajemmin ja keskittymään ydintehtäviin, että lääkärit voisivat ottaa vastaan potilaita, että hoitajat voisivat huolehtia — hoitaa, tehdä sitä hoitotyötä laadukkaalla tavalla — meidän potilaista, meidän ikääntyvästä väestöstä ja niin edelleen. Eli toivoisin, että keskustelu palaisi nyt näihin oleellisiin asioihin.

Kuten valtiovarainministeri aikaisemmin jo totesi, alkoholia tämä hallitus verottaa kiireämmin kuin edellinen hallitus, joten minusta tässä keskustelussa voitaisiin nyt kyllä myöskin tästä siirtyä jo eteenpäin. [Katri Kulmunin välihuuto]

Vielä ehkä päätän positiivisiin asioihin: Me teemme näitä nopeita toimia, kuten ne Kelakorvaukset ovat. Me teemme tätä laajempaa uudistamistyötä yhdessä alueiden kanssa. Me teemme korjaussarjaa sosiaali- ja terveystalouteen, mutta sen lisäksi me tarvitaan kyllä sellaista uudistumiskykyä ja -ajattelua meidän sote-kentälle — meidän hyvinvointialueilla on siihen valmius.

Hallitus panostaa tällä kaudella aivan historiallisesti myöskin tutkimukseen ja innovaatioihin ja siihen, että pystytään luomaan uusia menetelmiä, hyödyntämään digitalisaatiota. Teemme terveysalan kasvustrategiaa tällä hetkellä, kasvuohjelmaa yhdessä alueiden kanssa. Siihen on myöskin varattu merkittävästi resursseja, että saisimme tehtyä näillä resurs-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

seilla, mitä meillä on — taloudellisilla resursseilla ja sitten myöskin tällä osaamisella — tulevaisuudessa yhä vahvempia palveluja ja ratkottua näitä ongelmia.

Tähän keskusteluun minä uskon, että oppositiollakin varmasti olisi annettavaa. Voitaissiinko jatkaa näiden teemojen parissa? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Mennään sitten puhujalistaan. Täällä oli muutama henkilö, joka pyysi puheenvuoroa, mutta teillä on tulossa aivan kohtapuoliin tuossa itse puheenvuoro, niin ehkä siinä voitte sitten sanoa ne. — Mutta edustaja Perholehto.

20.26 Pinja Perholehto sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministereille vastauksista. Edelliseen, ministeri Grahn-Laasosen puheenvuoroon jatkan oikeastaan toteamalla, että en usko, että osaavaa työvoimaa voidaan turvata sillä, että heikennetään työolosuhteita tai lähdetään siirtämään ihmisten työpaikkoja. Ei ole minkäänlaisia takeita siitä, että jos ajetaan alas toimipisteitä, niin työntekijät haluaisivat toisiin siirtyä, ja sen takia toivon, että hallitus harkitsee näitä leikkauksiaan myös siltä kannalta, minkälaisia vaikutuksia niillä nimenomaisesti on työvoiman saatavuuteen, veto- ja pitovoimaan.

Mutta, puhemies, hyvinvointialueet ja sairaalat ovat, toden totta, laajemminkin kriisissä, ja hallitus vastaa siihen valitettavasti lietsomalla epävarmuutta ja leikkaamalla lisää. Pian on mennyt vuosi, eikä hallitus ole tehnyt juuri mitään tämän tilanteen parantamiseksi, päinvastoin — kuten todettu — lisää epävarmuutta, lisää rahoitushaasteita. On käsittämätöntä, että jopa niin tärkeää asiaa kuin sairaalaverkko ihmisille on, on lähdetty nyt ajamaan alas, koska muka ei voi muuta ja ei ole rahaa. Mutta kuten täällä on tänään moneen kertaan todettu, ei ole mikään pakko ja vaihtoehtoja on.

Julkisuudesta luetun mukaan hallituksen uusi suunnitelma on antaa jopa puoli miljardia, siis 500 miljoonaa, euroa lisää yksityiseen terveysbisnekseen. Me SDP:ssä esitimme jo viime syysynä, että sen sijaan, että avataan tällainen puolen miljardin euron piikki yksityisille terveysjärjestöille, olisi tullut laittaa nämä tuiki tarpeelliset lisäeurot sinne julkisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin, niihin palveluihin, joita käyttävät ihmiset, jotka eivät tämän Kela-korvauksenkaan kanssa kykene menemään yksityiselle, koska se on myös sen Kela-korvauksen kanssa liian kallista. On mahdotonta ymmärtää, miten mitenkään päin voi kenenkään mielestä olla kohtuullista, että tässä niukkuuden ajassa, jota toden totta eletään ja jossa hallitus leikkaa kaikilta ja kaikkialta paitsi suuromistajilta, tehdään tällainen massiivinen tulonsiirto yhteisistä verovaroista yksityisen bisneksen pönkittämiseen. Sitä on todella, todella mahdotonta ymmärtää, enkä ainakaan itse kykene sitä oikeudenmukaiseksi selittämään.

Puhemies! Tämän epäoikeudenmukaisen ja jokseenkin ehkä jopa epärationaalisen politiikan lisäksi ajattelen, että tässä hallituksen sote-linjauksessa on keskeinen ongelma siinä, että lähestulkoon kaikki, mitä hallitus tekee, lisää epävarmuutta. Koko sote-kenttä meni sekaisin viimeistään alkuvuonna, kun hallitus päästi julki tämän sairaalaverkkoselvityksen ilman vaikutusarvioita. Ja vaikka hallitus on sanonut, että se on ollut puhtaasti virkavalmistelua, niin täällä hyvin ovat kollegat tänään todenneet, että kyllä siellä taustalla on ollut poliittinen ohjaus, joka on vaikuttanut siihen selvityksen toimeksiantoon. Ja on aivan selvää, että jo hallitusohjelmassa on linjattu, että sieltä on ikään kuin saatava aikaan lisäleikkauksia, ja varmasti nämä ovat sen valmisteluun vaikuttaneet. Kyllä on äärettömän huolestutta-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

vaa tämä pyrkimys myös kontrolloida alueita siinä, että eurojen tulisi ohjata niiden toimintaa — ei laadun, ei ihmisten palveluiden saatavuuden, sijoittuvuuden, mikä sillä alueella parhaiten toimii, vaan rahan, sen, että säästetään enemmän ja leikataan enemmän. Me SDP:ssä tulemme varmasti tekemään kaikkemme sen eteen, että hyvinvointialueet saavat työrauhan, että alueet saavat jatkossakin itse päättää, mitkä palvelut kullakin alueella on tarkoituksenmukaisinta toteuttaa, missä paikoissa, minä aikoina. Toivon, että hallitus ei lähtisi tällä tavoin sanelemaan, mitä alueiden ja sairaaloiden tulee tehdä.

Puhemies! Yhtä hataralla pohjalla ovat valitettavasti nämä kehysriihessä päätetyt lisäleikkaukset. Täällä on tänään käyty keskustelua tästä 70 miljoonan euron leikkauksesta sellaisiin hoitoihin, jotka eivät ole esteettisiä, vaikka näin on viitattu. On käyty keskustelua 100 miljoonan euron leikkauksista sosiaalihuoltoon, ja kyllä on sanottava, että kun jo valmiiksi olimme tulossa keskustelemaan tästä välikysymyksestä koskien sairaalaverkon alasajoa, niin en uskaltanut edes ajatella, että kehysriihestä tulisi vielä lisää huolia, joita tässä keskustelussa on myös pidettävä esillä. Mutta näin kuitenkin tapahtui, ja moni kansalainen ajattelee varsin oikeutetusti, että tämä on kyllä käsittämätöntä. Itsekin hämmästel, miten voi olla niin, että kukaan hallituksessa ei tunnu ajattelevan sitä ihmistä siellä palveluiden takana, ei kukaan, ei yhtikäs kukaan. Sen takia toivon, että tästä keskustelusta täällä jää jokaiselle meille sellainen ajatus, että ihmiset, heidän palvelunsa, sote-työntekijät ovat ensiarvoisen tärkeitä. Palveluita pitää kehittää, vaikuttavuutta pitää ehdottomasti lisätä, mutta ei tällaisella tavalla, jossa leikkaussakset ohjaavat, vaan niin, että vaikuttavuutta, laatua ja saatavuutta keskitytään katsomaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

20.32 Markku Siponen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Jätimme tosiaan edustajakollega Timo Suhosen kanssa vain muutama viikko sitten ministeri Juusolle vastattavaksi kirjallisen kysymyksen Iisalmen ja Varkauden yöpäivystysten jatkosta. Kiitoksia ministerille vastauksesta ja kiitoksia myös, kun olette täällä kuuntelemassa keskustelua ja vastailemassa. Tosiaan tämä vastaus teiltä vain hetki sitten tähän kysymykseen oli, että hallituksen esitys eduskunnalle sairaaloiden ja päivystysten roolista ja palveluverkosta on tarkoitus antaa syksyllä 2024. Todella hämmästyttää tämä nopea aikataulun muutos, ainakin itselle tuli isona yllätyksenä, ja ihmettelen, mistä nyt tuli tämä kiire tehdä nämä ratkaisut. Tietenkin jos ajattelee itäsuomalaisesta näkökulmasta, niin Kouvolasta, Varkaudesta ja Iisalimesta muun muassa näitä päivystyksiä lähtee ja Savonlinnastakin tämä erikoissairaanhoidon päivystys. Mihin nämä päätökset näin kiireellä perustuvat? En sinällään ihmettelen kokoomuksen halua keskittää näitä päivystyksiä, mutta erityisesti perussuomalaisten kanta näihin lukuisiin päivystysten lakkauttamisiin erityisesti Itä-Suomessa ihmetyttää. Hämmästel. Omaltakin alueelta tosiaan kaksi päivystystä kiinni.

Arvoisa rouva puhemies! Näillä yöpäivystysten sulkeutumisilla ja sairaaloiden toiminnan supistuksilla on monia kerrannaisvaikutuksia alueensa terveystalouden toimintaan. Olen keskustellut muun muassa Ylä-Savossa henkilökunnan kanssa tästä aiheesta matkan varrella, ja kukaan ei usko, että näitä säästöjä todellisuudessa saadaan aikaiseksi. Käytännössä tämä menee niin, että nämä päivystykset lakkautetaan ja raha otetaan alueelta pois ja sitten täytyy pärjätä vähäisemmällä rahasummalla. Tämä ratkaisuhan pakottaa uusiin järjestelyihin niin osastotoiminnan, kotihoitoon, kotisairaanhoidon, ensihoidon kuin

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

myöskin jäljelle jäävän päivystyksen osalta. Ajattelen, että tässäkin asiassa olisi kannattanut kuunnella myös henkilöstöä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

20.34 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Täällä oppositio on nostanut erittäin tärkeitä kysymyksiä tästä sosiaali- ja terveydenhuollon tilanteesta. Ministeri Juuso, mietin viime kautta ja sitä, kun työskentelimme sosiaali- ja terveysvaliokunnassa. Silloinen Marinin hallitus piti kunniatehtävänä niin Länsi-Pohjan kuin Savonlinnan sairaaloitten poikkeuslupan saamista ja erillisrahoituksen saamista. Muistan vielä, kun silloin kiititte hallitusta, ja yhdessä valiokunnassa vietiin tätä eteenpäin. Jollain tavalla aika surulliseksi vetää se, että kun tulitte ministeriksi, niin ensimmäisenä nämä lopetetaan. Ja muuten nämä lukuisat sairaalat, joita täällä alueiden kansanedustajat ovat nostaneet esille — jollain tavalla pidän surullisena tätä keskittämismvimmaa ja tätä leikkauspolitiikkaa tähän sairaalaverkkoon. Sen vaikutukset tulevat olemaan huomattavan surulliset tulevaisuudessa.

Ylipäättänsä pidän myös huolestuttavana sitä argumenttia, että nyt on pakko leikata kaikista heikoimmassa asemassa olevilta ja sosiaali- ja terveyspalveluista. Me olemme esittäneet lukuisia eri vaihtoehtoja, Kun puhutaan niukkuudesta, puhutaan arvoista, siitä, mistä leikataan, niin pidämme huolestuttavana, että nämä teidän arvovalintanne ovat ne, että kaikkein pienituloisimmilta, sairailta, paljon palveluita tarvitsevilta ihmisiltä leikataan, kun samaan aikaan kaikista hyvätuloisimmille riittää kyllä jaettavaa. Otan esimerkiksi täällä tämän ministeritason tuloluokan: Kevensitte verotusta, veronkevennys noin 1 300 euroa vuodessa, nyt kehysriihessä nipistätte siitä 300 euroa vuodessa. Työttömältä viette 300 euroa joka kuukausi. Jollain tavalla, kun puhutaan niukkuudesta ja arvoista, emme hyväksy näitä arvovalintoja, joita olette tehnyt. Olisin henkilökohtaisesti myös toivonut, että olisitte voimakkaammin puolustanut näitten ihmisten oikeuksia palveluihin.

Mitä mennään näihin esityksiin — tässä on lyhyt aika, mutta lyhyesti — niin pidän tätä hoitotakuun pidentämistä kolmeen kuukauteen vastuuttomana esityksenä. Myös Lääkäriliitto on todennut, että tämä on ollut ainoa elementti, joka edellyttää panostamista perusterveydenhuoltoon. En halua sanoa kansalaisille näiden leikkausten jälkeen, että odottakaa vähintään kolme kuukautta, että pääsette lääkäriin. Jollain tavalla en pidä tätä hyväksyttävänä. Täällä tarjotaan Kela-korvausta, mutta nykyisen mallin mukaan olen miettinyt esimerkiksi pienituloista ihmistä: Lääkäriissä käynti maksaa hyvin sataviisikymppiä yksityisellä. Kun saa viidenkymppin Kela-korvauksen, siihen kolmenkymppin palvelumaksu, niin siitä jää edelleen 100 euroa maksettavaksi. Millä pienituloinen ihminen maksaa näitä? Siihen toivoisin myös vastausta.

Ympärivuorokautisen hoidon henkilöstömitoituksen leikkaus: En olisi uskonut näkeväni sitä, että perussuomalainen ministeri romuttaa henkilöstömitoituksen Suomessa. Me olemme tätä vuosia yrittäneet saada nostettua, ja nyt ensi töiksenne te laskette sen pysyvästi, mikä tarkoittaa henkilöstön vähentymistä, se tarkoittaa ikääntyneiden kohdalla oikeuden hyvään hoitoon heikentämistä ja myös henkilöstön jaksamisen näkökulmasta työn kuormittavuuden lisääntymistä ja muuta. Olisin toivonut, että olisitte taistellut tämän henkilöstömitoituksen säilymisen ja parantamisen puolesta. Kysyisinkin teiltä: kun valtaosa tästä henkilöstön kasvusta on tehty esimerkiksi noista hoiva-avustajista, niin millä tavalla näitä sitten hyödynnetään muualla jatkossa?

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Vammaispalvelulakien lykkäys, sote-asiakasmaksujen nostaminen: Nostatte asiakasmaksuja tilanteessa, jossa perustoimeentulotuet, kaikki Kela-sidonnaiset etuudet on jäädytetty koko hallituskaudeksi. Pienituloisten ostovoima ei yhtään kasva, ja päinvastoin nostatte asiakasmaksuja.

Sosiaalihuollon sadan miljoonan leikkaus: Totesitte: ”Sanotaanko näin, että itsellenikin tuli yllätyksenä tämmöinen sadan miljoonan leikkaus sieltä.” Tämä tuli todellakin yllätyksenä, ja toivoisin edelleen vastauksia, mistä sieltä voidaan leikata ja heikentää.

Arvoisa puhemies! Ihan loppuun: Toivoisin, että ottaisitte myös nämä hyvinvointialueiden huolet ja hädän vahvasti esille. [Puhemies koputtaa] On pakko myös todeta, että teidän viimeaikaiset lausuntonne esimerkiksi tästä Käypä hoito -suosituksen rukkauksesta, siis tietoon ja tutkimukseen perustuvien kansallisten hoitosuositusten ohjaamisesta poliittisesti, eivät ole meidän ryhmämme mielestä millään tavalla hyväksyttäviä. [Puhemies koputtaa] Näin ollen SDP:n eduskuntaryhmä kannattaa edustaja Kyllösen esittämää epäluottamusta ministeri Juusolle.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mehtälä.

20.40 Timo Mehtälä kesk: Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Lohi kuvasi erittäin hyvin tässä vähän aikaa sitten puheenvuorossaan sote-uudistuksen vaiheita. Niihin oli helppo yhtyä. Orpon—Purran hallitus tuli viime viikolla kehysriihestä ulos kertoen, että useita sairaaloiden yöpäivystyksiä suljetaan ympäri maata. Laskelmissa on saatu maanlaajuisesti 26 miljoonan euron säästö — saman verran kuin hallitus käyttää olutveron alentamiseen.

Pohjois-Pohjanmaan maakunnan alueella Oulaisten sairaalan kirurginen yöpäivystys suljetaan ja Raahan sairaalan perusterveydenhuollon yöpäivystys niin ikään. Vaikutukset tuntuvat kuitenkin myös Kokkolassa asti. Pohteen hyvinvointialuejohtaja Ilkka Luoma kertoi Oulaisten erikoispäivystyksen sulkemisen johtavan siihen, että Oulaisten sairaalan laaja tekonivelkirurgia loppuu kokonaan, koska asiakasta ei voi jättää osastolle yöksi. Tänään kuulumme ministeri Juuson vahvistavan, että todellakin näin on.

Täällä hetki sitten eräs perussuomalainen edustaja totesi: ”Ei ole järkeä pitää yöpäivystystä vähäisen tarpeen vuoksi.” Oulaisissa tehtiin viime vuonna 880 tekonivelleikkausta, eliikka Suomessa kuudenneksi eniten. Minusta tässä ei ole kysymys vähäisestä tarpeesta. Toiseksi Oulaisten leikkausten keskikustannus viime vuonna oli 7 000 euroa, kun vastaavasti yksityisellä vastaava summa oli Oulussa 15 000 euroa. Tämän seurauksena päivystyskäyntien lisäksi valmiiksi pitkät leikkausjonot siirtyvät Oulun ja Kokkolan sairaaloihin. Mutta siirtyykö Oulaisten osaaminen, kirurgit, lääkärit sairaanhoitajat ja lähihoitajat? Tuskin.

Arvoisa puhemies! Lasse Lehtonen, kokoomuksen eduskuntavaaliehdokas ja arvostettu terveysoikeuden professori, arvioi hallituksen päätöksiä Ylen Poliitikkaradiossa seuraavasti: ”Tämä on tällaista tyypillistä kamreerijohtamista, Excelissä summia muutellaan ja sillä saadaan aikaan jokin säästö.” Hallitus ei kenties usko oppositiota, mutta uskookohan se alan huippuasiantuntijaa ja kokoomuksen osalta omaa jäsentään? Nyt tavoitellut säästöt nimittäin sulavat ensinnäkin uusiin ambulansseihin, jotka maksavat miljoona euroa kappaleelta, ja toiseksi kun ambulanssit kускаavat potilaita matkojen päähän Kokkolan ja Oulun sairaaloihin hoitoa saamaan. Sama on tietysti edessä myös muissa maakunnissa.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Jos tässä vaiheessa vielä jotain säästyykin, loput rahat katoavat, kun ihmiset eivät enää pääse ajoissa hoitoon. Hallituksen mukaan täytyy panostaa perusterveydenhuoltoon, mikä onkin totta, mutta päivystysten lakkauttamisen lisäksi hallitus päätti nostaa terveydenhuollon asiakasmaksuja jo toisen kerran vuoden sisään tilanteessa, jossa asiakasmaksut ovat jo Euroopan korkeimpia. Samalla hallitus laittaa 500 miljoonaa euroa yksityislääkäreiden Kela-korvauksiin, joita käyttävät hyvätuloiset, ja samalla hallitus pidentää hoitotakuuta kahdesta viikosta kolmeen kuukauteen. Seurauksena on, että yhä useampi vähävarainen jättää hakeutumatta hoitoon, kun ei ole varaa maksaa eikä hoitoon pääse, ja niin vaiva pahenee ja lopulta kustannukset kasvavat. Lasse Lehtonen toteaaakin, että terveydenhuollon asiakasmaksuissa ei ole mitään terveystaloudellista järkeä.

Arvoisa puhemies! Viime vaalien alla nyt hallituksessa istuvat puolueet lupasivat turvata suomalaisten lähipalvelut ja antaa hyvinvointialueille työrauhan. Nyt näin ei ole. Hallituksen pitäisikin nyt nähdä metsä puilta. Lähipalveluja karsimalla, pieniä sairaaloita lakkauttamalla ja asiakasmaksuja nostamalla ei synny säästöjä eikä terveyshyötyjä. Nämä päätökset vain pahentavat tilannetta.

Suomi on maantieteellisesti suuri maa, jossa on vanheneva väestö ja heikko taloustilanne. Nämä ovat yhteisiä faktoja, joita mikään puolue ei kiistä. Palveluista leikkaamisen sijaan meidän täytyykin löytää tehokkaat ja vaikuttavat keinot sairauksien ennaltaehkäisyyn ja tehostaa matalan kynnyksen hoitokeinoja. Toimivat lähipalvelut ovat siihen paras lääke. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

20.45 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on tänään pidetty erinomaisia puheenvuoroja, mutta täällä on myös useasti mainittu siitä, että ollaan istuttu ja tehty exceleitä. Minä haluan nyt puhua erityisesti niistä exceleiden takana olevista ihmisistä asiakasnäkökulmasta. Kun sote-säästöjen seurauksena lähipalveluverkkoa supistetaan ja toimintoja keskitetään, niin kenelle se on haasteellista? Ei meille, vaan heille, jotka tarvitsevat palvelua, hoitoa ja hoivaa akuuttiin tilanteeseen ja nopeasti. Ei meille hyvätuloisille, vaan heille, jotka julkisia palveluja käyttävät aina.

Ella, neljä vuotta, joka päiväkodin pihalla tippuu kiipeilytelineeltä ja lyö hampaansa, tarvitsee hammaslääkärin apua. Jani, 15 vuotta, jota ahdistaa niin, ettei pysty menemään kouluun, tarvitsee mielenterveyspalveluita. Salla, 32 vuotta, joka on huolissaan pienen vauvansa koliikista, tarvitsee neuvolan apua ja tukea. Matti, 54 vuotta, joka ei saa sokeriarvojaan kuntoon, tarvitsee diabeteshoitajan ja ravitsemusterapeutin apua. Liisa, 83 vuotta, joka ei muista ja arjen toimet eivät onnistu, tarvitsee vahvaa kotihoitoa rinnalleen.

Se tiedetään, että jos palvelut ovat kaukana, niin niihin ei hakeudu kovin helposti. Suomi on harvaan asuttu maa, ja kulkuyhteytemme eivät todellakaan ole parhaat mahdolliset. Esimerkiksi valtatie 15 Kouvolasta Kotkaan on surkea. Sinne rekkojen sekaan sitten vaan yöllä lisää ambulansseja ajamaan pakoputki punaisena. Hirvittää jo valmiiksi, ja todella toivon, että hallitus ymmärtää ottaa tämän huomioon.

Läheskään kaikilla ei ole taloudellisesti varaa tai muuten mahdollisuuksia matkustaa kymmenien, jopa satojen kilometrien päähän apua hakemaan. Tilastot kertovat sen, että jos ei saa hoitoa ja apua, niin ongelmat ja tarpeet kasvavat, kustannusten seurattessa perässä.

Kun perusterveydenhuollon hoidossa matit ja liisat jäävät hoitamatta, käynnistyy pyörövi erikoissairaanhoidossa, mikä ei todellakaan ole inhimillistä eikä kustannustehokas-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

ta. Sote-säästöjä tulisikin etsiä toimintojen kehittämisestä, asiakaslähtöisyydestä, hoitoprosessien ja työnjakojen uudistamisesta, ei palveluverkon karsimisesta. Tätä työtä pitäisi ohjata valtakunnallisesti ja vaatia hyvinvointialueita osallistumaan kehittämiseen.

Arvoisa puhemies! Erityisen huolissani olen lasten ja nuorten sekä ikäihmisten palveluiden tulevaisuudesta. Heidän palvelunsa ovat meidän työikäisten ihmisten käsissä. Ei unohdeta näitä heikompia silloinkaan, kun hyväosaiset suuntaavat yksityisiin sote-palveluihin ja nauttivat Kela-korvatuista palveluista. Tätä vastuuta meidän päättäjinä tulee kantaa. Muistakaa, hallituksen ministerit, kun on valtaa, on myös vastuuta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Oinas-Panuma.

20.49 Olga Oinas-Panuma kesk: Arvoisa rouva puhemies! Minulle alueellinen päätöksenteko, se, että alueilla tiedetään parhaiten, mikä toimii, on lähestulkoon pyhä asia. Ehkäpä juuri siksi minä koen oikeudekseni kysyä: miksi hallitus teki arvovalinnan sylkeä alueellisen päätöksenteon ja paikallistuntemuksen päälle, kävellä sen yli, sekaantua paikalliseen päätöksentekoon ja sulkea yöpäivystyksiä? [Katri Kulmuni: Näinpä!] Haluaisin olla rakentava, mutta valitettavasti se on nyt hyvin vaikeaa.

Minä en voinut arvatakaan, että 20 vuotta tehtyä uudistusta voidaan näin nopeasti alkaa kohtelemaan näin kaltoin. Meidän hyvinvointialueet ovat olleet nyt 15 kuukautta. Me ei voida olettaa, että se kaikki toimii siellä nytten heti, mutta ei niitten alueitten oloja paranneta ainakaan sillä, että kurjistetaan alueita, viedään rahat, leikataan palveluista, viivytetään hoitopääsyä. Se tulee älyttömän kalliiksi.

Toden totta, näin summaten tästä esityksestä tulee nyt semmoinen olo, että teillä ei toissaan ole paikallistuntemusta näille alueille. Pohjois-Pohjanmaa on iso maakunta. Pääkaupunkiseutu menee meidän sisälle 48 kertaa — siis 48 kertaa — ja pienin hyvinvointialue Keski-Pohjanmaa kuusi ja puoli kertaa, näin esimerkkeinä ja havainnollistamaan sitä kokoa.

Tärkein kysymys minun mielestäni on se, milloin ja missä ihmiset saavat hoitoa, mutta olennaista on, hyvät ystävät, myös se, miten Raahen yöpäivystyksen ja Oulaskankaan leikkaustoiminnan kieltäminen vaikuttaa esimerkiksi työntekijöihin ja alueella tapahtuvaan opetukseen. Kuka sairaanhoitaja tai lähihoitaja alkaa ajamaan sata kilometriä suuntaansa työmatkaa, kun työt omassa yksikössä loppuvat?

Hyvät ystävät, en malta olla mainitsematta hieman perussuomalaisten toiminnasta. Ennen vaaleja valtiovarainministeri Purra totesi, etteivät perussuomalaiset koskisi soteen tai leikkaisi hoitajien määrästä. Silloin te tiesitte senkin, että resursseja tarvitaan. Nyt perussuomalaiset ovat sitten alkaneet hämmentämään tätä sote-soppaa oikein urakalla niin täällä eduskunnassa kuin tuolla alueillakin.

Istuin eilen Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen aluevaltuuston kokouksessa, ja siellä perussuomalaiset tekivät aluevaltuustolle aloitteen, että toiminta jatkuisi entisellään hyvinvointialueemme eteläosissa Raahessa ja Oulaskankaalla, yöpäivystys ja leikkaukset jatkuisivat. Ihan hyvä idea, mutta samaan aikaan täällä perussuomalaisten ministerin johdolla te säädätte lakia, että tuo yöpäivystys kielletään, Oulaskankaalla loppuvat monet leikkaukset ja samalla sairaalaa ajetaan alas. Tämä on kuulemma perussuomalaisten linja, siis se, että te säädätte täällä lakia, jolla kurjistatte alueita, ja sitten annatte omien aluevaltuutettujenne tehdä aloitteita vastoin tätä lakia, mitä te olette säätämässä. Eihän tässä ole päätä eikä

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

hääntää. Tätäkö linjaa se raahelainen tai oulaistelainen äänestäjä halusi, kun antoi äänensä perussuomalaisille: paikalliset palvelut alas, niinkö?

Ja vielä viimeiseksi: Sote-asioissakin on kyse taloudesta, niin kuin kaikessa, mitä tämä hallitus tekee. Ongelma ei ole meillä pelkästään siellä hyvinvointialueilla. Ongelma on koko Suomessa ja meidän politiikan lyhytjänteisyydessä. Kun asioita katsotaan vaalikausi kerrallaan aina sen saman säästöpossun läpi, jää hoitamatta se alkuperäinen ongelma, se, joka teettää sitä rahanmenoa ja velkaa. Mielenterveyskriisi, joka muuten maksaa noin 11 miljardia euroa vuodessa, aiheuttaa ennen aikaista eläköitymistä. Perheistä osan pahoinvointi, koulukiusaaminen, työpoissaolot — nämä asiat eivät ratkea vaalikaudessa, eivät yhden puolueen työllä vaan sillä, että niihin puututaan yhteistyössä päämäärätietoisesti yli vaalikausien, mitä nyt ei nähtävästi vieläkään tehdä. Nimittäin kaikki nämä leikkaukset ja budjetit ovat turhia, jos siihen juurisyyhyn ei päästä puuttumaan, ja voisi sanoa, että nämä ovat niin kuin laastari avohaavaan, joka vaatisi tikkausta.

Mutta vielä viimeiseksi: Kokonaisuutena tämä sairaalaverkkopäätös osoittaa hallituksen arvot — kylmää keskittämistä ja hyvästi maaseudulle. Tuntuu, että Pohjois-Suomi ja Itä-Suomi ovat teille sylkykuppi. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

20.54 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Näin alkuun haluan lukea hetki sitten saamani kansalaispalautteen: ”Hei! Välikysymyskeskustelun puheessasi oli yksi virhe. Väitit, että Kela-korvaus uppoaa lääkärikeskusten toimistokuluihin. Kävin eilen hammaslääkärissä, ei uponnut kokonaan. Toimistokulut olivat 27 euroa 90 senttiä, eli itse hammashoitoon jäi 2 euroa ja 10 senttiä sitä Kelan tukea.” Kiitos palautteesta. Tämä oli tärkeä.

Arvoisa puhemies! Viime viikonloppuna saimme lukea siitä, miten hallituksen leikkaukset syntyivät. Kolmen miljardin säästöt taiottiin muutaman miehen kynästä, ja vaikuttaa vahvasti siltä, etteivät edes vastuuministerit saaneet osallistua säästölistojen synnyttämiseen. Tämä tarkoittaa myös sitä, että leikkausten vaikutusarvioinnit ovat olleet puutteellisia tai niitä ei ole tehty ollenkaan.

Olemme tilanteessa, jossa hallitus haluaa paperilla ja luvuilla näyttää, että me kyllä teemme kaikkemme Suomen pelastamiseksi. Kuitenkaan aidon elämän lopputuloksella ei vaikuta todellisuudessa olevan niinkään väliä. Siitä, synnyttävätkö leikkaukset oikeasti lisäkuluja pitkällä aikavälillä, kasvaako sopeuttamistarve vielä entisestään ja minkälainen on leikkausten inhimillinen hinta, ei ole hallituksen suusta kuulunut puhetta — kunhan vain paperilla näyttää hyvältä.

Arvoisa puhemies! Esimerkkejä siitä, että Orpon hallitus on todellisuudessa romuttamassa suomalaista hyvinvointivaltiota joko tarkoituksella tai tietämättömyyttään, löytyy esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon puolelta useita. Hallitus pidentää hoitotakuuta, ja jatkossa kahden viikon sijasta kiireetöntä hoitoonpääsyä voi joutua odottamaan kolme kuukautta, hammaslääkärille pääsy puolestaan kuusi kuukautta. Hoitotakuun tiukennuksen tarkoituksena oli, että kaikki tulotasosta tai varallisuudesta riippumatta voisivat saada hoitoa kohtuullisen ajan sisällä. Kolme kuukautta on hyvin pitkä aika, kun kyseessä on tarve päästä hoitoon.

Nopeampi hoitoonpääsy estäisi sairauksien ja vaivojen pahentumista ja toisi säästöjä, kun kallista erikoissairaanhoidon ei tarvittaisi nykyisellä tavalla. Myös inhimillinen kärsimys vähenee, kun sairaudet eivät ehdi vaikeutua niin pitkälle. Painopisteen siirto peruster-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

veydenhuoltoon ei tietysti ole helppo tehtävä, mutta se ei tule myöskään toteutumaan ilman rajoja siihen, kuinka kauan hoitoonpääsyssä voi kestää. Säästöjä katsottiinkin syntyvän pitkällä aikavälillä, mutta Orpon hallituksen leikkausvimma estää järkevien valintojen edistämisen ja terveydenhuoltojärjestelmämme kestävyyslisäämisen.

Arvoisa puhemies! Hoitotakuun löysäminen kolmeen kuukauteen tarkoittaa myös sitä, että kun kiireettömässä hoitoonpääsyssä muuten kestää, hakeudutaan entistä enemmän päivystysten asiakkaiksi. Tämä kasvattaa päivystysten taakkaa, vaikka niiden pitäisi toimia paikkoina, joissa hoidetaan vain sellaisia tapauksia, jotka eivät voi odottaa seuraavaan päivään. Aluksi ei-akuutit vaivat voivat myös muuttua kolmessa kuukaudessa akuuttia hoitoa vaativiksi.

Yhtäaikaisesti päivystysten taakan lisääntymisen kanssa hallitus on kuitenkin päättänyt hakea säästöjä sulkemalla yöpäivystyksiä. Suljettavat yöpäivystykset sijaitsevat Iisalmissa, Jämsässä, Kouvolassa, Raahessa ja Varkaudessa. Yöpäivystyksiä sulkemalla ei poisteta niiden tarvetta, vaan ihmiset joutuvat matkaamaan pidempiä matkoja, ja jäljelle jääneissä päivystyksissä paine sen kuin vain kasvaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona.

20.59 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tässä välikysymyskeskustelussa on paljon viitattu myös siihen, että meillä nykyinen sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituspohja uhkaa rapautua ja siksi erilaisia toimenpiteitä täytyy tehdä. Monesti hallitus varsinkin käyttää nyt argumenttina näiden massiivisten leikkausten puolesta sitä, että kustannuskehitys so-
tessa on todella ollut niin rajua, että jotain pitää tehdä. Osittain hallitus on tässä ihan oikeassa. Jos me katsomme sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuskehitystä vaikka viime vuoden osalta, niin edelliseen vuoteen nähden se kasvoi tuollaiset 11 prosenttia. Ja on totta, että se on merkittävä kasvu. Jos vuodessa kustannukset kasvavat 11 prosenttia, niin varmasti jokainen meistä olisi siitä huolissaan.

No sitten, jos käydään kuitenkin läpi, mitkäs ne syyt siellä kasvun taustalla ovat.

Ensimmäinenhan liittyy tähän palvelutarpeen kasvuun. Ja jos se nyt tuli jollekin yllätyksenä, niin palvelutarve kasvaa sen takia Suomessa, että meillä väestö ikääntyy, ja vieläpä poikkeuksellisen nopeasti, mutta en ole kuullut, että kukaan olisi ehdottanut, että jätetään meidän ikäihmiset hoitamatta.

Toinen syy tämän kustannuskehityksen taustalla ovat kasvaneet palkkakustannukset, ja siinä keskeisimpänä tekijänä on viime kierroksen palkkaratkaisu. Mutta en ole kuullut, että kukaan tässä salissa olisi sanonut, että jätetään hoitajille maksamatta se, mitä heille on päätetty maksaa, tai että hoitohenkilökunnalle pitäisi maksaa vähemmän. Olen kyllä kuullut monta puheenvuoroa aikaisemmilta kausilta, kun on varsinkin nykyisistä hallituspuolueista vaadittu, että pitäisi maksaa vieläkin enemmän.

Sitten kolmas keskeinen tekijä tämän kustannustason nousun taustalla on sitten inflaatio, joka näkyy nimenomaan siinä, että ostopalvelujen kustannukset ovat nousseet.

Arvoisa puhemies! Minkä takia aloitin näistä asioista, niin aloitin niistä siksi, että yksikään näistä tekijöistä, jotka tätä kustannustasoa ovat nostaneet, ei johdu siitä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta, ei siis yksikään syy, minkä takia meillä kustannukset ovat nousseet.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta voi kyllä monelta osin kritisoida aivan varmasti, mutta mikään niistä syistä ei liity niihin, minkä takia todella kustan-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

nusnousu sotessa on ollut sellainen kuin on ollut. Ja toivoisin, että tässä hallituspuolueetkin nyt rupeaisivat kuitenkin rehellisiksi ja toteaisivat, että ne argumentit sen osalta, että tämä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus on nyt sitten kaiken syypää, eivät todella pidä paikkaansa.

Sitten, arvoisa puhemies, ymmärrän, että hallitus ei halua puhua pienistä asioista, kuten tästä kaljaveron alennuksesta, joka on todella vuositasolla 25 miljoonaa euroa. Ymmärrän, ettei siitä haluta puhua. Mutta kun se säästö, jonka te nyt saatte laskennallisesti siinä teidän Excelissänne aikaan sillä, että te lakkautatte nämä tietyt sairaalat, joista yöpäivystys nyt lakkaa, on 26 miljoonaa euroa. Siis 26 miljoonaa euroa säästetään nyt näiden sairaaloiden lakkautuksilla. Kyllä silloin on ihan ymmärrettävää, että joku kysyy, että no entäs jos meillä pidettäisiinkin se olutvero vuoden 23 tasolla. Sillä on aivan sama kustannusvaikuttavuus kuin sillä, että nyt te leikkaatte 26 miljoonaa euroa sulkemalla nämä tietyt sairaalat.

Arvoisa puhemies! Kuitenkin tämän kokonaisuuden ehkä rankin asia, jonka maan hallitus nyt tekee, on tämä hoitoonpääsyn vaikeuttaminen, jonka hallitus tekee todella sillä, että hoitotakuuta höllennetään. Ja erityisen järjetöntä tämä on siksi, että se on ainut asia, mistä täällä on oltu yli hallitus—oppositio-rajojen kaikilla vaalikausilla yhtä mieltä, se, että keskeinen tavoite suomalaisessa sosiaali- ja terveydenhuollossa on nimenomaan perustason vahvistaminen, jotta ihmiset pääsevät hoitoon oikea-aikaisesti, jotta kustannukset pienenevät. Nyt tämä hallitus, siis Orpon hallitus, tekee tässä 180 asteen käännöksen. Elikkä lähdetään heikentämään perustasoa ja sitä kautta ohjaamaan lisää kustannuksia sinne erikoistasolle, josta tässä nyt on puhuttu esimerkiksi näiden sairaaloiden osalta.

Ja vieläkin vaikeammaksi tämän ajatusleikin omassa päässäni, että minkä ihmeen takia tähän on päädytty, tekee se, että samaan aikaan, kun te hoitotakuuta nyt heikennätte, säästätte sillä 130 miljoonaa vuositasolla, te lappaatte kaksin käsin 500 miljoonaa euroa yksityiseen terveysbisnekseen. 500 miljoonaa euroa yksityiseen terveysbisnekseen, leikkaatte julkiselta sektorilta 130 miljoonaa — eihän tässä yhtälössä ole mitään järkeä. Senpä takia yhdyn siihen epäluottamuslause-esitykseen, joka täällä on tehty.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinäluoma.

21.05 Eveliina Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Tuntuu kyllä siltä, että täällä tänään pöntössä seison paitsi siis itsenäni, edustaja Heinäluomana, myöskin tulevaisuuden suomalaisten puolestapuhujana, koska niin paljon on pelissä tällä hetkellä. Ja kun itselläni on se onni, että heinäkuussa perheeseen syntyy esikoinen, niin tämä koskettaa varsin paljon tällä hetkellä.

Tällä hetkellä hallituksen suunnitelmissa on kyllä ajaa alas suomalaista julkista terveydenhuoltoa, oli tämä rikos sitten tietoinen tai tiedostamaton. Niin paljon on pelissä tällä hetkellä. Olen tänään saanut paljon palautetta eri puolilta tätä maata suomalaisilta kansalaisilta, jotka ovat erittäin huolissaan suomalaisen julkisen terveydenhuollon tulevaisuudesta.

Meidän terveydenhoidonhan on kautta aikojen arvioitu olevan kansainvälisillä mittareilla varsin hyvä. Sillä on siis saavutettu panoksiin nähden erittäinkin hyviä tuloksia, ja moniin suuriin maihin verrattuna, esimerkiksi Yhdysvaltoihin, meidän pienet panoksemme ovat tuottaneet hienoa tulosta, hienoa tulosta juuri sen kansalaisten tasa-arvon, yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Mutta menot ovat, totta kai, kasvaneet. Edustaja Räsänen tässä edellä kuvasi hyvin sitä kehitystä, jonka takia nämä menot ovat vuosien varrella kasvaneet. Tietenkin se keskeinen syy tulevaisuudessa liittyy tähän meidän huoltosuhteen heikkenemiseen, ja siihenhän meidän pitäisi yhdessä myöskin täällä talossa löytää kestäviä ratkaisuja. Se kestävä ratkaisu ei voi olla se, että me jätämme tämän ikääntyvän kansakunnan vanhukset ja ikäihmiset hoitamatta.

Mutta, arvoisa puhemies, samalla täytyy kyllä todeta, että kokoomushan saa tässä diilissä pitkäaikaisen unelmansa läpi, kun se ajaa alas julkista terveydenhuoltoa ja siirtää painopistettä yksityisen terveydenhuollon puoleen. Tämähän oli jo Sipilän hallituksen aikana kokoomuksen tavoitteena. Se ei silloin toteutunut, ja nyt tuntuu, että tämä yksityisten terveysfirmojen etujen ajaminen toteutuu vähän niin kuin takaportin kautta tällä suunnitelmalla.

Huolestuttavaa on ollut kyllä se, että jopa Suomen Lääkäriliitto on ollut tästä kehityksestä ja näistä hallituksen päätöksistä aivan erityisen huolissaan ja on ottanut myöskin hyvin painokkaasti ja poikkeuksellisesti kantaa hallituksen päätöksiin. Lääkäriliitto on kutsunut tätä hallituksen terveyspolitiikkaa, sote-politiikkaa täyskäännökseksi, siis täyskäännökseksi, kun kyseessä on julkisten terveyspalveluiden heikentäminen ja sieltä rahoituksen siirtäminen yksityisten terveysfirmojen piikkiin. Tämä kehitys on huolestuttanut siis myöskin lääkärikunnan edunvalvojaa, Suomen Lääkäriliittoa.

Lääkäriliittohan on peräänkuuluttanut myös julkista keskustelua tästä asiasta, koska nyt on tuntunut siltä, että hallitus on ajanut eteenpäin täysin sammutetuin lyhdyin. Tässä kehysriihessä tehdyt päätökset ovat tulleet yllätykseksi jopa vastuuministerille, ministeri Juusolle, joka ei ole ollut selvästi mukana tekemässä näitä linjauksia ja ei ole ollut tietoinen näiden linjausten mittakaavasta, joten kyllä minäkin peräänkuulutan julkista keskustelua ja avointa keskustelua tästä täyskäännöksestä, joka sosiaali- ja terveyspolitiikassa tällä hetkellä on käynnissä. Tuntuu siltä, että tässä kehysriihessä tehtyihin linjauksiin ei ole liittynyt mitään vaikutusten arviointia, ei ole pystytty tekemään pitkällä aikavälillä arviointia siitä, mihin tämä johtaa ja suuntaa, ja tästä olen myöskin aivan erityisen huolissani. Me teemme tässä nyt isoa linjanmuutosta, ja meillä, eduskunnalla, mutta ei myöskään hallituksella ole tiedossa, mihin tämä johtaa ja mitä vaikutuksia tämä politiikka [Puhemies koputtaa] tuottaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

21.10 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Hallitusohjelman mukainen 1,4 miljardin euron sopeutus ja viimeaikaiset, kuuluisat kehysriihessä saunan lauteilla linjatut leikkaukset ovat herättäneet huolta alueiden kyvystä ylläpitää ja kehittää palveluitaan pitkäjänteisesti. On hämmäntävää, että vastuuministeri on yllätynyt suunnitelluista lisäleikkauksista, mikä herättää kysymyksen hallituksen sisäisestä koordinaatiosta ja suunnan selkeydestä.

Hoitotakuun pidentäminen kolmeen kuukauteen asettaa painetta päivystyksille ja erikoistason vastaanotoille, mikä puolestaan nostaa erikoissairaanhoidon kuluja. Tämä linjaus vaarantaa muun muassa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin ja yhdenvertaisuuden. Leikkaukset tarkoittavat käytännössä varojen vähentämistä hyvinvointialueilta, mikä johtaa hoitohenkilökunnan vähentämiseen ja palveluiden heikkenemiseen.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Vanhusten palveluiden laadun heikentäminen henkilöstömitoituksen laskemisen myötä on vastuutonta. Mitoitus on ollut keskeinen työkalu palveluiden laadun varmistamisessa ja henkilöstön jaksamisessa. Sen heikentäminen vaarantaa alan veto- ja pitovoimaa sekä lisää työkuormitusta. Oikea-aikainen toimiva perusterveydenhuolto ja vanhustenhoivan vahvistaminen vähentävät tarvetta päivystykseen hakeutumiselle.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen korotukset lisäävät eriarvoisuutta kuormittaen erityisesti pienituloisia kotitalouksia. Julkisten palveluiden tulisi olla kaikkien saatavutettavissa ilman, että maksut muodostuvat kohtuuttomaksi taakaksi. Korkeat asiakasmaksut vaikeuttavat palveluihin pääsyä ja lisäävät eriarvoisuutta.

Sote-järjestökenttään kohdistuvat leikkaukset iskevät yhteiskunnan heikoimmassa asemassa oleviin. Järjestöjen tarjoama apu ja vertaistuki ovat korvaamattomia, ja niiden heikentäminen synnyttää pahoinvoinnin kierteen. Hyvinvointialueet ja kunnat eivät kykene korvaamaan järjestöjen tarjoamaa tukea. Hyvinvointialueiden alijäämän kattamisveloitetta tulisi tässä tilanteessa pidentää, jotta alueet voivat kehittää palveluitaan ja tehdä kustannussäästöjä kestäväällä tavalla. Alueille on turvattava työrauha ja mahdollisuus hallittuun palvelujen uudistamiseen. Tämä on välttämätöntä, jotta voimme turvata kansalaisemme hyvinvoinnin ja terveyden nyt ja tulevaisuudessa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäkinen.

21.13 Riitta Mäkinen sd: Arvoisa puhemies! Suomalainen julkinen sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmä on ollut kansallinen menestystarina, jolla on kyetty tehokkaasti kaaventamaan kansalaisten välisiä terveys- ja hyvinvointieroja sosioekonomiseen taustaan katsomatta kansainvälisesti vertailtuna hyvin kustannustehokkaalla tavalla. Yhteiskunta on kouluttanut lääkärit ilmaiseksi, ja vastapainona nämä ovat kantaneet oman kortensa kekoon tärkeässä kansanterveystyössä. Julkisrahoitteinen malli on ollut kustannustehokas, ja sen rahoittaminen kansalaisten verorahoin on ollut yhteisesti hyväksyttyä likipitään koko väestön keskuudessa. Sosiaali- ja terveyspalvelut ovat aina olleet suomalaisen hyvinvointivaltion kovaa ydintä muodostaen kivijalan kansalaisten mahdollisuuteen ihmisarvoiseen ja hyvään elämään.

Arvoisa puhemies! Poliittinen oikeisto on Suomessa pitkäjänteisellä työllään pyrkinyt ajamaan sosiaali- ja terveyspalveluja kohti markkinaehtoista mallia. Tämä on näkynyt valtakunnan politiikassa mutta erityisen selkeästi kuntatason päätöksenteossa. Palvelujen yksityistämistä on perusteltu monin argumentein, mutta ani harva niistä on lopullisesti kestänyt päivänvaloa. Erilaiset pilotit ovat vuosien saatossa osoittaneet, ettei voitontavoitteluun ja osaoptimointiin perustuva pirstaleinen järjestelmä ilman kokonaisvastuuta sairastavuuden vähentämisestä tai kansanterveyden edistämisestä ole yksinkertaisesti muuta kuin suomalaisten veronmaksajien varojen väärinkäyttöä.

Arvoisa puhemies! Suomalainen terveydenhuoltojärjestelmä ei olisi rikki, jollei sitä olisi tietoisesti rikottu. Valtakunnan tasolla päätettiin ensin vähentää lääkärikoulutusta, jolla luotiin alustava lääkärivaje kuntiin. Kunnissa alettiin suunnata voimavaroja entistä enemmän liikevaihtoon kasvattaville terveysjäteille. Samaan aikaan julkisuudessa puhuttiin näennäisesti terveydenhuollon kehittämisestä, vaikka tehtiin juuri päinvastoin. Kehitystyö jäi kiristyvien resurssien jalkoihin, työnjako alkoi säästötoimien myötä sakata ja tehottomuus lisääntyä, kuormittavuus kasvaa ja henkilökunta väsyä. Aikana, jolloin avoimiin virkoihin olisi vielä ollut tulijoita, oikeistovetoisesti tehtiin päätöksiä kohdentaa resurssit kasvavissa

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

määrin yksityiselle sektorille ja jättää virat täyttämättä. Tällä varmistettiin, että alan houkuttelevuus alkoi heikentyä. Nyt kun julkinen toiminta on viimein saatu kurjistettua, laajaa yksityistämistä tehdään pakon sanelemina monilla alueilla. Ei voi kuin todeta, että mahdolliteko te, hyvä oikeisto, olla ylpeitä saavutuksistanne.

Arvoisa puhemies! Pidän täysin vastuuttomana sokeaa markkinaehtoista politiikkaa, jolla hyvinvointimme perusta romutetaan, jotta siirtymä vakuutusperusteiseen malliin olisi mahdollista. Tasapainoinen järjestelmä tarvitsee molempia, sekä julkista että yksityistä toimijaa, mutta oikeisto haluaa markkinoista isännän. Arvoisa kokoomus, miksi Amerikasta pitää aina kopioida kaikki se, mikä ei toimi?

Arvoisa puhemies! Sipilän hallituskaudella sotea sorvattaessa kokoomuksen poliittisena tavoitteena oli yksityistää sote-palveluja jopa viidellä miljardilla. Tämä onneksi jäi haaveeksi, mutta nyt Orpon oikeistohallitus jatkaa räikeällä tavalla julkisen terveydenhuollon alasajamista. Tällä hetkellä te tietoisesti romutatte perusterveydenhuollon, pahennatte kentällä vallitsevaa henkilöstöpulaa ja ohjaatte viimeisetkin ammattilaiset yksityiselle sektorille töihin, ja samaan aikaan, kun ette anna piiruakaan periksi hyvinvointialueiden alijäämien edessä, te suuntaatte puoli miljardia yksityiselle sektorille ja kiristätte otetta hyvinvointialueista kahden miljardin leikkauksilla. Nyt viimeistään alkaa olla selvä, että hallituksen erityissuojelussa ovat suurten pääomien lisäksi myös terveysjätit. Lääkäriliitto on ottanut hyvin vahvasti kantaa julkisen terveydenhuollon alasajoa vastaan, mutta edes tätä te ette halua kuulla tai ottaa huomioon. Itse asiassa ministerin aitiosta kuului tänään sen sijaan naureskelua, että ei meillä ole tapana liittoja kuunnella.

Arvoisa puhemies! Tämä on käsittämättömän härskiä toimintaa, ideologista oikeistopolitiikkaa aivan puhtaimmillaan suomalaisten hyvinvoinnin kustannuksella. Kokoomukselta on pakko kysyä: eikö teitä hävetä?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

21.18 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen kehysriihessä päättämä hoitotakuun romuttaminen, eli siirtäminen kahdesta viikosta kolmeen kuukauteen, on täysin järjenvastaista terveyspolitiikkaa. Hoitotakuu on säädetty nimenomaan, että ihmiset pääsevät tarvitsemaansa hoitoon ajoissa. Hoitotakuu on väline kehittää perusterveydenhuoltoa. Kahden viikon hoitotakuu on tärkeä ajuri, joka ohjaa palvelujen painopistettä kohti perustasoa. Nopea hoitoonpääsy on myös kustannustehokasta. Näin on todennut muun muassa THL:n pääjohtaja Mika Salminen. Muun muassa Pirkanmaalla hoitotakuu on toteutunut 85-prosenttisesti tähän mennessä.

Hallituksen leikkauspäätöksillä hyvinvointialueet pakotetaan tilanteeseen, jossa ne ryhtyvät leikkaamaan palveluistaan kiireellä ja hätiköidysti. Tällaiset nopeasti tehdyt leikkaukset ja sopeutustoimet aiheuttavat välillisesti vain suurempia taloudellisia ja laadullisia kustannuksia. Hallitus käyttää tässäkin silmänkääntötemppeä leikkaamalla julkisista terveyspalveluista ja antaa samalla rahaa pääosin yksityisten terveysjätien käsiin Kela-korvausten kautta kuitenkin ilman, että tästä syntyy minkäänlaista taloudellista säästöä valtion budjettiin. Ne menevät rahoittamaan vain yksityisten terveyspalveluiden lisäämistä. Ainoat kärsijät ovat hyvinvointialueet ja niiden ihmiset heikompien terveyspalvelujen myötä.

Arvoisa rouva puhemies! Summittaisella leikkaamisella aiheutetaan ainoastaan sitä, että päivystykset ruuhkautuvat. Näitten leikkausten myötä päivystyksiä keskitetään kauemmas

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

palveluiden tarvitsijoista, ja näin heikennetään muun muassa potilasturvallisuutta. Keskitäminen uhkaa johtaa sairaalakuljetusten lisääntymiseen ja kerryttää painetta ensihoitoon. Sairaalaverkon alasajon vaikutukset ulottuvat eri puolille Suomea, Pirkanmaallakin se koskee ainakin Valkeakoskea.

Sairaaloitten alasajon niin sanotut säästöt ovat samaa luokkaa kuin paljon puhutun kaljaveron alentaminen. Tämä kertoo siis hallituksen arvovalinnasta. Kysymys on arvovalinnasta, jossa toisessa vaakakupissa ovat halvempi kalja, sipsit ja keksit, ja toisessa vaakakupissa suomalaisten tasa-arvoinen asema saada riittävät ja laadukkaat terveyspalvelut. SDP valitsee aina jälkimmäisen vaakakupin.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueet ovat toimineet vasta reilun vuoden, joten niille on annettava työrauha ja mahdollisuus palveluiden toteuttamiseen alueellaan, niiden uudistamiseen ja parantamiseen niin, että ne ovat laadukkaita ja pidemmällä aikavälillä myös kustannustehokkaita. Myös hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kuntien kanssa pitää olla työn keskiössä. Sillä vaikutetaan parhaiten tulevaan asiakasvirtaan.

Arvoisa rouva puhemies! Orpon—Purran hallitus tekee rumaa jälkeä yrittämällä leikata Suomen talouskasvuun. Julkisen sektorin leikkaukset eivät tuo kasvua. Sote-sektorin leikkaukset johtavat vain eriarvoistamaan kansalaisia, mutta se taitaa ilmeisesti ollakin tämän hallituksen ainoa tavoite.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Merinen.

21.23 Ville Merinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Meidän tehtävänämme täällä eduskunnassa on pitää huolta kansalaisten turvallisuudesta ja hyvinvoinnista. Perustuslaissa sanotaan seuraavasti: ”Julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä.” Pelkään, että tässä keskeisessä tehtävässä hallitus tulee epäonnistumaan ja kansalaisten terveyden tilanne lähtee huononemaan näiden toimien seurauksena. Tämä sote-politiikka ei lupaa hyvää tulevaisuudelle. Joskus tämän päivän säästö on huomisen kuluerä. Kun hoitoon pääsyä heikennetään ja järjestöjen ennalta ehkäisevästä työstä leikataan, maksetaan siitä vielä kovasti erikoistason palveluissa ja sosiaaliturvamennoissa.

Puhemies! Erityisesti nuoret voivat huonosti, mielenterveyden kriisi on todellinen. Hallitus lupaa lapsille ja nuorille terapiatakuuta nuorten mielenterveyskriisin ratkaisemiseksi. Julkisuudessa olevien tietojen mukaan hallituksen esitys tulee jättämään ison osan nuoris-takuun ulkopuolelle, kun ikäraja on asettamassa 23 vuoteen. Tätä vanhemmat ovat sitten hallituksen heikentämän kolmen kuukauden hoitotakuun parissa. Edellisen hallituksen hoitotakuu oli tärkeä uudistus, ja se koski niin kehon kuin mielen sairauksia yhtäläisesti. Mahdollisimman nopea hoitoon pääsy on tärkeää, että ongelmat eivät pahene entisestään. Hyvinvointialueet ovat jo nyt onnistuneet melko hyvin toteuttamaan voimassa olevaa kahden viikon hoitotakuuta, ja vaikka kolmen kuukauden hoitotakuu on vain maksimi, tulee hallituksen rahoitusleikkaus välttämättä tarkoittamaan hoitoon pääsyn heikkenemistä. Kolme kuukautta on pitkä aika odottaa esimerkiksi masennuksen kanssa painivalle.

Puhemies! Palveluiden heikentämisen ja hyvinvointialueilta leikkaamisen lisäksi hallitus leikkaa järjestöjen tärkeästä työstä. Tämä järjestöjen tekemä työ on todella arvokasta. Järjestöissä tehtävä työ on juuri sitä ennalta ehkäisevää ja tukevaa toimintaa, mitä me tarvitsemme lisää. Tämän työn väheneminen tulee välttämättä näkymään lisäkustannuksina

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

sosiaali- ja terveyspalveluissa, kun järjestöjen matalan kynnyksen apua ja ennalta ehkäisevää toimintaa on vähemmän.

Esimerkkinä toimii MIELI ry:n valtionapu. MIELI ry ylläpitää mielenterveyden kriisipuhelinta. Viime vuonna kriisipuhelimeen soitettiin yli 416 000 kertaa. Näistä vain joka viidenteen pystyttiin vastaamaan, vain joka viidenteen. Siis yli 332 000 puhelua ei pystytty vastaamaan edes nykyisillä resursseilla. Jokaisen puhelun takana on ihminen, joka kiipeästi kaipaa apua omaan tai läheisen huonoon oloon. Meinaako hallitus, että nämä puhelut soitetaan jatkossa esim. hätänumeroon?

Puhemies! Se, mihin on varaa laittaa rahaa, ovat terveysjättien voitot Kela-korvauksien kautta. Hyvätulaiset voivat näissä toki käydä ja saavat palvelun hieman halvemmalla, mutta suuri enemmistö suomalaisista ei pysty ostamaan näitä palveluita. Kela-korvauksen jälkeenkin maksu on edelleen aika iso näissä palveluissa. Tämä raha olisi syytä ohjata hyvinvointialueiden palveluiden kehittämiseen ja hoitovelan purkamiseen. Samalla hallitus nostaa asiakasmaksuja ja siirtää entistä suuremman osuuden potilaiden itse maksettavaksi, kun meillä jo nyt on melko korkeat maksut.

Mietitään vähän, mihin tämä voi johtaa nuoren kohdalla. Meillä on mielenterveysongelmien kanssa taisteleva työtön nuori, jonka toimeentulosta on jo leikattu, ja kun hän on vihdoin kerännyt tarpeeksi rohkeutta hakeutua hoitoon, hän on täyttänyt 24 eikä ole enää terapiatakuun parissa, joten hoitoon pääsyä joutuu odottamaan. Lopulta hän pääsee lääkärin juttusille, mutta sen jälkeen tulee lasku. Hän miettii, miten tämän saa maksettua, kun asumistuestakin lähti juuri iso lovi pois. Paljonko hoito tuleekaan maksamaan kokonaisuudessaan? Lisämaksujen pelossa moni nuori tulee jättämään hoidon kesken, ja kriisipuhelimeen ei saa enää yhteyttä. Moni ongelma voi kasautua tulevaisuudessa.

Toivon, että näin ei käy, mutta tällainen pelko on mielessä. Valitettavasti uskon, että nämä leikkaukset ja maksujen nostot voivat tarkoittaa tällaisia tilanteita. Itse toivoisin, että voisimme täällä yhdessä päättää, että tehdään yhdessä kaikkemme, että jokainen esimerkiksi tilanteeseen päätyvä nuori ja aikuinenkin iästä riippumatta saisi mahdollisimman pian tarvitsemansa avun ja tuen. Se on hyväksi heille ja meille kaikille. Hyvää tulevaisuutta tai taloutta ei rakenneta ilman hyvinvoivia ihmisiä, varsinkaan ilman hyvinvoivia nuoria. Toivon, että hallitus näkee tämän jatkossa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Harakka.

21.28 Timo Harakka sd: Kunnioitettu rouva puhemies! Hallituksen tarina on romahtanut. Hallituksen tarina siitä, että heikko valtiontalous pakottaa leikkauksiin, on romahtanut, siihen ei usko enää kukaan.

Suomalaiset kysyvät, miten on mahdollista, että kaikille yhteisistä julkisista palveluista leikataan, kun kaadetaan samaan aikaan satoja miljoonia yksityiseen bisnekseen. Julkisilta leikataan, yksityiselle annetaan, se on suuri puhallus.

Thatcherin Britanniasta tiedämme, että yksityisen kustannukset ovat 40 prosenttia korkeammat kuin julkisen, eli kokonaisuudesta ei tule säästöjä, vaan tavallisen ihmisen kustannukset kasvavat. Ne, jotka tekevät voittoa, rikastuvat. Ne, joilla se voitto tehdään, köyhtyvät. Valtiontalouden varjolla siirretään julkiselta rahat yksityiselle. Se ei ole mikään välttämättömyys, suomalaiset näkevät tämän suuren puhalluksen.

No, tähän on tuttua oikeiston ja populistien pelikirjasta kautta historian, kautta maailman. Sipilän kaudella terveyspalveluiden yksityistäminen kaatui perustuslain vastaisena, mutta heti tilaisuuden tullen oikeisto yrittää suurta puhallusta uudelleen. Oikeiston tavoitteena on mahdollisimman pieni julkinen hallinto ja mahdollisimman vähän kaikille kattavia palveluita. Joskus sanotaan, että oikeiston tavoitteena on yövärtijavaltio, mutta nykyisen hallituksen supistuva ja sulkeutuva Suomi on kohta kai rajavärtijavaltio.

No, ainoa hyvä puoli tässä on se, että populistit joutuvat vihdoinkin kohtaamaan omien lupauksiensa karun todellisuuden. Enkä nyt tarkoita vain sitä, että bensan hinta on nyt sama kuin Marinin hallituksen aikana siitä huolimatta, että kokoomus ja perussuomalaiset tupruttavat kaudellansa ilmakehään puolen vuoden ylimääräiset liikenteen päästöt. Työmatkautoilusta tuli kalliimpaa ja huviajelusta halvempaa — siitä onnittelut ministeri Mykkäselä. Tarkoitan karulla todellisuudella sitä, että populistit joutuvat huomaamaan, että virkamiehiä ei olekaan pilvin pimein eikä sieltä leikkaamalla saada ihmeellistä tulosta. Menetykset voivat olla suurempia kuin saavutukset. Jos nyt esimerkiksi Ilmatieteen laitokselta, joka on siis maailman huipputasoa, vähennetään väkeä, niin vähintään samassa suhteessa menetetään kansainvälistä rahoitusta ja heikennetään kansainvälisesti merkittävää ilmastomuutoksen mallinnusta. No, kaikki, mikä heikentää ilmastotoimia, varmaankin käy perussuomalaisille. Ja sekin varmaan sopii, että maailmalta on vaikea houkutellessa enää huippututkijoita ja suomalaisten osaajien on pakko siirtyä ulkomaille. Nämä leikkaukset ja maahanmuuttajien kiusaaminen näivettävät Suomea. Muuttotappio-Suomi sopii mainiosti kiristyspuolueelle, mutta miksi myös sivistyspuolueelle tai entiselle sellaiselle?

Valtion tuottavuustoimet ovat jo nyt vaarantaneet normaalin lainvalmistelun ministeriöissä puhumattakaan siitä, että Suomen kansantalouden kannalta keskeisiin toimiin ei ole enää väkeä. En liioittele nyt yhtään. Jo ennen ideologisia leikkauksia tilanne oli tukala työ- ja elinkeinoministeriössä, jota jonkun verran tunnen. Moni on varmaan kuullutkin tekoälystä, jonka sanotaan mullistavan maailmaa. No, siinä vaiheessa, kun Euroopan unioni aloitti tekoälysäädöksen, ministeriössä oli muutama virkamies valmistelemassa, jopa auttamassa EU-puheenjohtajamaa Tšekkiä laatimaan Suomen elinkeinoelämälle suotuisan esityksen. Sitten porukkaa saneerattiin hiljaksen talosta ulos, ja kun Euroopan parlamentista tuli viime keväänä aivan muuta kuin oli odotettu, Suomen vastausta valmisteli enää yksi ylityöllistetty virkamies, jonka työ kesti monta kuukautta.

Meillä oli täällä eduskunnassa aikaa reilu viikko linjata Suomen EU-kantaa, eikä sellaista sitten lopulta edes saatu sinne neuvottelupöytään, siis ehkä kaikkein keskeisimmästä talouden ja teknologian linjaratkaisusta. No, ei ole ihme, että tämä ylityöllistetty ja yksinäinen yksilö vaihtoi maisemaa. En ole varma, onko osastolla jäljellä vielä yksi virkamies vai joko hänkin on luovuttanut. Siinä tapauksessa siis Suomen valtiolla ei olisi yhtäkään virkamiestä, jonka päävastuusiin kuuluu tekoälylainsäädäntö.

No, koska nämä kärkeknologiat mainitaan hallituksen EU-vaikuttamisohjelmassa neljällä rivillä sivulla 4, niin ilmeisesti kvantti- ja suurteholaskenta, 6G, synteettinen biologia, mikroelektroniikka ja satelliittidata eivät ole Suomelle tärkeitä edunvalvonnan kohteita.

Arvoisa puhemies! Hallitus ei käänä vain kelloa taaksepäin vaan kalenteria taaksepäin. Supistuva ja sulkeutuva Suomi ei osallistu kansainväliseen päätöksentekoon eikä talouteen. Näiden leikkausten ansiosta eilispäivän innovaatio-Suomesta tulee pikkuhiljaa muuttotappio-Suomi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Seppänen, vastauspuheenvuoro.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

21.34 **Sara Seppänen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onhan tämä aivan käsittämätön teatteriesitys, minkä demarit ovat tänne saliin järjestäneet. Teidän sote-mallinne — vertaatte sitä amerikkalaiseen vakuutusjärjestelmään. Nimenomaan, kun me olemme antaneet rauhan tälle mallille nyt osoittaa ja järjestäytyä siellä alueilla itsekseen, niin te vertaatte sitä amerikkalaiseen vakuutusjärjestelmään. Aivan naurettavaa.

Se, että täällä on useaan otteeseen käyty läpi nämä Kela-korvauksen hyödyt tavallaan näiden potilasjonojen purkamiseen, mihin ne on kohdennettu — naistentauteihin, gynekologiaan, hedelmöityshoitoihin, hammashoittoon ynnä muuhun — niin on aivan jotenkin surkuhupaisaa, että edelleen te jankkaatte näistä täällä.

Sitten puhutaan ilmastotoimista. Perussuomalaiset ja tämä hallitus haluavat järkevää ilmastopolitiikkaa, jossa suomalainen teollisuus pärjää ja kilpailukyky varmistetaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola, vastauspuheenvuoro.

21.35 **Oskari Valtola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Opposition välikysymyskeskustelusta puuttuu kokonaan taloudellisen tilanteen tunnistaminen. Antti Rinne vuoden 2019 hallitusneuvotteluiden aikana totesi, että ei ole tarvetta säästää mistään, ja sulki silmänsä hallituksensa kanssa Suomen ikääntymiseltä ja tähän liittyviltä ongelmilta sekä talouskasvun puuttumiselta. Nyt saamme nauttia niistä hedelmistä. Viime vuonna olimme Euroopan nopeiten velkaantuva maa, ja tänä vuonna otamme lähes 13 miljardia euroa velkaa. Näiden sote-välikysymyksen perusteluissa tulisi tämä taloustilanne ottaa huomioon. Se on se totuus ja viitekehys, missä hallitus nyt joutuu tekemään päätöksiä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Harakka, vastauspuheenvuoro.

21.36 **Timo Harakka sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten tuossa just äsken totesin, niin tämä veruke, jota olette tässä käyttäneet, on romahtanut. Te olette vedonneet valtiontalouden heikkoon tilaan, mutta samaan aikaan teillä on varaa sijoittaa yksityisiin terveystalouteen satoja miljoonia euroja samalla, kun leikkaatte julkista palveluista. Tämä on kysymys, jota minulta on kysytty viime päivinä varmaan kymmeniä kertoja, ja te saatte selittää Suomen kansalaisille, miksi näin on. Samaan aikaan te jätätte verottamatta hyvätulaisia. Oikeastaan aika kuvaavaa oli se, että ministeri Juuso sanoi täällä kyselytunnilla, että hyvätulaisia kormuutetaan. Sekö on kormuuttamista, että ministerin tulotasolla ei saakaan 1 700:aa euroa lisää käteen vuodessa vaan vain 1 300 euroa ylimääräistä samaan aikaan, kun vammaisilta ja heikoilta leikataan.

Eikä kukaan täällä ole puhunut amerikkalaisesta vakuutusjärjestelmästä — tai jos on, niin osoittakaa, kuka.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Räsänen, Joona, vastauspuheenvuoro.

21.37 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä oli kyllä nyt tämän illan huumoripläjäys, kun hallituksesta todettiin, että mehän tässä annamme hyvinvointialueille työrauhan. [Naurua] Eli jos hallitus ottaa 2 000 miljoonaa pois hyvinvointialueiden rahoituksesta — siis 2 000 miljoonaa — [Sara Seppäsen välihuuto] niin sitten sanotaan, että tämä on työrauhaa. Ymmärtäisin tämän argumentin, jos te heikentäisitte nyt

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

sitten vaikka nämä normit, joita te esitätte, mutta jättäisitte rahat hyvinvointialueille. Silloin ymmärtäisin, että tässä olisi joku työrauha. [Sara Seppäsen välihuuto] Mutta teidän heikennätte tätä normitusta ja vedätte rahat pois. Kuvaavaa on jopa se, että kun te nostatte asiakasmaksuja, niin sen sijaan, että se asiakasmaksutulo jäisi näille alueille, senkin te imaisette. Näin on tehty viimeksi Vanhasen kakkoshallituksen aikana. Te nostatte pakolla asiakasmaksuja, ja valtio vetää ne sinne omaan budjettiin saman tien. Tämä on kyllä aika kaukana työrauhasta. [Timo Harakka: Se on haudanrauhaa!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Väyrynen, vastauspuheenvuoro.

21.38 Ville Väyrynen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Minä ensimmäisenä vastaan tuohon edustaja Harakan loppuvaiheen kompakysymykseen tästä amerikkalaisesta vakuutusjärjestelmästä. Ilmeisesti siihen vastasi joku muu, mutta minä sanoisin, että kyllä te olitte se, joka viittasi amerikkalaiseen vakuutusjärjestelmään. [Timo Harakka pyytää vastauspuheenvuoroa]

Mutta minä en ymmärrä tätä Kela-keskustelua. Meitä syytetään ideologiasta, ja tämä sali on ollut ideologiaa sakeana, kun täällä on meitä syytetty tästä Kela-korvausjärjestelmästä. Minä kolme tuntia sitten jo sanoin, että meillä on valtava määrä potilaita, jotka meidän pitää saada johonkin hoitoon. Meillä on yksityisellä puolella resurssia, johon heidät voidaan saada. Jos me saadaan jostain instrumentti, jolla me heidät sinne saadaan, niin se kannattaa käyttää. Sitten kun me käytetään sitä, kannattaa seurata sitä, siirtyvätkö ne potilaat sinne vai eivätkö ne siirry ja menevätkö ne rahat sinne terveysjättien taskuun, nousevatko ne hinnat. Jos hinnat rupeavat nousemaan, meidän pitää reagoida siihen. Minusta tämä on täysin perusteltua. Jos me onnistutaan siirtämään niitä potilasvirtoja, niin me voidaan olla tyytyväisiä. Ei se ole ideologiaa. [Timo Harakka pyytää vastauspuheenvuoroa]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pieni hetki, edustaja Harakka. Otetaan tähän ne puheenvuorot, jotka tulivat teidän puheenvuoronne seurauksena, ja sen jälkeen saatte vastata. — Edustaja Seppänen.

21.40 Sara Seppänen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En yhtään ihmettele, miksi Suomen talous on tässä jamassa demareiden hallituskauden jälkeen, pääministerikauden jälkeen. Te puhutte täällä kuvitteellisesta velkalaivasta, te puhutte täällä ikään kuin tämä yhdeksän miljardia olisi jotakin kuvitteellista velkaa ja että oikeasti ei tarvitsisi sopeuttaa ja että oikeasti ei olisi velkaa. Tämä on vähän sama, kun te edellisellä kaudella kerroitte suomalaisille, että eivät korot nouse ja valtionvelkaa ei tarvitse maksaa takaisin. Kyllä tarvitsee, ja sen takia me olemme tässä tilanteessa. Me kannamme sitä vastuuta. Me huolehdimme suomalaisista ja näistä terveyspalveluista. Me olemme priorisoineet hallitusohjelmassa asioita. Me leikkaamme yli miljardin kehitysavusta. Te toisin olette olleet valmiita laittamaan rahaa maailmalle mielin määrin. Teillä on ollut rahaa siihen. Antti Rinteen sanoin: rahaa on. Mutta nyt olemme tässä tilanteessa, että rahat eivät riitä ja asioita tulee priorisoida.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

21.41 **Minna Reijonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllähän tämä on aika yltiöpyrityttävää. Iltayö alkaa kohta olla, kello kymmenen. [Joona Räsänen: Olemme samaa mieltä!] Meillä on asiantunteva sosiaali- ja terveysministeri paikalla, mutta vasemmalta laidalta puhutaan Amerikasta ja ilmastotoimista. Eikö tämä nyt ole aika hassua? Varmaan keskustelussa kannattaisi nyt keskittyä näihin asioihin.

Meillä on tosiaan paikalla sosiaali- ja terveysministeri, joka on hyvin asiantunteva, oli viime kaudella sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, on ollut töissä muissakin Pohjoismaissa kuin Suomessa, koulutusta hyvin vahvasti käynyt ja on todella asiantunteva, ja me käytetään aikaa tämmöiseen. Nyt kannattaa kyllä keskittyä oikeasti näihin asioihin.

Meidän alueellamme on soten puolelta ja tämän hyvinvointialueen puolelta nostettu esille muun muassa, että KYS olisi vaarassa, yliopistollinen sairaala. On jopa kirjoitettu lehtiinkin sieltä vähän niin kuin oppositiopuolueiden puolesta, mutta on aika hämmäntävää. Yliopistosairaala ei ole siellä vaarassa.

Ja kun puhuttiin tästä sotesta, että sillä ei ole ollut taloudellisia vaikutuksia, mutta kun sillä ei ole ollut vaikutuksia mihinkään muuhunkaan, niin minkä ihmeen takia koko sote tehtiin? [Puhemies koputtaa] Sote ei ratkaissut mitään ongelmaa. Se itse sote on ongelma. Kun se ei ratkaissut yhtään mitään ongelmaa, [Puhemies koputtaa] miksi se tehtiin? Mitä se paransi? Kertokaapa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola.

21.42 **Oskari Valtola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Räsänen toi esille hyvinvointialueilta tavoitellut kustannusten nousun leikkaukset. Tänä aiemmin sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja Krista Kiuru iloitsi, että viime vuonna hyvinvointialueiden kustannukset nousivat vain kuusi ja puoli prosenttia, ja siinä meidän olisi hyvä pysyä. Kuuden ja puolen prosentin kustannusnousu tarkoittaa sitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset kaksinkertaistuvat 11,1 vuodessa. Ei meillä ole varaa siihen, jos meillä ei ole minkäänlaista talouskasvua eikä keinoja ikääntyvänä kansakuntana selvitä tästä kustannusten noususta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Harakka, vastauspuheenvuoro.

21.43 **Timo Harakka sd** (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Täällä hallituksen penkeillä alkaa mielikuvitus jyllätä, koska yhdestä ja kahdesta puheenvuorosta voi laskea kolme fiktiivistä väittämää, joita jopa toistetaan jatkuvasti.

Ensinnäkin, voitte tarkistaa eduskunnan pöytäkirjoista, mainitsinko sanallakaan amerikkalaisen järjestelmän tai vakuutuksen. Te nyt koko ajan siellä toistelette tällaista aivan omaa mielikuvitustanne. Mielenkiintoistahan on se, että silloin kun me esitämme ratkaisuvaihtoehtoja, niin sieltä kuuluu koko ajan huutoa, että miksi te ette kerro, mitä te itse haluaisitte tehdä. Te ette kuule näitä, mutta nyt te kuulette täysin omianne.

Toinen kuvitteellinen väite oli se, että olisimme koko ajan väittäneet, että julkinen velka olisi jotenkin kuvitteellista. Tämäkin on täysin oman mielikuvituksen tuotetta.

Ja sitten se Rinne-sitaatti oli täysin väärin.

Jatkakaa tällä mallilla, niin en ihmettele ollenkaan, miksi te uskotte omiin totuuksiinne, joissa ei ole mitään perää.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm, vastauspuheenvuoro.

21.44 **Niina Malm sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on muutama asia, joihin on pakko tarttua.

Tässä debatissa, joka käynnistyi, mainittiin, että nautitaan hallituksen hedelmistä. No, se on kyllä tullut meille selväksi, että hallituksen hedelmät tässä kohtaa ja tällä kaudella tarkoittavat rusinoiden nyppimistä pullasta, ja ne rusinatkin varmasti ovat sitten hedelmiä.

Toinen kysymys on sitten tämä hyvinvointialueiden työrauha. Tämä oli kyllä erikoinen kommentti siltä osin, että kun meille on nyt kerrottu täällä, kuinka osalta alueilta loppuvat palvelut täysin, niin mitäpä lottoatte, miten se vaikuttaa työvoiman saatavuuteen? Mitä tekevät ratkaisuna ne ihmiset, jotka tietävät, että niitä tunteja ei siellä alueella enää saada? Sinne ei jää eikä sinne tule uusia hoitajia, ja tämä on ihan hallituksen itsensä aiheuttama ongelma.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen, vastauspuheenvuoro.

21.46 **Markku Siponen kesk** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tosiaan kommentoin tuota edustaja Reijosen äskeistä puheenvuoroa tästä, että KYS on vaarassa. Todellakin sairaalaverkosta on tänään tarkoitus keskustella, ja kyllä siellä Pohjois-Savossa ovat vaarassa Iisalmen ja Varkauden yöpäivystykset tällä teidän päätöksellänne. Ja kun tästä on nyt keskusteltu, niin olisin mielelläni keskustellut tästä asiasta tänään sairaaloihin liittyen, koska tämä on nimenomaan se asia, mikä ihmisissä aiheuttaa huolta. Toki se vaikuttaa myöskin KYSin yhteispäivystykseen, niin kuin edustaja Reijonenkin varsin hyvin tietää, minkälainen paine sieltä tulee, jos nämä muut lakkautukset tehdään ja sieltä maakunnan reuna-alueilta se paine alkaa tänne tulla.

Tuohon edustaja Seppäselä, että rahaa on: Totta kai on hyvä aina muistella edellistä hallitusta, mutta kyllä tässä meitä keskustalaisiakin ihmetyttää, että tämä Turun tunnin juna puksuttaa edelleen. Että kyllä teilläkin sitä rahaa löytyy perussuomalaisten tuella tiettyihin hankkeisiin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Tähän debattiin olivat vielä pyytäneet puheenvuorot edustajat Seppänen, Lindén, Perholehto ja Sillanpää. — Edustaja Seppänen.

21.47 **Sara Seppänen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viittasin tähän demarien edeltävään puheenvuoroon tästä amerikkalaisesta mallista ja myös siihen, että täällä oikeasti käytiin viime syksynä keskustelua, missä teidän edustajanne käytti sanaa ”kuvitteellinen velkalaiva”. Tämä teidänkin, edustaja Harakka, käyttämänne vertaus siitä, että hallituksen säästöiltä on jotenkin romahtanut pohja pois, ei kyllä pidä paikkaansa, nimittäin tämä yhdeksän miljardia ei todellakaan tule katoamaan tästä itsestään.

Myös tämä työrauha: näille hyvinvointialueille ja tälle lainsäädännölle, minkä te olette tehneet, on annettu mahdollisuus nyt rauhassa tavallaan osoittaa se, miten se toimii — esimerkiksi se, että tässä mallissa on pakottamisvaikutukset näihin säästöihin, mutta siellä ei ole mitään kannustimia ennaltaehkäisevyyteen, eli tämä raha on tarvevakioitua. [Puhemies koputtaa] Mitä enemmän diagnosoit, mitä enemmän leikkaat, sitä enemmän rahaa tulee, ja me tulemme muuttamaan sen. [Puhemies koputtaa] Tästä varmasti ministeri Juuso pystyy kertomaan enemmän.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Perholehto.

21.48 **Pinja Perholehto sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Varmaan joku on tässä salissa saattanut puhua kuvitteellisesta velkalaivasta ihan siksi, että se, mitä minä tästä valtiosta tiedän, niin tämä valtio ei ole laiva, ja koska sieltä hallituksen puolelta on haluttu tällaista velkalaivaretoriikkaa käyttää, niin sitä on ehkä sen vuoksi kuvitteelliseksi sitten luonnehdittu.

Mitä tulee tähän sote-uudistukseen ja siihen, että olisimme luoneet jotenkin järjestelmän, joka itsessään kasvattaa kuluja, niin kannattaa palauttaa mieleen, että alun perin sote-uudistus tehtiin siksi, että painopistettä oli tarvetta siirtää kalliista erikoissairaanhoidon palveluista perustasolle, varhaiseen tukeen, ennaltaehkäisyyn.

No, mitä te teette? Te leikkaatte perusterveydenhuollosta, te leikkaatte sote-järjestöjen rahoitusta, joka nimenomaan on sitä varhaisen, kevyemmän vaiheen palvelua.

Ministeri Juuso sanoi televisiossa, että ihmisten kannattaa soittaa 112:een, jos on hätä ja siellä ei ole yöpäivystystä, ja jos tällainen on logiikka siitä, että kuluja säästetään, niin varmaan lopputulos on se, että nimenomaan ne erikoissairaanhoidon palvelut siellä teidän sote-mallissanne tulevat kasvamaan, ja se ei säästä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

21.49 **Pia Sillanpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun sieltä huomautettiin, että Rinnettä siteerattiin jotenkin väärin, niin minä nyt muistutan teitä kerran vielä siten tässä, miten se sitaatti meni hallitusneuvottelussa 2019: ”Meidän ei tarvitse lähteä leikkaamaan yhtään menoja. Hallitus voi käyttää merkittävästi lisää rahaa sekä pysyviin menoläyksiin että investointiluntoisiiin menoihin.” Sitaaatti pöäättyy siihen.

Tälle hallitukselle [Timo Harakka: Se oli eri sitaatti!] ja ministeri Juusolle jätettiin jo valmiiksi rikkinäinen sote, jota yritämme parhaalla mahdollisella tavalla korjata toimivaksi. Ja samaan aikaan vasemmalta laidalta räksytetään päivästä toiseen sitä samaa: ”lisää rahaa”. Jos on tottunut rahoittamaan kaiken velkarahalla, ei ole ihme, että vyön kiristäminen ei ole tuttu termi. Väännetään kuitenkin rautalangasta: järjestelmää ja palveluita on pakko uudistaa. Tässä tilanteessa kaikkeen ei riitä rahat, kiitos teidän jäljiltänne jätetyn velkakupon.

Kiitos ministeri Juusolle, että teet kaiken meidän suomalaisten terveydenhuoltojärjestelmän pelastamiseksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

21.51 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin toivon, että täällä ei toisille puhuta sillä tavalla, että joku ”räksyttää” ja joku ”huutaa”. Kyllä täällä jokainen yrittää asiallisesti oman näkökulmansa selvittää. Odotan kovasti, että pääsen jossain vaiheessa myöhemmin illalla käyttämään tämän viiden minuutin mittaisen puheenvuoroni, missä vähän kokonaisvaltaisemmin voi näihin asioihin puuttua. Nythän tämä menee näihin minuutin heittoihin puolin ja toisin, ja siinä joutuu paljon korjaamaan niitä asioita, mitä muut ovat täällä sanoneet.

Otetaan nyt esimerkiksi tämä, minkä edustaja Valtola sanoi, että ei joka vuosi voi menot kasvaa niin paljon. Te ette ole siellä valtiovarainvaliokunnassa, jossa me kuulumme yhdek-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

sän asiantuntijan analyysin siitä, mikä kasvatti sote-menoja vuonna 23, mutta valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja Lohi on tietämäni mukaan tulossa sosiaali- ja terveysvaliokuntaan selvittämään sitä asiaa. Siellä kävi ilmi, että vain kahtena vuonna viimeisen 25 vuoden aikana kustannustason nousu oli ollut samaa luokkaa: ne olivat vuodet 2001 ja vuodet 2009. Minulla on oma analyysi siitä, miksi juuri niinä vuosina tapahtui erittäin korkea kustannustason nousu, muuten se on ollut semmoista paljon maltillisempaa. Eli ei pidä nyt kälkyloidä tällä tavalla, että 6,5 prosenttia joka vuosi. [Puhemies koputtaa] Tämähän heijastelee inflaatiota ja palkankorotusten nousua.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

21.52 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueiden rahoitusmallin on luonut edellinen hallitus, jossa keskusta oli SDP:n kanssa pääpääsmärinä. Tämä meinaa nyt unohtua. Hyvinvointialueet toimivat siis täysin edellisen eduskunnan hyväksymien lakien pohjalta tällä hetkellä. Nykyinen hallitus parsii maltillisesti rahareikäistä sote-uudistusta. Tavoitteena on edelleen tuottaa mahdollisimman laadukkaita palveluja ja vielä mahdollisimman kustannustehokkaasti.

Opposition edustajilta ei ole tullut vielä yhtäkään vaihtoehtoista esitystä siitä, kuinka tämä hyvinvointialueiden rahoitusotku siivotaan. Tällaisella erikoisella periaatteellisella ja viikoittain jatkuvalla vastakkainasettelulla ilman ratkaisuvaihtoehtoja ei Suomi kehity. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Harakka.

21.53 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Joo, kuten tuossa edellisessä puheenvuorossa sanoin, niitä vaihtoehtoja ja ratkaisumalleja sekä on täältä esitetty että niitä aina on lisää. Me voimme esimerkiksi osallistaa myöskin Suomen kaikkien hyvätuloisimmat ihmiset näihin säästötalkoisiin, jos sellainen valinta nyt tehdään.

Mutta sanotaan nyt yksi konkreettinen esimerkki. Täällä vähän huvitti, kun te näette tämän leikkauksen sellaisena, että se antaa työrauhan näille hyvinvointialueille. Me nimenomaan olemme esittäneet, että pidentämällä tätä sopeutusaikaa saataisiin se työrauha juuri aloittaneille ja vaikeassa tilanteessa oleville hyvinvointialueille. Tässä on konkreettinen, selkeä esitys siitä, miksi ei pitäisi hötkyillä ja joutua näihin ideologisiin säästöihin.

Ja kuten olen todennut — ja tämä taisi mennä teille aika pahasti ihon alle — tämä valtiontalouden tila on täysin veruke sille, että siirrätte rahaa julkisista palveluista yksityisiin palveluihin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kemppi.

21.54 Hilkka Kemppi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Strandman tyytyi oikeastaan syyttelemään edellistä hallitusta, ja sitä ennen edustaja Sillanpää kutsui sotea rikkinäiseksi. Itse ajattelen kuitenkin niin, että ajankäyttö syyttelyyn ei ole tässä kohtaa oikea.

Sen sijaan edustaja Strandman sanoi, että kukaan ei ole esittänyt vaihtoehtoja. Kyllä keskusta on esittänyt tänään 13 keinoa tuolla pöntössä ja sen jälkeen täällä paikoilla. Niiden keinojen joukossa on muun muassa tämä keino numero neljä: tuokaa ratkaisuja vuokratyö-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

voiman käytön rajoittamiseksi. Se ei ole ollenkaan tuulesta temmattu, edustaja Lohi nimitäin tänään puhui hyvin siitä, mikä on nostanut kuluja hyvinvointialueilla. Hän mainitsi kolme asiaa: poikkeukselliset palkkaratkaisut, poikkeuksellinen inflaatio ja ostopalveluiden määrä. Ja kun tarkastin viime vuoden osalta, niin ostopalveluihin on tosiaan kulunut Suomen hyvinvointialueilla 600 miljoonaa euroa. Joten itse koen, että tämä esitys on relevantti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

21.55 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Strandman sanoi äsken, että nykyinen hallitus joutuu parsimaan tätä rahoituslakia. Toistaiseksi ollaan eletty ihan täysin sen rahoituslain mukaisesti, ettekä te ole parsineet sitä millään tavalla. Jään odottamaan, mitähän ne parsinnat sitten tulevat olemaan.

Rahoituslaki nimittäin lähtee siitä, että siellä on edellisen vuoden rahoitus, sitten kustannustason muutos, sitten lakisääteiset uudet tehtävät, sitten yleinen palvelutarpeen kasvu. Ongelma syntyi siitä, että ensimmäinen vuosi, 2023, perustui väärin tietoihin, jotka kunnilta oli saatu siitä, mitä sote-kustannukset olivat kuntien aikana vuonna 22. Sitä jouduttiin hallituksen toimesta, siis nykyisen hallituksen toimesta, paikkaamaan 650 miljoonalla eurolla, joka näkyy tämän vuoden talousarviossa, vaikka se annettiin jälkikäteen, taaksepäin. Ja se ensi vuoden rahoitus, se jälkikäteistarkistus, perustuu kokonaan siihen rahoituslakiin. Ongelma on nyt siinä, että jälkikäteisrahoitus antaa liian myöhään sen korjauksen. Siksi olemme sitä mieltä, että sitä pitäisi voida aikaistaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

21.56 Markku Siponen kesk (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Hieman hämmästelen tätä edustaja Strandmanin puheenvuoroa, että ei olla annettu vaihtoehtoja, koska keskusta on nimenomaan tuonut näitä ratkaisuvaihtoehtoja. Ja niin kuin varapuheenjohtajamme Kemppi äsken toi esille, aikaisemmin oli kuusi kohtaa, nyt on tähän lisätty vielä.

Jos näitä muutamia käyn läpi:

Ensimmäinen on tietysti kaikista tärkein, se, mikä on ero keskustan ja tämän hallituksen mallin välillä, teidän budjettinne välillä: Kun teette nämä kahden miljardin euron säästöt sosiaali- ja terveystalouteen, niin ne eivät millään kestä sitä. Sen lisäksi tämä kahden vuoden lisäaika talouden tasapainottamiseksi on ehdottomasti tärkein.

Kysyisin Strandmanilta oikeastaan tästä kohdasta kolme, siirtäkää Kelan matkakorvaukset alueiden budjetteihin, niin keskittämisen kustannukset tulevat näkyviksi: voisitteko, edustaja Strandman ja perussuomalaiset, ottaa esimerkiksi tämän keinon käyttöön?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Seppänen.

21.57 Sara Seppänen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallitus ei ole puuttunut tähän sote-lainsäädäntöön. Siinä mielessä alueille on annettu työrauha, että koska tämä muutos on ollut niin valtavan suuri, niin mitään lainsäädäntömuutoksia ei ole tehty.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Mutta kuten tuossa edellä sanoin, esimerkiksi näitä kannusteita tähän ennaltaehkäisevyyteen ei ole tässä mallissa. Ja tämä on sellainen asia, mihin tullaan tarttumaan. Ja niitä mekanismeja varmasti löytyy, millä voidaan keskittyä enemmän siihen, että sairauksia ennaltaehkäistään, kuin siihen, että päädytään näihin raskaisiin toimenpiteisiin.

Ja ehkä tästä keskittämisasetuksesta vielä, että kun te nyt huudatte [Aki Lindén: Ei me huudeta!] erikoissairaanhoidon leikkausten tai synnytysten keskittämisestä, niin siellä on taustalla se keskittämisasetus. Mitä te olette tehneet kaksi edellistä kautta sen hyväksi, että tämä keskittämisasetus saataisiin pois? Esimerkiksi Kemin sairaalassa, jossa synnytyksiä on alle 400 tällä hetkellä, ja 1 000 on se raja, mitä on pidetty keskittämisasetuksen mukaan turvallisena — mitä te olette tehneet [Puhemies koputtaa] sen eteen?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

21.59 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin edustaja Lindén toi tässä hyvin esiin sen kuntien tilanteen silloin, miten tätä pohjaa arvioitiin. Sen hän arvioitiin 2022 talousarvioitten pohjalta. Sen jälkeen, kun tilinpäätökset valmistuivat vuoden 23 puolella, sieltä tuli se noin 600 miljoonaa euroa sitten kun nähtiin, paljon oikeasti oli käytetty rahaa sote-palveluihin. Sieltä tuli se yksi ero.

Toinen, joka tässä tänä iltana on jäänyt aika paljon taka-alalle, on tämä palvelutarpeen kasvu, joka on tässä. Oli järjestelmä mikä tahansa täällä taustalla, niin joka tapauksessa palvelut kasvavat. Oli se kuntien tai sairaanhoitopiirien järjestämänä tai nyt hyvinvointialueen, se olisi siellä taustalla ollut joka tapauksessa.

Mutta jos te ette ota näitä meidän neuvojamme vastaan, niin hyvinvointialueitten johtajat antoivat tässä aiemmin aika hyvän neuvon, jossa he totesivat, että tasoittumisjakso voitaisiin hoitaa niin, että nämä kaksi siirtymävuotta, eli 2023 ja 2024, rahoitettaisiin [Puhemies koputtaa] ja sitten otettaisiin käyttöön tämä rahoituslaki vuodesta 25 [Puhemies koputtaa] eteenpäin, jolloin se rahoituslaki kävisi [Puhemies koputtaa] ja se tasoittumisjakso. Me pystyttäisiin tämä siirtovaihe [Puhemies: Aika!] tekemään, ja semmoisia pitäisi tehdä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lupasin tässä vaiheessa ministerille puheenvuoron, ja sen jälkeen voidaan jatkaa keskustelua lyhyttähtisesti, jos on tarvetta. — Ministeri, olkaa hyvä.

22.00 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso: Arvoisa puhemies! Täällä kello käy, yksi ja kolme, no nyt meni nollille, kiitos.

Arvoisa puhemies ja hyvät edustajat, jotka vielä olette täällä debatoimassa, kiitän keskustelusta. Hyviä ehdotuksia tulee ja satelee aika monelta, mutta aika paljon asiat pyörivät niissä samoissa asioissa, jotka me jo kaikki tiedämme. Sote-uudistuksessa — se on nyt vähän reilun vuoden vanha — on useita ongelmia, jotka olemme huomanneet, ja ne liittyvät sekä palveluiden järjestämiseen että rahoitukseen.

Mitä tulee tähän rahoitukseen, niin kuten edustaja Seppänen tässä totesi, hallitusohjelmassa sovimme, että annamme työrauhan hyvinvointialueille järjestyä, organisoitua, luoda toimintamalleja. Teemme ensimmäiset tarkistukset rahoitukseen vuonna 25, eli ensi vuonna viimeistään tarkastelemme tätä rahoituslainsäädäntöä. Toivon, että sieltä pysty-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

tään erottamaan ne elementit, millä tämä rahoitus kohdentuu mahdollisimman oikeudenmukaisesti.

Yksi sosiaali- ja terveyspalvelujen suuri ongelma kautta vuosikymmenten on ollut se ja on edelleen, että erikoissairaanhoidon kulut nousevat hallitsemattomasti. Siihen ovat syytä tietysti myöskin uudet lääkkeet, joiden hinnat ovat entistä korkeammat. Siihen on syynä vuokralääkäritoiminta. Siihen on syynä hoitajien palkkatason ja lääkäreiden palkkatason voimakas nousu, on inflaatio ynnä monia muita syitä, mutta jossakin vaiheessa meidän täytyy pystyä katsomaan myöskin erikoissairaanhoidon palveluja ottaen huomioon myöskin se, että meidän väestö keskittyy entistä enemmän taajamiin. Se on valitettavaa, mutta Itä-Suomesta ja Lapista väki vähenee ja keskittyy entistä enemmän taajamiin. Tälle kehitykselle ei voi mitään, eikä se kehitys muutu siitä miksikään, että me toisimme sinne palveluja siinä toivossa, että nyt väki muuttaa meille Lappiin, kun me tuodaan tänne kaikki mahdolliset palvelut. Se ei vaan toimi niin. Kun väki lähtee, niin jossakin vaiheessa se palvelun tuottaminen tulee kerta kaikkiaan ylitsepääsemättömäksi ja palveluja täytyy karsia ja järkeistää.

Toivon teille voimia vielä tässä loppuillan ja yön keskusteluihin. Itse joudun nyt kyllä poistumaan. Olen istunut täällä jo kauan ja kuunnellut tarkkaavaisesti kaikkia teidän hyviä neuvojanne, ja palaamme varmasti asiaan vielä. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia. Ja täällä on muutama debattipuheenvuoro vielä tarjolla. Ja sieltähän sitä väkeä nousee kyllä. Ehtiikö ministeri jonkin aikaa vielä olla, vai oletteko juuri nyt lähdössä? [Kaisa Juuso: Viisi minuuttia!] — Viisi minuuttia. Nyt otetaan rapsakat puheenvuorot sitten. — Ja edustaja Lindén aloittaa.

22.04 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitän ministeri Juusoa siitä, että olette jaksanut olla täällä kovin pitkään. Arvostamme sitä kovasti. Tiedämme, että paikka, joita te hoidatte siellä valtioneuvostossa, joka on itsellenikin tuttu, ei ole niitä helpoimpia. Puolueenne puheenjohtaja taisi täällä sanoa, että se on pääministerin ja ehkä valtiovarainministerin paikan jälkeen varmasti se kaikkein vaikein. Siinä istuneet henkilöt ovat aina joutuneet aikamoisen paineen ja ryöpyn kohteeksi. Muistan, että edellisellä hallituskaudella aivan henkilökohtaisesti ministeri Kiurua kohtaan tehtiin välikysymysehdotus. Meillä sentään on täällä koko hallituksen toimintaan liittyvä välikysymys, jossa vähän sitten olette tekin saanut tietysti arvostelua osaksenne, koska olette minun tulkintani mukaan joutunut pitkälti sen jyrän alle, mitä sieltä talouspolitiikan oikeistolaiselta suunnalta on kovin voimakkaasti ajettu.

Haluaisin tässä yhteydessä todeta, että meillä on tietysti yhteiset tavoitteet täällä, me haluamme kaikille suomalaisille hyvää. 600—700 miljoonan euron säästöihin, joita nyt tehtiin niiden 1,4 miljardin lisäksi, [Puhemies koputtaa] olemme tosi tyytymättömiä, ja koetakaan ymmärtää esittämämme kritiikki.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Malm.

22.05 **Niina Malm sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tartun vielä tähän työvoiman saatavuuteen, kun se on ehkä hiukan jäänyt tässä alakynteeseen. Minun mielestäni hallitus ei ole tehnyt riittävästi toimia sote-alan työvoiman saatavuuden parantamiseksi. Päinvastoin näillä esityksillä hallitus rajaa ammatillisten tutkintojen suorittamista ja

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

lakkauttaa aikuiskoulutustuen. Jopa 6 000 sote-ammattilaista on pystynyt tähän saakka täydennyskouluttautumaan tai tulemaan muuten alalle aikuiskoulutuksen kautta ja turvin. Ala tarvitsee ammattilaisia, sillä eläköitymisten tahti — se on useasti tässä salissa jo todettu — on huima tulevina vuosina. Samaan aikaan kun tämä hoitajamitoitus heikkenee yli olan, lähestulkoon heitetään, eivät työolot erityisesti hoivalaitoksissa parane vaan ne muuttuvat entistä raskaammiksi. Miten hoitaja jaksaa tästä eteenpäin?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Berg.

22.06 **Kim Berg sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuossa edustaja nosti esille sen, että sote-rahoituksessa ei ole huomioitu laisinkaan tätä ennaltaehkäisyä. Kyllähän siihen sote-rahoitukseen on sisäänkirjoitettuna hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rahoituksen osuus, jota sekä kunnat että hyvinvointialueet voivat saada sen perusteella, mitä toimia hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen tehdään. Tämä on siinä mielessä tosi tärkeä asia, koska tiedän, että meillä Vaasassakin on tästä paljon puhuttu. Tämä on ehkä ollut monilla alueilla monissa kunnissa sellainen, mitä ei ole ymmärretty, että siellä on hyvät mahdollisuudet saada rahoitusta juuri sen perusteella, miten hyvinvointia ja terveyttä edistetään. Olen ihan samaa mieltä siitä, että se on tärkeää, että siihen panostetaan, ja kannustankin sekä kaikkia kuntia että hyvinvointialueita tekemään toimia hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi, koska siihen on mahdollisuus saada rahoitus.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Valtola.

22.07 **Oskari Valtola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomi velkaantuu vaarallisesti, ja tätä ongelmaa on Orpon hallitus lähtenyt ratkaisemaan. Tässä kokonaisuudessa ministeri Juusolla on sosiaali- ja terveysministerinä varmasti vaikein rasti kannettavana, kuten täällä jo aiemmissa puheenvuoroissa tuli esille. Nyt tarvitaankin vastuuta kantavia ministereitä, joilla on asiaan ratkaisu, joka on muutakin kuin vain lisärahan jakaminen. Onneksi heitä tästä hallituksesta löytyy.

Kela-korvauksesta vielä nopeasti. Kuten ministeri Grahn-Laasonen täällä aiemmin sanoi, kyseessä on 89 miljoonaa euroa vuodessa ja kokonaisuudessaan 330 miljoonaa. Ja alkoholivero tulee olemaan tämän hallituksen jälkeen korkeampi kuin koskaan aikaisemmin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Kemppi.

22.08 **Hilkka Kemppi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Lämmin kiitos ministerille. Olette ollut täällä jo enemmän tai vähemmän kahdeksan tuntia, ja se on varsin pitkä aika, arvostan sitä kovasti.

Ajattelin nostaa esille vielä kaksi keskustan esittämää keinoa näistä 13:sta keinosta, ensimmäinen liittyy tähän normien purkamiseen. Ensinnäkin ajattelen niin, että normien purkamista ei voi kutsua normien purkamiseksi, jos leikkaa rahoituksen pois. Eli olisi tärkeää, että jos puretaan normeja, niin sitten jätetään ne rahat, jotta se liikkumatila alueella edelleen pysyy. Me esitämme, että esimerkiksi tuhannen synnytyksen poikkeusluparajasta tulee luopua ja erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon päivystystoiminnan erottaminen toisistaan tulisi mahdollistaa alueille.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Lisäksi ajattelen, että hallituksen olisi hyvä vapauttaa voimavaroja, henkilöstöä, hoidon ja hoivan työhön. Esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaalta löytyy malli, missä tekoälyn avulla on pystytty vähentämään 64 ihmistä kirjaamistöistä, ja toivon, että hallitus voisi harkita tämänkaltaisia toimia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Siponen.

22.09 Markku Siponen kesk (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Lämpimät kiitokset minunkin puolestani ministeri Juusolle urakoinnista.

Paria puheenvuoroa haluan tässä kommentoida. Täällä tuotiin esille aiemmin, että nyt halutaan antaa alueille työrauha. Mitä luulette, että ajatellaan tällä hetkellä Kemissä, Savonlinnassa, Raahessa, Iisalmen seudulla, Varkauden seudulla, Jämsässä, Salossa, mihinkä nämä teidän sairaala- ja päivystysleikkauksenne osuvat? Minä toivoisin, kun täällä pyrittiin vierittämään vastuuta edelliselle hallitukselle ja päivystysasetukselle ja muille: Teillä on nyt vastuu. Poikkeuslupia on annettu aikaisemminkin, teillä on mahdollisuus muuttaa näitä asetuksia. Ei kannata mennä enää edellisen hallituksen eikä keskustan selän taakse vaan kantaa se vastuu näistä päätöksistä, jotka olette viime viikolla tehneet.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Tässä kysyn, haluaako ministeri vielä vastata. Nyt on vielä mahdollisuus ennen lähtöä sanoa muutama sana — ihan lyhyesti.

22.10 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat, kiitoksia kommenteista ja kiitos erityisesti edustaja Kempille tästä ajatuksesta tai ideasta ja tiedosta siitä, että Pohjanmaalla tällaista tehdään. Varmasti katsotaan, miten siitä voisi ottaa mallia ja levittää sitä käytäntöä muuallekin, koska useinhan näitä asioita voidaan tehdä ilman lakimuutoksia ihan toimintatapoja muuttamalla, ja se on se olennainen ja avain, jolla hyvinvointialueilla pystytään palveluita kehittämään ja samalla myöskin säästämme. — Kiitoksia ja hyvää yötä kaikille. [Eduskunnasta: Hyvää yötä, ministeri!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, koska nyt ministeri joutuu lähtemään, niin mennään sitten meidän puhujalistalle. — Siellä on ensimmäisenä edustaja Asell.

22.12 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Orpon ja Purran hallituksen politiikka ajaa sote-palveluita kaaokseen. Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa sovittiin 1,4 miljardin euron leikkauksesta sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin. Viikon takaisessa kehysriihessä valtiovarainministeri Purran saket leikkasivat sote-palveluihin satojen miljoonien eurojen lisäsäästöt. Säästöt koskevat nyt niin erikoistason sairaalapalveluita, synnytyskiä, ympärivuorokautista päivystystä, perustason hoitoonpääsyä kuin sosiaalipalveluitakin. Hallitus ei ole turvannut hyvinvointialueille riittävää rahoitusta, vaikka kustannukset ovat nousseet merkittävästi etenkin rajun hintatason nousun ja poikkeuksellisen palkkaratkaisun vuoksi.

Hyvinvointialueet tekevät nyt kiireellä leikkauksia ihmisille tärkeisiin peruspalveluihin ja lähipalveluihin. Hallituksen linjaamien uusien säästöjen osalta sosiaali- ja terveysministeriössä ei osata sanoa, miten ne toteutetaan. Asiantuntijat ovat kritisoineet leikkauksia ja pitävät niitä jopa koko sosiaali- ja terveysjärjestelmän muutoksena. Uhkakuvana on, että

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

hyvinvointi- ja terveyserot kasvavat alueiden ja kansalaisten välillä. Tämä tarkoittaa sote-uudistuksen tavoitteiden vastaista kehitystä.

Arvoisa puhemies! Sote-uudistuksessa oli tarkoitus siirtää palveluiden painopistettä ennaltaehkäiseviin palveluihin ja perustason nopeaan hoitopääsyyn. Nyt hallitus heikentää muun muassa sosiaali- ja terveysjärjestöjen rahoitusta, vaikka näillä järjestöillä on suuri merkitys ennaltaehkäisevässä työssä. Sote-järjestöt paikkaavat palvelujärjestelmän aukkoja ja toimivat lähellä ihmisiä. Esimerkiksi lukuisat mielenterveys- ja päihdejärjestöt tekevät korvaamattoman arvokasta työtä. Järjestörahoituksen leikkaaminen tarkoittaa, että ihmisten sosiaali- ja terveyshaasteet siirtyvät ratkaistaviksi terveyskeskuksiin, päivystykseen ja erikoissairaanhoidon. Todennäköistä on, että ongelmat ovat ehtineet kärjistyä ennen kuin hoitoon hakeudutaan.

Leikkaaminen ennaltaehkäisystä siis lisää kustannuksia. Näin on myös, kun kiireettömän hoitopääsyn aikarajaa venytetään nykyisestä kahdesta viikosta peräti kolmeen kuukauteen. Hoitotakuun romuttaminen tarkoittaa THL:n Liina-Kaisa Tynkkysen sanoin paluuta ”luokattomaan” hoitotakuuseen. Hän pitää hoitotakuun heikennystä valitettavana takapakkina ja toteaa myös, että tämä on taas yksi teko, jolla hallitus hankaloittaa hyvinvointialueilla nimenomaan perusterveydenhuollon tilannetta. Jälleen kustannukset näkyvät ihmisten terveyden ja elämänlaadun heikentymisenä ja lopulta erikoissairaanhoidon lisääntyvinä kustannuksina.

Arvoisa puhemies! Hallituksen leikkaukset ovat arvovalintoja. Sosiaali- ja terveydenhuollosta ei ole välttämätöntä leikata. On muitakin tapoja tasapainottaa valtiontaloutta kuin leikata ihmisiltä, jotka käyttävät julkisia sosiaali- ja terveyspalveluita.

Myös hallituksen satsaukset yksityiseen terveysbisnekseen heikentävät sote-palvelujärjestelmän vaikuttavuutta. Kela-korvauksilla haetaan pistemäisiä palveluita, ja niihin haakeutuvat yleensä ihmiset, joille ei tuota ongelmaa sijoittaa lääkärissä käyntiin yli sata euroa kerralla. Yleensä Kela-korvauksia käyttävät varakkaammat ja samalla terveemmät ihmiset. Jälleen terveyden eriarvoisuus kasvaa ja sote-palveluiden tarve vain entisestään lisääntyy.

Arvoisa puhemies! Täällä hallituksesta on mielellään arvosteltu sote-uudistusta ja väitetty, että nykyiset ongelmat johtuisivat viime hallituksen tekemästä sote-uudistuksesta. Tosiasia on, että eri hallituskokoonpanot ovat jo lähes 20 vuotta yrittäneet eri tavoin tehdä sote-palvelu-uudistusta, mutta viime hallitus viimein sai uudistuksen maaliin. Sote-uudistus oli tärkeä tehdä ja välttämätön tehdä, mutta malli ei tietenkään ole vielä täydellinen.

Sen sijaan, että hallitus käyttäisi valtaansa ja muuttaisi esimerkiksi sotien rahoituslakia uuden tilanteen vaatimalla tavalla, hallitus pysyy jääräpäisesti kannassaan eikä suostu esimerkiksi aikaistamaan sote-alueille maksettavaa rahoitusta. Hallitus on syypää hyvinvointialueiden kiireiseen säästötahtiin. Muutosten tekeminen alueilla vaatisi aikaa, jotta voidaan esimerkiksi toteuttaa yhtenäisiä palvelukokonaisuuksia ja asiakkaalle sujuvia ja yhteiskunnalle kustannustehokkaita palveluita, mutta hallitus ei anna aikaa eikä armoa vaan tekee edelleen lisäsäästöjä suomalaisten käyttämiin ja arvostamiin sote-palveluihin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Gebhard.

22.17 Elisa Gebhard sd: Arvoisa puhemies! Köyhät ja kipeät ovat pulassa, kun hallitus ajaa historiallisen oikeistolaista politiikkaansa sakset kädessä faktoista välittämättä. On täysin väärä toimintalinja, että ihmisille välttämättömiä palveluita uudistetaan ideologises-

ti toisaalta säästötavoite edellä, mutta toisaalta piikki auki yksityisen puolen terveysbisnekselle. Nyt hallitus on systemaattisesti romuttamassa Suomen julkista terveydenhuoltoa ja suuntaamassa rahoitusta sen sijaan yksityisen terveysbisneksen tukemiseen. Oikea-aikainen, toimiva perusterveydenhuolto ja vanhusten hoivan vahvistaminen vähentävät tarvetta esimerkiksi päivystykseen hakeutumiselle. Kiireettömän hoidon hoitotakuu ja sen riittävä resursointi ovat tärkeitä asioita ennen kaikkea inhimillisistä syistä ja koska ne myös vähentävät ihmisten kärsimystä terveysongelmien kanssa. Juuri siksi hallituksen kehysriihessä päätetty hoitotakuun romuttaminen on aivan järjetöntä terveystaloutta. Seitsemän päivän tai kahden viikon hoitotakuu on tekijä, joka ohjaa palveluiden painopistettä kohti perustasoa. Nopea hoitoon pääsy ja perustason palveluiden turvaaminen on paitsi inhimillistä myös kustannustehokasta, koska sillä tavoin ihmiset saavat ajoissa apua terveyden ongelmiinsa. Silloin tarvitaan vähemmän todennäköisesti näitä kalliita erikoistason palveluita.

Arvoisa puhemies! Palataan nyt vielä siihen, millaisia valintoja hallitus on tehnyt. Esimerkiksi kehysriihessä vaakakupissa ovat olleet hallituksen sote-palveluleikkaukset ja yksityisen terveysbisneksen ideologinen tukeminen, oluen halpuuttaminen ja siitä myös terveydenhuollolle aiheutuvat kustannukset tai esimerkiksi sairaaloiden toimintaedellytykset. Hallitus leikkaa julkiselta puolelta ja siirtää rahat yksityiseen, romuttaa koko sote-järjestelmän ja siirtää potilaat terveystalouden asiakkaiksi. Samalla soten asiakasmaksu- ja nostetaan.

Mistä kaikesta hallitus sitten leikkaa? Esimerkiksi sellaisista palveluista, joista ei kerta kaikkiaan olisi varaa säästää. Hallitus kajoaa sosiaalihuollon palveluihin sadan miljoonan euron leikkauksilla. Kyse voi olla esimerkiksi lastensuojelusta, päihde-, mielenterveys-työstä, lähisuhdeväkivallan uhrien palveluista, mutta valitettavasti emme tiedä tarkemmin. Ja kuvaavaa on, että vastuuministeri ei ollut edes tietoinen, että tällaisesta leikkauksesta ollaan päätetty. Tässä on kyse kaikista heikoimmassa asemassa olevien palveluiden leikkauksesta, ja näistä päätetään ministerin ohi ilman tarkempaa suunnitelmaa siitä, miten nämä säästöt toteutetaan.

Kaiken kaikkiaan tulee vaikutelma, että hallitus ei itse edes tiedä, mistä se on leikkaamassa tai mitä seurauksia sillä on. Ihmisille välttämättömät palvelut ovat tyypistyneet menoeriksi, eikä ole käytetty ollenkaan harkintaa siinä, millaisia pidemmän tähtäimen vaikutuksia ja ennen kaikkea kustannuksia näillä toimilla on. Hyvä esimerkki tästä on päätös rajata erikoissairaanhoidon palveluvalikoimaa. Minkälaisen päättelyketjun tuloksena on syntynyt päätös, että esimerkiksi rintasyövästä toipuneelta tai lihavuusleikkauksen läpikäyneeltä halutaan evätä pääsy sellaiseen leikkaukseen, joka todella parantaa elämänlaatua ja vähentää esimerkiksi sairauspoissaoloja töistä? Hallitus ei todella tunnu edes tietävän, että julkisella puolella ei tehdä puhtaasti esteettistä plastiikkakirurgiaa. Jälleen leikkauksen esimerkki sellaisesta toimesta, jonka tarkemmasta sisällöstä hallituksella ei tunnu olevan minkäänlaista ymmärrystä.

Hallituspuolueiden monissa puheenvuoroissa on nostettu myös esiin pula hoitajista ja sote-alan ammattilaisista yleisemminkin. Tästä varmasti kaikki ovat samaa mieltä, että sote-alan rekrytoinnin haasteet ja työn pitovoima ovat todellisia ongelmia, mutta ei hallitus ole tähän asiaan mitään ratkaisuja kyennyt esittämään. Työpaikkojen siirtelyä ei voi pitää tällaisena pitovoimaa edistävänä toimenpiteenä työmatkojen pidentyessä, ja lisäksi hallitus myös heikentää hoitajien työoloja monilla täälläkin kuvatuilla tavoilla. Lisäksi halli-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

tus on päättänyt lakkauttaa aikuiskoulutustuen, jolla nimenomaan koulutetaan sote-alan ammattilaisia.

Sananen vielä oikeistohallituksen lempilapsesta eli yksityisen terveydenhuollon Kela-korvauksista. Ne eivät lisää [Puhemies koputtaa] terveyspalveluiden saatavuutta muille kuin niille, joilla on varaa maksaa satanen lääkärikäynnistä. Ne eriarvoistavat terveydenhuoltoa. [Puhemies koputtaa] On melko paksua antaa ymmärtää, että yksityisen puolen Kela-korvaukset ovat paras tapa edistää ihmisten lapsihaaveiden toteutumista. [Puhemies: Aika!] — Jatkan seuraavassa puheenvuorossa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Selvä. — Edustaja Guzenina, poissa. — Edustaja Koskinen.

22.23 Johannes Koskinen sd: Arvoisa puhemies! Tämän välikysymyskeskustelun ytimessä on sairaalaverkon tulevaisuus, se, miten hallitus aikoo turvata perustuslain takaa-mien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden kaikkien hyvinvointialueiden asukkaille. Hyvinvointialueiden rahoitusvajeen ohella huolestuneisuutta on kärjistänyt sosiaali- ja terveysministeriön asettaman työryhmän tammikuinen kaavailu, että keskussairaalaverkkoa karsittaisiin vain viiteen—kahdeksaan keskussairaalaan viiden yliopistosairaalan lisäksi. Ja tunnetaan tietysti myös esimerkiksi kokoomuksen, pääministeripuolueen, useankin kerran julkisesti kaavailema, että olisi pitänyt tähdätä viiteen hyvinvointialueeseen näiden yliopistollisten keskussairaaloiden ympärille. Ja kun seuraa näitä arvioita siitä, mitä kaikkea pitäisi vielä säästää, niin en olisi ihan varma, että tämä nyt ihan positiivisesti tehty linjaus, että tähän keskussairaalaverkkoon ei puututtaisi, kestäisi kaikki kolme vuotta tätä vaalikautta.

Sairaalaverkon karsimisen vaikutuksista ei ole tehty kustannusarvioita. Nyt hyvin hoidettujen tehtävien siirto ja keskittäminen heikentäisi potilasturvallisuutta, lisäisi kuljetus- ja tilakustannuksia, ruuhkauttaisi toisaalla ja huonontaisi kauttaaltaan hoidon saatavuutta, eikä tavoiteltua henkilöstöpulan helpottumista todellisuudessa tapahtuisi millään pakko-siirroilla.

Etelä-Karjalan hyvinvointialue teki pikaselvityksen nimellisen säästön aiheuttamista lisäkustannuksista. Lappeenrannan keskussairaalan muuttaminen akuuttisairaalaksi toisi vähintään 30 miljoonan euron vuosittaisen lisälaskun yhteiskunnalle, ja erityisesti ambulanssi- ja ostopalvelukustannukset kasvaisivat ja maksutuotot vähenisivät. Myös asiakkaille kertyisi merkittäviä lisäkustannuksia.

Kun näitä rajujakin leikkauskaavailuja edelleen on, niin jatkossakin tarvitaan yhteisrintamaa keskussairaalaverkon täyden ja turvallisen palvelun puolesta holtittomien leikkaus-saksien torjumiseksi. Terveyspalvelujen tuottamisessa on tehostamisen paikkoja, mutta ne eivät löydy ylhäältä runtattavilla keskittämiskaaseilla vaan hyvinvointialueilta määrätie-toisella kehittämistyöllä.

Kuluneen vuoden aikana on huomiota kiinnittänyt myös se, että näiden kahden itsehal-linnollisen tason, kuntien ja hyvinvointialueiden, välillä ei yhteistyö ja -toiminta ole lähes-kään niin syvää ja saumatonta kuin sen pitäisi olla. Sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelujen siirto kunnilta isomman väestöpohjan hyvinvointialueille ei tarkoittanut sitä, etteikö asuk-kaiden hyvinvoinnista, terveydestä ja turvallisuudesta huolehtiminen ja palveluihin vaikut-taminen edelleen kuuluisi osaltaan myös kunnille. Laissa edellytetään hyvinvointialueen ja sen toimialueen kuntien nimenomaisia neuvotteluja yhteistyöstä, tavoitteista ja työnjaosta.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Hyvinvointialueilla on käynnistysvaiheessa ollut kädet täynnä työtä toimintojen organisoimisissa ja sopeuttamisessa tiukkoihin talousraameihin. On huolestuttavaa, että siitä huolimatta tuoreessa selvityksessä kuntajohtajat katsoivat hyvinvointialueiden epäonnistuneen yhteydenpidossa ja yhteistyössä kuntien kanssa. Esimerkiksi peräti 82 prosenttia kyselyyn vastanneista kuntajohtajista katsoi, että palveluverkon suunnittelussa omaa kuntaa on kuultu täysin tai jokseenkin riittämättömästi. Samansuuntaiset luvut koskivat oman kunnan ja hyvinvointialueen välisen yhteistyön toimivuutta.

Juuri näinä aikoina on elintärkeää, että yhdenvertaisten ja luotettavien palvelujen turvaamiseksi toimitaan yhdensuuntaisesti. Kun koronan jälkivaikutusten, palkkaratkaisujen, ostopalvelujen hinnankorotusten ja parin vuoden inflaatiopaineiden aiheuttama kustannuskriisi johtaa hyvinvointialueita herkästi virheellisiin hätäratkaisuihin, tarvitaan sekä valtiolta että kuntia aktiivisesti mukaan välttämättömiin korjaustoimiin. Hyvinvointialueiden alijäämien miljardisuma pitää purkaa järkevällä tavalla mutta ripeästi. Valtiovallan pitää järjestää vuosia lisää hyvinvointialueiden poikkeusaikojen alijäämien kattamiseen ja aientaa lakisääteisiä kustannusten kompensaatioita. Orpon—Purran hallituksen on syytä tähän herätä ja tuoda tarvittavat muutokset eduskuntaan. Perustuslakivaliokunta vaati lakiin mahdollisuuden hakea hyvinvointialueille lisärahoitusta, jos alue ei suoriudu lakisääteisistä asukkaidensa palveluista annetulla rahoituksella. Tätäkin pelastusrengasta on käytettävä.

Pikaisissa leikkauksissa on pelkona, että tiukassa aikataulussa keskitytään saksimaan perusterveydenhuollon toimipisteistä ja lähipalveluista, vaikka koko sote-uudistuksen pääideoita oli panostaa lisää perustasolle yhdenvertaisempiin palveluihin. Myös vajavaisesti edennyt sosiaali- ja terveystalouden yhteen nivominen [Puhemies koputtaa] mahdollisimman asiakasystävällisesti kohtaisi herkästi uusia hidasteita. [Puhemies koputtaa] Ja sen takia nyt tarvitaan kuntia mukaan hakemaan [Puhemies koputtaa] edullisempia ja tehokkaampia toimitilajärjestelyjä tarkistamalla vuokratasoja, tiivistämällä ennalta ehkäisevää työtä, [Puhemies koputtaa] ja tietysti tämän yhteispelin kuntien ja hyvinvointialueiden välillä pitää olla mahdollisimman saumatonta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Hyvä, kiitoksia. — Edustaja Honkonen poissa, edustaja Kaleva poissa. — Edustaja Bergbom.

22.29 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Ehkä tätäkin keskustelua seurattaessa ja oikeastaan aiemminkin opposition kritiikkiä seurattaessa teiltä löytyy kyllä kaksi asiaa: te osaatte hyvin kritisoida sitä, mitä tämä hallitus tekee tai jättää tekemättä, ja toiseksi te osaatte kertoa kyllä jokaiseen toimeen, että tämä pitää ehdottomasti perua, tätä ei missään nimessä saa tehdä. Sekin on ihan ok, ei siinä mitään, mutta tavallaan jos siihen uskottavuuteen haluaisi jonkun verran vahvistusta, niin olisi tietysti sitten hyvä esittää vaihtoehtoiset keinot, millä se rahoitus saadaan esimerkiksi niihin peruttaviin toimiin taattua. Eli kun me tiedetään, että tämä hallitus tekee tällä hetkellä hallituskauden aikana reilut yhdeksän miljardin sopeutustoimet, niin yhdelläkään oppositiopuolueella ei ole lähellekään tähän verrattavia keinoja tarjolla — no vasemmistoliitolla on neljän miljardin edestä verokeinoja, kiitos siitä, mutta eihän sekään riitä vielä edes tähän hallituksen tasoon, ei puoleenkaan siitä. Jollakin tavalla jos haluaa uskottavuutta nostaa, sitten kannattaa keksiä joitain vaihtoehtoisia keinoja, millä se rahoitus saadaan turvattua.

Muistutan kuitenkin näiden sosiaali- ja terveystaloudenkin osalta, että silloin kun tämä uudistus rakennettiin, yhtäältä tässä oli myös tavoitteena se kustannussäästöjen ai-

kaanssaaminen, kun tehdään tämä uusi uudistus. Toki nyt lienee selvää, ettei se... [Krista Kiurun välihuuto] — Niin, jos nyt saan puhua. Voitte tulla tänne kyllä kertomaan, ja kyllä te osaatte sen välihuudonkin, se on käynyt varsin hyvin selväksi täällä. — Mutta jos nyt puhutaan tästä sotesta, sen tarkoituksena oli myös aikaansaada säästöjä. No, se ei nyt mennyt ihan putkeen tässä hommassa, on aika ilmiselvää, että kustannuksia on tullut aikamoisella vauhdilla lisää. Ja jos katsotaan vaikka tässä kehysriihessä tehtyjä lisäsopeutus päätöksiä, niin yksi merkittävä syy näille lisäsopeutuksille oli nimenomaan se, että soteen tarvittiin lisää rahaa. Tämä oli myös ihan keskeisimpänä syynä siinä.

No sitten jos näistä Kela-korvauksista vielä muutama sana: Niitäkin on kritisoitu aika voimallisesti ja todettu, että jotenkin nyt rampautetaan julkinen terveydenhuolto. Kun katselin vähän noita valtiovarainministeriön ennusteita viime vuoden syksyltä siitä, kuinka paljon hyvinvointialueille tullaan tämän hallituskauden aikana vuosina 2024—2027 käyttämään rahaa, niin siinä ennusteessa se arvioitu rahankäyttömäärä oli noin 105 miljardia euroa, ja jos nyt sinne tehdään sopeutustoimia, niin puhutaan edelleen noin 100 miljardista eurosta, vähän reilusta, joka tapauksessa tämän hallituskauden aikana. Sitten näiden Kela-korvauksien osuus, mitä hallitusohjelmassa ja nyt kehysriihessä on päätetty, niitten kokonaissumma hallituskauden aikana, on 500 miljoonaa. Ehkä pientä perspektiiviä tähän.

Sitten niistä Kela-korvauksista: kyllä jos ne optimaalisesti toimivat, mitä tietysti varmaan kaikki tässä salissa toivovat, parhaimmillaan se aikaansaa sen, että niillä ihmisillä, joilla maksukykyä on, kun se Kela-korvaus tavallaan kasvaa, siihen saadaan vähän lisää ihmisiä mukaan, että nämä ihmiset ovat poissa sieltä julkisen terveydenhuollon jonoista, mikä sitten vähentää sen julkisen sektorin painetta, ja saadaan sitten hoitojonoja purettua myös siellä puolella. Sitten jos ajatellaan vaikka tällaisia lapsettomuushoitoja yksityisellä puolella ja fysioterapiaan liittyviä toimia, mitä tuetaan Kela-korvauksilla, niin kyllä minä näen ne ihan positiivisena asiana, en minä näe niitä millään tavalla ongelmallisena. Sama koskee tietysti sitten esimerkiksi mielenterveyspuolta. Jos sinne saadaan Kela-korvauksia, sekin on vaan positiivinen asia, että saadaan sitä painetta sieltä julkiselta sektorilta heikennettyä.

Muistan sellaisenkin, että viime hallituskaudella itsekkin ihmettelin silloin aluevaltuustossa sitä, mikä siinä on, että te ette antaneet lisärahoitusta suoraan sinne hyvinvointialueiden rahoitukseen vaan te kiersitte sen lisärahoituksen, minkä te kerran myönsitte, näihin hankkeisiin. Hyvinvointialueen johtaja siihen sitten totesi, että se johtuu siitä, että sitä rahoituslakia ei ole tavallaan avattu vaan sitten tuotiin näiden hankkeiden kautta. Eli se ei ole ihan yksinkertainen kysymys myöskään tunkea hyvinvointialueille lisää rahaa suoraan niiden hoitojonojen purkuun, ettekä tekään niin tehneet, vaan te toitte sen niitten hankkeiden kautta kierrätettynä.

Isossa kuvassahan tässä on kysymys siitä, missä rahat, missä henkilöstö. Jos ensimmäiseen mennään, niin sitä rahaahan ei oikeastaan ole. Meillä on maailman neljänneksi korkein kokonaisveroaste, jos muistan oikein meidän sijoituksen tällä hetkellä siellä, ja tämäkin hallitus tekee taas lisää veronkorotuksia, mikä on aivan hirveätä mutta välttämätöntä tässä tilanteessa. Alkaa herätä se kysymys, millä rahoitus näihin palveluihin turvataan, kun me tiedetään se, että meidän väestö ikääntyy tästäkin eteenpäin joka vuosi. Ja sitten sama kysymys on myös henkilöstön kohdalla. No, siihen on tarjottu tietysti sitten monenlaisia ratkaisuja ihan kansallisin toimin koulutuksen lisäämiseen jne., parempaan johtamiseen ja sitten tietysti työperäiseen maahanmuuttoon, mutta ei sekään ihan autuaaksi tee, jos tilanne on se, että ihminen esimerkiksi ei välttämättä opi nopeasti kieltä. Esimerkiksi SuPerin

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

kyselyissä on ollut nähtävissä, että se kuormittaa myös sitä työyhteisöä, eli ei sekään ole ihan automaattinen helppo keino siihen.

Lopuksi vielä tuosta maakuntaverosta, mistä on paljon keskusteltu. Itselläni on kyllä edelleen silleen hakemista siinä, mitä mieltä olisin, mutta tätä voisi kyllä selvittää vielä lisää. Olen aluevaaleissa vastannut vaalikoneeseen näin, että ”voisin kannattaa sitä, sillä se lisäisi alueen autonomiaa omiin päätöksiin, mutta ongelmaksi tulee se, että uskoisin verotuksen nousevan entisestään ja yhä kiihtyvällä tahdilla.” No nyt näyttää käyvän niin ihan riippumatta siitä, onko meillä maakuntaveroa käytössä vai ei. Ehkä tulevaisuudessa sitä voitaisiin vielä miettiä, koska se tosiasiallisesti lisäisi sitä alueen autonomista kykyä tehdä päätöksiä ja myöskin turvata se oma rahoitus ja se ehkä antaisi valtiolle hieman ennustettavamman suunnan siitä, [Puhemies koputtaa] mihin hyvinvointialueiden rahoitus kehittyy. — Kiitoksia, puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. Pidetään näistä puheaikatauluisista kiinni. — Ei käynnistetä tässä vaiheessa debattia, koska kaikilla teillä, jotka olette sitä pyytäneet, on täällä myös puheenvuoro tulossa. — Edustaja Eerola näyttää enintään viiden minuutin mallia.

22.35 Juho Eerola ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Yritetään parhaamme mukaan pitäytyä aikarajoissa.

Nämä sote-kustannukset, jotka eivät ole pysynyt niissä rajoissa, joissa niiden olisi pitänyt pysyä, ovat nousseet ja yhä nousevat väestön vanhenemisen tähden, ja siksi niitten kasvua tulee yrittää suitsia. Suurin osa näistä hallituksen nyt tekemistä toimista on juuri tätä kustannusten kasvun hillintää. Koko tämä sote-uudistuskin silloin aikanaan yritettiin rakentaa sen tähden, että kustannusten kasvu ei olisi ollut näin rajua. Edellisen hallituksen uudistus, kuten nyt on nähty, ei ole kuitenkaan tähän tavoitteeseensa päässyt. Lähes ainoa, mihin se on kyennyt, on ollut tällaisen uuden hallinnon tason perustaminen, jonka kautta on saatu esimerkiksi ohjattua ryhmärahoja ja puolueveroa omille etujoukoille.

Eli toisin sanoen hallitus tekee nyt välttämättömiä toimia talouden kääntämiseksi vahvalle pohjalle. Näistä rahoitusleikkauksista puhuminen, mistä täällä on puhuttu, on ollut minun mielestäni hyvin harhaanjohtavaa, kun nyt kuitenkin hyvinvointialueiden rahoitus kasvaa tähän lähtötasoon verrattuna yli miljardilla eurolla joka vuosi koko tämän hallituskauden ajan.

Taloustilanteen ohella, arvoisa rouva puhemies, sote-palveluita on kalvanut jo pitkään erittäin suuri henkilöstövaje. Väestö vanhenee, ja koko ajan etsitään keinoja, millä järjestää palveluita ihmisille näitten nykyisten resurssien puitteissa — eli ei ole mikään kovin helppo rasti. Otetaan esimerkiksi hoitajamitoituksen laskeminen ikääntyneiden ympärivuorokautisessa hoivassa tästä 0,65 hoitajasta 0,6 hoitajaan, jota täälläkin on tänään kritisoitu. Meidän ryhmäpuheessa edustaja Sillanpää kuvasi sitä tilannetta hyvin, ja ikään kuin lähestulkoon sitaattina kertaan: Jos meillä on yksikkö, jossa on 20 potilaspaiikkaa, eli suunnilleen yhtä paljon kuin täällä on kansanedustajia nyt salissa, niin meillä tulisi nykyisellä hoitajamitoituksella olla siellä 13 hoitajaa. No, jos tähän yksikköön saadaan nyt rekrytoidua tämän hoitajapulan tähden vain se 12 hoitajaa, niin meille jää sen myötä sitten kaksi tyhjää vuodepaikkaa. Kun tätä mitoitusta sitten lasketaan tämän verran, mitä on suunniteltu, niin nuo kaksi vuodepaikkaa voidaankin sitten ottaa käyttöön sen sijaan, että nämä kaksi potilasta jäisivät kokonaan ilman tätä hoivapaikkaa. Tämän tyyppisten asioiden kanssa

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

tässä nyt ollaan painiskelemassa, eli ihan käytännön tason ongelmia koetetaan ratkoa. [Aki Lindénin välihuuto]

Työvoimapula on yksi hoitajamitoituksen suurimmista haasteista. Me tarvitaan valtavasti lisää hoitajia hoitoalalle, ja siksi tähän hallitusohjelmaan on kirjattu tämä Hyvän työn ohjelma, joka selvittää ja koettaa etsiä ja löytää ratkaisuja, miten sote-alan pito- ja vetovoimaa voidaan tulevaisuudessa parantaa. [Aki Lindénin välihuuto] Kun saadaan näitä ratkaisuja tehtyä ja työntekijät voivat hyvin siellä työpaikalla ja sitten vielä edelleen, kun perehdytys hoidetaan asiallisesti ja saadaan työilmapiiriä paremmaksi, saadaan myöskin sitten tätä hoidon tasoa parannettua.

Ainoa asia, mistä ehkä pikkasen, jos nyt uskallan hallituspuolueen kansanedustajana edes vähän kritisoida, on tämä Kouvolaan olevan Ratamokeskuksen yöpäävystysten loppuminen. Matka Kymenlaakson keskussairaalaan sieltä Kouvolaan ei ole mikään kohtuuton, ellei nyt ihan sieltä jostain Valkealan perukoilta Selänpäästä lähde, mutta tämä valtatie 15, mitä pitkin sitten tullaan, on vaarallinen ja erittäin huonossa kunnossa, jos siihen tätä ambulanssiliikennettä tulee lisäksi. Ja sitten tämän nykyisen Kymenlaakson keskussairaalan eli KOKSin kapasiteetti ei riitä, etenkin kun laki sanoo, että psykiatristen palveluiden vieressä tulisi olla yöpäävystys. Jos tämä Ratamon päävystys siis Kouvolaan loppuu, joudutaan lopettamaan myös nämä psykiatriset palvelut ja nekin sitten ilmeisesti siirretään Kotkaan. No, ongelmana tässä on se, että keskussairaalan vieressä ei tällä hetkellä ole riittäviä tiloja, ja toivon, että hyvä hallitus tämänkin nyt sitten huomioi toisaalta valtatie 15:n turvallisuutta parantaen ja toisaalta rakentaen riittävät tilat sairaalaan yhteyteen. [Timo Harakka: Hallitus nosti Vitostien ohi 15:n!] Jos siis tästä päätetään, että tämä Ratamo loppuu, jota sinänsä pidän kummallisena, kun kuitenkin Kouvola on yksi Suomen suurimmista kaupungeista, yli 80 000 asukasta, taitaa olla reilusti enemmän väkeä kuin esimerkiksi Pietarsaareissa ja Raaseporissa yhteensä. — Mutta nyt se viisi minuuttia meni alle.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Valtola. [Timo Harakka: Hallitus nosti Vitostien ohi vt 15:n, joka oli edellisen hallituksen kärkihankkeita!] No niin, pysytään nyt tässä asiassa.

22.40 Oskari Valtola kok: Arvoisa rouva puhemies! Sairaala- ja päävystysverkkojärjestelmän esitys, joka tehtiin virkamiestyönä, nostatti ahdistusta monella keskussairaala-alueella erityisesti tämän kakkosvaiheen myötä. Nyt hallituksen riihessä tuomassa esityksessä edetään ykkösosvaiheen myötä ja tämä kakkosvaihe, joka olisi karsinut voimakkaasti keskussairaala-verkkoa, kuopattiin, mikä on hyvä juttu.

Täällä on puhuttu paljon yöpäävystyksistä. Keskityn enemmän näihin sairaaloihin, joissa erikoissairaanhoidon tulee muutoksia, muun muassa Kemiin, Oulaisiin, Saloon, Savonlinnaan ja Valkeakoskelle viimeistään sitten 1.1.2026. Tänne onneksi on monelle alueelle jäämässä toimintoja, jotka mahdollistavat osastotoimintaa ja päiväkirurgiaa. Erityisesti Savonlinnassa, jossa on runsas sairaanhoitaja- ja terveydenhoitajakoulutus, nämä toimenpiteet ovat tärkeitä, koska ne mahdollistavat tämän koulutuksen jatkamisen, millä on valtavia vaikutuksia alueen elinvoimaan ja tulevaisuuden työvoiman suhteen.

Sitten jos mennään tähän hoitotakuukeskusteluun: Täällä on monesti puhuttu, että tässä kiireettömässä vastaanottotoiminnassa nimenomaan se, miten nopeasti päästään vastaanotolle, olisi se kaikista vaikuttavin asia. Näinhän ei ole, vaan hoidon jatkuvuudella, eli sillä

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

että potilas—lääkäri-suhde jatkuu, on selvitysten mukaan eniten vaikutusta kustannuksiin ja esimerkiksi sairaalaan joutumisen suhteen. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Sillanpää.

22.42 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Meillä tässä maassa suurin haaste nykymuotoisen sairaalaverkon ylläpitämiseen on pula hoitajista ja lääkäreistä. Meillä ei ole tässä maassa tarpeeksi hoitohenkilökuntaa. Tällä hetkellä alalle ei koulutaudu tarpeeksi lisää uutta henkilökuntaa, ja sen lisäksi meiltä on lähtenyt valtava määrä alan ammattilaisia muille aloille. Samaan aikaan suomalaiset ikääntyvät kovaa vauhtia, vanhusväestö kasvaa ja syntyvyys laskee. Ei tämä ole mikään helppo yhtälö. Meidän on pakko tehdä muutoksia sote-palveluihin, jotta myös tulevilla sukupolvilla olisi tässä maassa pääsy hoitoon.

Yksi muutettavista asioista on peruspalveluiden tarjoaminen laajemmin kuin vain arkisin kahdeksasta neljään. Jo hoitojonojen purkamisenkin vuoksi on tärkeää, että suuntaamme sote-palveluita ja -vastaanottoja tarjolle laajasti myös iltaisin ja viikonloppuisin. Se on tärkeää myös siksi, että vähennämme jo ruuhkautuneista yöpäivystyksistä palvelutarjontaa muihin aikoihin niille potilaille, jotka voidaan hoitaa ilta- ja viikonloppuvastaanotoilla.

Tarvitsemme uudenlaista ajattelua siihen, miten ja minkälaisia palveluita järjestämme nyt ja tulevaisuudessa. Jo nyt on saatu hyviä kokemuksia etävastaanotoista, ja liikkuvat terveyspalvelut erityisesti syrjäseuduilla on otettu myönteisesti vastaan. Nämä ovat osa keinoja, joilla saamme ihmisille hoitoa myös muilla kuin perinteisillä tavoilla. Digipalveluiden kehittyessä meidän täytyy kuitenkin olla tarkkana. Digitalisaation myötä emme saa rajata palvelujen piiristä pois niitä asiakkaita, joilla ei ole mahdollisuuksia käyttää digipalveluita tai joille niiden käyttö on erityisen haastavaa. Tämä täytyy muistaa esimerkiksi ikääntyneiden ja vammaisten kanssa, jotta jokaisella on yhtäläiset oikeudet päästä palvelujen piiriin. Digiopetusta täytyy mahdollisuuksien mukaan myös lisätä ja olla tarjolla tukea digipalveluiden käyttöön.

Uudenlaista ajattelua tarvitsemme myös siihen, miten saamme lisää hoitajia alalle. Tarvitsemme lisää uusia opiskelijoita, mutta lähtisin itse ratkomaan tätä ongelmaa paljon lähempää, siitä, että saisimme alalle takaisin heidät, jotka sieltä ovat kerran aikaisemmin jo lähteneet pois. Hoitoalalla tarvitaan samoja parannuksia työssäjaksamiseen kuin mitä muillakin aloilla. Se ei ole mitään rakettitiedettä. Hallitusohjelmassa toteutettava Hyvän työn ohjelma keskittyy nimenomaan hoitoalan ongelmien tunnistamiseen ja asioiden ratkomiseen. Meidän tulee huolehtia siitä, että alan työtehtävät täytetään osaavalla väellä ja uusien työntekijöiden perehdytys on kunnossa. Määräaikaissuusia ei ketjuteta, ja panostamme siihen, että henkilökunnan osaamista ylläpidetään.

Näiden lisäksi jokaisella työntekijällä täytyy olla oikeus fyysiseen koskemattomuuteen. Koskemattomuuteen liittyy vahvasti myös se, pakottaako työnantaja työntekijöitä irtisanomisen uhalla ottamaan erilaisia rokotteita. On sangen erikoista, että tänä päivänä maassa, jossa kärsimme sote-alan kriisistä ja hoitajapulasta, meillä on kuitenkin ollut varaa säätää lakeja, jotka pelasivat osan hoitohenkilöstöstä kokonaan pois alalta erityisesti koronapandemian aikana. Siinä, missä Suomi usein ottaa mallia Ruotsista ja Norjasta, on tässä asiassa menty päinvastaiseen suuntaan. Sen sijaan että keskittyisimme ylläpitämään rokotekehittävyyttä vapaaehtoisella rokottautumisella, kuten Ruotsi ja Norja tekevät, meillä vaaditaan hoitoalalla pakollisia rokotteita, jotta voit työskennellä hoitajana. Moni hoitaja on tämän seurauksena lähtenyt alalta pois eikä aio palata, jos tähän asiaan ei saada muutosta. Ja kun

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

tässä taloustilanteessa on pakko etsiä säästöjä, tämä keino saada hoitajia alalle takaisin on täysin ilmainen: [Timo Harakka: Tehkää laki!] muuttaa tartuntatautilain 48 § takaisin siihen muotoon, että se olisi vain suositus. [Timo Harakka: Ihan vapaasti!] Henkilökohtainen toiveeni on, että hallitus huomioi tämän tulevissa esityksissä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Polvinen. — Lundén.

22.47 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tähän aikaan illasta on varmaan kaikki oleellinen sanottu, mutta minä tahdon sanoa muutaman sanan tässä lyhyesti, ja mikäli vanhat merkit pitävät paikkansa, niin aika nopeastikin. [Naurua]

Tätä keskustelua kuunnellessa huomaa, että oppositio pyrkii aktiivisesti unohtamaan yhden keskeisen tosiasian. Nyt käytössä oleva hyvinvointialueiden rahoitusmalli on heidän tekosiaan, ja siten myös hyvinvointialueiden rahapula on heidän syytään. Jos ja kun hyvinvointialueet ovat nyt rahapulassa, pitäisikö vasemmisto-opposition ja erityisesti keskustan katsoa peiliin ja etsiä syyllistä sieltä, jos Marinin hallituksen sote-uudistus ja erityisesti Saarikon johdolla tehty rahoitusmalli menivät niin pahasti pieleen?

Lisäksi vielä enemmän minua ihmetyttää, miksi vasemmisto-oppositiolle kelpaa hyvin kallis vuokralääkäri mutta yksittäisen kalliin vuokratyöntekijän sijasta lääkäripalvelun hankkiminen kokonaisuutena asianmukaisen kilpailutuksen tuloksena ei käy. Joku voisi kuvitella, että vasemmistohallituksen oman tuotannon vaatimus on vuokralääkärifirmojen aikaansaannosta, koska se johtaa kustannusten nousuun ja rahat menevät ja nimenomaan vuokralääkärifirmoja rikastuttamaan. Esimerkiksi Etelä-Karjalan hyvinvointialue maksoi kolmesta vuokrasilmälääkäristä 315 000 euroa kuukaudessa, mutta tämä täyttää nimellisesti vasemmiston sote-mallin oman tuotannon vaatimuksen, joten kaikki on ilmeisesti kunnossa.

Arvoisa rouva puhemies! Sitten tietenkin voidaan miettiä, miten tähän tilanteeseen päädyttiin. Asiantuntijat suosittelivat hyvinvointialueiden määräksi viisi tai kuusi eli vastaavaa kuin eräalueiden määrä. Kepulointien tuloksena kuitenkin hyvinvointialueita on nyt 21 ja tietenkin lisäksi vielä Helsinki, jotta mahdollisimman monelle maakuntien kepulille riittäisi aluevaltuutetun hommia. Hyvä oppositio, olisiko nämäkin rahat voineet käyttää paremmin lääkärien, hoitajien ja muiden sote-ammattilaisten palkkaamiseen kokouspalkkioiden ja piilopuoluetukien eli ryhmärahojen sijasta?

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Miksi Marinin—Saarikon hallitus ei edes yrittänyt säästää tietojärjestelmistä järjeistämällä niiden määrää ja hukkasi siinä sote-uudistuksen suurimpiin kuuluvan säästöpotentiaalin? [Timo Harakka: Sitäkö ehdotitte?] Jopa yksityisellä hyvinvointialueella voi olla käytössä useita satoja tietojärjestelmiä, joissa käsitellään potilastietoja. Jokaista pitää päivittää erikseen, kun vaikka Kanta-liittymiin tulee muutoksia, ja maksaa lisenssimaksuja. Te olisitte voineet linjata, että samaan käyttötarkoitukseen jää vain yksi tietojärjestelmä käyttöön, ja linjata muutoksen rahoitukseen sen mukaisesti. Näin te kuitenkin ette tehneet, vaan sote-uudistuksen yhteydessä tietojärjestelmämuutoksiin poltettiin rahaa alueiden oman arvion mukaan yli miljardi euroa. Tämä tietenkin oli Marinin—Saarikon hallituksen velkaantumisen mittapuulla pikkusumma, mutta tavallisen suomalaisen näkökulmasta tuhat miljoonaa on järjetön summa. — Kiitos, arvoisa rouva puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

22.50 **Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Lundénille sanoisin, että kun me molemmat olemme siellä Varsinais-Suomen hyvinvointialueen valtuustossa, jonka kokouskin on huomenna, me voisimme siellä varmasti yhdessä ajaa näitä tärkeitä asioita, ja teimmekin sillä tavalla yhdessä, että me protestoimme sitä valtiovarainministeriön tiukkaa ohjausta vastaan. Halusimme vuoden 2026 jälkikäteisrahoituksen saada myös siihen tasapainotusohjelmaan mukaan. Perussuomalaiset ja me ja muutkin paitsi kokoomus ja RKP olivat sitä mieltä, mutta sitten kuitenkin valtiovarainministeriö jyräsi meidät siinä asiassa.

Mutta mennäänpä sitten tähän varsinaiseen puheenvuoroon. Olen pitkin päivää jäsentänyt erilaisia tärkeitä aihepiiriin kuuluvia asioita tähän paperille, ja niitä on tullut varmaan parikymmentä, ja niinpä ajattelin nyt keskittyä vain siihen tärkeimpään tässä vaiheessa iltaa. Miksi hoitotakuun pidentäminen, niin kuin hallitus nyt esittää, menee minulla ihon alle?

Sen verran tässä puheenvuorossa nyt on henkilökohtaista sävyä, että kun valmistuin vuonna 1977 joulukuussa lääkäriksi ja vuonna 1978 menin töihin Turun terveyskeskukseen, niin meitä oli silloin avosairaanhoidossa yhdeksän lääkäriä: toisella puolella Aurajokea kuusi, toisella puolella kolme. Kansanterveyslain säätämisestä oli kuusi vuotta siinä vaiheessa, mutta ainoat asukkaat koko kaupungissa, jotka olivat oikeutetut pääsemään terveyskeskuslääkärin vastaanotolle, olivat kansaneläkkeen tukiosan saajat, eli kettiläiset, niin kuin siellä sitten arjessa kutsuttiin, jotka olivat niitä kaikkein köyhimpiä eläkeläisiä. Muulla väestöllä ei käytännössä ollut sitä mahdollisuutta. Niistä päivistä eteenpäin olen nähnyt sen kehityskaaren, joka meillä perusterveydenhuollossa Suomessa sitten 1980-luvulla tapahtui.

90-luvun alussa olin Porin terveydenhuollon johtaja. Silloin iski maahan syvä lama. Kaupungintalolta tuli ohje, että pidä kahdeksan virkaa tyhjänä 40 terveyskeskuslääkäristä. Niin tehtiin, mutta välittömästi, kun lama alkoi hellittää, me muodostimme sinne omalääkärijärjestelmän, ja olen itse sitä mieltä, että se on työelämässä ehkä parhain onnistumiseni. Loimme tämän väestövastuuperiaatteen, omalääkärimallin. Jokainen porilainen pääsi halutessaan omalle lääkärille jonottamatta käytännössä samana päivänä, vaikka tavoite oli meillä, että enintään kolmessa päivässä. Helsingin Sanomatkin jopa tuli Kehä kolmosen ulkopuolelle ja teki siitä erillisen artikkelin, joka löytyy googlaamalla helposti otsikolla ”Porin ihme”. Se on julkaistu 18.5.1991.

No sitten kun tullaan siitä eteenpäin, niin tämä väestövastuu- eli omalääkärimalli alkoi levitä koko Suomeen. Itse käytännössä toimin pitkälti lähetyssaarnaajana kulkien pitkin maata, ja myös meillä kävi paljon vierailevia ryhmiä, ja käytännössä se pelasti sillä hetkellä julkisen perusterveydenhuollon. Ja se toimi vuonna 2000 vielä verraten hyvin. 80—90 prosenttia suomalaisista pääsi käytännössä samalla viikolla terveyskeskukseen. Sitten kun tultiin 2000-luvulle, alkoi tapahtua niin, että meillä nimenomaan erikoissairaanhoidon menot alkoivat kasvaa voimakkaasti, työterveyshuollon menot alkoivat kasvaa voimakkaasti ja yksityisiä lääkärikeskuksia ostettiin näitten suurten pääomasijoitusfirmojen toimesta ja ketjutettiin, ja tuli nämä kaksi ja puoli suurta ketjua, mitkä Suomessa nyt käytännössä ovat. Voidaan sanoa, että kustannukset näillä luettelemillani kolmella alalla — yksityissektori, työterveyshuolto, sairaalat — 20 vuodessa kaksinkertaistuivat. Perusterveydenhuollon avosairaanhoidon kustannukset samaan aikaan lisääntyivät nolla euroa. Se johti siihen, että

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

terveyskeskuslääkärien työ alkoi olla sellaista, jota lääkärit kutsuivat itse suolakaivoksessa olemiseksi, eivätkä he enää jaksaneet. Sieltä terveyskeskuksista alkoi tapahtua pakoa.

Nyt sitten vihdoinkin saimme käänteeseen tähän, kun me säädimme hoitotakuun. Täällä on sanottu, että nimenomaan tämä hoidon jatkuvuus on tärkeää. Olen aivan samaa mieltä. Oma lääkärimalli ja hoidon jatkuvuus on äärettömän tärkeä asia, mutta ellei ihminen pääse terveyskeskukseen, minkä takaa hoitotakuu, me emme voi tietenkään toteuttaa siellä käytännössä tätä jatkuvuutta. [Puhemies koputtaa] Marinin hallitus panosti tämän hoitotakuun rahoitukseen 73 miljoonaa vuodelle 23 ja sitten tekniseen kehitykseen 130 miljoonaa vuodelle 24, joka ei tietenkään ollut sitten enää sen hallituksen varsinainen budjettivuosi. [Puhemies koputtaa] Nyt tätä romutetaan, ja tämä menee itselläni aika voimakkaasti ihon alle, ja tulen myöhemmin palaamaan tähän asiaan vielä uudelleen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Wickström poissa. — Edustaja Peltonen.

22.55 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen riveistä on tänään ikään kuin kehuttu suurenakin saavutuksena sitä, että hallitus kehysriihessään torppasi osan sairaalaverkkoon kaavailluista heikennyksestä. Mutta tuskinpa tätä korjausliikettä olisi tapahtunut ilman julkista painetta ja myös tänään käsittelyssä olevaa eduskunnan koko opposition yhteistä välikysymystä hallitukselle sairaalaverkon alasajosta.

Hallitus siis perääntyi, ja hyvä niin, mutta niin paljon hallitus ei kuitenkaan perääntynyt, että se olisi säästänyt sairaala- ja päivystysverkon leikkauksilta. Kuten tiedämme, kehysriihessään hallitus päätti tehdä perusterveydenhuollon yöpäivystyksiin ja eräiden sairaaloiden erikoissairaanhoidon heikennyksiä. Sairaalaverkko ei siten kokonaan leikkauksilta säästynyt. Näihin heikennyksiin ryhdyttiin, vaikka reilumpiakin vaihtoehtoja olisi ollut olemassa ja tarjolla. Siksi on syytä jälleen kerran muistuttaa, että hallituksen päätökset olivat nimenomaisesti hallituksen arvovalintoja.

Arvoisa puhemies! Hallituksen puheita kehysriihestä suurenakin onnistumisena on erityisen vaikea ostaa, kun katsoo kehysriihen päätösten koko kuvaa julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä erikoissairaanhoidon osalta. Näiden palveluiden tulevaisuudesta moni kantaa nyt syystäkin syvää huolta.

Kehysriihessä hallitus muun muassa pidensi hoitotakuuta, leikkasi ympärivuorokautisen hoivan henkilöstömitoituksesta sekä sosiaali- ja terveysalan järjestöjen saamista valtionavustuksista, siis juuri niiden järjestöjen, jotka tekevät tärkeää, ennalta ehkäisevää työtä ihmisten parissa alueellisesti ja paikallisesti. Kun samaan aikaan hallitus tekee jopa puolen miljardin kädenojennuksen yksityiselle terveysbisnekselle, koetellaan vakavasti suomalaisen sosiaali- ja terveydenhuollon perusteita ja ihmisten kokemusta oikeudenmukaisuudesta.

Palaan vielä tässä yhteydessä Lääkäriliiton tänään syystäkin paljon lainattuun kannanottoon. Viime viikolla julkaistussa kannanotossaan Lääkäriliitto kritisoi poikkeuksellisen voimakkaasti hallituksen kehysriihen päätöksiä ja hallituksen harjoittamaa politiikkaa sosiaali- ja terveydenhuollon saralla. Kannanotosta on syytä toistaa etenkin sen hoitotakuuta ja sen romuttamista koskeva kappale: ”Hallitus palauttaa perusterveydenhuollon hoitotakuun vuoden 2022 tasolle, eli yleislääkäriin kiireettömälle vastaanotolle tulisi päästä kahden viikon sijaan kolmessa kuukaudessa. Tämä tarkoittaa käytännössä hoitotakuun poistamista. Näin näivettyy ainoa elementti, joka edellyttää panostamista perusterveydenhuol-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

toon. Samanaikaisesti yksityisen terveydenhuollon Kela-korvauksiin lisätään huomattava summa rahaa.” Tämä on poikkeuksellisen selväsanaista kritiikkiä, jota hallituksen on nyt syytä kuulla. Lainausta myös muistuttaa siitä, miten merkittävää suunnanmuutosta hallitus on nyt sotessa tekemässä.

Arvoisa puhemies! Pääministeri Orpon hallituksella olisi ollut kehysriihessään mahdollisuus reagoida hyvinvointialueiden tilanteeseen. Sitä moni olisi odottanut nyt, kun hallituksen toimettomuutta hyvinvointialueiden alkutaipaleen haasteiden edessä on jo pitkä tovi jouduttu seuraamaan. Kuten tiedämme, hyvinvointialueet ovat joutuneet aloittamaan toimintaansa olosuhteissa, jotka osoittautuivat ennakoitua haastavammiksi. Esimerkiksi palkkakustannukset, kiinteistömenot ja ostopalveluiden hinnat nousivat nopeammin kuin mitä uudistusta valmisteltaessa oli vielä mahdollista arvioida. Paljon on keskusteltu myös siitä, mitoittivatko kunnat sote-talousarvionsa alakannttiin uudistuksen kynnyksellä. Siksi SDP esitti jo viime syksynä neljä konkreettista toimenpidettä, joilla hyvinvointialueiden tilannetta olisi mahdollista helpottaa tässä ja nyt. Sosiaalidemokraatit esittivät alueille lisäaikaa alijäämän kattamiseen ja sen selvittämistä, voidaanko osa vuoden 2025 rahoituksen jälkikäteistarkastuksesta aikaistaa. Lisäksi esitimme, että hallitus käynnistäisi selvitystyön hyvinvointialueindeksin muutostarpeista ja tarkistaisi hyvinvointialueiden arviointimenettelyn kriteerit. Näillä toimilla olisi päästy jo hyvään alkuun siinä, että alueet saisivat työrauhan palveluiden kehittämiseen ja sopeuttamiseen hallitusti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ollikainen.

23.01 Mikko Ollikainen r: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä olen miettinyt, mitä kannattaisi sanoa. Vähän niin kuin Lundén tässä mainitsi, että suuri osa jo sanottu, mutta taidan kuitenkin pitää vähän pidemmän puheenvuoron kuin hän teki.

Mutta tosiaan, olen itse ollut mukana päätöksenteossa noin 15 vuotta, ja sotesta on puhuttu niin kauan kuin olen ollut mukana. Ensi alkuun oli tämä ikärakenne se suurin osatekijä ja se tikittävä pommi, joka siinä on koskien tarvetta. Itse asiassa me nyt ollaan tulossa siihen pisteeseen, kun minun vanhempieni sukupolvi, sotien jälkeen syntyneet, tarvitsevat hoivaa enemmänkin.

Sitten on toki henkilöstöpula. Aikaisemmin, siinä 2009, oli paljon enemmän väkeä, joka oli työelämässä ylipäättään. Oli myös paljon enemmän ainakin meillä päin väkeä saatavuutta koskien, työvoimaa sote-puolelle. Tämä sitten taas tekee sen, kun on enemmän veronmaksajia, että se talous on parhaimmassa kuosissa. Tämä henkilöstöpula, talous ja toki tämä tarve, elikkä tässähän meillä on nämä kolme eri osatekijää nyt, joista tässä puhutaan myös koskien sairaaloita. Olen iloinen, että päädyttiin siihen, että kaikilla hyvinvointialueilla on oma keskussairaala myös tulevaisuudessa ja että siellä ylläpidetään myös hyvää palvelua.

Då det gäller just vård och omsorg är det ju förstås jätteviktigt att vi har en god service i framtiden och framtidstro. Vi behöver alltså framför allt folk. Vi har haft brist på personal till exempel i Österbotten redan under flera års tid. Bland annat har folk åkt till Sverige och Norge för att jobba. Det finns en liten tendens på att man kommer tillbaka från Sverige och Norge nu, för svenskarna och norrmännen köper inte från bemanningsföretagen på samma sätt som tidigare, och det är ju en positiv sak som inte har kommit fram så mycket natio-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

nellit ja ei myöskään hoidon tarvetta. Fler utbildningsplatser och arbetskraftsinvandringen är förstås viktiga saker i den här helheten.

Välfärdsområdena kämpar på för att hålla folk kvar. Här är det nog också viktigt att man satsar på Epassi och ledarskap och andra funktioner i den här helheten och också arbetsplatser till andra som jobbar inom andra sektorer. Till exempel investeringarna inom grön omställning som kom till Korsholm i dag var en väldigt fin nyhet.

Haluan nyt sanoa sen, että hyvinvointialueet ovat mainettaan parempia, ja suuri kiitos kaikille heille, jotka tekevät siellä todella hyvää työtä. Tässä on jotenkin päästy siihen pisteeseen, että on helppo syyllistää hyvinvointialueitakin monessa suhteessa, mutta itse asiassa kun sitten päästään sinne hoivaan tai hoitoon, niin tulee todella hyvää palautetta.

Haluan nostaa esille Matias Mäkysen eilen pitämän puheenvuoron meidän Pohjanmaan hyvinvointialueella, ja haluan kiittää häntä. Hän ei nyt ole täällä, mutta hän nosti esille sen, että me panostetaan matalan tason palveluihin eli perustasoon, koska niin tehdään. Me ei nyt lakkauteta kunnista näitä perustason yksiköitä, ja se on meille ensisijaisen tärkeää. Sehän oli koko tämä ajattelu, että ennalta ehkäisevä työ on tärkeää ja että se on matalan kynnyksen palvelua, ja niin halutaan myös toimia meillä Pohjanmaalla. Eli haluan kiittää häntä, että hän siellä nosti sen esille, että ei kritisoinut sitä siinä suhteessa.

Näen myös, että aikaisemmin tänään edustaja Hamari hienosti nosti esille Lohjan sairaalan synnytysosaston. Toivon ja tiedän, että täällä on lohjalaisia kanssa paikalla, ja uskon, että SDP ja myös vihreät sitten näkevät tämän myös HUSin hallituksessa.

Mutta minua sitten vähän ihmetyttää tässä, että demareitten ryhmäpuheenvuorossa puhuttiin symboliikkapolitiikasta, pienistä asioista. Esimerkiksi koskien Vaasan keskussairaala meillä on Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus, joka on kansallinen, niin että en nyt tiedä, miten se symboliikkapolitiikka on sitten tässä suhteessa.

Tästä voisi jatkaa kyllä todella paljon. Totta kai on aina suuria haasteita, kun on sotesta kyse, mutta eteenpäin on kuitenkin mentävä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Garedew.

23.06 Kaisa Garedew ps: Arvoisa puhemies! Oppositiolla tuntuu edelleen olevan vaikeuksia tunnustaa epäonnistuneen sote-uudistuksen ja sen rahoitusmallin olevan heidän omasta kynästään.

Perussuomalaiset yrittivät jo viime kaudella varoittaa uudistuksen epäkohdista etukäteen. Silloinen valiokuntaryhmämme jätti hyvinvointialueiden perustamista koskevaan mietintöön vastalauseen. Siinä ennustettiin, että uudistuksen negatiivinen vaikutus julkiseen talouteen tulee olemaan suurempi ja pitkäkestoisempi kuin hallituksen esityksessä annetaan ymmärtää. Siinä kerrottiin, että rahoitusmalli sisältää merkittäviä riskejä. Perussuomalaiset huomauttivat esityksen sisältävän ehdotuksia, jotka tulevat todennäköisesti johtamaan tehottomiin ratkaisuihin. Lisäksi vastalauseessa esitettiin huoli siitä, että uudistus todennäköisesti käytännössä johtaa palveluverkon karsimiseen ja loittonemiseen pienten maaseutukuntien asukkaista.

Hyvä oppositio, kuulostaako tutulta? Minkä taakseen jättää, sen edestään löytää. Tässä tapauksessa valitettavasti juuri edellä mainitut ongelmat löysi edestään tämä uusi hallitus. Ja juuri näistä asioista oppositio jatkuvasti syyttää Orpon hallitusta ja terveysministeriä.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Ministeri Juuso on hoitanut raskaan tehtävänsä ensiluokkaisena hyvin ja vienyt hallitusohjelman kirjauksia eteenpäin juuri niin kuin kuuluu, ja hänelle tulee kaikki tuki siitä.

Sote-järjestelmämme pelastamiseksi siihen pumpataan ensi vuonnakin kaksi ja puoli miljardia lisää rahaa. Suurin osa hallituksen toimista on kustannusten kasvun hillitsemistä eli juuri sitä, mitä sote-uudistuksen oli tarkoitus saada aikaan mutta mihin se ei todellakaan pystynyt. Sen sijaan sote-uudistus loi uuden byrokratiatason, ylipalkkattujen johtajien armeijan. Hyvinvointialueita muodostettaessa perussuomalaiset yrittivät monella eri alueella ajaa luottamustoimipalkkioita, ryhmärahoja ja koko tätä himmeliä alemmalle tasolle. Tämä ei kuitenkaan usealla alueella valtapuolueille sopinut.

Eikä keskustan tukemalle vihervasemmistolle tunnu edelleenkaan kelpaavan mikään perussuomalaisten tai hallituksen esittämä ratkaisu. Kun hallitus korottaa Kela-korvauksia välivaiheena omalääkärimallin luomiselle, jotta julkisen terveydenhoidon katastrofaalisia hoitajonoja saataisiin purettua pikaisesti, se on väärin tehty. Kun sairaalaverkko pelastetaan, se on väärin pelastettu. Kun toissijaisista kuluista, kuten kehitysavusta, leikataan yhteiskunnan välttämättöimpien palveluiden turvaamiseksi, se on väärin leikattu.

Arvoisa puhemies! Hallitus ei tästä kuitenkaan lannistu, sillä se tietää toimivansa oikein ja Suomen pitkän tähtäimen hyvinvointi päätavoitteenaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kokko.

23.10 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Paljon tässä keskustelussa nostetaan esille nimenomaan velkaantumista ja sen taittamista ja erityisesti sitä, että jos sitä ei taiteta, niin joudumme sitten EU:n tarkkailuluokalle ja tänne niin sanottuun alijäämämenettelyyn. Tuntuu siltä, että nyt pelätään kauheasti, että jos sinne joudutaan, niin Brysselin herrat tulevat sitten tekemään tänne meidän puolesta niitä päätöksiä, miten niitä säästöjä saadaan aikaan. Mutta jos nyt ihan kuunnellaan, mitä oikeasti tämä alijäämämenettely tarkoittaa:

Vakaushjelmaan on sisällytettävä maan keskipitkän aikavälin tavoite sekä tiedot siitä, kuinka tämä saavutetaan. Se sisältää myös analyysin taustalla olevien keskeisten oletusten vaikutuksista maan rahoitusasemaan. Jos kriteerit eivät täyty, neuvosto käynnistää liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn komission suositusten perusteella. Liiallisia alijäämiä koskevassa menettelyssä vaaditaan, että kyseinen maa toimittaa suunnitelman korjaavasta toimesta ja politiikoista, joita se noudattaa, sekä näiden saavuttamiseen liittyvistä määräajoista.

Eli käytännössä: jos nyt Petteri ei saa sitä pyöräänsä korjattua, niin sitten tullaan heristämään sormea, että josko yrittäisit vielä vähän enemmän. Tietysti toivon henkilökohtaisesti, että Euroopan unionissa noudatettaisiin yhteisiä säädöksiä ja niitä pyrittäisiin toteuttamaan, mutta tällä tuskin kannattaa oikeuttaa ja perustella sitä, että nyt sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmää pitää ajaa julkisena sektorina alas, että saamme alijäämän painettua EU-raja-arvojen alapuolelle. Se, että komissiosta tulee vakavasuuntainen kirje, tuskin oikeuttaa tätä seurausta.

Sitten edustaja Lundén nosti omassa puheenvuorossaan esille muun muassa sen, miten edellinen hallitus epäonnistui tietojärjestelmissä, hyvinvointialueita on kuulemma liikaa ja rahoitusjärjestelmäkin ontuu. No, nyt tietysti, jos edustaja Lundén olisi paikalla, hänellähän ja teillä on sikäli onnellinen tilanne, että te olette nyt hallituksessa ja te voitte korjata nämä kaikki. On tavallaan turha nyt täällä puheenvuoroissa heilutella käsiä, että kun edellinen hallitus ei tehnyt sitä, tätä ja tuota, vaan teki monet asiat väärin, sillä nyt hallituk-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

sella on mahdollisuus oikeasti ne asiat korjata ja viedä sitten niitä ratkaisumalleja eteenpäin.

Sen voisin vielä loppuun, arvoisa puhemies, nostaa edustaja Garedewin puheenvuorosta esille, että ymmärrän kyllä, että tässä merkittävässä kokonaisuudessa ryhmärahat ovat tietysti hyvinkin herkullinen ja populistinen nosto. Toki tiedän, että myös perussuomalaiset nauttivat kyllä niistä erittäin paljon, muun muassa Keski-Suomessakin on taidettu ihan peräkärryä ostaa niillä. Mutta se on ehkä sanottava, että minulle kyllä käy, että Keski-Suomesta vaikka kaikki ryhmärahat leikataan pois, mutta voi tulla yllätyksenä, että sillä 69 000 eurolla vuodessa ei kyllä pyöritetä vielä yhtään terveysasemaa, saati sitä sairaalaa tai edes saada niitä vanhuksia hoidettua siinä mitassa tehokkaammin kuin mitä te nyt täällä esitätte.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strand, poissa. — Edustaja Hamari.

23.13 Lotta Hamari sd: Arvoisa rouva puhemies! Tiedämme, että yöpäivystyksiä sulkeamalla potilaskuljetukset tulevat lisääntymään, ja se vain lisää kustannuksia, kun ihmiset eivät saa apua ajoissa ja läheltä. Se myös vaarantaa potilasturvallisuuden, ja haittatapahtumat tulevat kyllä lisääntymään.

Työnjakoa voidaan toki kehittää sairaaloiden kesken, mutta hyvinvointialueilla ja yhteistyöalueilla tulee olla tässä valta. Ja nythän niin ei ole, ei rahoituksen näkökulmasta mutta ei myöskään muuten, koska hallitus vie tämän sairaalaverkkoselvityksen niin sanotun ensimmäisen paketin eteenpäin.

Häiriökysynnän ja organisaation kehittämisen asiantuntija Hermann Hyytiälä sanoi Mediuutisissa, että kun etulinjaa karsitaan, niin tarve eskaloituu todennäköisesti muualle. Ja näinhän se juuri on, joten olisi ollut hyvä tehdä vaikutusarviot siitä, mistä nämä päätökset tosiasiallisesti säästävät.

Toisessa tänään julkaistussa uutisessa kerrotaan, että Kouvolan ympärivuorokautisen päivystyksen lakkauttaminen toisi lisää kustannuksia 4—9 miljoonaa euroa vuodessa — pelkästään siis Kymenlaakson osalta tämän verran. Eli ei, nämä hallituksen kaavailemat säästöt eivät tosiasiallisesti tule toteutumaan. Ensihoito kuormittuu ja ambulanssirumba kasvaa. Kouvolan päivystyksessä on kehitetty toimiva integraatiomalli, akuuttilääketieteen päivystys, eli päivystävä lääkäri voi tarvittaessa konsultoida erikoislääkäreitä ilman, että potilasta siirretään keskussairaalaan. Toistan siis vielä, että 4—9 miljoonaa vuodessa pelkästään Kymenlaakson osalta olisi lisäkustannus Kouvolan ympärivuorokautisen päivystyksen lakkauttamisesta. Kysyn, onko tämä säästö.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Vigelius poissa. — Edustaja Perholehto.

23.15 Pinja Perholehto sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Moni on puhunut täällä ansiokkaasti siitä, miten sotesta leikkaaminen tai sairaalaverkon alas ajaminen eivät saa aikaan säästöjä vaan oikeastaan jopa lisäävät kustannuksia, ja haluaisin hieman jatkaa tästä samasta aiheesta ja puhua kolmannen sektorin tärkeästä toiminnasta. Sehän ei varsinaisesti ole osa tätä sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä pelastustoimen kokonaisuutta, mutta jos järjestöjä ja niiden tekemää työtä ei olisi, niin väitän, että koko tämä suomalainen julkinen sote-järjestelmä siihen kaatuisi.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Puhemies! Tässä tilanteessa, jossa nämä hallituksen säästöt kohdistuvat jo nyt vähävaraisimpiin ja monessa suhteessa heikoimmassa asemassa oleviin, olisi nimenomaan järjestöjen työlle jopa aikaisempaakin enemmän tilausta, mutta niiltäkin ollaan nyt viemässä toimintaedellytyksiä. Jo aiemmin hallitusohjelmassa linjatun 100 miljoonan euron leikkauksen lisäksi, joka kohdistuu siis näihin sote-järjestöjen valtionavustuksiin vuodelle 2027, kehysriihessä tämä säästösumma, leikkaussumma, kasvoi 30 miljoonalla, ja tämä jos mikä tekee taloudenpidolle itse asiassa hieman saman kuin se, että on pakkaskylmä sää ja siellä pissii housuun, nimittäin se voi helpottaa hetken, mutta pidemmällä aikavälillä kyllä lisää kustannuksia. On vaikeaa nimetä oikeastaan mitään toimintaa, joka on paitsi yhtä vaikuttavaa myös yhtä kustannustehokasta kuin tämä kolmas sektori monessa suhteessa on.

Sote-järjestöt ympäri Suomea tuottavat todella edullisesti merkittäviä hyvinvointipalveluita, ja ne itse asiassa myös osaltaan täydentävät sitä meidän sote-palveluiden kategoriaa ja järjestävät monille terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintaa aina vertaistuesta kuntouttavaan työtoimintaan, potilasjärjestöjen neuvonnasta omaishoitajien tukeen ja yksinäisyyttä vähentävistä toiminnoista esimerkiksi itsenäistymisen tukeen. Kaikki tämä, mitä kansalaisjärjestöt ja heidän kymmenettuhannet vapaaehtoisensa tekevät, osaltaan nimenomaan pelastaa sen, että tämä sote-järjestelmä tälläkin hetkellä pysyy pystyssä.

Sen takia vetoan kyllä täällä, että hallituspuolueiden edustajat vielä uudelleen pohtisivat, onko välttämätöntä tehdä sinne tällaisia leikkauksia, jotka osaltaan hapertavat entisestään myös sote-palveluita, ja mikäli tällainen näiden sote-järjestöjen leikkausten uudelleentarkastelu ei tuota tulosta, niin teen teille ehdotuksen ja toivon, että sitä myös pohditte. Se on se, että kun kehysriihessä tai sitä ennen — en valitettavasti nyt muista tarkkaan, mutta joka tapauksessa — tämä hallitus on päättänyt laajentaa lahjoitusvähennyksen koskemaan nuoriso-, liikunta- ja urheilutoimintaa, osin myös lapsijärjestöjen toimintaa, niin toivon, että harkitsette, josko tämän lahjoitusvähennyksen voisi laajentaa koskemaan myös aivan kaikkia järjestöjä. Ajattelen, että se on vähintäänkin kohtuullista, että tätä tarkastellaan tässä tilanteessa, jossa muutoin nämä tuiki tärkeät sote-järjestöjen rahoitukset ovat hauraammalla kuin ne ovat varmaan koskaan aiemmin tässä olleet.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Siponen.

23.19 Markku Siponen kesk: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kommentoin ensin arvostamani edustaja Lundénin puheenvuoroa. Hän tuossa aika täysilaidallisen antoi keskustalle muun muassa näistä 21 hyvinvointialueesta, mutta todellakaan ainakaan minä en ole huomannut, että uusi hallitus olisi mitään muutosta esittänyt näitten alueitten lukumäärään. Sama koskee myöskin tätä kritisoitua rahoitusmallia, elikkä mitään muutosta, uudistusta, ei ole siihen esitetty. Joten siinä mielessä on hieman erikoista, että sitten näitä kritisoidaan ja näiden syyksi laitetaan näitä ongelmia. Olisin kyllä odottanut edustaja Lundénilta hieman kommentteja tähän sairaalaverkkoratkaisuun, koska käsittääkseni keskusta on myöskin Salon sairaalan palveluita puolustanut, toisin kuin tämä nykyinen hallitus.

Vielä tähän hoitajapulaan liittyen: Täällä on kannettu huolta muun muassa perussuomalaisten riveissä tästä hoitajapulasta ja ratkaisusta siihen, mutta kyllä hämmästelen suuresti, että ratkaisuna tähän tarjotaan aikuiskoulutustuesta luopumista ja vielä ammatillisen koulutuksen sadan miljoonan leikkauksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Marttila.

23.21 **Helena Marttila sd:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvinvointialueisiin kiteytyy paljon siitä, mistä oikeastaan koko Suomen ideassa on kyse. Täällä on tänään pääministerinkin suulla sanottu, että hallitus peri keskeneräisen soten, ja se on aivan totta. Sote-uudistus on suurin hallinnollinen uudistus sataan vuoteen, joten on selvä, ettei uudistus tule hetkessä valmiiksi. Uudistus ei tapahtunut reilu vuosi sitten, vaan vasta alkoi, ja monella hyvinvointialueella työistetään nyt parhaillaan palveluverkkostrategioita. Olemme oikeastaan vasta sen polun alussa, josta koko tässä uudistuksessa on kyse, ja alueet ansaitsevat sen vuoksi työrauhan, ei jatkuvaa maton vetämistä jalkojen alta.

Minusta voi myöntää, että rahoituslaissa on kehitettävää. Laki ei huomioinut riittävällä tavalla esimerkiksi koronasta aiheutunutta hoitovelkaa. Jonojen kuluarvio pelkästään HUS-alueella on arviolta 70 miljoonaa euroa. Talousarvioihin perustuva rahoitus ei riittävällä tavalla ottanut huomioon Venäjän aiheuttamasta sodasta seurannutta inflaatiota eikä hoitajien saamaa palkankorotusta. Nämä eivät johtuneet varsinaisesti hallinnollisesta uudistuksesta. Myös ostopalvelujen hinnat ovat nousseet ja palvelut keskittyneet paikoin vain muutamalle terveysjätile.

Korjaamisen sijaan valtiovarainministeri Purra on sanonut, että sote on sitten vuoden 2027 eduskuntavaalien vaaliteema. Hallitus siis istuu tumput suorina, tai vielä pahempaa, entisestään hankaloittaa alueiden tilannetta. Te puhutte täällä työrauhasta, siis työrauhasta tehdä näitä leikkauksia.

Yhdessä asiassa olemme yhdessä epäonnistuneet. Kansalaispulssi-kyselyn mukaan suomalaisten luotto terveyspalveluihin on romahtanut muutamassa vuodessa 91 prosentista vain 59:ään. Tämä viesti meidän tulee ottaa erittäin vakavasti, mutta mitä tekee hallitus? Ei ainakaan lisää kansalaisten tai sote-henkilöstön luottoa palvelujärjestelmään, vaan aiheuttaa omalla toiminnallaan hämmennystä siitä, johtaako tätä kukaan.

Muutama asia päivän keskusteluissa on erityisesti jäänyt vaivaamaan minua.

Pääministeri totesi täällä tänään: ”Älkää väittäkö, että me leikkaamme. Se on kohtuutonta, se ei ole totta.” Vain oikeistolainen voi silmät kirkkaina väittää, ettei 100 miljoonan leikkaus sosiaalihuoltoon tai 26 miljoonan säästötoimi sairaalaverkkoon ole leikkaus. Ja täällä on moneen otteeseen kysytty oppositiolta, mistä rahat. Me olemme moneen kertaan sanoneet, että tänään, kun käsittelemme sairaalaverkkoa, summa on tismalleen sama, minä hallitus on päättänyt laittaa oluen verotuksen alennukseen.

Mutta aivan erityisesti minua vaivaa hallituksen valinta lisätä heikompien kustannuksella resurssia hyvätuloisten mahdollisuuksiin päästä yksityiselle puolelle lääkäriin sadoilla miljoonilla. Siis lääkärien resursseja ohjataan tutkitusti jo valmiiksi hyvävointisempien hyvätuloisten lääkärikäynteihin. Yksityisellä lääkäriasemalla ei ole palvelutarpeen arviointia vastaavalla tavalla kuin julkisella puolella tai työterveyshuollossa. Ihminen voi varata ajan lääkäriin, jos siltä sattuu tuntumaan. Joidenkin mielestä näin tietysti kuuluukin olla, mutta itse ajattelen, että julkisen puolen palvelutarpeen arviointi on erityisen paikallaan silloin, kun voidaan arvioida, riittäisikö hoitohenkilökunnaksi esimerkiksi fysioterapeutti tai psykiatrinen sairaanhoitaja tai sairaanhoitaja, tai voisi jopa ohjeistaa, että odota vielä muutama päivä kotona. Aika moni vaiva saattaa parantua näinkin. Lääkäreitä tarvitaan silloin, jos pitää arvioida erikoissairaanhoidon tarvetta tai vaativaa diagnosointia, ja nyt nämä resursit eivät kohdennu oikealla tavalla.

Opiskeluaikana valtiotieteellisessä luin sosiaalipolitiikan kirjaa, jossa tehtiin erilaisia tulevaisuuden skenaarioita, ja eräässä skenaariossa keskiluokka oli siirtynyt enenevässä määrin hankkimaan vakuutuksia ja käyttämään yksityisiä palveluja. Seurauksena he menetti-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

vät motivaationsa rahoittaa niiden toisten palveluja. Tällaisia maita on maailma pullollaan, ja se ei ole minun Suomi tai se, mistä meidän hyvinvointivaltiossamme on kyse.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen.

23.26 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Täällä on käyty hyvää keskustelua, ja itse ehkä jatkaisin vielä liittyen tähän hyvinvointialueitten tilanteeseen. Jollain tavalla itsekin toimin myös Pirkanmaalla hyvinvointialueen päättäjänä, ja olen ollut harmistunut siitä, että kun tiedetään, millaiset kustannuspaineet hyvinvointialueilla on ja sitten nämä hallituksen leikkaukset, niin minkä takia ei ole yhtään vastattu näihin hyvinvointialuepäättäjien ja -johtajien vetoomuksiin — siihen, että voitaisiin hieman tarkastella esimerkiksi tätä alijäämän kattamisvelvollisuuden rajaa tai sitten myös tätä jälkikätestarkastelun ajankohtaa. Kun nämä olisivat sellaisia työkaluja, joilla hyvinvointialueet pystyisivät myös parantamaan tehokkuutta ja sitä kautta ihmisten palveluja, niin minun mielestä ehdottomasti hallituksen pitäisi ojentaa auttava käsi myös hyvinvointialueille tässä ja antaa niitä työkaluja, millä alueet selviytyvät tästä. Ja toivoisin ja tätä on nyt pitkään vaadittu myös ministeri Ikoselta, että hän tähän pyyntöön viimein tarttuisi.

Arvoisa puhemies! Ehkä muutama sana vielä näistä hallituksen kehysriihipäätöksistä, jotka kohdistuvat hyvin pitkälti sosiaali- ja terveyspalveluihin. Ensimmäisenä vähällekin huomiolle jäänyt eläkkeensaajien asumistuen leikkaus, ja tietenkin nyt odotetaan, minkälaisen esityksen hallitus tuo, mutta oma pelkoni on, että tämä kohdistuu eläkkeensaajiin, joilla on omistusasunto. Olen monien, myös tamperelaisten, ikääntyvien kanssa keskustellut tästä, ja heillä usein on hyvin pienet tulot. He ovat saaneet sen pienen asunnon aikanaan maksettua, ja nyt jos tähän kohdistetaan leikkausta, niin tämä aiheuttaa hyvin vaikean tilanteen heille, jos eläkkeensaajia ajetaan pois. Ja sitten kun meillä on opintotukeen tehtäviä heikennyksiä, näihin toimeentulotuen asumismenoihin on tehty jo tiukennuksia, niin millä näille kaikille ihmisille löydetään kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja Suomesta? Ei millään. Eli vetoan kyllä hallitukseen siinä, että ette kurmuuta näitä eläkkeensaajia tässä asumistuen leikkauksessa. Sillä on erittäin hankalia vaikutuksia.

No, sitten jatkaisin vielä tästä henkilöstömitoituksen heikennyksestä. Kun katson tätä pitkää historiaa, mitä täälläkin tämän asian eteen on tehty, niin meillä oli hoivakriisi ja me lähdimme parantamaan tätä mitoitusta, ja sen mitoitukseen sisäänhän on laskettu hyvin näitä välillisiä ja välittömiä töitä. Meillä on siivoukselle ja muulle omat mitoitukset, ja me ollaan pystytty myös näitten hoiva-avustajien kautta nostamaan tätä mitoitusta. Näitten uusimpien THL:n tutkimusten mukaan kuitenkin se välitön asiakastyö on huomattavasti lisääntynyt tämän henkilöstölisäyksen takia. Ja kun on kyse hyvin hauraassa asemassa olevista ihmisistä, toisen avun varassa olevista, niin heidän perusoikeuksiensa toteutumisen kannalta tämä henkilöstön määrä on myös keskeinen, joten en haluaisi, että me lähdemme heikentämään näiden ihmisten perusoikeuksia siihen arkeen.

Lisäksi meillä on päästy tähän mitoitukseen. Oikeastaan koko Suomessa ollaan jo tässä 0,65:ssä, monissa paikoissa oltiin jo lähempänä 0,7:ää, ja tälle on ollut myös laajaa kannatusta. Ja myös henkilöstön jaksaminen ja muu on ihan avainasemassa tässä. Toivoisin, että tätä kokonaisuutta nyt valiokunta vielä tarkastelee, ja tässä on monia kysymyksiä, joita pitää ottaa huomioon.

Sitten tämä vammaispalvelulain lykkääminen: tämä on nyt lausuntokierroksella. Itse kerkesin vähän sitä katsoa. Mutta kyllä toisaalta herättävät huolta nämä leikkauspaineet ja

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

se, mitä tarkoittaa tämä valikoiman rajaaminen etenkin sosiaalihuollossa, ja tätä nyt pitää myös tarkastella.

Arvoisa puhemies! Tämä aika, viisi minuuttia, on niin lyhyt, ja on paljon eri kohtia, joihin haluaisi tarttua. Mutta jollain tavalla [Puhemies koputtaa] ehkä loppukaneetti on se, minkä takia hallitus on päättänyt romuttaa meidän julkista terveydenhuoltoa tällä tavalla [Puhemies koputtaa] ja nimenomaan kohdistanut kaikki säästöt tänne heikommassa asemassa oleviin ihmisiin. Pidän tätä erittäin vastuuttomana.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

23.32 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tänään olemme salissa kuulleet molemmilta laidoilta arvioita siitä, mitenkä sosiaali- ja terveystaloudelle tulee käymään hallituksen leikkausten osalta. Tohdin sen vuoksi tässä vaiheessa lainata kovaa ammattilaista Pohjois-Savosta. Yleislääketieteen dosentti Simo Kokko on lausunut seuraavaa:

”Surullinen skenaario: Jos ja kun kaikki karsintatoimet on pantu lähivuosiin toimeen, on syntynyt ainakin terveydenhuollossa uusi rintamien jako. Julkinen sektori vastaa edelleen erikoissairaanhoidosta ja tiiviiseen ja hierarkkisesti höylättyyn ruotuun laitetusta sairaalahoidosta. Sen liepeillä julkinen sektori päivystää entistä laajamittaisemmin. Julkisen sektorin avopalvelut kärsivät, menettävät hyväksyttävyyttään ja joutuvat keskittymään valikoitujen pitkäaikaissairaiden hoitoon. Tämän rinnalla tarjotaan runsain mitoin etähoitoa, jonka oletetaan ihmeen kaupalla välttävän samalta kohtalolta, joka tuli vastaan terveyskeskusten takaisinsoittojärjestelmien kanssa: menivät hyvin pahasti tukkoon.

Yksityissektorin palvelut nousevat tämän keskellä julkisuudessa palvelujen maailmaksi, jossa saa henkilökohtaista ja asiantuntevaa hoitoa. Jos ja kun rahat eivät riitä, maksukykyinen osa työterveyshuollon ulkopuolella olevaa kansaa ohjataan hankkimaan entistä kattavammin yksityisiä terveysvakuutuksia. Jos ja kun tämän suuntaista kehitystä arvostellaan, vastaukseksi tarjotaan lääkäripulaa, hoitajapulaa ja niin edelleen. Ei muka voitu muilla tavoilla toimia, kun nuoret ammattihenkilöt eivät halua asua ja toimia muualla kuin urbaanissa maailmassa. Kaiken tämän keskellä käydään jatkuvaa väittelyä järjestämisen- ja rahoitusvastuussa olevien organisaatioiden lukumäärästä. Yleisenä tähtäimenä on joko viiden alueen malli tai jopa yhden alueen malli, jolloin koko nykyisin valtiovarainministeriölle liukuneen vallan voisi antaa Kelalle.

Parempi skenaario: Parempi skenaario vaatii kärsivällisyyttä ja sitkeyttä tavoitellun toiminnallisen tilan saavuttamisessa ja myös työskentelyä julkisuudessa sekä asiantuntijamaailmassa, jossa eri suuntiin sinkoilevia ehdotuksia ja arvioita on vain jaksettava. Rahoituksen ongelmat saatetaan kestäväälle uralle Aki Lindénin muistiossaan 8.3.2024 esitetyillä tavoilla. Sote-palvelut säästetään lisäleikkauksilta ja annetaan kapitaatorahoituksen rauhassa hoitaa kustannusten hallintatehtävänsä. Väestön tuki saadaan, kun palvelujen saatavuus ja koettu laatu on saatu kohdalleen. On torjuttu hajautetun palveluverkon pahimmat alasajosuunnitelmat, on saatu synnytyksi luovia ratkaisuja henkilöstön rekrytoinnin ja työssä pitämisen varmistamiseksi. Hyväkuntoiset alan ammattilaiset jatkavat työuriaan, kun huomaavat, että on taas pian hyvä ympäristö tehdä työtään. Omalääkäri- ja omahoitajamalli saadaan kattamaan asteittain koko maan. Palvelujen integraatiosta saadaan todellisia hyötyjä irti. Digitaaliset ja muut etäpalvelut asettuvat oikeisiin asemiinsa tukemaan muuta työtä, mutta ne eivät yritä korvata ensimmäisiä ammattilaisen kanssa tapaamisia silloin, kun hoidontarpeen arviossa tapaaminen on katsottu tarpeelliseksi.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Moniammatillinen työskentely laajenee ja vahvistuu. Matalan kynnyksen palvelut saadaan toimimaan niissä palveluissa, joissa ne ovat erityisen tarpeellisia. Kotiin tuotettavia palveluja vahvistetaan ja otetaan uusia palvelumuotoja käyttöön. Iäkkäiden hoidon ja hoidon vaatimista voimavaroista pidetään huolta. Muistisairaiden hoitoa kotona ja ympäri-vuorokautista hoitoa kevyemmissä asuinympäristöissä kehitetään, mutta ei tukita tarpeellista hoivapaikalle pääsyä. Terveystieteiden toteutetaan järkeviä ja tarkoituksenmukaisia valintoja ja prioriteettien soveltamista. Vaikuttaviin ennaltaehkäisyyn toimiin panostetaan. Liikkumattomuuden, lihavuuden ja diabeteksen torjuntaan tarvitaan terveydenhuollon ohella kuntia, työpaikkoja, kouluja ja järjestöjä. Lastensuojelun nyt esille nousseet vakavat ongelmat otetaan tarkastelun kohteeksi ja korjataan työtapoja. Kuntoutuksen työtoiminnan tarkoituksenmukaiset toimintalinjat ja yksiköt pidetään yllä ja resursoituina. Tätä visiointia voisi luonnollisesti jatkaa pitkällekin, mutta tärkeää olisi, että tahtoa ja innostusta riittäisi.”

Arvoisa puhemies! Tässä pari skenaariota asian osalta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Malm.

23.36 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Tästä edustaja Suhosen puheenvuorosta on hyvä jatkaa. Se oli niin hieno johdanto näihin vanhuspalveluihin, joista ei tässä yhteydessä voi olla puhumatta, kun puhutaan niistä Exceleista ja varsinkin Exceleissa olevista oikeista ihmisistä.

Yritysten tehtävä on tuottaa voittoa, myös yksityisten terveysjättien. Ne eivät ole hyvän tekeväisyyttään alalla. Jokainen ottaa siivun asiakkaalta. Suomessa meillä on ongelma, joka on kokonaisvastuun olemattomuus ikäihmisistä. Se on siis käytännössä olematonta. Jos puhutaan omalääkärimallista, kuten edustaja Lindén täällä ansiokkaasti puhuu, niin pitäisi puhua myös omahoivamallista eli ikäihmisistä puhuttaessa geronomeista, jotka ottaisivat kokonaisvastuun. Vanhusneuvolat pitäisi saada joka kuntaan. Tämä hajautettu monen luokun malli on tehoton ja epäinhimillinen tapa yrittää huolehtia ikäihmisistä, erityisesti muistisairaista. Tarvitaan tuettua asumista ja laitoshoidon enemmän. Nykyinen kotihoito ei vastaa heidän tarpeisiinsa. Kotona moni on todella turvaton, ja lähiomaiset ovat tiukoilla. Valitettavasti tämä joukko kasvaa, kuten täällä on jo moneen otteeseen todettu, ja samaan aikaan resurssit vähenevät. Yksi ikäihmisten ryhmä on erityisen huolen alla, ja he ovat psykogeriatriset potilaat eli ikääntyvät psyykkisistä sairauksista kärsivät ja päihteiden runsaan käytön seurauksena mielenterveyden menettäneet ikäihmiset. Psykogeriatrisia hoitopaikkoja on suljettu viime vuosina paljon, ja samaan aikaan tarve on vain kasvanut.

Arvoisa puhemies! Muistisairas yksineläjä saa kotihoivaa kolme kertaa päivässä. Ajat eivät kohtaa mitenkään, koska hän nukkuu paljon päivisin ja osin myös iltaisin. Hänelle tuodaan lounas joka päivälle kaksi kertaa viikossa — posti tuo ne. Hänelle ollaan tekemässä kauppapalvelusopimus — joku firma tuo ilta- ja aamupalatarvikkeet ynnä muut Prismasta ja joku kuljettaa ne. Hänelle tehdään myös apteekkisopimus — joku firma tuo varmaan ne lääkkeetkin. Hänen auttajilleen on hankittu lähes 300 eurolla avaimia, jotta nämä pääsevät hänen luokseen. Hänelle tuli kuntoutusta varten toimintaterapeutin käyntejä, hän tarvitsee fysioterapiaa, hän tarvitsee laboratoriokäyntejä — invataksi ehkä kuljettaa. Hän tarvitsee huonon kuulonsa takia koko ajan kuulolaitteen huoltamiseen apua. Hän ei muista pestä hampaitaan itsekseen ilta-aterian jälkeen, ja rahat eivät riitä hammaslääkärikäynteihin. Hän ei pääse ulos, paitsi jos pyrkii lähtemään johonkin konserttiin tai tapahtumaan il-

man ulkovaatteita — joku naapuri ehkä auttaa, kun isossa kerrostalossa kaikki eivät tiedä hänen kunnostaan mitään. Hän pelkää hississä, hän pelkää itse avautuvia ovia. Häneltä karkaa pissa. Hän ei suostu pesulle tai vaihtamaan puhtaita vaatteita ilman pitkiä neuvotteluja. Ei kotihoidon työntekijä yksinään pysty odottelemaan kovin kauaa, vaan asia jää sikseen odottamaan parempia aikoja. Hän ei aina tiedä, onko yö, aamu vai päivä. Koko ajan pitää olla varuillaan, milloin ovesta tulee joku. Erilaisia kulkijoita, joilla työn luonteesta johtuen ei voi olla tarkkoja aikatauluja, tulee pitkin päivää. Koti on kuin markkinatori. Tuo hoiva-muoto on erityisen raskas myös kumppanille.

Tämä on tositarina Suomesta. Ja tähän, hyvä hallitus, te ette tee muutoksia vaan te leikkaatte lisää. Nämä ihmiset ovat loppujen lopuksi heitä, jotka tarvitsevat pahimmassa tapauksessa sen 112:n, koska päivittäisiin tarpeisiin ei tule tolkkua.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ojala-Niemelä.

23.41 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa rouva puhemies! Nyt vien teidät aikamatkalle.

Eletään 60-lukua, kun reilu parikymppinen nuorimies saa tietää synnynnäisen sydänvikansa edenneen siihen pisteeseen, ettei elinaikaa luvata enää yhtään ilman sydänleikkausta. Leikkaus on vasta kolmas Oulussa suoritettava sydänleikkaus. Leikkaus onnistuu hyvin, ja mies elää hyvän ja tasapainoisen elämän aina 71-vuotiaaksi asti. Elinikäkin ylittää moninkertaisesti sen, mitä leikkauksen kanssa luvattiin.

Vuonna 90, kun Suomessa eletään lamaa edeltänyttä nousukautta, juuri 40 vuotta täyttänyt nainen saa tietää sairastavansa kohdunkaulan syöpää. Syöpä leikataan, ja sairastumista seuraavat hoidot kaukana kotoa Oulussa, jonne edestakaisin kertyy kotoa matkaa 800 kilometriä. Ajettavaa riittää siis kolmen viikon välein. Toiveet elinajasta kutistuvat ajatuksissa ensin kymmenestä vuodesta viiteen vuoteen. Syöpä osoittautuu ärhäkäksi, ja taistelu päättyy tappioon ja menehtymiseen jo kahden vuoden sairastamisen jälkeen vain 43-vuotiaana.

Edellä kerroin isästäni ja äidistäni. Olen jo lapsuudesta asti ollut sairauksien ympäröimä, ja vaikka kuvittelin, että olin saanut jo sairauksista osani, osui kohdalleni vielä oma sairastuminen joulukuussa 2020. Taas meidän perheessä päädyttiin saamaan hoitoa Ouluun, ja aivokasvain leikattiin kuuden tunnin ja kymmenen ihmisen toimesta tehdyssä opeeraatiossa. Kiitos ammattilaisten ja huippukirurgian, toivuin nopeasti ja pääsin takaisin työelämään ja luottamustoimiin. Lääkäriin sanat kuitenkin pysäyttivät, kun hän kertoi, että vain 50 vuotta sitten olisin samassa tilanteessa kuollut.

Isän sydänvika ja äidin syöpä varjostivat aina lapsuuttani ja jättivät siihen vahvan jäljen, syvän ymmärryksen siitä, miten tärkeää on, että sosiaali- ja terveyspalvelut ovat kaikkien saatavilla eivätkä taksat ja maksut muodostu terveyden hoitamisen esteeksi. Tästä kumpuaa oman motivaationi tehdä työtä palvelujen parantamiseksi ja integraation eli saumattomien hoitoketjujen toteuttamiseksi. Se on asiakkaan ja potilaan näkökulma, jotta sairaudet tulisivat hoidetuiksi. Joillekin se varmasti on ammattiosaamisen hyödyntäminen ja sydämen halu auttaa ihmisiä parantumaan. Olipa näkökulma mikä hyvänsä, niin uskon, että jaamme saman tavoitteen, että lääkäriin pääsee, kun terveysongelmat kuormittavat, ja että palvelut ovat riittävän lähellä. Olinkin onnellinen, kun Rovaniemelle perustettiin onkologian yksikkö. Ajattelin niitä kaikkia perheitä, joiden ei enää tarvitse kulkea Ouluun syöpähoitoihin tämän jälkeen.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Hyvinvointialueita rakennettaessa olemme olleet valtaisan työmäärän edessä. Vanhassa järjestelmässä ongelmana oli, ettei lääkärille saa aikoja ja jonot ovat pitkiä. Tästä on maksettu paitsi inhimillisesti myös kansantaloudellisesti kallista hintaa. Hyvinvointialueuudistuksen tavoitteena olikin erityisesti parantaa palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta perustasolla. Tämä tavoite on kuitenkin vaarantunut, kun valtiovarainministeriö ryhtyi ohjaamaan uudistusta ja euro on tunnetusti hyvä konsultti. Kun olemme oppositiosta tuoneet esille huolen rahoituksen riittävydestä, on meille ministerin suulla hoettu reilun vuoden verran, että tähän on teidän sote-malli. Hyvinvointialuejohtajien vetoamukset alijäämän kattamiseen varatun ajan pidentämiseksi tai rahoituksen lisäämiseksi ovat valuneet kuin vesi hanhen selästä ja kaikuneet kuuroille korville. Uusia kulueriä, jotka eivät olleet tiedossa valmisteluvaiheessa, ovat olleet korkojen nousu, ennätyskorkea inflaatio ja kallis palkkakierros. Hyvinvointialueet ovat tehneet alijäämää 1,3 miljardia euroa, ja politiikkaa kuitenkin tehdään ajassa. Siksi olisin toivonut hallitukselta nopeaa reagointia hyvinvointialueiden hätähuutoon. Nyt alueet on jätetty oman onnensa nojaan ja ne on pakotettu tekemään säästöjä, Lapissakin 98 miljoonan euron edestä.

Kehysriihessä ministeri Juuso ilmoitti linjanneensa, että Kemistä siirretään vaativammat leikkaukset Rovaniemelle. Tällä linjauksella Kemissä voi jatkossa tehdä vain päiväkirurgisia toimenpiteitä. Olemme rakentaneet yhden sairaalan mallia, jolla on kaksi toimipistettä ja molempiin sairaaloihin on yksi yhteinen jono. Eikö ministerin sanelupolitiikan sijaan olisi voitu luottaa siihen, että alueiden päättäjät olisivat tehneet päätökset? Nyt kysymysmerkki on, onko meillä Rovaniemelläkään edes kapasiteettia hoitaa kaikki sinne siirtyvät leikkaukset. Mediasta on saanut sen käsityksen, että asiasta päättivät Purra ja Orpo. Olisinkin halunnut kysyä ministeri Juusolta, oliko tällä asialla hänen siunauksensa. Nyt tarvitaan laajaa yhteisrintamaa ministeri Juuson esityksen torppaamiseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen.

23.46 Sara Seppänen ps: Arvoisa rouva puhemies! Väestö vanhenee, hoitoa tarvitaan yhä enemmän, ja rahat ovat vähissä. Haaste on nyt siis aivan valtava.

Omakohtainen kokemus lapsen saamasta erikoissairaanhoidosta Oulun yliopistollisessa sairaalassa erittäin vaativassa kirurgisessa leikkauksessa on minulle kokemus, jota en ikinä unohda. Syvä kiitollisuus kirurgille ja koko hoitohenkilökunnalle kulkee mukana koko lopun elämää. Suomessa pelastetaan henkiä joka päivä.

Meidän tulee muistaa, että saamme edelleen erittäin hyvää hoitoa ja meillä on ympäristöä vahvaa ammattitaitoa tarjolla. Kun huippuhoitoa tarvitaan hyvin harvoin ihmisen elämän aikana, niin tärkeää on, että apua on saatavilla, ei se, että apu on aivan omassa kylässä.

Meillä on kuitenkin myös ongelmia. Edellisen hallituksen johdolla tehtiin sote-malli, joka ei toimi ja josta me perussuomalaiset varoitimme useaan otteeseen. [Aki Lindén: Toimiko edellinen hyvin?] Mallin tavoite oli nimenomaan kustannusten hillintä ja peruspalveluihin panostaminen. Nyt kuitenkin, kun kustannuksia hillitään, se ei teille käy.

Edellinen hallitus ei osannut laskea sote-uudistuksen kustannuksia, ja nyt täällä salissa vasemmisto ihmettelee tilannetta, kun rahat eivät alueella riitä. Jätitte Marinin kauden ansiosta Suomen umpisurkeaan taloudelliseen tilanteeseen. Nyt arvostelette hallitusta, ihmettelette, että hallitus ei anna alueille lisää rahaa. Te jaoitte rahaa EU:n velkapaketteihin, tyrityyn Uniper-kauppaan, siihen meni muuten 5,6 miljardia — otetaanpa vielä kerran: 5,6

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

miljardia. [Timo Harakka: Entäpä koronan hoitamiseen?] Te mieluummin jaoitte rahaa maailmalle kehitysapuun kuin kotimaahan. Me leikkaamme kehitysavusta yli miljardin.

Teille velaksi eläminen on jo niin normaalia, että sokeasti uskottelette jopa kansalaisille, ettei velkaa tarvitse maksaa takaisin. Uskoitte, etteivät korot nouse, siis teidän talouspolitiikkanne perustui uskomuksiin. Te, hyvät demarit ja keskusta, olitte kovin innokkaita tämän epäonnisen keskittävän sote-mallin lisäksi tehtailemaan näitä mitoituksia. Se vain on todellakin niin, että mitoitukset eivät toimi, mikäli ei ole sitä työvoimaa, joka mitoituksen täyttää.

Arvoisa puhemies! Hoitotakuuta tarkistamalla voidaan vähentää vuokralääkäreiden käyttöä. Myös henkilömitoituksen höllentäminen on hyvinvointialueiden yhteisen toiveen mukainen. Velvoittavan lainsäädännön purkaminen on oikea suunta, sillä henkilöstömitoituksen helpottaminen parantaa palveluiden järjestämisen edellytyksiä.

Arvoisa oppositio, jätitte kaaoksen ja toimimattoman lainsäädännön taakseenne, me korjaamme sen nyt.

Ja vielä haluan sanoa keskittämisasetuksesta. Tämä Juha Rehulan säätämä keskittämisasetus vuodelta 2015 on nyt yksi syy siihen, että esimerkiksi Kemin sairaalassa näitä synnytyksiä, joita on alle 400, joudutaan siirtämään. Se on toiminut poikkeusluvalla koko ajan. Mitä te teitte kaksi edellistä kautta tämän keskittämisasetuksen muuttamiseksi? [Timo Harakka: Oliko perussuomalaiset siinä hallituksessa?] Vuodesta 2015 ovat nämä synnytykset vaatineet erikoissairaanhoidon ympärivuorokautisen lääkäripäivystyksen sekä muun muassa kätilöiden ja hoitajien ympärivuorokautisen valmiuden. Ja Suomessa tulisi käynnistää keskustelu Norjan-mallista. Siellä on tarjolla tällaisia synnytystupia, joissa voi kätilöiden päivystyksessä sitten synnyttää.

Vielä Kela-korvauksista. Edellinen hallitus ei ymmärtänyt yksityisen terveydenhuollon tärkeää roolia terveydenhuollon kokonaisuudessa. Kyse ei nytkään ole mistään Amerikan-mallista. Kela-korvausten nostolla saadaan purettua hoitajajonoja, ja tämä helpottaa jonotilannetta myös julkisella puolella, kun yksityisiä palveluja käyttävät ovat pois [Timo Harakka: Ai, teillä onkin rahaa!] julkisen palvelun jonoista.

Muun muassa nämä fysioterapeuttipalvelut, gynekologiset palvelut ja hedelmöityshoidot ovat erittäin tärkeitä palveluja hyvin monelle suomalaiselle. No, te aiheutitte Kela-korvausten poistolla ongelman aikaisemmalla kaudella nimenomaan naisille ja perheille, jotka haaveilevat perheenisäydestä. Me korjaamme tämänkin ongelman, kuten olemme ryhtyneet korjaamaan tätä valtiontaloutta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona.

23.52 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Vaikka olen aikaisemminkin sanonut, etten aina innostu näistä arkeologisista kaivauksista, [Sara Seppäsen välihuuto] niin edustaja Seppäsen puheenvuoron innoittamana on hyvä lähteä kyllä tälle tielle, ja sen takia täytyi ihan tarkistaa tuolta listasta, että todella olette perussuomalaisten eduskuntaryhmän jäsen, kun puhuitte tästä keskittämisasetuksesta. Kun se todella silloin Sipilän hallituskaudella säädettiin 2015, niin tuossa yritin muistella, oliko niin, että perussuomalaiset olivat myöskin hallituksessa. Muistanko oikein? Voi olla, että muistan tietenkin väärin, mutta te varmaan korjaatte, jos olen väärässä. Kun te puhuitte näistä Kela-korvauksista, niin minulla on sellainen muistikuva myös, että niitä myös siinä hallituksessa on kohtuullisen paljon supistettu ja historiallisen suurella tavalla. Viime hallitus oli ihan nöösipoika siihen hallituk-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

seen verrattuna, kuinka paljon Kela-korvauksista voitiin leikata. Ja jos nyt muistan oikein, niin perussuomalaiset olivat hallituksessa.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee sitten tähän julkisen talouden velkaantumiseen, niin kun te, edustaja, sitäkin arvostelite, että te peritte nyt tällaisen hirveän velkavuoren, niin muistelin tuossa, että te olette viime kaudella reippaasti, yli 90-prosenttisesti, kuitanneet kaikki ne velat, joita silloinen hallitus otti. Te olette siis itse kuitanneet kaikki ne velat, joita te nyt sitten vastustatte. Olisi ollut varmaan johdonmukaista sitten vastustaa viime kaudella tätä velkaantumista, jos se nyt niin hirveä asia on.

Sitten kun te viittasitte vielä siihen, että viime kaudella, kun silloinen hallitus sääti esimerkiksi vanhustenhuoltoon tämän hoitajamitoituksen tai kiristi hoitotakuuta, tämä normiohjaus oli aivan väärää, niin muistini mukaan perussuomalaiset vaativat, että tämä kiristynyt hoitajamitoitus olisi tullut siis aiemmin voimaan — ei mitenkään pienempänä, vaan jopa tiukempana ja aiemmin voimaan. Silloin ei tainnut olla mitään vikaa siinä, että vähän normia ohjataan. Minulla on sellainen muistikuva, että teidän puolueen nykyinen varapuheenjohtaja, edustaja Peltokangas, moneen kertaan on täällä oikein sydämellisesti kritisoinut edellistä hallitusta, kun edellinen hallitus ei ole ymmärtänyt ikäihmisten päälle, että jos perussuomalaiset saisivat vaan vallan tässä maassa, niin kyllä jokaisen ikäihmisten hoiva paranisi. On vaadittu erilaisia parannuksia. On vaadittu eläkkeisiin korotuksia. On vaadittu enemmän hoitajia vanhustenhoitoon ja niin edelleen. Nyt sitten täällä — jos todella kuuntelin äsken oikein edustaja Seppäsen puhetta — näitä kaikkia kritisoitiin.

Ymmärrän kyllä, että välillä joskus saattaa vahingossa käydä niin, että sahaa omaan jalkaansa tai ampuu omaan polveen, mutta näyttää nyt siltä, että edustaja Seppänen ihan kyllä varmaan tahallisesti meni äsken ampumaan itseään polveen sillä, että kaikki ne asiat, joista hän nyt kritisoi edellistä hallitusta ja muitakin toimenpiteitä, joita Suomessa on tehty, todella ovat sellaisia toimenpiteitä, joita perussuomalaiset itse ovat olleet ajamassa. Tällaiseen kuperkeikkaan ei kyllä pysty, ellei todella populismi olisi niin vahvasti syvällä puolueen dna:ssa kuin se teillä on. Siitä täytyy kyllä teille hattua nostaa, että sen te kyllä osaatte. Mutta todella joskus täytyy ehkä teidänkin muistaa, että näitä arkeologisia kaivauksia osaavat vähän muutkin tehdä.

Mutta, arvoisa puhemies, se pääaihe, josta ajattelin puhua, johon nyt säästin kokonaisen 50 sekuntia tähän puheenvuoron loppuosaan, liittyy nyt siihen, että kun me puhumme tästä hyvinvointialueiden taloudellisesta kokonaisuudesta, niin on hyvä todella hahmottaa, että toimintamenojen osalta me puhumme noin 28 miljardista eurosta, joka jakaantuu keskeisimmältä osin hyvinvointialueiden omaan henkilöstöön elikkä henkilöstön palkkoihin ja sitten palveluiden ostoihin. Kun katsotaan, että jos halutaan säästöjä tehdä, niin kuin te nyt haluatte, niin nämä ovat ne kaksi tekijää, joita silloin voidaan vähentää: palveluiden ostoja, niin kuin me olemme täällä esittäneet, tai sitten hyvinvointialueiden omaa henkilöstöä, mihin nämä teidän leikkauksenne tulevat johtamaan, koska ei niitä säästöjä mistään muualta siellä hyvinvointialueella tehdä. Tämä johtaa siihen, että henkilöstömäärää on pakko vähentää. En usko, että tekään tätä haluatte, koska se johtaa palveluiden heikkenemiseen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Berg.

23.57 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Tässä salissa on useampaan otteeseen nostettu esille se fakta, että samaan aikaan kun hyvinvointialueilta nyt leikataan, on Orpon hallitus valinnut kaataa satoja miljoonia euroja yksityisen terveydenhuollon Kela-korvauksiin.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Voin kertoa teille jo tässä, ettei Kela-korvauksista ole terveydenhuoltojärjestelmämme pelastajaksi. Se on käynyt mielestäni myös tämän päivän keskustelussa monissa puheenvuoroissa hyvin selväksi. Sen sijaan terveysjätit paisuvat entistä pulleammiksi ja terveysbisnes loistaa kirkkaammin. Kela-korvausten avulla he, joilla on jo entisestään varaa käyttää yksityistä terveydenhuoltoa, voivat käyttää sitä entistä halvemmalla jatkossa. Pienituloisten hoitoon pääsyä Kela-korvaukset eivät valitettavasti helpota. Tämä raha on myös pois hyvinvointialueilta ja niiden mahdollisuuksista kehittää omaa palvelutuotantoa ja parantaa sote-alan pito- ja vetovoimaa. Eli samaan aikaan, kun hyvinvointialueilta leikataan noin kaksi miljardia euroa, noin puoli miljardia euroa käytetään yksityisen palvelusektorin ja yksityisten yritysten toiminnan tukemiseen.

Arvoisa puhemies! Olemme viime päivinä saaneet lukea useita huolestuneita arvioita siitä, mitä Orpon hallituksen suunnitelmat tekevät suomalaisille sosiaali- ja terveystalouksille.

Muun muassa Lääkäriliiton ja THL:n lisäksi kritiikkiä on tullut myös yksittäisiltä lääkäreiltä. Helsingin Sanomien tänään julkaisemassa mielipidekirjoituksessa yleislääketieteen erikoislääkäri toteaa: ”Tuntuu kuin hallitus olisi luovuttanut julkisen perusterveydenhuollon ylläpidosta ja päättänyt päästää koko perusterveydenhuollon vapaaseen pudotukseen jäädessään sivusta seuraamaan ilman mitään suunnitelmaa, miten perusterveydenhuollon käy.”

Helsingin Sanomissa lauantaina julkaistussa kirjoituksessa savonlinnalainen lääkäri puolestaan toteaa julkisen terveydenhuollon leikkauksista ja yksityislääkäripalkkioiden korvausten korottamisesta: ”Toimenpide todennäköisesti nostaa jatkossa perittäviä palkkioita, jolloin korvaustaso voi jäädä ennalleen. Joka tapauksessa 30 euron palautus on pieni osa palkkiosta ja tuskin lisää yksityispalveluiden käyttöä ainakaan paljon palveluja tarvitsevilla pienituloisilla. On myös mahdollista, että ensimmäisen kolmekymppisen jälkeen jatkohoito siirtyy julkiselle puolelle. Toinen esitetty muutos on julkisen palvelun hoitotakuuajan pidentäminen. Tälläkin mitä ilmeisimmin pyritään edelleen siirtämään kysyntää julkiselta yksityissektorille, vaikka tekosyy on henkilöstöpula.”

Hallituksen toimet herättävät siis huolta myös alan ammattilaisissa. Mitä hallitus vastaisi heille, jotka näkevät käytännössä hallituksen leikkaustoimien vaikutukset ja joiden työssä kuorma lisääntyy? Mitä hallitus vastaa heille, joiden kipu ja särky ehtivät kolmessa kuukaudessa koventua, kun aikaa lääkäriin ei ole sitä ennen?

Jatkan seuraavassa puheenvuorossa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala poissa. — Edustaja Lyly.

0.02 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Yksi suurimmista puutteista Orpon hallituksen ohjelmassa on se, että se ei sisällä yhtään työntekijöiden asemaa parantavaa lakiesitystä tai toimenpidettä. Täällä on puhuttu paljon sote-henkilöstöstä, joka on tärkein voimavara sillä alueella. Varmaan noin 40 prosenttia hyvinvointialueitten budjetista menee henkilöstömenoihin. Sote-sektori on edelleen huutavassa osajapulassa, ja alan pitovoima on kriittisen tärkeää hyvinvointialueiden palveluiden tuottamisessa. Hoitajamitoituksen alentaminen tarkoittaa sitä, että jo muutenkin työn kuormittamat hoitajat kuormittuvat edelleen enemmän. Osaavaa henkilökuntaa ei houkutella heikentyvillä työolosuhteilla ja työpaikkojen siirtelyllä. Ei ole mitään takeita siitä, että sote-osaajat siirtyisivät palveluiltaan

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

karsituista sairaaloista keskitetympiin. Ei ole takeita edes siitä, että he pysyisivät alalla. Tämä ei tunnu hallitusta kiinnostavan millään tavalla.

Arvoisa rouva puhemies! Se, minkä tämä hallitus osaa, on hajota ja hallitse -tekniikka. Tämä koskee valitettavasti myös koulutusta. Hallitus ajaa ammatillisten tutkintojen suorittamista alas ja lakkauttaa aikuiskoulutustuen. Aikuiskoulutustuen lakkauttaminen on jälleen yksi hölmöimmistä hallituksen päätöksistä. Sote-sektorin työntekijät ovat tätä elementtiä käyttäen noin puoliksi itsensä kustantamana pystyneet parantamaan osaamistaan tai kouluttautumaan parempiin työtehtäviin nykyisissä tehtävissä. Työllisyysrahaston selvityksen perusteella aikuiskoulutustuella oli sote-alalle viime vuonna opiskellut yhteensä 10 801, joista alalle 7 376 ja alan sisällä jatkokouluttautuneita oli 3 425 henkilöä. Alalta pois opiskeli 2 218 henkilöä — eli alan sisällä tuo noin 3 400, alalta pois vähän yli 2 000 ja alalle yli 7 000; nettovaikutus yli 5 000. Tämä on työvoimapulasta kärsivälle alalle iso luku.

Tämänkin työkalun hallitus haluaa lopettaa ideologisista syistä. Tätä ei korvaa kehysriihessä paljon mainostettu kymmenen miljoonan korvaava järjestely, täsmäpanostus. Se on murto-osa tuosta aikuiskoulutustuesta, jota voisi arvioida tässä niin, että kun aikuiskoulutuksesta noin yksi kolmasosa käytetään sote-alalla ja kokonaissumma on siellä noin 175 miljoonaa, niin vähintään noin 60 miljoonaa on tämä summa, mitä käytetään koulutukseen aikuiskoulutustuen kautta.

Arvoisa rouva puhemies! Täällä on paljon puhuttu siitä, että meidän pitäisi katsoa tätä yli vaalikausien ja yrittää katsoa tätä, miten tätä kehitettäisiin yhdessä. Olisi syytä parlamentaarisesti katsoa rahoituskehikkoa ja kaikkea tätä sisältöä, jolloin siitä saataisiin kestävämpiä ratkaisuja. Kannetaanko vastuuta yhteistuumin terveyden ja sosiaalipuolen palveluiden osalta, jotka ovat hyvinvointiyhteiskunnan tärkeimpiä palveluja?

Arvoisa rouva puhemies! Vain vahvat voivat puolustaa heikkoja. Meidän täällä salissa pitää olla niitä vahvoja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kyllönen.

0.08 Merja Kyllönen vas: Arvoisa rouva puhemies! Kun tuolta salin oikealta laidalta niin ahkerasti yksijäsenistä vasemmistoa kurmuutettiin, kun kaikki eivät muista, että meillä on vasemmisto ja SDP noin niin kuin erikseen, niin ajattelin tulla vastaamaan vasemmiston puolesta. Olen itsekseni pohtinut aika paljon näitä talousasioita, vaikka olen toki kuullut vuosikaudet siitä, että vasemmisto ei mitään rahasta ymmärrä. Mutta olen sen ymmärtänyt jo aikaa sitten, että talouttamme tarvitsisi tasapainottaa ja velkaantuminen katkaista, mutta niistä keinoista en ole ihan samaa mieltä nykyhallituksen kanssa. Nämä talakoot ei ole ihan tasapuoliset, jos näin kainuulaisittain sanotaan.

Onhan se toki totta, että voi sitä komissiotakin pelätä ja komission takia lähteä taloutta kuromaan kuntoon, mutta se komissio ei ole ehkä niinkään pelottava kuin se toimenpide-malli, mikä meillä tällä hetkellä tässä valtionaloudessa on. Meillä on nimittäin semmoinen kiva juttu kuin valtionalouden kehysmenettely, joka on vuosien ajan oikeastaan ohjannut jo useammankin hallituksen sille tielle, että me ollaan juustohöylätty, me ollaan leikattu, me ollaan katkottu jalkoja ja käsiä järjestelmältä, mutta me ei olla koskaan päästy juurisyihin, ydinongelmiin, niihin isoihin haasteisiin, mitkä oikeasti aiheuttavat meille ne talouden ongelmat. Ja voisin sanoa, että tuossa kun käytin oman debattipuheenvuoroni silloin joskus hamassa ajan alussa tänä päivänä, niin vähän tuli semmoista hymähtelyä ja nau-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

reskelua, että ”no mitä se nyt se OECD”. No se on vaan semmoinen jännä orgaani, joka tutkii näitä valtiontalouksia, sivistysvaltioita ja pohdiskelee sitä, millä tavalla voitaisiin tätä meidän järjestelmää uudistaa ja kehittää kestäväällä tavalla niin, että ne hyvinvointivaltiot ja demokratiat säilyisivät murentumatta.

Olenhan tuossa aika monta kertaa kuvannut sitä, että meillä on näitä isoja rahareikiä tässä yhteiskunnassa ihan siellä soten sisällä. Olen keskittynyt vain niihin. Niitä rahareikiä on muuallakin: niitä on hankinnoissa, niitä on tässä meidän koko yritystukijärjestelmässä, niitä on monella muulla osa-alueella, ja kaikissa puhutaan miljardeista. Mutta se on mielenkiintoista, että meillä keskitytään aina vain siihen yhteen osa-alueeseen, että mikä on leikkaamista tai säästämistä, ei siihen, että me korjattaisiin oikeasti. Ei se havahduttanut ketään tänäkään päivänä, että minä sanoin, että meillä on 22 miljardia liikkumavaraa, jos me lähdetään korjaamaan niitä isoja ongelmia. No se liikkumavara ei ole ensi viikolla, eikä se ole vuoden päästä. Se kehysmenettely on se, joka johtaa siihen ajatteluun, että sen pitää olla vuoden päästä. Se on se, mitä VM ajaa. Se on se, mitä virkamiehet siellä hokevat. Mutta jos juttelee VM:nkin virkamiesten kanssa, niin kyllä he sanovat, että nämä isot ongelmat pitäisi korjata mutta se vaatii sen, että poliittinen päätöksenteko ilmoittaa, että me tehdään se 12-vuotinen ohjelma tai kahdeksanvuotinen ohjelma tai millä aikajänteellä me ajatellaan, että ne asiat ovat realistisesti korjattavissa. Asiantuntijat pystyvät antamaan meille siihen informaatiota ja taustatietoa, millä tavalla se on tehtävissä.

Jos minä ajattelen sitä tilannekuvaa, mikä meillä tällä hetkellä on vaikka omalla hyvinvointialueellani: Meillä on erittäin isot haasteet ihmisten hyvinvoinnissa, erittäin isot haasteet lapsiperheissä. Ja missä syntyvät isoimmat rahareiät? Siinä, kun lapsiperheissä voidaan huonosti, kun tulee ylisukupolvista köyhtymistä ja nähdään se, että perheet eivät pysty huolehtimaan omistaan. Lastensuojelussa on valtavat kulut joka vuosi. Mutta miten päästään kiinni? Tarvitsisi satsata sinne ennaltaehkäiseviin palveluihin. Tarvitsisi muuttaman vuoden ajan pistää enemmän euroja siihen, että tehdään oikeasti niitä korjaavia toimia. Mutta ei pysty, kun on kehykset kaulassa ja sen jälkeen on hampaat naulassa, täysin kykenemätön tekemään korjausliikkeitä. Ja varsinkin nyt, jos katson tätä talouskuvaa, ratkaisuja tehdään siitä näkökulmasta, että sanotaan, että me mahdollistetaan teille hyvä toiminta, mutta sori, kaverit, me otetaan teiltä kuitenkin rahat pois. Teepä siinä sitten ennaltaehkäisevää työtä — laita vaan kehykset kaulaan ja leikkaile sitten kaikenlaista.

Ja se on kyllä pakko sanoa, että ennen perussuomalaisilla oli vielä kirves puun juurella, kun puhuttiin komissiosta ja EU-politiikasta, nyt on vain pelkät sakset.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman poissa. — Edustaja Harakka.

0.13 Timo Harakka sd: Arvoisa rouva puhemies! Nämä hallituksen edustajien puheet ovat siinä mielessä käteviä, että samat puheenvuorot käyvät mihin tahansa keskusteluun. Ihan mikä tahansa leikkaus tai heikennys perustellaan aina valtiontalouden heikolla tilalla. [Krista Kiuru: Se on totta, se on hyvä arvio!] Samalla haukutaan edellinen hallitus, eikä koskaan muisteta koronaa tai Putinin hyökkäystä, jotka uhkasivat koko kansakuntaa. Muistattekko: tasavallan presidentti joutui julistamaan valtakuntaan poikkeustilan ensimmäisen kerran rauhan aikana. Se, että tämä kriisi on mahdollista unohtaa, kertoo sen, että onneksi onnistuimme.

No nyt nämä valmiiksi kirjoitetut mantrat, joita olemme kuulleet tänään ja käytännössä joka istunnossa, ovat kuitenkin menettäneet uskottavuutensa. Miksi? Yksinkertaisesti siitä

syystä, että kansalaiset ovat alkaneet kysellä, miksi valtiontalouden talkoisiin eivät osallistu varakkaimmat suomalaiset, joiden varoista suurin osa tulee pääomatuloista eikä palkoista, ja miksi leikataan julkisia palveluita, kun samalla kaadetaan satoja miljoonia yksityiseen terveysbisnekseen. Hallituksen tarina on romahtanut. Siihen ei usko enää kukaan. Valtiontalouden varjolla siirretään julkiselta rahat yksityiselle. Ei se ole mikään välttämättömyys. Suomalaiset näkevät tämän suuren puhalluksen.

Kuten jo aikaisemmin sanoin, oikeistohallitukset ja -populistit ovat kaikkialla tavoitelleet mahdollisimman pientä julkista hallintoa ja mahdollisimman vähäisiä kaikille kattavia palveluita. Tätä oikeiston riisuttua ihannetta on sanottu yövärtijavaltioksi — nykyisen hallituksen supistuva ja sulkeutuva Suomi on kohta kai rajavartijavaltio.

Tämä julkisten palveluiden ideologinen lahtaus on vaarallista puuhaa. Viimeisin julkisen hallinnon leikkaus, 150 miljoonaa euroa, on valtion budjetista vajaa 0,2 prosenttia. Samalla vaarannetaan demokratian ja oikeusvaltion perustaa: kohtuullinen lainvalmistelu, luvitus ja hallintopäätösten laatu ja aikataulut. Kerroin jo aikaisemmin esimerkin siitä, että jo nykyisten karsimisten seurauksena maailman kärkiteknologia eli tekoäly on yhden tai ei yhdenkään virkamiehen vastuulla, mutta seuraukset voivat olla aidosti vaarallisia. Kun jotkut toiminnot suojataan leikkauksilta, ne osuvat isosti muihin suuriin julkisiin työnantajiin. Tullin työ on vaarassa, THL:n tutkimus heikkenee ja tutkijat joutuvat vaihtamaan maisemaa, Maahanmuuttoviraston leikkausten johdosta jonot pitenevät taas, kuten varmaan oli tarkoituskin. Tavoitteena on muuttotappio-Suomi.

Tulli on kuitenkin osa poliisin ja Rajavartiolaitoksen yhteistä ja kansainvälisesti ainutlaatuista PTR-yhteistyötä, jossa resurssit, miehitykset, tieto- ja johtamisjärjestelmät ovat vaaratilanteen vaatiessa yhteisiä. Vaaratilanteita tulee nykyisessä maailmassa entistä varmemmin, ja kyberturvallisuuden vaarantaminen on vaarallisista vaarallisin seuraus vääristä leikkauksista. Siispä leikkaus Tullista on suora leikkaus turvallisuudesta, muut leikkaukset ovat epäsuoria leikkauksia turvallisuudesta ja kansalaisoikeudesta.

0,2 prosenttia on hyvä osoitus oikeistolaisen ideologian jääräpäisyydestä. Valtiontalouden varjolla siirrytään julkisesta terveydenhoidosta yksityiseen bisnekseen, mutta monelle julkiselle palvelulle ei ole yksityistä vaihtoehtoa. Kun niistä leikataan, ne saatetaan toimintakyvyttömiksi — leikkaamalla ne lopulta lopetetaan.

Arvoisa puhemies! Tätä on siis suuri puhallus. Suuri puhallus: julkiset palvelut yksityistetään. Se on kustannusten siirto yhteiskunnalta yksilölle. Yksilö pakotetaan maksamaan enemmän ja omavastuisemmin perusoikeuksiin kuuluvasta terveydenhuollosta. Ne, joilla ei ole siihen varaa, saavat hitaampaa ja huonompaa palvelua — no, mikä tietysti heikentää tuottavuutta matalapalkka-aloilla. Ne, joilla on varaa, menettävät enemmän kuin mitä oikeistohallitus ehtii tehtailla veronalennuksina, jotka tietysti myös heikentävät julkista taloutta, kuten on jo nähty.

Huono uutinen hallituksen edustajille on se, että ne joka istunnossa käyttökelpoiset hokemat ”valtiontalouden heikkous pakottaa ja välttämättä vaatii” on nyt pakko jättää pöytälaatikkoon. Suomalaiset ymmärtävät kyllä, myös vasemmisto ymmärtää, että valtiontalous on tasapainotettava, mutta sitä eivät ihmiset ymmärrä, miksi näihin talkoisiin on osallistuttava heikkojen ja vammaisten mutta ei vahvojen ja varakkaiden, eivätkä sitä, miksi rahat siirtyvät yksityisille terveysbisneksille. Puheenne ovat kerta kerran jälkeen ontompia.

Tämä, arvoisa puhemies, [Puhemies koputtaa] on suuri puhallus, ja opposition tehtävä on suojella suomalaisia siltä.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Merinen.

0.19 Ville Merinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Vähän samasta aiheesta meinasin. Jos edellinen puhe oli niin sanottu lapusta luku -puhe, niin tämä seuraava on sitten tämmöinen muistiviivapuhe. Itsekin meinasin näitä Kela-korvauksia mietiskellä vähän eri kanteilta ja vähän pohtia, miten nämä yksityiset terveysjätit ovat omaakin työuraani koskeneet.

Yleisesti ottaen itse olen toiminut psykoterapeutina yksityisellä puolella tietysti yrittäjänä ja näissä isommissa terveysfirmoissa. Tämä Kela-korvaussysteemi ei käytännön tasolla pelasta tämmöisen perustyössäkävijän hoitoonpääsyä, koska, niin kuin äsken jo tuossa debatissakin sanoin, jos meillä on... No minä otan nyt mielenterveysalalta esimerkin: Jos meillä on yksityinen psykiatri, mihin ihminen hakeutuu, koska hän ei enää saa hoitoa hyvinvointialueelta tämän nykytilanteen takia, niin sen psykiatrin hinta 60 minuutilta on yleensä 200—300 euroa tunti, mikä on tosi kova. Vaikka siihen tulisi Kela-korvaus ja sitä korotettaisiin, niin se ei käytännön tasolla vaikuta sen ihmisen elämään millään tavalla. Se kolmekymppiä ei siinä muuta mitään.

Psykoterapiapuolella kävi silleen, että aikaisemmin, kun minä aloitin urani, oltiin paljon omissa firmoissa, oli yhden ja parin hengen tämmöisiä terapiapajoja, hyvin pieniä. Sitten alkoivat tulla terveysfirmat. Ensimmäinen tämmöinen iso oli tietysti Vastaamo. Sen jälkeen, kun Vastaamo on surullisenkuuluisasti hajonnut, Mehiläinen on tullut ehkä isoimmaksi sillä puolella. Yleisesti se menee niin, että nämä yksityiset terapeutit siirtyvät näihin jätteihin, koska on vaikeampi sitten enää pärjätä siinä kilpailussa ja se rekrytointi on tosi kovaa. Sitten kun tarpeeksi moni on siirtynyt, niin yhtäkkiä hinnat alkavat nousta. Varsinkin psykoterapiapuolella se tapahtui tosi nopeasti. Sanotaanko, että ne terapioiden hinnat nousivat sieltä jostain yhdeksästäkymmistä johonkin 120—140:een joissakin vuosissa, ja se on aika tyypillistä. Työterveyspuolella on samanlaista toimintaa, että tullaan aika matalilla hinnoilla ja sitten ne hinnat alkavat nousemaan.

No, miksi puhun tässä yhteydessä tästä? Siksi, että luulen, että tämä Kela-korvauksiin sioitettava 500 miljoonaa ei tule välttämättä näkymään sen normihoidonhakijan lompakossa, koska nämä hinnat tulevat taas nousemaan. Se on bisnestä, mikä tavoittelee voittoa. Minun mielestäni ennen oli — minä tarkoitan nyt vaikka 15 vuotta sitten — jotenkin selkeämpää, että käytiin terveyskeskuksissa, haettiin apua julkiselta puolelta ja sitten yksityiselle mentiin tietyissä tilanteissa, ja se toimi hirmu hyvin, ja oltiin tietysti valmiita maksamaan siitä, mutta nyt viime vuosina se on muuttunut radikaalisti.

Toinen asia, mitä pelkään näiden hintojen nousujen ja sen ohessa, että se raha menee niin sanotusti sinne firman tilille eikä sen henkilön tilipussia helpota, on henkilökunnan siirtyminen hyvinvointialueilta yksityisiin terveysjätteihin, mikä on tosi voimakkaasti ollut käynnissä jo pitkään, mutta se varmasti tulee kiihtymään nytten. Etenkin se on koskenut lääkäreitä, koska on voinut saada samasta työstä huomattavasti isomman palkan, ja se on johtanut myös tähän vuokralääkärisysteemiin, mutta se koskee jatkossa varmasti myös hoitoalaa ja esim. sairaanhoitajia.

Kaikki tämä on johtamassa nyt siihen, mitä tässä tänä päivänä ehkä just pelkää ja mistä me on juteltu paljon, eli siihen, että tämä meidän yhteiskunnan peruspilari, se, että kuka vaan voi saada hoitoa ja mielellään nopeasti, on murtumassa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru, Krista.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

0.24 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! On ilo nähdä, että joitakin edustajia on salissa ja merkittävä joukko sosiaalidemokraattien kansanedustajia. Se kertoo siitä, että meille sosiaali- ja terveyspalvelut eivät ole mikään säästökohde, vaan olimme tosissamme siinä, kun SDP teki vaalilupauksen siitä, että me emme leikkaa koulutuksesta, sosiaali- ja terveyspalveluista emmekä sosiaaliturvasta. Itse asiassa tämä hallitus on toimimassa täysin käänteisesti. En yhtään ihmettele, ettei mahduttu tähän hallitukseen mukaan, sillä ratkaisuksi taloudelliseen ahdinkoon on löytynyt pääsääntöisesti sosiaali- ja terveysministeriön pääluokasta leikkaaminen.

Tänään me käsittelemme salissa opposition välikysymystä tähän sairaalaverkkoon liittyen. Hämmästykseni oli suuri, kun hallitusohjelmaan oli kirjattu jo uuden hallituksen aloitessa 50 miljoonan kirjaus sairaalaverkon karsimisesta ja sen lisäksi 50 miljoonan säästöt erikoissairaanhoidon liittyen. Silloin jo ihmeteltiin, onko tämä hallitus aidosti tosissaan. Muistamme hyvin, kun Sipilän hallituksen aikana aluesairaalaverkostoa ajettiin tässä maassa alas, ja tosiasiaa ne säästöt eivät paljon suurempia olleet kuin tämä sairaalaverkon karsintaa koskeva hallitusohjelmakirjaus ja sen arvioitujen taloudellisten vaikutusten, joten voitiin jo alustavasti ajatella, että kovaa, kovaa palveluverkkokarsintaa on tulossa. Mutta kukaan ei varmasti voinut kuvitella — se oli yllättävä veto — että hallituksen työryhmä, virkamiestyöryhmä, joka oli saanut toimeksiantonsa siis sosiaali- ja terveysministeriöstä, jossa viraston päällikkö, ministeri Juuso, antaa toimeksiannot virkamiehille siitä, mitä siinä talossa tehdään, ensinnäkin päätyi ristiriitaiseen tulokseen, ei ollut yksimielisyyttä. Tämä tulos oli sellainen, että 50 miljoonan säästöt lähdettiin toteuttamaan alas ajamalla puolet nykyisistä keskussairaaloista. Keksittiin termi ”akuuttisairaala”. Tosiasiaa siinä uudessa sairaalatyyppissä, jota ajettiin tämän vuoden alkupuoli, ei ole mitään akuuttia. Ei ole akuuttia mahdollisuutta päivystykseen, ei akuuttia synnytystoimintaa mutta ei myöskään akuuttia leikkauspalvelua.

Hallituksella meni neljä kuukautta ennen kuin hallitus osasi sanoa, leikataanko tässä maassa keskussairaalaverkostosta puolet pois. Minusta se on täysin käsittämätöntä, miten tässä maassa voidaan toimia ja mitä täällä voidaan tehdä. Ja erikoinen ratkaisu oli se, että vasta kehysriihessä saatiin tietää, onko tämä porukka tosissaan. Me olemme neljä kuukautta pyytäneet, että ei päästetä työvoimaa karkuun näiltä alueilta sen takia, että ihmiset kokevat, että meidän sairaalaa ei enää kohta ole olemassa — neljä kuukautta kesti. Ja kun me tässä salissa kysyimme pari viikkoa sitten kyselytunnilla, onko hallitus tosiasiaa ajamassa puolet meidän keskussairaaloista alas, niin sillä kyselytunnilla selvisi, että ei täällä olla mitään sairaaloita lopettamassa. Sillä kyselytunnilla selvisi myöskin, että sairaalaverkkoa koskevaa selvittämistä ei ole tekeillä. Mutta kun täällä edustaja Li Andersson sitten myöhemmin kysyi, ettekö te voisi laittaa näitä yksityisen toiminnan suitsimisia niin sanotusti teloillensa, kun hyviä ehdotuksia ovat sosiaali- ja terveysministeriön ja valtiovarainministeriön virkamiehet tehneet, niin siihen kysymykseen ministeri totesi, ettei me nyt olla ehditty näitä pykäläiä ja tätä kokonaisuutta suitsimaan, koska meillä on tämä sairaalaverkkoselvitys täällä nyt käynnissä. Kyllä tällainen toiminta jos jokin on tässä maassa herättämässä selkeää luottamuspulaa siihen, ymmärretäänkö, minkälainen touhu on meneillään.

Haluan sanoa niille paikkakunnille, joiden palvelut ovat katkolla, että me tulemme eduskunnassa olemaan tässä todella tarkkoja. Tämä hallitus esittää nyt, että joidenkin paikkakuntien osalta ruotsinkielisyys olisi peruste, että voitaisiin toimia toisin mutta Uudellamaalla se ei kuitenkaan ole peruste. Hallitus esittää tässä omassa ratkaisussaan kehysrii-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

hessä, että tietty alueellinen matka on peruste. Suuri alueen koko on myöskin peruste, kuten tässä tapauksessa, kun HUS sai tämän erityisoikeuden päättää omalla alueellaan näistä.

Tämä on sellainen viidakko, että kun tätä ruvetaan lainsäädäntöön lyömään, niin nämä kriteerit, jotka tähän ollaan rakentamassa, eivät tule yksinkertaisesti helpolla toimimaan. Ja onkin mielenkiintoista nähdä, minkälainen lopputulos tulee olemaan tällä esityksellä, josta nyt ikään kuin jo valmiiksi odotetaan, että tämä on mahdollista. Uskon, että näillä paikkakunnilla on mahdollisuus taistella siitä, loppuvatko heidän palvelunsa. Ja me tuemme paikkakuntia siinä, että sosiaali- ja terveystalvet pitää säilyttää paikkakunnilla ja että pitää säästää jostakin muusta, ja se on eri värssyn asia kuin täällä salissa tänään. Tänään me keskustelemme siitä, onko tällä yhteiskunnalla enää varaa sosiaali- ja terveystalvetuihin.

Ja haluan lopuksi sanoa, puhemies, että näyttää siltä, että tällä maalla ei ole varaa leikata. Ei löytynyt 160 tunnin väennön jälkeen maa- ja metsätaloustministeriöstä mitään leikatavaa. [Puhemies koputtaa] Olen henkilökohtaisesti hyvin pettynyt, että eläinten hyvinvointi, joka on tärkeää, on selkeästi tärkeämpää kuin ihmisten hyvinvointi ja maataloustuet, ja tässä sitä ollaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

0.30 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä jo vuorokauden vaihduttua ensiksi muutama kommentti, ja sitten palaan vielä tähän hoitotakuukysymykseen, josta olen täällä jo aikaisemmin puhunut.

Näistä kommenteista ensimmäiseksi se, että minusta valtioneuvosto on jollakin tavalla kyllä ymmärtänyt roolinsa hallinnossa väärin, jos he katsovat, että valtioneuvoston kuuluu päättää siitä, onko lääkäri yöllä kello 22:n ja 07:n välillä töissä Pietarsaareissa mutta ei Kouvolassa, Raaseporissa tai Iisalmessa. Tällaisen yksityiskohdan näin tarkka päättäminen ei kerta kaikkiaan kuulu valtioneuvostotasolle, vaan se pitää jättää sinne hyvinvointialueille, joissa on kuitenkin vaaleilla valitut päättäjät. [Krista Kiurun välihuuto]

Toinen kommentti liittyy siihen, että kun tarkastin äsken kotikaupunkini Turun kaupungin vuoden 23 tilinpäätöstä, niin panin siellä merkille sen, mitä lähdin hakemaankin, eli suurin toimialahan kunnissa on nyt kasvatust ja opetust. Se on käytännössä noin kaksi kolmasosaa kaikesta käyttötaloudesta. Turussa, jossa on tietysti väestönkasvua ja paljon lapsia, mikä on myönteinen asia, kasvatust ja opetust menojen ylityst vuonna 23 alun perin laadittuun budjettiin nähden oli 10,2 prosenttia — siis 10,2 prosenttia. Nyt se on siis samaa suuruusluokkaa kuin mitä on tämä sote-menojen kasvut koko maassa ollut vuodesta 22 vuoteen 23. Mainitsin äsken siis, että ylityst kasvatust ja opetust menoissa oli 10,2. Ylityst eli käytännössä siis tämä tuloslaskelman alijäämä sote-alueilla oli 5 prosenttia. Meillä oli siis menojen kasvua, mutta siitä tapahtui ylittymistä eli alijäämän muodostumista 5 prosenttia. Nyt se nähdään jollakin tavalla tämän sote-järjestelmän aiheuttamaksi, mutta se, että kunnalle jääneessä toiminnassa, kasvatust ja opetust, jotka ovat tärkeimpiä kunnan toimintoja tällä hetkellä, tapahtuva ylityst ei sitten olekaan mikään hallinnon aiheuttama. Todellisuus on tietenkin se, että kummankin taustalla ovat samat syyt: kustannustason yleinen nousu, palvelutarpeen kasvut, palkkaratkaisut ja nämä muut.

Minusta olisi kohtuullista, että hallituksessakin ihan oikeasti ymmärrettäisiin se, mistä valtiovarainvaliokunta sai seikkaperäisen selvityksen, että nimenomaan nämä äsken luetellut seikat ovat siellä sote-kulujen nousun taustalla eikä siis tämä hallinnollisen järjestelmän muutos.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Sitten palaan vielä tähän hallituksen säästölistaan. Itse olen kirjannut, ja tästä saattaa jostain puuttua, että nyt kehysriihi toi meille ja tuo siis myöhemmin täällä ratkaistavaksi maksujen korotuksen 100 miljoonalla eurolla jo aiemmin päätetyn 50 miljoonan euron lisäksi: esteettisiä hoitoja lähentyvät hoidot — tämä mystinen kokonaisuus — 70 miljoonaa; sosiaalihuollon palvelut 100 miljoonaa; hoitajamitoitus 120 miljoonaa; hoitotakuu 132 miljoonaa; sairaalat 75 miljoonaa, joka jäi sinne edelleen selvitettäväksi jo aiemmin sovitun 25 miljoonan lisäksi; vammaispalvelulaki 65 miljoonaa ja järjestys 130 miljoonaa. Kyllä tämä yli 800 miljoonan euron säästökokonaisuus kerta kaikkiaan on liian voimakas sosiaali- ja terveyspalvelusektorille tuotuna.

Myöhemmin tässä mahdollisesti palaan siihen, mikä olisi tässä kokonaisuudessa mahdollisesti sellainen, mikä voisi olla hyväksyttävää. Sellainen voisi olla esimerkiksi tämä Kela-korvauksiin suunniteltu mittava korotus. Totean, että kun juuri äsken katsoin Kelan tilastollista vuosikirjaa, mikä löytyy helposti sieltä verkosta, niin suurin leikkaus sairausvakuutuskorvaukseen tapahtui Sipilän hallituksen aikana, jolloin suun terveydenhuollon korvauksia alennettiin 135 miljoonasta eurosta 50 miljoonaan euroon. Niin suurta sosiaaliturvamenon yksittäistä suhteellista alentumista ei ole mikään hallitus johonkin tiettyyn yksittäiseen toimintoon voinut [Puhemies koputtaa] koskaan aikaisemmin saada aikaiseksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola.

0.36 Oskari Valtola kok: Arvoisa rouva puhemies! Ei pelkästään Orpon hallitus ole huolissaan EU:n liiallisen alijäämän menettelyyn joutumisesta, kun on kyse Suomen valtion velkaantumisesta ja velanhoitokyvystä. Pitää muistaa, että myös SDP:n puheenjohtaja Antti Lindtman on useaan otteeseen todennut, että ei ole itsekään päästämässä Suomea tähän alijäämämenettelyyn.

Miksi velkaantumisesta ja valtion velanhoitokyvystä pitää sitten olla huolissaan? [Aki Lindén: No niin mekin olemme!] Velkojen korot nousevat tänä vuonna 3,2 miljardiin euroon, mikä on jo erittäin merkittävä menoerä valtion budjetista. Lisäksi luottoluokittajat ovat huolissaan Suomen tilanteesta ja velanhoitokyvystä. Vuonna 2023 Valtiokonttori hankki kansainvälisiltä rahoitusmarkkinoilta lainaa 42,3 miljardia, ja jos luottoluokittajien usko ja rahoittajien usko Suomen velanhoitokykyyn heikkenee, tämän rahoituksen hinta kasvaa ja se näkyy suoraan valtion korkomenoissa, vaikka velkaantuminen saataisiinkin pysähtymään. Eli tässä on ihan valtavat taloudelliset vaikutukset olemassa, minkä takia tähän taloudelliseen tilanteeseen pitää saada muutosta. [Aki Lindén pyytää vastauspuheenvuoroa]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén, vastauspuheenvuoro.

0.38 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Selvyiden vuoksi se, mikä täällä kyllä on moeneen kertaan jo todettu: me täällä sosiaalidemokraattisessa puolueessa olemme todella huolestuneita tämän maan taloudellisesta tilanteesta ja tästä korkeasta velkaantumisasteesta, jota on itse asiassa kerrytetty useamman hallituksen aikana. Täällä on tietysti arvosteltu nykyisen hallituksen taholta eniten Marinin hallitusta ja on todettu, että siellä kuitenkin olivat korona ja sitten Venäjän hyökkäys Ukrainaan ne pääasialliset syyt velan kasvuun. Edeltävillä hallituksilla on ollut oma osuutensa, joka on ollut vielä tätäkin merkittävämpi.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Kysymys on tietenkin sitten siitä, mikä on se oikea aikataulu sopeutukselle, mikä on sopeutuksen eri osatekijöiden painoarvo — eli verotus tuli teillä nyt vasta mukaan kuvaan, vaikka me jo syksyllä huomautimme siitä, että olisi syytä ottaa myös tulot huomioon — ja mikä on leikkausten oikeudenmukaisuuden aste. Aluksi te kohdensitte voimakkaat leikkaukset vain kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin. Nyt on jossain määrin laajennettu muihinkin, mutta vielä ei esimerkiksi [Puhemies koputtaa] mitään oikeudenmukaisuutta tässä ole havaittavissa. Eli kyllä me olemme aivan vakavasti huolestuneita tästä maan taloudellisesta tilanteesta, [Puhemies koputtaa] mutta se ei ole ratkaistavissa vain sosiaali- ja terveyspalveluja leikkaamalla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hamari, varsinainen puheenvuoro.

0.40 Lotta Hamari sd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Valtolalle tässä totean vain, että jos tämä edes säästäisi, niin tätä olisi helpompi ymmärtää, mutta se 4—9 miljoonaa vuodessa pelkästään Kymenlaakson osalta olisi lisäkustannus Kouvolan ympärivuorokautisen päivystyksen lakkauttamisesta. Kysyin tässä jo aikaisemmin, onko tämä säästö. Eihän tämä itse asiassa edes paranna sitä valtiontaloutta.

Hallituksen pöytään laittamat sote-säästöt olisi voitu estää sillä, että olisi luovuttu Kela-korvausten nostosta ja kaljaveron laskusta. Kyse on arvovalinnasta. Nyt tehdään kolme miljardia lisäsopeutusta, josta puolet on suoraa leikkaamista. Minusta edustaja Kiuru nosti täällä aikaisemmin hyvän pointin, että 1,5 miljardin sopeutuksiin ei löydetty mitään, mikä koskisi esimerkiksi maataloussektoria, ei siis mitään, mutta sotesta kyllä löydettiin.

Sotea ei pidä uudistaa lyhytnäköiset säästöt edellä. Nyt piti siirtää sitä painotusta sinne perusterveydenhuoltoon ja ennaltaehkäisyyn. Sen sijaan nyt sitten erikoissairaanhoidon kustannukset lisääntyvät. Hoitotakuun romuttaminen on asiantuntijoidenkin mukaan yksinkertaisesti huono päätös. Lääkäriliiton mukaan ”näin näivetty se ainoa elementti, joka edellyttää panostamista perusterveydenhuoltoon”. Lääkäriliitto jatkaa: ”Kela-korvauksien samanaikainen lisääminen vauhdittaa maksukykyisten kansalaisten mahdollisuuksia hankkia yksityisen sektorin palveluita, jolloin julkisen sektorin jo nyt haastava henkilöstötilanne pahenee yritysten rekrytoimissa lisähenkilöstöä.” Eli he ovat ottaneet tähän sote-henkilöstönkin tilanteeseen kantaa.

Jos edes hoitotakuuseen tarkoitettu raha olisi jätetty hyvinvointialueille samoin kuin hoitajamitoitukseen tarkoitettu raha, niin päätös olisi edes jollakin tavalla ymmärrettävämpi. Kun tässä puhutaan siitä yleiskatteellisesta rahasta, niin kyllä sitä voidaan ohjata juuri-kin lainsäädännöllä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kokko.

0.42 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Talouden tasapainottaminen on tärkeää hyvinvointivaltion turvaamiseksi, mutta tietysti, kuten edustaja Lindénkin tässä nosti hyvin esille, nimenomaan se tulopuolikin on aika ratkaiseva. Ja kyllä, kun katsoo nykyhallituksen politiikkaa siinä suhteessa, ei voi olla hämmästelemättä sitä epätasapainoa ja toisaalta myös epäoikeudenmukaisuutta niitten ratkaisujen tekemisessä. Esimerkiksi edelleen niistä, jotka on tämän päivän aikana jo mainittu useampaan otteeseen — listaamattomat yritykset, yleishyödylliset yhteisöt, sitten tietysti nämä ehkä pienimuotoisemmat mutta kuminkin merkityksellisemmät ainakin arvojen näkökulmasta, solidaarisuusvero, alkoholi-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

verojen alentamiset — pystyisi niitä tuloja kerryttämään nimenomaan esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalveluiden vahvistamiseksi, tai muun muassa maa- ja metsätalousministeriön sektorilta. Siellä muun muassa tämä maataloustukipolitiikka on sen suuntaista, että siitä voisi huomattavasti siirtää rahaa ihan sosiaali- ja terveyspalveluiden turvaamiseen. Tämä on ehkä yksi asia, mitä yritetään tässä peräänkuuluttaa, se, mihinkä pohjautuu tämä suuri huoli velkaantumisesta, mutta samalla esimerkiksi ministerin tuloluokalle annetaan lisää veronalennuksia. Se ei ehkä tässä suhteessa mene ihan siihen yleiseen oikeudentajuun.

Mutta välillä tässä salissa tämän päivän aikana on tuntunut siltä, että olenko eduskunnassa vai jonkin HUSin aluevaltuuston kokouksessa vai missä, kun useasti on tuotu nimenomaan niitä paikallisia esimerkkejä esille. Nimenomaan halutaan antaa niille alueille päätösvaltaa heitä koskevissa asioissa, mutta toisaalta sitten tuntuu, että hallitus ei ole valmis takaamaan riittäviä resursseja, oli sitten kysymys henkilöresursseista tai edes niistä taloudellisista resursseista.

Ehkä se konkreettinen asia, mitä on esitetty ratkaisuna ja mitä hyvinvointialueetkin ovat toivoneet, on nimenomaan tämä alijäämän kattamisvelvoitteen pidentäminen. Se ei vaadi minkäänlaisia taloudellisia lisäresursseja valtiolta hyvinvointialueille vaan sen nykyisen alijäämän kattamisvelvoitteen pidentämistä, mikä antaisi hyvinvointialueille huomattavasti pitkäjänteisemmän mahdollisuuden säästöjen aikaansaamiseksi. Tällä hetkellä se valitettava tosiasia usealla hyvinvointialueella on, että yritetään aivan liian tiukassa aikaraamissa saada merkittäviä säästöjä aikaan, esimerkiksi omalla hyvinvointialueellani Keski-Suomessa yli 100 miljoonan euron alijäämää kuroa umpeen. Tässä väistämättä täytyy tehdä muutoksia palveluverkkoon, mikä sitten näkyy monelle kansalaiselle heikennyksenä niihin palveluihin. Tämäkin olisi ehkä sellainen, että voisiko hallitus vielä miettiä tätä linjasta uudelleen eikä olla niin ehdoton muun muassa sen suhteen, että alijäämän kattamisvelvoitetta ei pidennetä. Ehkä tämä voisi olla yksi sellainen kompromissi ja kädenojennus hyvinvointialueita kohtaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola, vastauspuheenvuoro.

0.45 Oskari Valtola kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! SDP:n talouslinjan esittely olisi jonkin verran uskottavampaa, jos te ilmoittaisitte, minkälaisiin sopeutuksiin valtiontaloudessa te olisitte valmiita: onko se yhdeksän miljardia, onko se kuusi, onko se viisi, neljä vai mikä se on? Sitten vaihtoehtobudjetissanne syksyllä esititte oman vaihtoehdonne, mutta olette salanneet sen työllisyysvaikutukset. Meidän on äärettömän vaikea arvioida esimerkiksi veronkorotusten ja peruuttamienne, hallituksen tekemien, säästötoimenpiteiden työllisyysvaikutuksia ja kokonaisvaikutuksia siltä pohjalta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona, vastauspuheenvuoro.

0.46 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! SDP esitti viime syksynä täällä sekä menosäästöjä että veronkorotuksia, ja lopputuloksena oli 400 miljoonaa euroa vuodessa vähemmän velkaa kuin mitä hallitus ottaa omalla talousarviollaan. [Oskari Valtola: Mitkä oli työllisyysvaikutukset?] Ja on aivan varma, että kun hallituksen esitys julkisen talouden suunnitelmaksi tulee tämän eduskunnan käsittelyyn toukokuun alussa, SDP tulee esittämään siihen vaihtoehdon, jossa tullaan näyttämään toteen se, että meidänkään vaihtoehdossa Suomi ei joudu EU:n liiallisen alijäämän menettelyyn, ja jossa julkista

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

taloutta tullaan vahvistamaan vähintään samassa suhteessa kuin hallitus tulee tekemään. Kysymyshän on monesti valinnoista. Silloin kun taloutta tasapainotetaan, niin sitä voidaan totta kai tasapainottaa menoja vähentämällä, mitä eittämättä tarvitaan, mutta sitä tasapainotetaan myös tuloja lisäämällä, mitä eittämättä tarvitaan. Ja meidän vaihtoehto joka tapauksessa tulee olemaan oikeudenmukaisempi kuin tämä hallituksen vaihtoehto.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Garedew, varsinainen puheenvuoro.

0.47 Kaisa Garedew ps: Arvoisa puhemies! Täällä salissa on käyty koko päivän erittäin mielenkiintoista keskustelua opposition välikysymyksestä sairaaloiden alasajosta, mitä ei olla tekemässä. Sitä ei vaan uskottu ennalta.

Täällä on juuri nostettu esiin myös teema, [Krista Kiurun välihuuto] minkä takia tämä hallitus joutuu sopeuttamaan, miksi hallitus sanoo, että on pakko sopeuttaa. Voin kertoa teille, että syynä on se, että Suomi on vaarallisesti velkaantunut ja korot kasvavat joka hetki. Edelliset hallitukset eivät ole uskaltaneet sopeuttaa vaan ovat aina vaan ottaneet lisää velkaa. Nyt tämä hallitus uskaltaa kantaa vastuun Suomen taloudesta ja tulevaisuudesta. Minkä takia? Ei ensisijaisesti EU:n komission pelossa, vaikka sekään ei ole hyvä skenario, että joku muu tulee meille sanelemaan leikkauksien kohteet ja määrät. Se, mitä tämä hallitus tekee ja minkä takia, on se, että haluamme huolehtia lastenlapsillemmekin, että täällä on hyvinvointivaltio, jossa pystymme huolehtimaan niistä kaikista heikoimmista ja köyhimmistä. Se on se meidän ensisijainen näky siitä, [Krista Kiurun välihuuto] minkä takia me halutaan sopeuttaa: oman maan, isänmaan, takia, meidän lasten ja heidän lastensa takia.

Nostan vielä esille ikääntyneiden ympärivuorokautisen hoivan hoitajamitoituksen laskemisen 0,65:stä 0,6:een. Se on yksi joustoa lisäävä toimi, koska haasteena on työvoimapula, mikä on aivan todellista. Siihen ei auta edes hoitajamitoitus, kun ei ole sitä työvoimaa. Silloin joudutaan turvautumaan ylikalliiseen vuokratyövoimaan. Sen sijaan, että tuijotettaisiin tiettyyn hoitajamäärään, on nyt järkevää katsoa todellista laitospotentialia hoidon tarvetta. Laissa määritetty mitoitus on ehdoton minimi. Mikäli asukkaat ovat huonokuntoisempia ja hoitajien tarve on lakisääteistä mitoitusta suurempi, paikallinen aluehallintovirasto voi määrätä sen lakia korkeammaksi.

Moni yksityiskohta on myös alueiden itsensä päätettävänä. Valtioneuvosto toki ohjaa päälinjoissa, mutta hyvinvointialueilla on itsehallinto-oikeus, ja alueittain tehdään omia päätöksiä kustannusten kasvun hillitsemiseksi ja mietitään, millä tavoin toimintaa voitaisiin kehittää mahdollisimman kustannustehokkaaksi.

Arvoisa puhemies! Me kaikki tässä salissa toivomme, että voisimme kehittää uusia innovaatioita ja erilaisia tapoja tuottaa palveluja sekä rakentavaa yhteistyötä, jotta hyvät uudet käytänteet voisivat välittyä myös muille hyvinvointialueille. Nyt tarvitaan meitä kaikkia, jotta voidaan pelastaa Suomi velkaantumiselta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru, vastauspuheenvuoro.

0.51 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoroa sen takia, että tällä perussuomalaisten logiikalla on kyllä luja tarttumapinta teissä. Te kuvittelette, että jotkut asiat ovat niin kuin kuvittelette. Äskenen edustaja on sosiaali- ja terveysvaliokunnan varajäsen. Olen kyllä aika hämmästynyt teidän analyysistänne koski-

en tätä ympärivuorokautista hoivaa. Tiesittekö, edustaja, että sosiaali- ja terveysvaliokunnassa pyysimme kaikilta hyvinvointialueilta lausunnon ja kysyimme, kuinka moni näistä lausunnon antajista aikoo laskea mitoitusta, kun aikaisemmassa, syksyisessä riihessä te päätitte laskea tämän mitoituksen hallitusohjelman mukaisesti. Niin oli, että tässä maassa kaksi kolme aluetta totesi — muistaakseni kolme aluetta totesi — että heidän mitoituksensa jäisi kuitenkin näillä kolmella alueella yhdessä kahdessa yksikössä voimaan korkeampana. Siis teillä on turhaa optimismia siinä, [Puhemies koputtaa] että tässä maassa mentäisiin korkeamman mitoituksen mukaan kuin sen, minkä laki säätää. [Puhemies koputtaa] Te olette siitä vastuussa, että meidän vanhat ihmiset eivät saa asianmukaista hoitoa. [Puhemies: Aika!] Viimeisinä aikoina suurin osa esimerkiksi dementiasta johtuen on näissä palveluyksiköissä. Tämä on häpeällistä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Marttila, varsinainen puheenvuoro.

0.52 Helena Marttila sd: Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Juuso kuvaili tänään ensimmäisessä puheenvuorossaan muutoksia, joita sairaalaverkkoon aiotaan tehdä, ja totesi lopuksi, että HUS-yhtymä päättää muutoksista itse. Tämä on osatotuus, sillä alueiden rahoitus tulee lähes yksinomaan valtiolta joitain asiakasmaksuja ja pikkiriikkisiä laskutuslisiä lukuun ottamatta. Ja HUS poikkeaa siinä mielessä muista erikoissairaanhoidon alueista, että sen rahoitus ei tule valtiolta vaan Uudenmaan hyvinvointialueilta. Tähän rahoitukseen hallitus voisi puuttua, jos haluaisi, ja jokainen leikkaus, jota tullaan tekemään, voisi olla siten estettävissä. Ihmisten palvelujen sijaan hallituksen erityissuojelussa tässä kehysriihessä olivat maataloustuet, ympäristölle haitalliset yritystuet ja kaikkein varakkaimpien verolet.

RKP on täällä tänään parjannut aluepäättäjiä, jotka joutuvat tekemään päätöksiään näissä oikeistohallituksen asettamissa reunaehdoissa. Viestini RKP:lle on: te olette hallituksessa, kantakaa vastuuta.

Politiikan suurimpia huijauksia on, että kaikki puolueet tavoittelevat loppuviimein samaa. Se ei pidä paikkaansa, ja mielestäni olisi rehellistä sanoa ääneen ja kertoa suomalaisille, millaista riisuttua versiota hyvinvointivaltiota hallitus ajaa.

Ja vaikka tänään on puhuttu sairaalaverkosta, on pakko esittää vakava huoli myös sosiaalihuoltoon kohdistettavista leikkauksista. Nämä palvelut ovat esimerkiksi ikäihmisten päivätoimintaa, lapsiperheiden tukiperhepalveluja, ja on käsittämätöntä, ettei kenelläkään ole tietoa siitä, mitä nämä säästötoimet todellisuudesta tulevat olemaan. Vaikuttaa siltä, että näitä on räiskitty Exceliin, eikä mitään yritystä tällä tavoin johdetaisi.

On oikeastaan käsittämätöntä, että hallitusedustajat täällä kehuskelevat tällä yhdeksän miljardin sopeutuksellaan, josta kaksi miljardia perustuu työllisyysasteen kuvitteelliselle tai teoreettiselle nousulle. Tällä hetkellä hallituksen saldo on miinus 30 000 työpaikkaa. Yksi miljardi on alueiden toimien varassa, ja on täysin tietämätöntä, aiheutuuko tästä vain kaksinkertaisia kuluja myöhemmin.

Nostan kuitenkin vielä muutaman asian soten haasteisiin liittyen. Ostopalveluja on lisätty samaan aikaan kun avustavaa henkilöstöä on karsittu. Se tarkoittaa käytännön työssä esimerkiksi sitä, että ostopalvelujen hankintaan, puheluihin ja maksusitoumusten skannaamiseen tarvitaan työntekijäksi korkeasti koulutetut sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset. Sen sijaan että hallitus olisi tunnistanut sote-ammattilaisten osaamista, sen yksi säästötoimi on päinvastoin laskea lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden pätevyysvaatimuksia.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Mutta vielä yhden asian haluan sanoa, jota ei ehkä tänään ole sanottu, vaikka olemme koko päivän keskustelleet myös seinistä: Jos jotain seiniä pitäisi säästää, niin Suomessa on kilometritolkulla hyllyjä sote-asiakirjojen arkistoille. Annankin kaiken tukeni sille, että näitä normeja mahdollisesti puretaan tai höllennetään ja kirjaamisvaatimuksia helpotetaan. Tällä tavoin koulutetun sote-henkilöstön panos kohdistuisi paljon paremmin. [Aki Lindén: Hyvä kannanotto!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

0.56 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kuulimme salissa tänään, miten kokoomuksestaikin kansanedustajat kiittelivät osin sitä, että on hyvä, kun Iisalmessa ja Varkaudessa päättyvät ympärivuorokautiset päivystykset, ja tämä oli suorastaan järkyttävää.

Luen teille alkuvuodelta 2023 Yle-uutista, jossa käsiteltiin tuolloin sitä, kun Iisalmen ja Varkauden ympärivuorokautisten päivystysten poikkeuslupa jatkui vuoteen 2025 asti. Uutinen tuolloin kuului seuraavasti:

”Ympärivuorokautinen päivystys jatkuu Iisalmessa ja Varkaudessa. Sosiaali- ja terveysministeriö myönsi hieman ennen vuodenvaihdetta poikkeuslupan perusterveydenhuollon päivystyksille Iisalmessa ja Varkaudessa vuoden 2025 loppuun.

Pohjois-Savon hyvinvointialue oli hakenut poikkeuslupaa muun muassa pitkien etäisyyksien, ensihoitopalveluiden riittävyyden ja väestön ikääntymisen vuoksi.

’Kyllä tämä on varsinkin eteläisen ja pohjoisen alueen ihmisille tärkeää, että ympärivuorokautiset päivystyspalvelut säilyvät lähellä’, sanoo hyvinvointialueen ensihoidon ja päivystyksen vastaava lääkäri Tero Martikainen KYS Akuutista.

Iisalmen ja Varkauden päivystykset ovat toimineet poikkeusluvilla vuodesta 2015, jolloin sosiaali- ja terveysministeriön päivystysasetus astui voimaan.

Asetuksella oli päätetty lakkauttaa yöpäivystys terveyskeskuksilta, joita Pohjois-Savossa oli Lapinlahdella, Juankoskella, Suonenjoella, Iisalmessa, Varkaudessa, Pielavedellä ja Keiteleellä. Vuoden 2014 kesällä asetusta tiukennettiin niin, että päivystys tulisi järjestää erikoissairaanhoidon kanssa. Pohjois-Savossa se olisi tarkoittanut Kuopion yliopistollista sairaalaa.

Päivystyksen keskittäminen KYSiin vaatisi isoja investointeja.

’Pitäisi rakentaa uusia rakennuksia, jotta kaikki potilaat mahtuisivat tänne. Pitäisi myös tuplata tai ainakin nostaa merkittävästi meidän ensihoidon kapasiteettia. Puhutaan merkittävistä summista”, hyvinvointialueen ensihoidon ja päivystyksen vastaava lääkäri Tero Martikainen sanoi tuolloin.

”Iisalmessa ja Varkaudessa on valmiudet hoitaa ympäri vuorokauden lievempiä ja ei henkeä uhkaavia oireita. Esimerkiksi haavat, ruhjeet, tietynlaiset murtumat ja hengitystieinfektiot pystytään hoitamaan.

’Jos potilaalla on kova rintakipu, halvaus, hengenahdistus tai muu hälyttävä oire, niin meidän ensihoitohenkilöstö on hyvin koulutettu kuljettamaan heidät Kuopioon’, Martikainen sanoo.

Tero Martikaisen mielestä maakunnan pitkät etäisyydet ja ikääntyvä väestö edellyttävät, että päivystykset Iisalmessa ja Varkaudessa jatkuvat myös vuoden 2025 jälkeen.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

”Henkilökohtaisesti näen äärimmäisen tärkeänä, että meillä on kolme päivystysyksikköä. Toivottavasti poliitikot ovat samaa mieltä jatkossakin”, hyvinvointialueen ensihoidon ja päivystyksen vastaava lääkäri Tero Martikainen sanoi tuolloin 2023 vuoden alusta.

Elikkä siis hän toivoi, että poliitikot olisivat samaa mieltä jatkossakin. Ja nythän me tiedämme, että nykyinen hallitus ei ole enää samaa mieltä. Nyt nykyinen hallitus ja poliitikot ovat sitä mieltä, että päivystykset joudutaan lakkauttamaan, ja kuten olemme kuulleet arviota siitä, ministeriössä ei välttämättä tehdä työtä ihan samaan tapaan kuin äsken kuvaamallani ajankohdalla. Warkauden Lehdessä oli uutinen 27. elokuuta 2019, iso kirkuva otsikko tuolloin kertoi seuraavaa: ”Varkaus sai hyviä uutisia ministeriltä: Ympäri vuorokautinen päivystys jatkuu.” ”Ministeri Krista Kiuru perehtyi Warkauden terveydenhoitoon ja sanoi olevansa vaikuttunut. Perusturvaministeri Krista Kiuru (sd.) lupasi jatkoa ympäri vuorokautisen perustason päivystykseen Varkauteen. [Krista Kiuru: Minä tulín heti!] Kiuru vieraili kaupungissa ja tutustui rakenteilla olevaan Warkauden terveyskampuskeskukseen SDP:n ministeriryhmän kesäkokouksessa tiistaina. Kiuru sanoi olevansa vaikuttunut Warkauden mallista terveydenhoidossa.”

Hyvät hallituksen kansanedustajat, joita salissa on yksi, kuunnelkaa tätä viestiä. Siis ministeri tuolloin kävi tutustumassa paikan päällä, oli vaikuttunut ja teki päätöksen, että ympäri vuorokautinen päivystys jatkuu. Samaa soisin kyllä nykyisellekin ministerille. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

1.01 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Vähemmälle huomiolle tänä iltana ovat jääneet tässä hallituksen kehysriihen ohessa tulleet ajatukset, joihin myös edustaja Lindén tuossa viittasi, että esteettisestä hoidosta karsitaan noin 70 miljoonaa euroa. Mehän emme vielä ole varsinaisesti kuulleet sitä, mitä tämä tarkoittaisi, mutta omilla ajatuksillani siitä, kuinka kylmältä tällainen leikkaus tuntuu, tulen teille tässä spekuloidaan.

Kotikaupungissani Imatralla on aina ollut hyvin vahva ja voimakas moottoriurheiluperinne, jonka historiasta myös toivottavasti lähiaikoina saatte nauttia Ylen kanavilla, mutta se on toki myös tuonut pieniä murheita. Muun muassa jonkin verran on ollut nuorten keskuudessa kautta aikojen kolareita ja varsinkin mopokolareita. Yleensä ne ovat olleet vaarattomia tuiskahduksia, mutta varmasti jokainen teistäkin muistaa lehti uutisia omilta läheisiltä paikkakunniltan, joissa pahimmassa tapauksessa nuoria on jopa menehtynyt. Jos nyt tällainen kolari sattuu nuoren kohdalle ja hän siitä onnekseen jää henkiin, niin voi olla pitkä tie siinä, että saadaan kasvot korjattua. Valitettavasti näitäkin tapauksia omassakin nuoruuden ystäväpiirissä on ollut, että korjausleikkauksia on jouduttu tekemään useita useiden vuosien ajan ja myöskin titaania kiinnittämään kasvuihin. Tämä on sellainen esteettinen operaatio, jota ymmärtääkseni minunkaan tuttavapiirissäni kovinkaan monen vanhemmilla ei olisi ollut mahdollista maksaa omasta rahapussista mutta julkisella puolella se onnistui.

No, esteettiseen hoitoon kuuluu myös vaikkapa pienelle lapselle sattunut vahinko, onnettomuus — nuori voi polttaa itsensä kuumalla vedellä — tai esimerkiksi synnynnäinen huulihalkio. Nämä kuuluvat tähän samaan esteettiseen hoitoon, josta nyt hallitus on valitettavasti päättänyt leikata.

No, sitten se viimeaikoina kaikista lähimpänä itseäni ollut teema on tietenkin ne rakkaat siskot, jotka ovat rintasyövästä kärsineet, jotka ovat rintasyöpään sairastuneita. Se, että

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

koko elämä on vaakalaudalla syövän takia, on jo itsessään hirvittävä asia, mutta se, että menettää yhden tai molemmat rinnat, on jo julmaa. Toki tällä hetkellä korjausleikkauksia on pystytty tekemään ja on tehtykin, mutta tämä hallituksen esitys on uhka myös näille minun kanssasiskoilleni siinä, jos he syövästä toipuvat. Sen tähden minusta esteettisistä hoidoista säästäminen on ensinnäkin äärimmäisen julmaa, se on kylmää, se on tunteetonta. Elämä vilistää silmien edessä aika kovalla vauhdilla, koko keho kokee muutoksen, ja ne viimeisetkin naiseuden rippeet hiusten, kulmakarvojen ja silmäripsien lisäksi ovat myös jäämässä pois, jos rintoja ei korjata sellaisiksi kuin ne olivat tai edes korvaaviksi, kun syövästä on toivottu.

Sen takia toivoisin todella, että hallituksella nyt joku herätyskello heräisi. On helppoa ja aika populististakin sanoa, että julkisella rahalla ei tarvitse esteettisiä hoitoja hoitaa, mutta esimerkiksi näistä esimerkeistä, joita minä tässä kerroin, ei yksikään liity siihen, miltä ihminen haluaa näyttää, tai siihen, että hän olisi itse syypää siihen, että esteettiseen leikkaukseen joutuu.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona.

1.07 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tänä iltana on paljon käyty erittäin hyvää ja laadukasta keskustelua suomalaisesta sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuudesta ja niistä tekijöistä, jotka nyt sitten tätä käynnissä olevaa muutosta ovat ajamassa eteenpäin. Paljon on myös puhuttu tästä rahoituksesta ja siihen liittyvistä asioista, ja ajattelin nyt tämän oman viimeisen puheenvuoroni pyhittää tämän rahoituksen läpikäynnille.

Jos unohdetaan nyt nämä hallituksen todella epäoikeudenmukaiset sopeutustoimet, jotka kovalla kädellä kurittavat suomalaista sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmää, niin ilman niitäkin meillä todella tällä hetkellä olisi tilanne, jossa nyt viime vuonna aloittaneet hyvinvointialueet kärsivät tästä rahoituksen rytmihäiriöstä eli siis siitä, että rahoitus ei vastaa sitä tarvetta, joka palveluiden osalta tulee. Tämähän johtuu siitä, että kukaan tässä maassa ei kyennyt arvioimaan, mikä tosiasiallisesti olisi se lähtötarve näille hyvinvointialueille. No tämänpä takia hyvinvointialueet ovat olleet nyt todella suuren paineen alla näinä ensimmäisinä toimintavuosinaan, ja joka puolella Suomea on erilaisia tasapainotusohjelmia tehty, joilla hyvinvointialueet nyt sitten pyrkivät tässä erittäin vaikeassa tilanteessa, jossa ne todella kärsivät tästä rahoituksen rytmihäiriöstä, vastaamaan siihen lainsäädännön vaateeseen, että taloudet olisivat viimeistään siellä vuonna 26 sitten tasapainossa.

Jotta tätä hyvinvointialueiden taakkaa, joka tässä alussa on joka tapauksessa aikamoinen, voitaisiin hieman helpottaa, täältä oppositiosta on esitetty, että eikö olisi syytä tätä alijäämän kattamisvelvollisuutta nyt hieman pidentää muutamalla vuodella. Tätähän ovat myös hyvinvointialuejohtajat esittäneet. Tämähän siis ei tässä vuosien mitassa yhtään sen enempää rahaa tarvitsisi tähän järjestelmään vaan antaisi todella alueille hieman realistisemmän mahdollisuuden täyttää nämä lainsäädännön velvoitteet. Tätä olen monesti miettinyt, miksi ihmeessä maan hallitus ei tähän tartu. Mikä on se syy, minkä takia maan hallitus ei anna hyvinvointialueille mahdollisuutta oikeasti päästä siihen lainsäädännön vaateeseen saada talous tasapainoon hieman realistisemmalla aikajänteellä? Syyhän on se, että maan hallitus on laskenut omiksi tasapainotustoimikseen 900 miljoonaa euroa sellaisia toimenpiteitä, jotka alueiden pitäisi tehdä. Jos maan hallitus nyt sitten helpottaisi tätä alijäämän kattamisvelvollisuutta, hallitus ei pystyisi enää omassa julkisen talouden suunnitelmassaan laskemaan tätä 900:ää miljoonaa sisään omiksi toimikseen, ja tästähän on siis ky-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

se. Tämä 900 miljoonaa, joka todella perustuu vain ja ainoastaan siihen, mitä alueet tekisivät, ei millään tavalla siihen, mitä hallitus olisi tekemässä, jotta alueet tähän tavoitteeseen pääsisivät, on muutenkin todella ilmassa, ja tähänhän muun muassa tämän vuoden alkupuolella jo VTV:kin kiinnitti erittäin painavaa huomiota ja myös talouspolitiikan arviointineuvosto omissa raporteissaan. Tämä hallituksen ajatus siitä, että 900 miljoonalla kustannustasoa nyt hyvinvointialueet pystyvät alentamaan, on aivan ilmassa, eikä sen pohjalle voisi laskea mitään, mutta hallitus siis laskee. Koska hallitus laskee tämän 900 miljoonaa omiksi toimenpiteikseen, sen takia tietenkään tätä alijäämän kattamisvelvollisuutta se ei voi pidentää, mikä on aivan järjetöntä.

No toinen keino, jolla tätä hyvinvointialueiden tilannetta oltaisiin nimenomaan voitu tässä alussa helpottaa, joka olisi itse asiassa pelastanut varmaan myös aika monen sairaa-
lan tulevaisuuden, jotka nyt ovat olleet lakkautusuhan alla, olisi se, että jos sitten jälkikä-
teistarkastuksesta, johon joka tapauksessa hallitus jo kautensa alussa varasi kehyksiinsä
miljardin ja joka nyt sitten uusimmilla ennusteilla olisi noin puolitoista miljardia, edes osan
olisi maksanut tänä vuonna, se ei olisi lisännyt rahaa yhtään tässä julkisen talouden suun-
nitelmassa. Siitä samasta rahasta olisi vain maksettu puolet vaikkapa tänä vuonna ja puolet
ensi vuonna, mikä olisi tuonut sitten helpotusta nimenomaan näille ensimmäisille vuosille
siellä hyvinvointialueilla, joissa rahantarve on suuri.

No miksei hallitus tätäkään tee? Tämä sama syy löytyy tästä hallituksen omasta kehyk-
sestä, että kun te olette sen 900 miljoonaa sinne laskeneet omiksi toimiksenne ja jos te nyt
helpottaisitte hyvinvointialueiden tilannetta, niin te ette pystyisi enää laskemaan tätä
900:ää miljoonaa, koska hyvinvointialueet luultavasti eivät siinä tahdissa sitten omaa ta-
louttaan tasapainottaisi.

Summa summarum, minkä takia tämä on sen verran tärkeä asia? Elikkä hallitus todella
nyt omista syistään on mennyt sitomaan [Puhemies koputtaa] hyvinvointialueiden kädet
eikä ole valmis tekemään mitään sellaisia toimenpiteitä, joilla helpotettaisiin alueiden ti-
lannetta. Tämä on todella surullista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

1.12 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Monella alueella on päästy lähelle sekä hoitota-
kuun määräaikoja että vanhustenhuollon hoitajamitoitusta. Huolena on, että nyt sitovia mi-
toituksia höllennettäessä katoavat myös saavutetut tavoitteet, sillä hyvinvointialueilta lähtee
höllentämisen myötä myös palveluiden ylläpitämiseen tarvittavaa rahoitusta. Loka-
kuussa 2023 oli 94 prosenttia ympärivuorokautisen hoivan toimintayksiköistä päässyt seu-
rantahetkiseen henkilömitoitukseen eli 0,65:een välitöntä asiakastyötä tekevään työnteki-
jään asiakasta kohti. Myös alkuperäiseen tavoitteeseen eli 0,7-vähimmäismitoitukseen
päästiin jo 43 prosentissa yksiköitä. Näiden yksiköiden määrä oli myös noussut.

Näiden tilastojen valossa hallituksen todellinen syy mitoituksen laskemiselle näyttää en-
tistä selvemmältä. Hallitus hakee säästöjä iäkkäiden hoivasta. Hyvinvointialueet menettä-
vät rahoitusta, eikä sitä tulla antamaan millekään toisellekaan palvelulle. Myös hoitoon-
pääsy on ehtinyt jo parantua hyvinvointialueilla. THL:n mukaan hyvinvointialueiden aloit-
taessa tammikuussa 2023 jo yhdeksällä hyvinvointialueella 80 prosenttia potilaista pääsi
hoitoon seitsemässä vuorokaudessa. Siis 80 prosenttia potilaista pääsi hoitoon seitsemässä
vuorokaudessa. Kahdeksalla hyvinvointialueella 80 prosenttia potilaista pääsi hoitoon
puolestaan 14 vuorokaudessa. Näin ollen 17 hyvinvointialuetta 22:sta ylsi potilaista 80

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

prosentin osalta nykyisen lain määräaikaan jo tammikuussa 2023. THL myös arvioi, että vuoden 2025 loppuun mennessä on realistista, että 80 prosenttia potilaista pääsee hoitoon seitsemässä vuorokaudessa. Hallitus vie kuitenkin rahoituksen kireämmältä hoitotakuulta ja vetää täten pohjan tämän näkymän alta.

Arvoisa puhemies! Orpon hallitus on osoittanut, ettei se ole valmis selvittämään sitä, mitä kautta sopeuttaminen voitaisiin tehdä oikeudenmukaisesti. Se ei myöskään välitä leikaustensa todellisista seurauksista. Hyvinvointivaltiomme rapistuu Orpon hallituskaudella, ja sen pelastamiseksi tarvitaan vielä enemmän töitä tulevaisuudessa. Hyvinvointialueille tarvitaan ennen kaikkea työrauhaa ja ennakoitavuutta. Siellä tarvitaan rauhaa ilman jatkuvia lisäsäästöviritelmiä katsoa palveluverkkoa ja päättää, miten kullakin alueella palvelut kannattaa järjestää. Hallitus hutkii ilman vaikutusarviointeja ja tekee äkkinäisiä käännöksiä, mutta hyvinvointialueita ei pidä laittaa tekemään samaa. Liian paljon ja liian arvokasta on menetettäväksi, jos päätökset tehdään hutiloiden ja ilman tarvittavia vaikutusarviointeja.

Arvoisa puhemies, jatkan seuraavassa puheenvuorossa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kyllönen.

1.17 Merja Kyllönen vas: Arvoisa rouva puhemies! Tässä salissa tänä päivänä sai kuulla sellaisiakin puheenvuoroja, että kerrottiin kauniisti, kuinka puolen tunnin ajomatkan päästä löytyy toinen sairaala useimmilta alueilta, joista palvelut lähtevät. Minä olen koettanut tuossa nyt illan aikana kätöstiä itselleni ylös, kuinkahan monesta sairaalasta puolesta tunnissa pääsee toiseen paikkaan. Ja olen todennut, että sen 20 vuoden harjoittelun aikana, mitä olen näitä vaalipiirejä kierrellyt ja ajellut, en ole kyllä puolesta tunnissa päässyt esimerkiksi Varkaudesta Kuopioon. Ajattelisin, että pitää olla poliisin tai ambulanssin valtuudet, että pystyy tavoittelemaan edes sinne suuntaan semmoisia nopeuksia, että voisi olla lähelläkään, mutta saattaisi olla Räikkösen Kimilläkin tekemistä. Mutta voihan sitä tietysti sillä tavalla kauniisti ajatella, että näinhän sitä nopeasti sitten pääsee, kun hätä on suuri. Se realismi ei ehkä ole ihan kaikkien kohdillaan näissä systeemeissä. Se ehkä kuvastaa sitä, millä tavalla näitä kokonaisuuksia on analysoitu ja arvioitu. Lähtökohta kuitenkin on se, että joka ikinen sairaalan tai päivystyksen alas ajaminen jollakin tavalla vaikuttaa ihmisten terveydenhuoltoon ja palvelutarjontaan, ja jos puhutaan ihan rehellisesti, niin kyllähän se on väistämätön lopputulema, että potilasturvallisuus heikkenee ja alueellinen eriarvoisuus syvenee.

Se, mitä ehkä itse mietin kaikkein eniten, on huolellinen kokonaisarvio silloin, kun tällaisia linjauksia tehdään. Ja vaikutelma on ollut enemmän se, että edeltävänä viikonloppuna vastuuministerin ohi on tehty tällaisia ratkaisuja ikään kuin sillä ajatuksella, että se on vähän niin kuin poliittinen sulle—mulle-ratkaisu. En voinut välttyä siltä ajatukselta sen takia, että asialle tuntui annetun vähän samanlainen painoarvo kuin jos päätetään, että erilaisia nikotiinipussimakuja tulee sinne: kun otetaan tuo Varkaus tuossa pois, niin saat inkiväärin makuisen nikotiinipussin tilalle. Ihan vain sen takia tuossa laskeskelin noita kilometrejä ja muita, kun täällä aika kevyesti heiteltiin kuitenkin sitä ajatusta, että nopeasti pääsee sitten sinne seuraavaan kohteeseen. Ainakin itse ajattelen niin, että olisi ehkä hyvä tehdä niitten päätösten taustaksi jonkunlainen analyysi siitä, mitä se tarkoittaa, että välimatkat kasvavat ja oikeasti ihmisillä ei ole enää samanlaista mahdollisuutta sitä palvelua saada siitä lähempää.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Ja ehkä tämä on semmoinen turvallisuustekijä laajemminkin, ei pelkästään ehkä tämänöinen alueellisen tasa-arvon kysymys vaan myöskin sillä tavalla turvallisuusasia, että jos tässä maassa jotain joskus tapahtuu — toivon toki, että ei tapahdu, kriisiytymistä eikä mitään kriittisempää, isompaa — niin se, että tätä verkkoa on alas ajettu, väistämättä vaikuttaa myöskin siihen, miten me pystytään reagoimaan jatkossa entistä vaativampiin tilanteisiin, mitä meidän yhteiskunnassa voi vastaan tulla. Pandemia on siitä hyvä esimerkki, Ukrainassa käytävä sota ehkä kaikkein karuin ja ikävin esimerkki, jota ei kohdallemme toivo, mutta mikään ei ole koskaan tässä maailmassa mahdotonta valitettavasti.

Ja minä mietin sitä vaihtoehtokuvausta vielä, niitä Kela-korvaushommia on tässä erityisesti korostettu: Väistämättä pohdin esimerkiksi niitä ihmisiä tuolla omalla seutukunnallani, jotka tänäkin päivänä jonottavat palveluihin. Aika harvalla on se oma kukkarosi isokunnossa, että se joustaisi siihen, että vaikka nyt vähän Kela-korvauksia hivutetaan ylöspäin, niin pystyisi oikeasti pieni- ja osin keskituloisenakaan menemään sitten sinne yksityiselle lääkärille. Ne erilaiset tutkimukset ja kuvantamiset ja muut, jos ne jäävät sitten omalle kukkarolle, ovat aika mahdoton tehtävä.

Ehkä tässä politiikassa on ollut sitten liian kauan mukana, kun ajattelee, että tarvitsisi aina analysoida ja arvioida näitä asioita eikä hönkäistä menemään sitten jonnekin suuntaan. Eli maailma on ehkä muuttunut, Eskoseni, niin kuin joskus joku siellä Esson baarissa lämminhenkisesti totesi. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Perholehto.

1.23 Pinja Perholehto sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Ilman lapsia ja nuoria ei ole mitään, siitä me olemme täälläkin puhuneet monta kertaa, paitsi läpi vuosien jo, paljon ennen kuin itse olen täällä eduskunnassa istunut, mutta myös tämän hallituksen vahtivuorolla viimeksi koulurauhaa koskevan ajankohtaiskeskustelun yhteydessä. Ja se oli itse asiassa hyvin kiitollinen keskustelu siinä, että löysimme sekä opposition että hallituksen välillä paljon asioita, joista olemme samaa mieltä. Toivon, että tämä on ehkä semmoinen kokonaisuus, jossa myös sote-politiikan puolella voidaan löytää yhteistä säveltä.

Vaikka se keskustelu itsessään oli hyvä, niin valitettavasti tilanne on kyllä se, että moni lasten ja nuorten palvelu on kriisissä. On paljon tullut viestiä kansalaisilta esimerkiksi siitä, että nepsy-oireisiin ei saa tukea, sosiaalipalveluissa on ruuhkaa ja niin edelleen. Tiedän, että varmasti jokainen kollega täällä on näistä kuullut. Haasteita on siis hyvin monia, mutta yksi niitä yhdistää. Tämä yhdistävä tekijä on nimittäin se, että hallitus vastaa... — Nyt mikki on pois päältä. — Ehkä se nyt toimii jälleen, oikein mukavaa. [Krista Kiuru: Olikohan se enne?] — Tämä oli varmaan joku varoitus, varomerkki. — Jatkan silti siitä, että näitä haasteita, joita siellä lasten ja nuorten palveluissa on, yhdistää yksi asia, ja se on se, että hallitus vastaa näihin kaikkiin oikeastaan sysäämällä pääsyn sosiaali- ja terveyspalveluiden piiriin yhä kauemmas näistä lapsista ja nuorista. Nimittäin hallitus päätti kehysriihessä, että tavoite siitä, että ihminen saisi apua perusterveydenhuollosta kahdessa viikossa, joka jo itsessään on minusta välillä aika pitkä aika, sysättiin kolmeen kuukauteen. Tämä kolme kuukautta on aivan kestäättömän pitkä aika monille lapsille ja nuorille ihan jo siitä lähtien, että edes ajatellaan, että tavoite on se, että kolmessa kuukaudessa saisi apua. Hallitus siis käytännössä sanoo ihmisille, että heillä on kaksi vaihtoehtoa. Toinen on se, että voi itse maksaa itsensä kipeäksi siitä, että saa vietyä itsensä tai lapsensa yksityisiä palve-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

luita käyttämään. Tai sitten voi todeta, että tätä pidennettyä hoitotakuuta, eli käytännössä lykättyä hoitoonpääsyä, jää sitten odottamaan. Jos mietitään esimerkiksi lasta tai nuorta, jolla on mielenterveyden kanssa haasteita ja hän tarvitsisi sen ensimmäisen kontaktin nimenomaan perustasolta, niin kolme kuukautta on kohtuuton aika. Itse asiassa usein, kun puhutaan mielenterveyden haasteista, ihmiselle, joka kokee sillä hetkellä olevansa vaikka itsetuhoinen, yksikin tunti voi olla liikaa. Ja sen takia ajattelen, että tämä on hyvin kipeä päätös myös inhimillisesti arjen kannalta.

Se, mitä tämä hoitotakuun pidentäminen myös tarkoittaa, on se, että palveluiden yhdenvertaisuus kärsii ja myös tämä viiveetön hoitoonpääsy riskeerataan. Mutta kolmantena on myös se, että se kasvattaa painetta siihen, että näiden ihmisten on myös tukeuduttava sairaaloiden päivystyksiin. Se siis aiheuttaa yhä enemmän ruuhkaa sinne, ja se toisaalta lisää myös sairaaloissa painetta siihen, että siellä on jatkuvasti oltava yhä vahvemmin mukana esimerkiksi sitä akuuttipsykiatriaa, jotta voidaan turvata niille ihmisille, jotka sitä sitten sieltä joutuvat hakemaan, palvelut siinä hetkessä, kun he niitä tarvitsevat. Ja sitten tietenkin voi olla tilanteita, että jos ei ole enää tällaista yöpäivystystä, niin luonnollisesti myös sitten tämä akuuttipsykiatrian tarve täytyy hakea jostakin kauempaa kuin siitä omasta tutusta yöpäivystyksestä, jossa se on aiemmin ollut. Siinä tapauksessa luulen, että moni ehkä soittaa myös hätänumeroon. Siitäkin on täällä keskusteltu tänään, onko hyvä ohjeistaa, että sinne soitetaan. Ja ei varmastikaan sinne kannata soittaa, jos ei todellista tarvetta ole.

Nyt ehkä tarinana kuitenkin siksi tässä ääneen pyrin sitä sanoittamaan, että ajattelen, että voi mekaanisesti todeta, että lykätään hoitotakuuta, pidennetään sitä sinne kolmeen kuukauteen, mutta samaan aikaan on hyvä pitää mielessä, mitä se aidosti, oikeasti tarkoittaa niille ihmisten palveluille ja niiden ihmisten hoitoonpääsulle. Eihän heitä kiinnosta se, minkälaista lainsäädäntöä me teemme täällä, vaan heitä kiinnostaa se, millä tavalla se lainsäädäntö heidän palveluihinsa vaikuttaa. Sen takia toivon, että näitä vaikutuksia nimenomaan ihmisten kannalta täällä käsitellään ja ei tehdä sellaista politiikkaa, jossa todetaan, että jokin on liian vaikeaa ja jokin tuntuu siltä, että se on mahdotonta, ja sen takia heitetään vain hanskat tiskiin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru, Krista.

1.28 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tänään käsittelyssä on sairaalaverkon alasajo. Moni hallituspuolueen kansanedustaja on tänään todennut, ettei täällä mitään sairaaloita ajeta alas. Tähän on nyt hyvä pysähtyä.

Mitä tarkoitetaan sairaalalla? Minusta sairaala on juuri sitä, että päivystetään läpi vuorokauden. Sairaala on nimenomaan sitä, että siellä annetaan yhteispäivystystä niin perustason kuin erityistasonkin osalta. Minusta sairaala on paikka, jossa leikataan, ja paikka, jossa synnytetään. Ja tällä määritelmällä tuntuu todella pahalta, että osa hallituspuolueista ei tiedä, että tällä 26,3 miljoonan säästöllä itse asiassa aivan suoraan ajetaan kaksi sairaalaa alas, kaksi keskussairaalaa alas.

Otan esimerkin. Jos Savonlinnan ja Kemin osalta, jotka ovat olleet siis keskussairaaloita, jatkossa hallituksen sairaalaverkkoa koskevat linjaukset tarkoittavat sitä, että leikkaus- ja synnytystoiminnan osalta ei enää leikata kuin päiväkirurgista toimintaa, synnytyksiä ei enää olisi ja yhteispäivystys muuttuisi perustason päivystykseksi, eikö tämä ala kuulostaa siltä, että ollaan ajamassa kaksi keskussairaalaa suoraan alas? Tämähän alkaa kuulostaa siltä hallituk-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

sen työryhmän esitykseltä akuuttisairaalaista. Kysynkin siis: ajetaanko tänään tässä esityksessä sairaaloita alas vai ei? Oma arvioni on se, että tässä ajetaan suoraan kaksi sairaalaa alas.

No mielenkiintoisempaa on sitten, voidaanko me nimittää sairaaloiksi niitä sairaaloita, jotka ovat saaneet toimia yliopistollisen sairaalan alueella, samalla hyvinvointialueella, jossa meillä on yliopistollinen sairaala. Voidaanko näitä sairaaloita nimittää sairaaloiksi? Otetaan jälleen harjoitus. Tällaisia sairaaloita, joita tulisi arvioida, olisivat nyt nimenomaan koskien tätä hallituksen sairaalaverkkopäätöstä käytännössä Valkeakoski, Salo ja Oulainen eli tämä Oulaskangas. Arvioidaanpa jälleen, minkälaisia sairaaloita nämä olisivat jatkossa: leikkaustoiminta pois, päiväkirurgiset jääkööt. Sehän kuulostaa entisaikaiselta kaupunginsairaaltalta, eikö niin? Ei ainakaan enää aluesairaaltalta tai ainakaan sellaiselta sairaaltalta, joka toimii yliopistosairaalan suojeluksessa sellaisena sairaalana, jossa on ollut kolmetuhattakin toimenpidettä, kuten Oulaskankaalla. Eli leikkaustoiminta pois.

No miten käy sitten yhteispäivystyksen? Sillekin saadaan heittää hyvästit. Minusta tämä alkaa kuulostaa jälleen siltä akuuttisairaaltalta, missä ei ole mitään akuuttia. Mutta täällä siis hallituspuolueet väittävät, että tällä ei ajeta sairaaloita alas. Kysynkin: Ajetaanko täällä nyt sairaaloita alas? Ovatko nämä sairaaloita? Nämä alueet ja näiden alueiden ihmiset puolustavat omaa sairaalaansa. He eivät usko siihen, että heillä on akuuttisairaala, eivätkä he usko siihen, että heillä on laajamittaista toimintaa omassa terveyskeskuksessaan. He kokevat, että heillä on yliopistosairaalan alainen sairaala. Mutta hallituspuolueet päättävät omalla esityksellään, että tähän ei ole enää varaa.

No vielä viimeinen kiinnostava kuvio on sitten se, että katsotaanpa hieman tätä dna:ta, joka tässä survottiin kasaan. Eli tällaisena poliittisena huutokauppana kehysriihessä muut asiat olivat neljän miehen päättämää 160 tunnin ponnistusta, ja oikeastaan kate löytyi jälleen sosiaali- ja terveysministeriön pääluokasta. Onko mahdollista kirjoittaa sellainen lainsäädäntö eduskuntaan hyväksyttäväksi, muuttaa siis käytännössä terveydenhuoltolain pykälää niin, että olisi mahdollista ajatella, että Kuusamossa ja Ivalossa välimatkat olisivat sellaisia, että sinne voisi perustason päivystys jäädä? Varmaan sillä 220:n ja 250:n kilometrin määrällä ollaan suhteellisen varmalla pohjalla, mutta miten käy tämän Pietarsaaren? Minä en ole millään tavalla ruotsinkielisiä palveluita vastaan, mutta haluan sanoa sen, että jotain epäkohtaa tässä on.

Kuunnelkaas tämä vielä — tiedän, että viidestä minuutista halutaan tässä salissa pitää kiinni, mutta nopeasti kysyn teiltä. Jos Pietarsaaresta on 42 kilometriä Kokkolaan, niin katsoin nämä kaikki lopetettavat perustason päivystykset ja löydän pidemmällä kilometrimäärällä olevia kohtia, millä tätä voidaan perustella. Kun vertaan Pietarsaarta yhtenä ruotsinkielisen hyvinvointialueen paikkana, sieltä ei edes tule niin sanotun hyvinvointialueen pääkaupunkiin matkaa niin paljon, että sillä voitaisiin perustella sitä, että erityisesti Pietarsaaressa pitää olla ruotsinkielinen perustason päivystys, koska samalla välimatkalla muualta loppuu näitä päivystyksiä suhteessa suomenkielisen alueen palvelutarjonnan turvaamiseen.

Minusta on kyllä aika erikoista, että tästä sillisalaatista saadaan kirjoitettua sellainen esitys, joka täyttää yhdenmukaisen kohtelun kriteerit, puhumattakaan siitä, että Uudenmaan alueella todettiin kuitenkin, että paljon pienemmällä kilometrimäärillä Uusimaa päättököön itse. Tätä samaa ei annettu esimerkiksi Varkaudelle ja Iisalmelle tehtäväksi, vaikka siellä on pidemmät kilometrimäärät ja osittain myöskin saman verran asutusta.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

En kyllä ymmärrä, miten tästä saadaan kirjoitettua sellainen esitys, että tämä on varmalta pohjalla. Mutta sitä odotellessa, ja sen sanon, että kyllä me tähän puutumme sosiaali- ja terveystaloudessa aivan varmasti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

1.35 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puheenjohtaja! Hyvät edustajakollegat, jaksatteko vielä tähän aikaan illalla kuunnella hieman numeroita? [Krista Kiuru: Ehdottomasti!] Nimittäin omasta mielestäni löysin aika merkittävän asian, joka ei ole ollut julkisuudessa kovinkaan paljon. Se liittyy tähän hoitotakuulainsäädäntöön ja sen hoitotakuuajan pidentämiseen.

Lähtökohtana tässä on lakiesitys numero 74 vuodelta 22 eli se laki, jolla me säädimme tämän tiukennetun hoitotakuun. Olin silloin ministerinä, ja se oli laki, johon oli välttämättä perehdyttävä hyvinkin tarkasti. Ja täytyy sanoa, että olin aika vaikuttunut siitä, kuinka yksityiskohtaisia laskelmia oli tehty sekä kustannuksista että tarvittavista henkilöresursseista, jotta päästään siihen ensin kahden viikon ja sitten yhden viikon hoitotakuuseen. En lähde tässä nyt mitään pitkää luetteloa numeroita esittämään, mutta ensimmäiselle vuodelle oli arvioitu, että tarvitaan lisää rahoitusta 69,5 miljoonaa euroa, sitten 111 miljoonaa euroa, sitten 124 miljoonaa euroa vuodelle 25, ja tällä tavalla tämä kehittyi. Mutta tämä on niin sanottu netto, eli tämä on sen laskelman alin rivi, ja se laskelma siinä yläpuolella sisältää sekä plus- että miinusmerkkisiä.

Ja nyt otan esille tämän vuoden 25, joka onkin tietysti ensi kalenterivuosi. Olen ymmärtänyt, että kun nykyinen hallitus sitten tätä hoitotakuuta aikoo pidentää, niin se tilanne koskee nimenomaan jo ensi vuotta. Siellä nimittäin oli arvioitu, että tämä 124 miljoonaa euroa — joka on se silloin tarvittava lisärahoitus, jota siis lain mukaan oltiin antamassa sinne hyvinvointialueille — muodostuu sellaisista osatekijöistä, että perusterveydenhuollon avosairaanhoidon tarviin itse asiassa 195 miljoonaa euroa lisää. Mutta vastaavasti tästä hoitotakuusta ja paremmasta avohoidon pääsystä seuraa se, että perusterveydenhuollon vuodeosastoissa säästyy 20 miljoonaa euroa ja erikoissairaanhoidossa säästyy 53 miljoonaa euroa, eli yhteensä säästyy siis 73 miljoonaa euroa. Ja sitten tässä on vielä pienempiä summia liittyen vankien terveydenhuoltoon, YTHS:ään, avien valvontaan, Valviran valvontaan ja tällaisiin asioihin.

Mutta nämä merkittävimmät tekijät ovat siis tämä perusterveydenhuollon avosairaanhoidossa tarvittava lääkäri- ja hoitajaresurssin lisäys, jonka kustannus oli siis 194,8 miljoonaa euroa, ja sitten se vastaava vähennys 20 miljoonaa vuodeosastolta ja 53 miljoonaa erikoissairaanhoidosta. Eli se säästö ei itse asiassa nyt olekaan se 132 miljoonaa. Se 132 miljoonaa on se netto. Mutta käytännössä se tarkoittaa sitä, että päästäkseen siihen hallituksen täytyy vähentää perusterveydenhuollon avosairaanhoidosta 200 miljoonaa euroa, koska siitä sitten seuraa se, että vuodeosastoilla itse asiassa on enemmän potilaita ja erikoissairaanhoidon tulee enemmän potilaita. Eli tavallaan tämä aiemmin tehty hoitotakuun tiukentamislainsäädäntö keritään tavallaan nyt takaperin sitten uudelleen auki. Ja tämä on kyllä niin jättiläismäinen säästö, se, että perusterveydenhuollon kiireettömään avohoidon iskeään 200 miljoonan euron säästö.

Mikä on se kiireettömän avohoidon kokonaiskustannus? Se on hyvin tarkkaan siinä hallituksen esityksessä silloin selvitetty. Sitä laskelmaa en nyt ehdi tässä yksityiskohtaisesti käymään läpi, mutta kaiken kaikkiaan lähtötilanne oli 476 miljoonaa euroa, joka jakaantui

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

aika lailla puoliksi lääkäri- ja hoitajaresurssin kanssa. Ja siihen siis oltiin lisäämässä 200 miljoonaa euroa, josta seurasi sitten niitä vuodeosastohoidon ja erikoissairaanhoidon kulu-
jen vähennyksiä. Ja nyt sitten käytännössä me joudutaan yksi kolmasosaa ottamaan kiireet-
tömän avosairaanhoidon resursseista pois perusterveydenhuollossa, ja se tulee olemaan
kyllä melkoinen romahdus. Nyt kysymys onkin siitä, että hallitus siis haluaa romahduttaa
terveyskeskukseen pääsyn ja haluaa, että ihmiset siirtyvät yksityissektorille Kela-korvat-
tuun hoitoon.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään ja asian
käsittelyä jatketaan vielä tässä istunnossa, mikäli päiväjärjestyksen 3. ja 4. asiakohdan jäl-
keen jää vielä aikaa.

Asian käsittely keskeytettiin kello 1.41.

Asian käsittelyä ei jatkettu.

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa teh- dyn sopimuksen liitteessä olevan kalastussäännön korvaamisesta uudella kalastussäännöl- lä tehdyn sopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattami- sesta ja soveltamisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 9/2024 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 3/2024 vp

Osittain ainoa, osittain toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Osittain ainoaan, osittain toiseen käsittelyyn esitel-
lään päiväjärjestyksen 3. asia. Ensin päätetään maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnön
MmVM 3/2024 vp pohjalta ainoassa käsittelyssä sopimuksesta ja sitten toisessa käsittelys-
sä lakiehdotuksesta. — Keskustelu alkaa. Edustaja Skinnari poissa. — Edustaja Malm.

Keskustelu

1.42 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys ja sopimus hou-
kuttelee puhumaan siitä, kuinka tärkeää on ottaa huomioon myös tulevaisuudessa se, että
vaikka hetkittäin joudutaan kalakantoja suojelemaan, niin tulevaisuudessa se kantaa hedel-
mää.

Meillä Imatralla 2000-luvun, 2010-luvun aikana, rakennettiin kaupunkipuro, jota vitsi-
niekat kutsuivat myös turhapuroksi — koska vieressä virtaa vuoksi, niin minkä takia täl-
laisia pieniä puroja täytyy kaupunkiin rakentaa. No syy oli vuoksen taimen. Tämä vuoksen
taimen oli elänyt Imatralla käytännössä sellaisessa pikkuruisessa ojassa, jossa joskus oli
vettä ja joskus ei, ja sinnitellyt siellä siis yli 80 vuoden ajan, siitä asti, kun vuokseen oli en-

simmäiset padot rakennettu. Kun sitten kaupunginvaltuustossa heräsi yhteisesti tavoite siitä, että vuoksen taimen on sellainen, jonka täytyy olla myös tulevaisuudessa vuoksessa elävä laji, syntyikin ensimmäinen kuivalle maalle rakennettu ekosysteemi, joka itsessään sitten on tuottanut tulosta. Nyt sitä entistä leikkisästi turhapuroksi kutsuttua kaupunkipuroa voidaan kutsua lastentarhaksi. Siellä taimenkannat elävät, poikaset kaksi vuotta, ja sen jälkeen siirtyvät sitten elämässään eteenpäin. Ei ollut siis kyse siitä, että olisi menty ojasta allikkoon vaan mentiin kohti vuoksen taimenen elvytystä. Se itsessään oli jo sukupuuttoon kuoleva laji.

Tästä syystä sitten toivon tietenkin, että myös Tenojoella tällä hetkellä pystytään tekemään toimia, jotka mahdollistavat kalastuksen ja kalakannat tulevaisuudessa, koska meillä on tässäkin salissa useasti puhuttu siitä, kuinka tärkeää on se, että meillä on kalateitä ja meillä myös tulevaisuudessa kalastus on mahdollista. Kalastukseen Suomessa on tunnetusti liittynyt myös vahvoja kalastusmatkailuun liittyviä elementtejä, mutta jotta kalastusmatkailua voi olla, niin täytyy olla myös niitä toimia, että se matkailu kannattaa.

Mutta tässä, puheenjohtaja, näin lyhykäisesti kannustukseni siihen, että kalakannoista kannattaa huolehtia, jotta niitä on myös tulevaisuudessa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

1.45 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kun katson tätä salia, niin olen huomaavinani sen, että olen ainoa maa- ja metsätalousvaliokunnan jäsen, joten koen velvollisuudeksi sanoa muutaman sanasen tästä tärkeästä asiasta.

Edustaja Malm kyllä hyvin avasikin sitä problematiikkaa, mikä tähän kalastussopimukseen Norjan kanssa liittyy. Kyseessä on nimenomaan lähtökohtaisesti se ajatus, että lohikannan tulevaisuus pitää turvata, ja siinä on tapahtunut näitten lähivuosien aikana jos ei nyt heikkenemistä niin ei ainakaan parantumistakaan, joten tämä sopimuksen jatkaminenhan on iso edellytys ja tarpeen.

No sitten kun puhutaan tästä sopimuksesta, niin tietysti keskeinen asia on tämä lohikanta ja sen tulevaisuus. Mutta kuten valiokunnassa sain hyvin lisätietoa — nyt kyllä kehun, vaikka edustaja ei ole paikalla, mutta edustaja Eestilä aivan loistavasti valiokunnassa avasi tätä asiaa nimenomaan siitä näkökulmasta, mikä on muutakin kuin pelkkä lohikannan turvaaminen — että siinä on nimenomaan juridiikasta kyse, siinä on kyse omaisuudesta, omaisuudensuojasta, kalastusoikeudesta. Ja se liittyy nimenomaan siihen, että sillä alueella asuvat henkilöt ovat tietyllä tavalla ja paremmin oikeutettuja kuin muut henkilöt. Siinä on kyse saamelaisista, ja sitten siinä on kyse myös henkilöistä, jotka omistavat kiinteistöjä sillä alueella, vaikka eivät asu siellä — heilläkin on omat mahdollisuutensa sen kalastuksen suhteen. Eli tässä asiassa on monta tällaista näkökulmaa kokonaisuudessaan.

Valiokunta oli tässä asiassa mietinnön suhteen tietysti yksimielinen, ja nimenomaan, kuten totesin, edustaja Eestilä oli vaikuttamassa merkittävästi siihen, että sinne tuli sitten niitä kirjauksia osaltaan tukemaan sitä näkökulmaa ja sitä haastetta, mikä tähän koko asiaan sitten liittyy. Eli kyse on muustakin kuin pelkästä lohikannasta ja sen lohen turvaamisesta. Kyse on nimenomaan isommassa kuvassa tällaisesta juridiikasta, joka liittyy sitten oikeuksiin, ihan puhutaan ihmisoikeuksista ja saamelaisista. Sitten puhutaan tietysti siellä alueella asuvien ihmisten oikeuksista ja sitten, kuten tuossa jo totesin, vielä siitä, että niillä, joilla on kiinteistöjä sillä alueella, on omat oikeutensa.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Elikkä tässä on tällainen iso problematiikka. Ja kuten olemme nähneet aiempina vuosina, tämä on ollut aika haasteellinen asia siltä osin, että on todettu se, että ilmeisesti on niin, että tähän sopimukseen, on se minkä kaltainen tahansa, kaikki osapuolet eivät kuitenkaan ole sitten lopulta ihan tyytyväisiä. Elikkä sekin kuvastaa tämän koko asian sitä tiettyä haastetta.

Mutta tämän tässä halusin vielä sanoa maa- ja metsätalousvaliokunnan jäsenenä liittyen tähän pykälään. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kyllönen.

1.48 Merja Kyllönen vas: Arvoisa rouva puhemies! Koska meidän varsinainen maa- ja metsätalousvaliokunnan jäsen on matkoilla, niin Kyllönen matkustaa tässä nyt sitten toiseen maailmaan. [Krista Kiuru nauraa] — Älkää nyt, ex-ministeri Kiuru, siellä naurako. Olen valtiovarainvaliokunnan maatalousjaoston ex-jäsen. [Naurua] Tämähän on minulle erittäin tuttua, kun täällä on tarpeeksi pitkään jo ollut kaikissa jaostoissa ja valiokunnissa. [Aki Lindén: Farmi-ohjelman päätähti!] — Nimenomaan, ojankaivajien kruunaamaton kuningatar.

No, tämä on pitkäaikainen proseduuri; tämä Tenojoki-asia ja kalastuksen sääntely on ollut todella kauan prosessissa. Se, että saadaan kokonaisuus vastaamaan Tenon vesistön kalakantoja ja muun toimintaympäristön nykytilaa, on aika iso juttu, ja tietysti se kalakannan elvyttäminen on sen kaiken toiminnan taustalla. Mutta ehkä se asia, mikä meille voi olla siinä aikaa vieras, liittyy tähän Tenon saamelaisen kalastuskulttuurin turvaamiseen ja sen jatkon varmistamiseen. Tavallaan ne voimakkaat kalastusrajoitukset väistämättä vaikuttavat siihen, millä tavalla ihmiset siellä alkuperäiskansan osalta pystyvät kalastamaan. Pidän sitä erittäin arvokkaana, että maa- ja metsätalousvaliokunta on ottanut siihen hyvin tiukan linjan ja lähtenyt siitä, että selvitetään ne toimet ja konstit, millä pystytään tätä kokonaisuutta oikeasti hallitsemaan niin, että kalakannat elpyvät mutta sitten alkuperäiskansallamme, saamelaisilla, on oikeus ja se säilyy sitten myöskin jatkossa.

Ikuisesti muistan sen kyttyrälohiopetuksen, mikä meillä oli jaostossa aikanaan, ja tähän vieraslajileviämiseen on minun mielestäni erittäin tärkeää puuttua. Ne kyttyrälohen pyyntiä koskevat kalastusmääräykset ovat kyllä erityisen tärkeitä, ettei käy niin, että tämä ikävä vieraslaji valtaa sitten kokonaan alan ja meillä ei sitten sitä perinteistä Tenon kalakantaa siellä enää olekaan. Ehkä tämä kutemaan pääsevien emokalojen määrä on toki se olennaisin juttu, että saadaan ne lohikannat siellä sitten elpymään, mutta ehkä just on tärkeä se ajatus siitä, että lohenkalastuksen avaamisen tavoitteena haetaan myöskin tällaisia vähiten haittaavia vaihtoehtoja, kun viittasin siihen, että pitää pystyä turvaamaan myöskin saamelaisen oikeudet kalastuksen näkökulmasta. Toki siellä on myöskin kalastusmatkailuun liittyvää merkittävää elinkeinoa, ja ymmärrän sen paineen, mikä sillä puolella alueella on.

Sitten tässä kokonaisuudessa on ollut myöskin tällainen poikkeus kalastussäännön määräyksistä opetuskalastusta ja kulttuuritapahtumia varten, ja toki sillä alueella näillä asioilla on ollut hyvin tärkeä merkitys. Kalastusmatkailun osalta tähän kalastussääntöön on nyt lisätty myöskin tällainen matkailijoille tarkoitettu lupa muiden kalalajien kuin lohen kalastukseen sekä tähän liittyen määritetty myöskin erityisiä kalastuspaikkoja meritaimenen kalastukseen.

Mainitsinkin siitä valiokunnan mielestäni hyvästä ja tiukasta linjauksesta, että otetaan tavallaan laajempaa ohjausta, niin kuin eduskunnan rooliin kuuluukin, suhteessa ministe-

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

riöön ja määritellään sitten sitä kokonaislinjausta niin, että pystytään oikeasti turvaamaan sekä kalastusmatkailun mahdollisuudet että ennen kaikkea ne saamelaisten oikeudet. Oikeastaan tämä Norjan ja Suomen välinen kalastussopimus on ollut sellainen pitkän aikavälin prosessi, ja varmasti kummallakin maalla on omat vaikutuksensa ja kummallakin maalla omat intohimonsa siinä, mutta on hyvä, että on löydetty semmoinen yhteinen näkemys kuitenkin siitä, millä tavalla sellaisten perussäännösten pohjalta pystytään jatkossa etene-
mään.

Perustuslakivaliokunta antoi maa- ja metsätalousvaliokunnalle lausunnossaan hyvin painokkaan kannanoton siitä, että maa- ja metsätalousvaliokunnan on selvitettävä mahdollisuuksia sellaisiin toimenpiteisiin, joilla lohikantaa voitaisiin suojella ja elvyttää saamelaisten perustuslain 17 §:n 3 momentin mukaisiin oikeuksiin vähemmän puuttuvalla tavalla sääntelyn tavoitteita vaarantamatta. Pidän sitä erittäin arvokkaana, että valiokunta on ottanut tähän tiukan lausuman ja yksityiskohtaisissa perusteluissa on analysoitu tätä kokonaisuutta sitten kattavammin.

Minulle ehkä uutena asiana tuli tämä perustuslakivaliokunnan aika vahvakin analyysi valtioneuvoston suuntaan siitä, että kalastuskieltoja ja kalastuksen voimakkaiden rajoitusten vaikutuksia tulisi seurata tarkasti ja mahdollisiin epäkohtiin puuttua myös siltä osin, miten katsotaan tämä kalastusoikeuden haltijoiden yhdenvertainen kohtelu. Tältä osalta sitä kritiikkiä on tullut niin ulkopaikkakuntalaisilta, kalastusoikeuden haltijoilta, alueen matkailuyrityksiltä kuin myöskin kalastusmatkailijoiden edustajilta. Tämmöiset kalastuksen porrastamista koskevat määräykset on todettu varsin monimutkaisiksi, ja niitten vaikutukset ovat olleet ennakoimattomia. Sen takia on tärkeää, että myöskin tämä kokonaisuus tulee seurannan alle ja arvioidaan sitten näitä mahdollisia epäkohtia ja puututaan sitten tarvittaessa käynnistämällä uudet neuvottelut norjalaisten kanssa.

Erittäin tärkeitä työtä, ja pidän kyllä suurella arvossa sitä, että maa- ja metsätalousvaliokunta on ottanut tässä niin selkeän ja tiukan linjan. — Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen vielä.

1.55 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä kun ilta on pitkällä ja itse asiassa ollaan jo yön puolella, niin ehkä unohdin tuossa todeta vielä maa- ja metsätalousvaliokunnan jäsenenä liittyen tähän Tornio-kohtaan — kun edustaja Kyllönen hyvin muistutti minua tästä kyttyrälohiasiaasta — että mietinnössähän on todettu hyvin vahvasti se, että siellä puhutaan kuitenkin, oliko, yli sadantuhannen yksilön määrästä, mikä tietysti vaikuttaa sitten koko lohikannan kehitykseen hyvin haitallisesti, koska kyseessä on haittalaji. Ja sitten toki se vaikuttaa myös siihen ravinnonsaantiin ja koko kehitykseen sen lohikannan osalta. Oli hyvä, että edustaja Kyllönen muistutti tämän kyttyrälohen vaikutuksesta, koska mietinnössähän otettiin tähän maa- ja metsätalousvaliokunnassa hyvin vahva kanta siltä osin, niin kuin kuuluukin. Eliikkä siis tämä kalastusrajoitus koskee lohikantoja, mutta tämä kyttyrälohi on kuitenkin huomioitu sillä tavalla, että sen vähentäminen ja poistaminen haittalajina on tietysti tärkeää tämän muun lohikannan elpymisen suhteen. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 40/2024 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksessä HE 9/2024 vp tarkoitetun sopimuksen. Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen 9/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Sopimuksen ainoa ja lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvät lausumaehdotukset. Asian käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työehtosopimuslain ja työriitojen sovittelusta annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 12/2024 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 4/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 24.4.2024 pidettävään täysistuntoon.

5. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 24.4.2024 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 1.58 keskiviikkona 24.4.2024.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen